

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Mgr. Martin Šolc

OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

Rigorózní práce

Katedra správního práva a správní vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 14. 12. 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Hradci Králové dne 14. 12. 2013

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl velice poděkovat svým rodičům, kteří mne při psaní této rigorózní práce zcela zásadním způsobem podporovali, bez jejichž pochopení, trpělivosti a obětavosti by tato práce nikdy nevznikla. Jim také tuto práci věnuji.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Úvod do problematiky ochrany osobních údajů	4
2.1. Pojem osobní údaj.....	4
2.2. Smysl ochrany osobních údajů	4
3. Mezinárodněprávní ochrana osobních údajů	7
3.1. Vývoj mezinárodněprávní ochrany osobních údajů	7
3.2. Základní zásady ochrany osobních údajů	9
3.2.1. Zásada legitimacy zpracování	9
3.2.2. Zásada účelnosti (nezbytnosti).....	10
3.2.3. Zásada potřebnosti a přiměřenosti (proporcionality).....	10
3.2.4. Zásada časového omezení.....	10
3.2.5. Zásada průhlednosti a práva přístupu k datům	10
3.2.6. Zásada práva na opravu a výmaz	10
3.2.7. Zásada bezpečnosti	11
3.2.8. Zásada nezávislého dozoru	11
4. Ústavněprávní ochrana osobních údajů	12
5. Ochrana osobních údajů podle zákona č. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.....	15
5.1. O zákoně o ochraně osobních údajů	15
5.2. Předmět a působnost zákona o ochraně osobních údajů.....	15
5.3. Základní pojmy ochrany osobních údajů.....	24
5.3.1. Osobní údaj	24
5.3.2. Citlivý údaj.....	24
5.3.3. Anonymní údaj.....	25
5.3.4. Zpracování osobních údajů	26
5.3.5. Shromažďování osobních údajů.....	26
5.3.6. Uchovávání osobních údajů	27
5.3.7. Blokování osobních údajů.....	27
5.3.8. Likvidace osobních údajů	27
5.3.9. Subjekt údajů	28
5.3.10. Správce a zpracovatel.....	29
5.3.11. Souhlas se zpracováním osobních údajů.....	30
5.4. Práva a povinnosti při zpracování osobních údajů	31
5.4.1. Základní povinnosti správce a zpracovatele	31
5.4.2. Zpracování osobních údajů bez souhlasu subjektu údajů	38
5.4.3. Zpracování citlivých údajů	41

5.4.4. Informační povinnost	48
5.4.5. Oznamovací povinnost.....	51
5.4.6. Povinnost zabezpečit osobní údaje	55
5.4.7. Ochrana práv subjektů údajů	58
5.5. Předávání osobních údajů do jiných států.....	61
5.6. Úřad pro ochranu osobních údajů.....	68
5.6.1. Postavení a působnost Úřadu	68
5.6.2. Organizace Úřadu	70
5.6.3. Dozorová a kontrolní činnost Úřadu.....	74
5.7. Správní delikty.....	78
6. Vybrané zvláštní právní úpravy ochrany osobních údajů.....	86
6.1. Občanský zákoník.....	86
6.2. Trestní zákoník	89
6.3. Zákoník práce	91
6.4. Zákon o svobodném přístupu k informacím	95
6.5. Zákon o některých službách informační společnosti.....	97
6.6. Zákon o občanských průkazech.....	99
6.7. Zákon o cestovních dokladech.....	100
6.8. Zákon o katastru nemovitostí.....	101
6.9. Zákon o bankách.....	104
6.10. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	107
7. Závěr	108

1. Úvod

Rigorózní práce, kterou právě držíte v ruce, se zabývá tématem ochrany osobních údajů, což je fenomén, jež se týká naprosto každého z nás, a to od narození až do smrti. Toto téma jsem zvolil, protože se jedná o jeden z nejmladších právních institutů v celosvětové historii, který navíc v současné době, v době informačního věku, prožívá čím dál větší rozvoj a zároveň se musí vypořádávat s čím dál problematičtějšími podmínkami a nástrahami moderního života. Jedná se také o právní problematiku postavenou na rozhraní soukromého a veřejného práva, kterou podle mne největší míra jejího uplatnění teprve čeká.

V rámci mého zaměstnání ve finančním sektoru bylo jedním z mých hlavních úkolů zabývat se ochranou osobních údajů jak v rovině vnitropodnikové, tak i ve vztahu ke klientům nebo jiným obchodním partnerům. Zejména při snaze o nastavení příslušných vnitropodnikových pravidel a procesů jsem se ale setkal se skutečností, že dnes téměř není k dostání odborná publikace, která by pokrývala opravdu celou ochranu osobních údajů, tedy zabývala se jí takřkajíc od A do Z. Proto jsem se rozhodl sám tuto problematiku zmapovat a obsáhnout do jedné práce a v rámci ní se věnovat všem jejím právním aspektům a jednotlivostem.

Osobní údaje jsou, podobně jako život, zdraví, svoboda, majetek, životní prostředí nebo utajované informace, jednou z hodnot, které určitě stojí za to chránit, a to především prostřednictvím obecně závazných právních norem, protože jedním z hlavních atributů osobních údajů je především jejich imanentní návaznost na konkrétního jednotlivce, na konkrétní fyzickou osobu.

Proč se tedy ale vůbec ochranou osobních údajů zabývat, proč je chránit? Dovolím si zde uvést citát Pierre-Josepha Proudhona (údajně vůbec prvního známého anarchisty a zakladatele tzv. mutualismu), který až poeticky odkrývá důsledky zneužití osobních údajů, respektive narušování soukromí jedince, a činí velice zjevným, proč se vlastně lidé, potažmo vyspělé státy světa, o ochranu osobních údajů zasazují: „Být ovládán znamená být sledován, pod dohledem, špehován, veden, uzákoněn, reglementován, ohrazen, indoktrinován, přesvědčován, kontrolován, oceňován, odhadován, cenzurován, komandován lidmi, kteří nemají ani nárok, ani znalost, ani ctnost (...) Být ovládán znamená být při každém pohybu zaznamenán, zaprotokolován, zaregistrován, ohodnocen, orazítkován, změřen, oceněn, zdaněn, puncován, propuštěn, zmocněn, oznámkován, pokárán, zaneprázdněn, vyřazen, usměrněn, korigován. Pod

záminkou veřejné užitečnosti a ve jménu obecného zájmu být využit, prozkoumán, odírán, vykořisťován, zmonopolizován, vydírán, vysáván, klamán, okrádán; a pak při sebemenším odporu, při prvním slovu stížnosti ohodnocen důtkou, pokutován, hanoben, urážen, pronásledován, vyplísněn, zbit, odzbrojen, svázán, uvězněn, zastřelen, bombardován, souzen, odsouzen, deportován, obětován, prodán, zrazen, a na vrchol všeho zneužit, napálen, pohaněn, zneuctěn.¹ To vše každému z nás bezprostředně hrozí, dozví-li se o nás kdokoliv cizí více, než je záhodno. Kdokoliv předá komukoliv jakoukoliv informaci, jedná se vždy ve své podstatě o nevratný úkon. A proto jsou zde právní předpisy a veřejnoprávní instituce, aby bránily tomu, aby se informace o nás, mající pro nás svým způsobem citlivý charakter, nedostaly do nepovolaných rukou, a aby zajistily, aby s našimi údaji bylo vždy zacházeno s respektem, s opatrností a s ohledem na naše soukromí.

Ale s čím konkrétně se v této práci lze shledat? Popíšeme si ochranu osobních údajů z pohledu mezinárodního práva, z pohledu ústavněprávního a následně především z pohledu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů, jenž pokrývá opravdu podstatnou část této problematiky. Dalo by se říci, že zákon o ochraně osobních údajů je předivem celé této problematiky a tím i této práce, jeho úloha v ochraně osobních údajů je naprosto nepostradatelná, proto je mu také v této práci věnován největší prostor a je stěžejní částí této práce. Na to v závěru naváží výkladem o speciální právní úpravě obsažené ve vybraných zvláštních zákonech. Náležitou pozornost budu věnovat také významným rozhodnutím soudů a stanoviskům Úřadu pro ochranu osobních údajů, které z důvodu jeho kontrolní a sankční funkce mají pro aplikaci a realizaci zákona o ochraně osobních údajů rovněž velký význam.

Chtěl bych v rámci této práce odhalit všechny slabé a silné stránky současného právního stavu ochrany osobních údajů, čehož chci docílit prostřednictvím komplexního výkladu daného tématu, přičemž se budu vždy snažit dobrat se v každé jednotlivosti až na její nejfundamentálnější úroveň – takříkajíc „až na dřeň“, což se i v mém životě vždy osvědčilo jako nepřekonatelně dobrý způsob vysvětlení či popsání čehokoliv. Rád bych, aby tato práce byla dílem pokud možno uceleným a její text aby tak zároveň mohl sloužit jako praktická pomůcka či přehled pro běžné použití pro kohokoliv, kdo má se zpracováváním či ochranou osobních údajů co do činění.

¹ <http://cituj.cz/Citaty/autor-763.aspx>

Všechna právní úprava a soudní judikatura použitá v této práci byla čerpána z právního informačního systému ASPI a odpovídá stavu právních norem platných a účinných k datu vydání této práce.

2. Úvod do problematiky ochrany osobních údajů

2.1. Pojem osobní údaj

Dříve než si ale povíme cokoliv dalšího, měli bychom si ujasnit, co se skrývá pod pojmem osobní údaj, abychom měli alespoň základní představu o tom, co je předmětem této právní ochrany. Pojem osobní údaj, jak je i z názvu této problematiky patrné, je naprosto stěžejním pojmem, od kterého je veškerá další právní úprava ochrany osobních údajů odvislá. A proto bychom si jej měli vysvětlit hned zpočátku.

Osobním údajem je podle § 4 písm. a) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Zda je subjekt určený nebo určitelný se dle tohoto ustanovení pozná podle toho, zda lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat, a to zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu. „Definice užitá v zákoně o ochraně osobních údajů se omezuje na vymezení vztahu údaje(ů) k tomu, o kom vypovídá, tj. subjektu údajů. Z tohoto úhlu pohledu a při aplikaci zákona v praxi vyjadřuje osobní údaj vždy vztah mezi reálnou fyzickou osobou a hodnotou údaje.“² Někdy ale vznikají nedorozumění v tom, co se vůbec za samotný pojem údaj dá považovat. Závěr o tom si můžeme udělat pomocí směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie č. 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, v jejímž článku 2. se můžeme dočíst, že tato směrnice osobní údaj chápe jako jakoukoliv informaci o identifikované nebo identifikovatelné osobě (subjektu údajů). Pojem údaj tudíž můžeme chápat jako synonymum k pojmu informace, což je pojem už natolik základní, že jej snad netřeba dále vysvětlovat. „Vidíme tedy, že osobní údaj je skutečně každý údaj, který je uveden do vztahu k nějaké fyzické osobě; ta se stává aktem uvedení do vztahu subjektem údaje(ů).“³

2.2. Smysl ochrany osobních údajů

V rámci této kapitoly bych se rád pokusil přesvědčit každého, kdo stále ještě kroutí hlavou nad tím, jaký to má smysl chránit osobní údaje lidí, a kdo tuto relativně

² Matoušková M., Hejlík L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2008, str. 18

³ Matoušková M., Hejlík L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2008, str. 19

novou právní problematiku považuje za něco zbytečného a nehodného zvláštní právní ochrany.

Ochrana osobních údajů je fenoménem, který se týká většiny oblastí lidského života. Setkat se s ním lze například při téměř veškerém kontaktu s úřady, smluvním styku s jinými právními subjekty, při poskytování zdravotní péče, ale třeba i při vystupování na internetu pod vlastní identitou.

Cizí osobní údaje si nelze právoplatně a ani z logiky věci přivlastnit, samy o sobě nejsou ani předmětem vlastnického práva. Jedná se o určitý fenomén, o určitý právní institut, který se váže právě k osobě (jak si dále v této práci uvedeme k tzv. subjektu údajů), o níž tyto údaje vypovídají a jež ji také identifikují. Jaký smysl tedy má takové osobní údaje chránit, když patří pouze jedné a té osobě? Osobní údaje mohou být především zneužity jinou osobou, to je hlavní důvod pro jejich ochranu. Subjekt údajů sám svoje osobní údaje z hlediska zákona o ochraně osobních údajů (ZOOÚ) zneužít nemůže.

„Ochrana osobních údajů je absolutně novým právním a relativně novým společenským problémem – první právní předpisy k ochraně osobních údajů vznikly v 70. letech 20. století; významné případy využití dříve shromážděných osobních údajů proti právům a životu jiných lidí jsou v podmínkách střední Evropy spojeny především s obdobím druhé světové války a nacismem.“⁴ Zeptali-li byste se svých prarodičů a praprarodičů, jak v jejich době fungovala ochrana osobních údajů, asi by na Vás jenom nechápavě vytřeštili oči.

Už podle znění čl. 1 Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat⁵ z roku 1981, jež se stala prvním a výchozím mezinárodněprávním dokumentem v oblasti ochrany osobních údajů, je cílem zaručit na území každé smluvní strany každé fyzické osobě, ať je jakékoli národnosti nebo pobývá kdekoli, úctu k jejím právům a základním svobodám, a zejména k jejímu právu na soukromý život, se zřetelem k automatizovanému zpracování osobních údajů, které se k ní vztahují. Obdobný přístup k této problematice zaujímá i směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES⁶, která také v čl. 1 prohlašuje povinnost členských států

⁴ Matoušková M., Hejlík L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2008, str. 1

⁵ Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat ze dne 28.1.1981, publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 115/2001 Sb.m.s.; jménem České republiky byla podepsána ovšem až 8.9.2000.

⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

zajistit v souvislosti se zpracováním osobních údajů ochranu základních práv a svobod fyzických osob. A v souvislosti s touto ochranou také proklamuje nemožnost omezovat nebo zakazovat volný pohyb osobních údajů mezi jednotlivými členskými státy.

„Například v případě, že se vám ztratí pas a vy nad tím jen mávnete rukou, protože vám vaše finanční situace stejně nedovoluje vycestovat ani do Horní Dolní, může to pro vás znamenat doslova katastrofu v podobě například definitivně vybilého konta, splátek úvěru, který si někdo vzal vaším jménem na váš pas, placení výživného na děcko, které se narodilo v manželství mužskému, který se oženil na váš pas, nebo můžete nést důsledky mnoha trestných činů spáchaných vaším jménem na vaše doklady. To všechno už se stalo a věřte mi, dokazovat, že ten, kdo to všechno spáchal, jste nebyli vy, není vůbec jednoduché ani v případech, kdy ztrátu dokladů řádně nahlásíte, natož když se tím ani neobtěžujete.“⁷

⁷ Benátčanová, P., Jahelka, I.: Neznalost zákona neomlouvá - Průvodce džunglí zákonů 3. Praha: MOTTO, 2006, str. 195

3. Mezinárodněprávní ochrana osobních údajů

3.1. Vývoj mezinárodněprávní ochrany osobních údajů

Vzhledem k omezenému rozsahu této práce v této části nebudu zabíhat do přílišných historických podrobností, což ani není jejím primárním cílem, nýbrž se spíše zaměřím na vytvoření obecného přehledu o tom, jakou cestu dosud právní úprava ochrany osobních údajů urazila (nebo musela urazit), než dospěla do současného stavu, který ale podle mne stále má některé své nedostatky.

Historicky prvním právním dokumentem zabývajícím se ochranou lidských práv a svobod a tím potažmo i ochranou osobních údajů se stala Deklarace práv člověka a občana⁸ z roku 1789, která se stala velkým vzorem pro všechna budoucí právní díla zabývající se základními právy člověka a vznikem demokracie v zemích celého světa. Dle čtvrtého jejího bodu může každý činit vše, co neškodí druhému, a meze této svobody mohou být vymezeny pouze zákonem. Jedenáctý její bod pak stanoví, že každý občan může svobodně mluvit, psát, tisknout, je ale nucen odpovídat za každé zneužití této svobody v případech zákonem stanovených.

Z hlediska mezinárodního práva je nejenom pro ochranu osobních údajů jakožto součástí základního lidského práva na soukromí a nedotknutelnosti osoby jedním ze základních právních dokumentů Všeobecná deklarace lidských práv⁹ z roku 1948, podle jejíhož čl. 12 nesmí být nikdo vystaven svévolnému zasahování do soukromého života ani útokům na svou čest a pověst a každý má proti takovýmto zásahům právo na zákonnou ochranu. Všeobecná deklarace lidských práv však nenabyla právní závaznost (podle některých právních teoretiků nabyla závaznosti alespoň jako právní obyčej). Co ale závaznosti nabylo, byl Mezinárodní pakt o občanských a politických právech¹⁰, který v čl. 17 doslovně převzal celé výše uvedené ustanovení ze Všeobecné deklarace lidských práv.

Velice důležitým a komplexním dokumentem v oblasti ochrany osobních údajů se stala Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat¹¹ (v mnoha evropských zemích známá také jako Úmluva č. 108) a její Dodatkový

⁸ Deklarace práv člověka a občana ze dne 26.8.1789

⁹ Všeobecná deklarace lidských práv schválená Organizací spojených národů dne 10.12.1948

¹⁰ Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, publikované jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.

¹¹ Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat ze dne 28.1.1981, publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 115/2001 Sb.m.s.

protokol¹². Jedná se v podstatě o historicky první právní dokument zaměřený na ochranu osobních údajů, který především zpracoval hlavní zásady ochrany osobních údajů, zakotvil určité záruky všem fyzickým osobám na území signatářských států této úmluvy. Původně zásady ochrany osobních údajů vyvěraly z mezinárodněprávních obyčejů, Úmluva č. 108 a Dodatkový protokol k ní je však poprvé kodifikovaly. Jedná se přitom o zásady, které se zásadním způsobem promítají do vnitrostátní právní úpravy – především pak do ZOOÚ. Podle některých autorů¹³ se u těchto zásad ustálila určitá zavedená terminologie, kterou si i já dovoluji v následující kapitole této práce použít.

Na evropské půdě byla člena Evropské Rady jako hlavní lidskoprávní dokument uzavřena tzv. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod¹⁴ z roku 1950, která ovšem v té době ochranu osobních údajů řešila pouze okrajově – ustanovením čl. 8 bylo zakotveno právo každého na respektování soukromého a rodinného života a na základě čl. 10 pak byla dána mimo jiné svoboda rozšiřovat informace – u obou svobod byla ale ustanovena také určitá jejich omezení, která mohou být stanovena zákony jednotlivých států a jsou zároveň nezbytná v demokratické společnosti, veřejné bezpečnosti, ochrany pověsti nebo práv a svobod jiných atp.

Vyloženě za účelem ochrany osobních údajů byla posléze roku 1995 vydána směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů¹⁵, která si dala ruku v ruce s volným pohybem osob za úkol zakotvit také jednotnou úpravu ochrany a volného pohybu osobních údajů na území Evropského společenství. Tato směrnice v rozsahu svých 34 článků (a podle mého názoru celkem zdařile) upravuje mimo jiné zásady týkající se osobních údajů a jejich zpracování, práva a povinnosti při zpracování osobních údajů, předávání osobních údajů do třetích zemí, ale i určité výjimky z ochrany osobních údajů, soudní ochranu a stanoví také povinnost dohledu nad dodržováním předpisů přijatých členskými státy na základě této směrnice každým z těchto států a stejně tak i ve spojení zástupců všech těchto států (prostřednictvím orgánu jí zřízeného a nazvaného jako Pracovní skupina pro ochranu fyzických osob

¹² Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat o orgánech dozoru a toku dat přes hranice ze dne 8.11.2001, publikovaný jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 29/2005 Sb.m.s.

¹³ Viz např. Mates, P., Janečková, E., Bartík, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012, str. 9

¹⁴ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4.11.1950, ve znění pozdějších Protokolů, publikovaná jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.; ČSFR byla ratifikována 18.3.1992

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

v souvislosti se zpracováním osobních údajů, jeho funkce je však jenom poradní). Dnešní ZOOÚ už je s touto směrnicí maximálně v souladu a celou řadu ustanovení z této směrnice také převzal.

Začátkem prosince roku 2009 vstoupila v platnost Lisabonská smlouva¹⁶ novelizující Smlouvu o Evropské unii a nově zakotvující Listinu základních práv Evropské unie¹⁷ na roveň této smlouvě přísouzením jí stejné právní síly, čímž se formálně stala její součástí (obdobně jako byla Ústavou České republiky¹⁸ LZPS zanesena do ústavního pořádku ČR). Ochrana osobních údajů je v Listině základních práv Evropské unie věnován samostatný čl. 8, kde je obecně zakotveno právo každého na ochranu osobních údajů, které se ho týkají. Dále se zde stanoví, že osobní údaje musí být zpracovány korektně, k přesně stanoveným účelům a na základě souhlasu dotčené osoby nebo na základě jiného oprávněného důvodu stanoveného zákonem. Mimo to je zde také uvedeno, že každý má právo na přístup k údajům, které o něm byly kýmkoliv shromážděny, a má právo na jejich opravu. Nakonec je v této úmluvě stanoveno i to, že na dodržování pravidel v této Listině obsažených dohlíží v každé zemi nezávislý orgán (v našem případě je to Úřad pro ochranu osobních údajů).

3.2. Základní zásady ochrany osobních údajů

V této subkapitole se krátce zmíním o hlavních zásadách ochrany osobních údajů pocházejících z mezinárodního prostředí, jež se současně významnou měrou promítají i do naší vnitrostátní právní úpravy.

3.2.1. Zásada legitimacy zpracování

Článek 5. hlavy II. Úmluvy č. 108 pojednávající o základních zásadách pro ochranu údajů v písm. a) stanoví, že osobní údaje, které jsou předmětem automatizovaného zpracování, musejí být získány a zpracovány poctivě a v souladu se zákony.

¹⁶ Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 111/2009 Sb. m. s., s přihlédnutím k opravám uveřejněným ve sděleních č. 40/2010 Sb. m. s. a č. 68/2010 Sb. m. s.

¹⁷ Listina základních práv Evropské unie, publikovaná v Úředním věstníku Evropské unie pod č. 2007/C 303/01

¹⁸ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

3.2.2. Zásada účelnosti (nezbytnosti)

Podle čl. 5 písm. b) Úmluvy č. 108 musejí být osobní údaje shromažďovány pro stanovené a oprávněné účely a nesmí jich být použito způsobem neslučitelným s těmito účely.

3.2.3. Zásada potřebnosti a přiměřenosti (proporcionality)

Dle ustanovení čl. 5 písm. c) Úmluvy č. 108 musejí být osobní údaje přiměřené, týkající se účelů, pro něž byly uloženy na nosiče, a nepřesahující tyto účely.

3.2.4. Zásada časového omezení

Podle čl. 5 písm. e) Úmluvy č. 108 musejí být osobní údaje uchovávány ve formě umožňující zjistit totožnost subjektů údajů po dobu nikoli delší, než je třeba pro účely, pro něž jsou údaje shromážděny.

3.2.5. Zásada průhlednosti a práva přístupu k datům

Podle čl. 8 Úmluvy č. 108 musí být každé osobě umožněno:

- a) zjistit existenci automatizovaného souboru osobních údajů, jeho hlavní účely, jakož i totožnost a obvyklé sídlo nebo hlavní pracoviště správce souboru údajů;
- b) získávat v přiměřených intervalech a bez přílišných průtahů nebo nákladů potvrzení o tom, zda jsou v automatizovaných souborech dat uloženy osobní údaje, které se jí týkají, jakož i sdělit jí tyto údaje ve srozumitelné formě.

3.2.6. Zásada práva na opravu a výmaz

Ustanovení čl. 5 písm. d) Úmluvy č. 108 stanoví, že osobní údaje musejí být přesné, a pokud je to potřebné, udržované v aktuálním stavu.

Podle čl. 8 písm. c) Úmluvy č. 108 musí být každé osobě umožněno docílit, podle povahy případu, opravy těchto údajů nebo jejich vymazání, jestliže byly zpracovány v rozporu s vnitrostátním právním řádem uplatňujícím základní zásady stanovené v člancích 5 a 6 této Úmluvy.

3.2.7. Zásada bezpečnosti

Ustanovení čl. 7 Úmluvy č. 108 stanoví, že je nutné učinit vhodná bezpečnostní opatření na ochranu osobních údajů uložených v automatizovaných souborech dat proti náhodnému nebo neoprávněnému zničení nebo náhodné ztrátě, jakož i proti neoprávněnému přístupu, změnám nebo šíření.

3.2.8. Zásada nezávislého dozoru

Na základě čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě č. 108 je každá smluvní strana povinna zřídit jeden nebo několik orgánů pověřených zabezpečováním dodržování příslušných opatření vnitrostátního práva a zavedením zásad stanovených v hlavě II a III Úmluvy č. 108 a v tomto Protokolu. Za tím účelem má uvedený orgán zejména pravomoc vyšetřovat a zasahovat, včetně práva účastnit se soudních řízení, nebo může upozornit příslušné soudní orgány na porušení ustanovení vnitrostátního práva s důsledky týkajícími se porušení zásad uvedených v odstavci 1 článku 1 tohoto Protokolu. Každý orgán dozoru je přitom povinen v rámci svých kompetencí projednat stížnosti podané kteroukoli osobou, pokud se daná stížnost týká ochrany jejich práv a základních svobod z hlediska zpracování osobních údajů. Orgány dozoru mají být navíc ve výkonu svých funkcí zcela nezávislé.

4. Ústavněprávní ochrana osobních údajů

Základ právní úpravy ochrany osobních údajů je třeba hledat v samotných základech právního řádu České republiky. Ochrana osobních údajů je zakotvena jakožto jedno ze základních lidských práv každého subjektu práva v člancích 7 a 10 LZPS tvořících základní rámec práv osobnostních. „Obdobně analogicky s § 18 odst. 1 ObčZ lze pod pojem „každý“ zařadit i osoby právnické¹⁹.“²⁰ Článek 7 v odstavci 1 LZPS určuje, že nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. To jsou ústavní mantinely, kterým se chtě nechtě musí celá řada právních předpisů zabývajících se různými oblastmi lidského života podvolit a být s nimi v souladu. Podobně jako většina ostatních základních práv a svobod ale mohou být také omezeny, a to konkrétně na základě ustanovení tohoto článku a vždy jenom v takových případech, kdy to zákon (jako jakýsi prováděcí předpis takového „omezení“) stanoví. „Pojem soukromí není v českém právu přímo definován. Soukromí můžeme stručně popsat jako osobní, intimní sféru člověka v jeho integritě, která zahrnuje všechny projevy osobnosti konkrétního a jedinečného lidského tvora. Pojem soukromí obsahuje rovněž hmotný i myšlenkový prostor jednotlivce, součástí soukromého života je i právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi (...). K zásahům do soukromí nezbytně dochází prakticky při každé interakci s dalšími lidmi, resp. jak při interakci přímé, tak v situaci, kdy někdo jiný disponuje a případně dále nakládá s informacemi o projevech naší osobnosti. Tyto zásahy však zásadně musejí být oprávněné, tedy legální, vycházející z práva. Jakýkoliv jiný stav je nežádoucí a protiprávní.“²¹ Hlavní pilíř ochrany osobních údajů se však nachází v čl. 10 LZPS, kde se v odst. 1 stanoví, že každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. A dále v odst. 3 toto rozvádí ustanovením, že každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě. A toto především je ustanovení, o které se dále opírá a které blíže provádí zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů (dále jen jako „ZOOÚ“) – viz následující část této práce. Jedním z dalších ustanovení LZPS je i čl. 13, podle kterého nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství

¹⁹ Ochrana „osobních údajů“ právnických osob nachází svou úpravu v obchodním zákoníku v částech zabývajících se obchodní firmou a nekalou soutěží.

²⁰ Klíma, K. a kol.: Komentář k Ústavě a Listině. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, str. 968

²¹ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 6/2009 z listopadu 2009 – Ochrana soukromí při zpracování osobních údajů.

jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením. „Ustanovením čl. 13 Listiny jsou, podobně jako článkem 12, konkrétně rozvinuta zvláště ustanovení čl. 7 odst. 1 Listiny a čl. 10 odst. 2 Listiny a ve vztahu k těmto článkům má povahu speciálního ustanovení. Ochrana a respektování listovního tajemství je jednou ze základních podmínek nutných k celkovému zachování kvality soukromého života jednotlivce.“²²

Zapomínat nemůžeme ani na Ústavní soud ČR a na jeho roli v dotváření práva skrze interpretaci ústavního pořádku a především pak LZPS, protože „Ústavní soud může svou interpretací katalog základních práv obsažený v Listině nejen petrifikovat, ale také účel jednotlivých práv extendovat nebo naopak relativizovat.“²³ A právě ten také v jednom ze svých nálezů osvětluje smysl ústavního zakotvení práva na soukromí, potažmo práva na ochranu osobních údajů takto: „Primární funkcí práva na respekt k soukromému životu je zajistit prostor pro rozvoj a seberealizaci individuální osobnosti. Vedle tradičního vymezení soukromí v jeho prostorové dimenzi (ochrana obydlí v širším slova smyslu) a v souvislosti s autonomní existencí a veřejnou mocí nerušenou tvorbou sociálních vztahů (v manželství, v rodině, ve společnosti) právo na respekt k soukromému životu zahrnuje i garanci sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování jednotlivce o sobě samém. Jinými slovy, právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům. Jde o aspekt práva na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení, výslovně garantovaný čl. 10 odst. 3 Listiny. Právo na informační sebeurčení je tak nezbytnou podmínkou nejen pro svobodný rozvoj a seberealizaci jednotlivce ve společnosti, nýbrž i pro ustavení svobodného a demokratického komunikačního řádu. Zjednodušeně řečeno, v podmínkách vševědoucího a všudypřítomného státu a veřejné moci se svoboda projevu, právo na

²² Klíma, K. a kol.: Komentář k Ústavě a Listině. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, str. 1065

²³ Suchánek, R.: Dvacet let Listiny základních práv a svobod – stabilita ve víru změn. In: Gerloch, A., Šturma, P. a kol.: Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu. Praha: Auditorium, 2011, str. 30

soukromí a právo svobodné volby chování a konání stávají prakticky neexistujícími a iluzorními.²⁴

²⁴ Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22.03.2011

5. Ochrana osobních údajů podle zákona č. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů

5.1. O zákoně o ochraně osobních údajů

Jak již bylo uvedeno výše, ochrana osobních údajů je v České republice v zákonné rovině upravena především v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů²⁵ ze dne 4. dubna roku 2000. Zákon nabyl účinnosti po necelých dvou měsících – konkrétně 1. června 2000²⁶. Tímto zákonem byl podle § 48 ZOOÚ v celém rozsahu nahrazen (zrušen) zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech, jenž mu v úpravě ochrany osobních údajů předcházel.

Zákon o ochraně osobních údajů se v současně platném znění skládá ze 4 částí, přičemž první a nejrozsáhlejší část je členěna do 8 hlav, celá část druhá byla v minulosti zrušena, část třetí se týká novelizace zákona č. 106/1999, o svobodném přístupu k informacím a část čtvrtá pojednává o účinnosti celého zákona; celkem tento zákon obsahuje 51 paragrafů.

5.2. Předmět a působnost zákona o ochraně osobních údajů

Důvodová zpráva k návrhu tohoto zákona uvádí, že „účelem zákona je zajistit ochranu osobních údajů, způsob jejich zpracování, jak v České republice, tak pro přenos do zahraničí a regulovat vztahy, které v souvislosti s nimi vznikají“²⁷. Dle § 1 je tento zákon, mimo zejména úpravy práv a povinností při zpracování osobních údajů, zaměřen na naplnění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí. Jak jsem ale uvedl již výše, právo na soukromí se skládá z mnoha různých složek a jednou z nich je právě ochrana osobních údajů jednotlivce, zákon tedy upravuje pouze jednu ze složek ochrany práva na soukromí.

Z hlediska působnosti se tento zákon vztahuje na osobní údaje zpracovávané vůbec všemi možnými subjekty práva, ať už veřejného nebo soukromého – podle § 3

²⁵ Není-li v této práci dále uvedeno jinak nebo z kontextu jinak nevyplývá, platí, že zákonem se myslí zákon tento – tedy ZOOÚ.

²⁶ Kromě ustanovení § 16, 17 a 35 zabývajících se oznamovací povinností správce a registrační činností ÚOOÚ, jež podle § 51 nabyly účinnosti až k 1. prosinci 2000, a to, jak vysvětluje Důvodová zpráva k zákonu – z důvodu potřebných technicko-organizačních opatření na straně Úřadu.

²⁷ Důvodová zpráva k § 1 návrhu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

odst. 1 to jsou státní orgány, orgány územní samosprávy, všechny jiné orgány veřejné moci a stejně tak i všechny fyzické a právnické osoby. Pokud by se na některou z těchto osob zákon neměl vztahovat, je nezbytné, aby tak bylo v některém zvláštním zákoně výslovně uvedeno. V souladu s ustanovením čl. 3 Směrnice 95/46/ES se podle § 3 odst. 2 ZOOÚ tento zákon vztahuje na veškeré zpracování osobních údajů, ať už k němu dochází automatizovaně nebo jakýmkoliv jinými prostředky.

Podle § 3 odst. 3 ZOOÚ se tento zákon výslovně nevztahuje na zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu. Pro osobní potřebu může sloužit například vytváření vlastních adresářů nebo seznamů. Podle čl. 3 odst. 2 Směrnice 95/46/ES se jedná o zpracování osobních údajů prováděné fyzickou osobou pro výkon výlučně osobních či domácích činností. Takto shromážděné údaje však alespoň podle důvodové zprávy k ZOOÚ nesmějí být předmětem obchodní činnosti a nesmějí být ani zveřejňovány. Dle ustanovení § 4 písm. l) ZOOÚ je zveřejněný osobní údaj takový osobní údaj, který je zpřístupněný zejména hromadnými sdělovacími prostředky, jiným veřejným sdělením nebo jako součást veřejného seznamu. Co však uvádí důvodová zpráva k ZOOÚ (viz výše), je ovšem podle některých autorů argumentace dosti nepřesná, způsobená nedostatkem aplikační praxe, neboť „zveřejňování osobních údajů je svébytnou problematikou, která podléhá zvláštní právní úpravě a nerozlišuje mezi zpracováním osobních údajů podléhajícím zákonu o ochraně osobních údajů, zpracováním režimu tohoto zákona nepodléhajícím a nakládáním s osobními údaji, jež není ani jejich zpracováním.“²⁸

Podle § 3 odst. 4 se tento zákon nevztahuje na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány. Rozlišit, co je a co není nahodilé shromažďování, činí potíže i leckterým odborníkům. Jelikož zákon nikde blíže nespécifikuje, co se za nahodilé shromažďování považuje, způsobuje toto ustanovení z důvodu interpretační nejistoty celou řadu problémů. Nejasné také je, kdy a za jakých podmínek nejsou osobní údaje dále zpracovávány. Alespoň částečně dokáže tento problém (vzhledem k tomu, že český ZOOÚ z ní vychází) vyřešit směrnice č. 95/46/ES²⁹, v jejímž úvodním ustanovení č. 27 se lze dočíst, že pokud jde o manuální zpracování, týká se tato směrnice pouze rejstříků a nikoli neuspořádaných záznamů; obsah rejstříku musí být zejména uspořádán podle stanovených hledisek týkajících se

²⁸ Matoušková, M., Hejlík, L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2008, str. 184-185

²⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

osob, která umožňují snadný přístup k osobním údajům; záznamy nebo soubory záznamů, stejně jako jejich obaly, které nejsou uspořádány podle určených hledisek, nespádají v žádném případě do oblasti působnosti této směrnice. Z tohoto ustanovení směrnice tak lze vycítit potřebu určité systematickosti zpracování osobních údajů, aby se jednalo o právně – zákonem o ochraně osobních údajů – regulované zpracování osobních údajů. Ani názory některých odborníků na rozlišení mezi nahodilým zpracováním, na které se ZOOÚ nevztahuje, a zpracováním osobních údajů podle ZOOÚ (§ 4 písm. e) a f) neudělaly dostatečně jasno. Podle nich „v okamžiku, kdy je jakákoliv informace obsahující osobní údaj zaznamenána na jakémkoliv nosiči, tedy i pouhým zápisem na papír, a je v této souvislosti uchovávána po určitý časový úsek, nelze již hovořit o shromažďování ve smyslu § 3 odst. 4, ale jde o shromažďování ve smyslu § 4 písm. e), popř. f), protože uchovávání je jednou z operací, obsažených v uvedené definici.“³⁰ Podle mého názoru lze s ohledem na výše uvedené za nahodilé shromažďování osobních údajů považovat takové zpracování osobních údajů, kde není použit určitý systematizovaný postup, jehož cílem by bylo shromáždit určitý soubor osobních údajů, a takto shromážděné osobní údaje pak ani nejsou na jakémkoliv nosiči údajů po delší dobu uchovávány. Jistou roli zde určitě hraje také i účel shromažďování dat, neboť podle stanoviska ÚOOÚ ze 4. 7. 2012, který se vyjadřoval k tzv. fotopastem: „Pokud je fotopast instalována například pro mapování pohybu zvířete, ale zároveň je zaznamenán náhodný snímek pohybující se osoby, jedná se o nahodilé shromažďování osobních údajů. Nejsou-li tyto údaje dále cíleně zpracovávány, pak se ve smyslu ustanovení § 3 odst. 4 zákona č. 101/2000 Sb. tento zákon aplikovat nebude. Ochranu soukromí lze v případě zveřejnění těchto náhodných snímků řešit podle občanského zákoníku.“³¹

Kromě výše uvedených případů se ZOOÚ podle § 3 odst. 5 použije i na mezinárodněprávní případy, kdy se na základě mezinárodního práva veřejného použije přednostně celý právní řád České republiky (zpravidla na základě určitých mezinárodních úmluv – ty se ovšem i přesto vždy použijí přednostně před zákonem, proto je podle mého názoru toto ustanovení obsoletní), a to i když je správce usazen mimo území České republiky. Jinými slovy jde o případ, kdy se ZOOÚ za těchto podmínek použije i na území jiného státu. Nebo druhým možným případem je, jestliže

³⁰ Kučerová, A., Bartík, V., Peca, J. Neuwirt, K., Nejedlý, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 55

³¹ <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=14&loc=328>

je správce usazen mimo území Evropské unie a zpracování provádí na území České republiky a přitom se nejedná pouze o předání osobních údajů přes území Evropské unie. V takovémto případě je ale správce ze zákona povinen uzavřít s některým zpracovatelem smlouvu o zpracování osobních údajů (podle § 6 ZOOÚ), kterou jej zmocní ke zpracování osobních údajů na území České republiky, a prostřednictvím něhož zde bude zpracování osobních údajů provádět. Tímto ustanovením si tak český stát zajistí alespoň nějaký právní dosah a postižitelnost osoby provádějící takto nepřímo na jeho území zpracování osobních údajů. Můžeme si však všimnout, že z dikce zákona nevyplývá, že by takto zmocněný zpracovatel musel být na území České republiky přímo usazený, zpracovatelskou činnost zde ale vykonávat musí. Zákon také výslovně proklamuje, že je povinností správce, který zpracovává osobní údaje prostřednictvím svých organizačních jednotek umístěných na území Evropské unie, zajistit, byť jsou práva jednotlivých států Unie vlivem tvorby práva na půdě Unie, do značné míry sjednocena, aby tyto organizační jednotky zpracovávaly osobní údaje v souladu s národním právem příslušného členského státu Evropské unie.

Na základě šestého odstavce § 3 zákon vyjmenovává případy, kdy se určitá ustanovení ZOOÚ naopak nepoužijí. Těmi ustanoveními jsou konkrétně § 5 odst. 1, který upravuje základní povinnosti správce/zpracovatele při zpracování osobních údajů, a § 11 a 12, které upravují informační práva a povinnosti správce/zpracovatele a subjektu údajů při zpracování osobních údajů. Důvodů, pro které se tato ustanovení nepoužijí pro zpracování osobních údajů nezbytných pro plnění povinností správce, jež jsou stanoveny zvláštními zákony, je celkem osm. V první řadě se jedná o zajištění bezpečnosti České republiky. Bezpečnost České republiky je výraz, jež ZOOÚ sám nijak blíže nespecifikuje, proto je pod něj možné zahrnout celou řadu právních předpisů. Podle ústavního zákona o bezpečnosti České republiky³² je oním důvodem (§ 1 a 2) zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví, majetku, ale třeba i životního prostředí, bezpečnosti a vnitřního pořádku nebo také společné obrany s jinými státy dle mezinárodních závazků. Krizový zákon³³, který na zákon o bezpečnosti ČR navazuje, se týká také zpracování osobních údajů při zvládnutí průběhu a následků mimořádných událostí (např. živelní pohromy, teroristické útoky, zamoření ovzduší, epidemie) při

³² Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³³ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

vyhlášených krizových stavech. Zákon o zpravodajských službách České republiky³⁴ k tomu přidává i činnost zpravodajských služeb (Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace a Vojenského zpravodajství), jejímž úkolem je předcházet určitým státním bezpečnostním rizikům. Pro plnění svých úkolů jsou tyto orgány zejména oprávněny získávat informace a vést evidenci o osobách. Zpravodajské služby jsou také podle § 29 odst. 3 vyňaty z kontrolní činnosti ÚOOÚ, neboť podle § 12 zákona o zpravodajských službách České republiky podléhají kontrole vlády a Parlamentu. Na bezpečnost ČR má vliv ale třeba i to, jaké osoby jsou na její území vpuštěny a jakým je udělen azyl nebo rovnou uděleno státní občanství, protože „státní občanství je veřejnoprávní vztah mezi státem a fyzickou osobou, z něhož vznikají vzájemná práva a povinnosti fyzické osoby i státu. Na občany se – na rozdíl od osob s jinou státní příslušností anebo bez státní příslušnosti – vztahuje celý katalog práv garantovaný právním řádem daného státu a je jim poskytována ochrana jak vnitrostátní, tak i v cizině“³⁵. Udělováním státního občanství se zabývá zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky³⁶, podle kterého je Ministerstvo vnitra povinno posoudit žádost o udělení státního občanství i z hlediska bezpečnosti státu (§ 10 odst. 3), k čemuž si může vyžádat i stanoviska Policie ČR a zpravodajských služeb ČR. Pro posouzení žádosti o udělení státního občanství České republiky musí ke své žádosti žadatel připojit i celou řadu dokladů obsahujících osobní údaje žadatele, ale i členů jeho rodiny (např. rodný list, životopis, oddací list, výpis z rejstříku trestů, úmrtní list a některé další). Další výjimkou, kdy se nepoužijí výše zmíněná ustanovení ZOOÚ, je podle § 3 odst. 6 písm. b) zajištění obrany České republiky. Tuto problematiku lze nalézt v zákoně č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky nebo v zákoně č. 585/2004, o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon). „Výjimku upravenou pod písmenem b) tohoto ustanovení lze vnímat jako podmnožinu předchozí pojmově obsáhlejší výjimky uvedené pod písmenem a), neboť obranu České republiky lze jistě považovat za součást zajišťování bezpečnosti ČR (resp. obrana státu je reakcí na již existující ohrožení, zatímco při zajišťování bezpečnosti jde primárně o přípravu na nejrůznější možná budoucí ohrožení).“³⁷ Na základě branného zákona může probíhat odvodní řízení, v rámci kterého je občan povinen poskytnout krajskému vojenskému

³⁴ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³⁵ Klíma, K.: Ústavní právo. 1. vydání. Praha: Bohemia Iuris Kapitál, 1997, str. 183

³⁶ Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 36

velitelství a Ministerstvu obrany o sobě určité osobní údaje potřebné pro rozhodování o schopnosti vykonávat vojenskou službu, mimo jiné například i svou fotografii nebo údaje o svém zdravotním stavu zjištěné při preventivní prohlídce. Podle § 7a zákona o zajišťování obrany ČR je povinností obecních úřadů s rozšířenou působností vést za účelem zajišťování obrany státu evidenci nezbytných osobních údajů o fyzických osobách, které lze určit k pracovní výpomoci a v nezbytném rozsahu též údaje o vlastních vhodných věcných prostředcích. A stejně tak je podle § 10 a 11 povinností fyzických a právnických osob na žádost zmíněných úřadů jim tyto údaje poskytnout. Písmeno c) § 6 odst. 3 ZOOÚ jmenuje jako důvod, pro který se nepoužijí ustanovení § 5 odst. 1, 11 a 12 – zajištění veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti. Na první pohled se jedná o výjimku svým obsahem stejnou jako předchozí dvě, musíme si ale uvědomit, že oproti nim v tomto případě jde jednak o záležitosti vnitrostátní a za druhé také o situace poněkud méně krizové a spíše jaksi standardnějšího charakteru s tím, že se dá očekávat, že jejich výskyt bude také mnohem častější. Orgány, jež zpravidla této výjimky budou moci využívat, je především Policie ČR, policie obecní a státního zastupitelství podle zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Přestože je jedním z hlavních úkolů těchto orgánů chránit veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost, není samozřejmě veškerá jejich činnost pod tuto výjimku zahrnutelná. „Základním limitem pro aplikaci této výjimky, je jednak opodstatněnost konkrétního zásahu v demokratické společnosti, jednak jednání směřující k zajištění veřejného pořádku, které by bez zpracování osobních údajů nebylo realizovatelné vůbec anebo nedostatečně.“³⁸ Výše zmíněné orgány působí také především na poli předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů, což je další zákonná výjimka podle § 3 odst. 6 písm. d). Zejména pro Policii ČR by zajisté bylo téměř nemožné odhalovat trestnou činnost, pokud by pro ni platilo ustanovení § 11 ZOOÚ, podle kterého by každou vyšetřovanou osobu musela předem informovat o zpracování jejích osobních údajů pro účely vyšetřování její trestné činnosti. A proto zde tato výjimka je, aby takovéto orgány mohly v nezbytném rozsahu zpracovávat osobní údaje o osobách podléhajících jejich působnosti a vykonávat tak úspěšně svou činnost. Spadá sem mimo jiné i problematika tzv. „praní špinavých peněz“

³⁸ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 38

podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů. Této problematice se věnuji v poslední části této práce. Dovolím si zde uvést jako praktickou ukázkou (ne)použití této výjimky stanovisko ÚOOÚ z 12. 2. 2013, který se vyjadřoval ve prospěch do té doby odmítaných žádostí uživatelů telekomunikačních služeb určených na základě § 12 ZOOÚ telekomunikačním operátorům o poskytnutí provozních a lokalizačních údajů o jejich telekomunikačních přístrojích donedávna povinně uchovávaných dle § 97 odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích (jež zrušil Ústavní soud svým náleznem sp. zn. Pl. ÚS 24/10 z 22.3.2011). ÚOOÚ se k tomu ale vyjádřil tak, že „je povinností právnické nebo fyzické osoby zajišťující veřejnou komunikační síť nebo poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací poskytnout subjektu údajů na jeho žádost konkrétní provozní a lokalizační údaje, které jako správce k jeho osobě zpracovává a uchovává na základě § 97 odst. 3 a 4 zákona č. 127/2005 Sb. Výjimka podle § 3 odst. 6 písm. d) zákona č. 101/2000 Sb. by se vztahovala pouze na takový případ, kdy by subjekt údajů vznesl dotaz a požadoval sdělení konkrétních dat, která již byla poskytnuta oprávněným orgánům na základě jejich žádosti a která jsou tedy využívána k účelům splňujícím uvedené výjimky.“³⁹ ÚOOÚ přitom podle svých slov přihlédl k ustanovení čl. 13 Směrnice 95/46/ES, ze kterého je zřejmé, že nejenom samotné zpracování musí být nezbytné pro zajištění stanoveného cíle (vyšetřování trestných činů), ale i omezení konkrétního práva subjektu údajů musí být pro tento cíl nezbytné opatření. Působnost zákona je ve výše zmíněných ustanoveních omezena podle písm. e) také v případech, kdy jde o zajištění významného hospodářského zájmu ČR nebo EU. Jde o ustanovení problematické v tom smyslu, že v žádném obecně závazném předpisu není definován hospodářský zájem. Je proto nutné vycházet z obecného chápání hospodářství a zájmů, které s ním mohou být spojeny. Dle textu této zákonné výjimky ale také musí jít o zájem svým charakterem významný, aby ji bylo možné použít. Zpravidla se tedy bude jednat o situace do jisté míry krizové, kdy např. vážne zásobování určitými zdroji potřebnými pro běžné fungování hospodářství státu nebo Evropské unie. Takovéto situace upravuje jak výše zmíněný krizový zákon, tak i zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jenž upravuje hospodářská opatření pro krizové stavy,

³⁹ <http://www.uoou.cz/uoou.aspx?menu=14&loc=328>

kteřé chápe jako organizační, materiální nebo finanční opatření přijímaná správním úřadem v krizových stavech pro zabezpečení nezbytné dodávky výrobků, prací a služeb, bez nichž nelze zajistit překonání krizových stavů (§ 2 odst. 1 písm. a), které jsou vyhlášovány na základě krizového zákona. Obdobně je výjimkou podle písm. f) § 3 odst. 6 ZOOÚ též zajištění významného finančního zájmu České republiky nebo Evropské unie, jímž je zejména stabilita finančního trhu a měny, fungování peněžního oběhu a platebního styku, jakož i rozpočtová a daňová opatření. Problematika touto výjimkou pokrytá se týká celého spektra zvláštních zákonů, jako příklad lze jmenovat zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, nebo zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Opět i v případě této výjimky figuruje podmínka významnosti, proto „výjimku dle § 3 odst. 6 písm. f) ZOOÚ lze aplikovat pouze na koncepční, systémové činnosti při zajišťování financování funkcí státu, nikoli na veškerou agendu daňové správy nebo finančních úřadů, tedy i každé jednotlivé daňové řízení.“⁴⁰ Hlavní roli zde hraje především Česká národní banka, která se stará o cenovou stabilitu a udržitelný hospodářský růst (§ 2 odst. 1 zákona o ČNB), čehož dosahuje mimo jiné i prostřednictvím dohledu nad subjekty finančního trhu. A zejména v rámci dohledu, jakož i k plnění jiných svých úkolů, je ČNB na základě § 41 zákona o ČNB oprávněna vyžadovat od dohlížených subjektů informace a podklady (tudíž i osobní údaje), které následně shromažďuje, zpracovává, analyzuje a využívá k úspěšnému plnění svých úkolů. V neposlední řadě má výjimku také zajištění výkonu kontroly, dozoru, dohledu a regulace spojené s výkonem veřejné moci v případech uvedených pod písm. c), d), e) a f) – tedy ve čtyřech posledně jmenovaných výjimkách. Veřejnou moc, která má za úkol kontrolovat subjekty, na které se vztahují čtyři předchozí výjimky, vykonává nejčastěji Nejvyšší kontrolní úřad, finanční úřady a další orgány jednající na základě zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. Ani v tomto případě však nelze onu výjimku paušalizovat na všechna správní řízení, neboť se vztahuje výlučně na výkon kontroly, dozoru, dohledu a regulace ve vztahu k subjektům spadajícím pod čtyři posledně jmenované výjimky. Poslední výjimkou, na základě které se nepoužijí § 5 odst. 1, § 11 a 12, je zajištění činností, které jsou spojeny se

⁴⁰ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 42

zpřístupňováním svazků bývalé Státní bezpečnosti. Jde o činnost upravenou zákonem č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů, ale subsidiárně též zákonem č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Účelem zákona o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti je, jak už název napovídá, zpřístupnit pronásledovaným osobám dokumenty o jejich pronásledování a zveřejnit údaje o vykonavatelích tohoto pronásledování (§ 1), k čemuž také tento zákon stanoví způsob jejich zpřístupnění a/nebo zveřejnění a i působnost správních orgánů v těchto věcech. Podle § 10a zmíněného zákona je archiv povinen před každým zpřístupněním určitého dokumentu znečitelnit v kopii dokumentu datum narození a bydliště jiných osob a dále i veškeré údaje o jejich soukromém a rodinném životě, o jejich trestné činnosti, zdraví a majetkových poměrech. Nejvyšší soud se k povaze registru svazků bývalé Státní bezpečnosti vzhledem k ochraně osobních údajů a vztahu k archivnictví vyjádřil, že „registr svazků bývalé Státní bezpečnosti není informačním systémem podle zákona č. 256/1992 Sb.⁴¹, nýbrž je archivním materiálem, z něhož lze poskytovat informace jen způsobem vymezeným zmocněním stanoveným v zákoně č. 451/1991 Sb.⁴², tyto údaje nelze vymazávat, ani ničit. Žalobu domáhající se likvidace hmotných nosičů, na nichž jsou vázány údaje uvedených registrů, soud proto zamítne.“⁴³ Toto své stanovisko poté stejný soud opakovaně doplnil rozhodnutími⁴⁴, ve kterých uvedl, že je možné žádat o uložení povinnosti zdržet se v tisku a na elektronických médiích zveřejnění údaje o tom, že dotčená osoba je evidována jako spolupracovník Státní bezpečnosti, ale jedině až na základě pravomocného rozhodnutí soudu, které určí, že je daná osoba ve svazcích bývalé Státní bezpečnosti evidována neoprávněně.

⁴¹ Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech – nahrazen byl současným ZOOÚ.

⁴² Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů (tzv. lustrační zákon).

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cdo 23/94 ze dne 17.01.1995.

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 970/2004 ze dne 30.09.2004 a rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 141/2008 ze dne 03.12.2009.

5.3. Základní pojmy ochrany osobních údajů

5.3.1. Osobní údaj

Osobní údaj je pro ochranu osobních údajů, jak už ze samotného označení této právní oblasti vyplývá, zcela esenciálním a klíčovým pojmem. Už výše jsem v první části této práce uvedl, že podle § 4 písm. a) ZOOÚ se za osobní údaj považuje jakákoliv informace, která se týká určeného nebo určitelného subjektu údajů. Přičemž subjekt údajů je podle tohoto ustanovení určený nebo určitelný, jestliže jej lze přímo či nepřímo identifikovat – následuje demonstrativní výčet toho, jak lze subjekt údajů identifikovat – na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu. „Protože definice pojmu osobní údaj je široká, musí být základním kritériem pro posouzení, zda se v případě konkrétní informace jedná o osobní údaj či nikoliv, okolnost možnosti zjištění identity subjektu údajů (určenost nebo určitelnost). Je tedy nutno vycházet ze skutečnosti, zda správce může vytvořit přímou vazbu mezi údajem a fyzickou osobou.“⁴⁵ ÚOOÚ spatřuje rozdíl mezi určitelností a určeností podle svého stanoviska v tom, že „určitelnost je stav, kdy na základě osobních údajů, které má správce k dispozici, nebo z osobních údajů, k nimž má přístup, lze fyzickou osobu jednoznačně odlišit od jiných fyzických osob. Určenost je potom stav, kdy správce má k dispozici přímé identifikační údaje (např. jméno, příjmení a adresu) subjektu údajů“⁴⁶.

Z toho, co za osobní údaj, alespoň podle Nejvyššího správního soudu, naopak považovat nelze, lze uvést jméno a příjmení osoby ve spojení s číslem jejího občanského průkazu. Protože podle názoru Soudu: „Ani na základě těchto údajů totiž není možné konkrétní osobu určit nebo kontaktovat. Neexistuje totiž žádný veřejně dostupný registr čísel občanských průkazů, v němž by bylo možné zjistit identitu osoby podle čísla průkazu. Navíc v případě čísla občanského průkazu se jedná o označení, které je v průběhu času proměnlivé.“⁴⁷

5.3.2. Citlivý údaj

Vedle pojmu osobní údaj zákon rozlišuje také pojem citlivý údaj. Jedná se ve své podstatě o specifický případ osobního údaje, se kterým zákon spojuje přísnější

⁴⁵ Kučerová, A., Nonnemann, F.: Ochrana osobních údajů v otázkách a odpovědích. 1. vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2010, str. 11 - 12

⁴⁶ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 3/2012 z března 2012 – K pojmu osobní údaj.

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 98/2008 ze dne 29.7.2009

sankce při spáchání správního deliktu (o tom viz v jiné části této práce). Citlivý údaj zákon v § 4 písm. b) definuje jako osobní údaj, který vypovídá o národnostním, rasovém nebo etnickém původu nebo o politických postojích, členství v odborových organizacích, dále také údaj o náboženském nebo filozofickém přesvědčení, o odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu, sexuálním životě. Takovéto parametry údajů musí být svým způsobem stále ještě aktuální, protože jak například ve svém nálezu⁴⁸ uvedl Ústavní soud, není členství soudců v KSČ ke dni 17. 11. 1989 údajem o politických postojích subjektů údajů, a tudíž ani citlivým údajem. Citlivým je ale také genetický a biometrický údaj, který by umožnil přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů. V této souvislosti si dovoluji krátkou poznámku o tom, že i fotografie nebo videonahrávka (potažmo záznam z kamerového systému) může být považována za substrát obsahující citlivé údaje, protože nejenom že z ní lze poznat rasový či etnický původ, ale zejména „vzhledem k současnému stavu technologického poznání z ní mohou být v některých případech získány i biometrické údaje“⁴⁹. Výčet citlivých údajů je taxativní povahy, žádné jiné než tyto údaje tedy povahu citlivého údaje nemají.

5.3.3. Anonymní údaj

Jakýmsi protikladem vůči pojmu osobní údaj je tzv. anonymní údaj. Jde o údaj, který buď v původním tvaru, nebo po provedeném zpracování nelze vztáhnout k určenému nebo určitelnému subjektu údajů.

Jako příklad anonymního údaje může posloužit tento: „Probíhá nějaký výzkum s cílem zjistit názory obyvatel malého města na určitou věc a součástí anonymního dotazníku je i dotaz na povolání. V případě, že do příslušné kolonky vyplníte slovo starosta, rázem přestává být dotazník anonymní, neboť už tento jeden údaj přesně určuje toho, kdo dotazník vyplnil. Když ale do kolonky vyplníte raději termín úředník státní správy, jde o údaj takzvaně anonymní, který se vztahuje určitě na více obyvatel, a tudíž vás podle něj nelze identifikovat“⁵⁰ – jedná se pak o údaj anonymní.

⁴⁸ Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 517/10 ze dne 15.11.2010

⁴⁹ Kučerová, A., Nonnemann, F.: Ochrana osobních údajů v otázkách a odpovědích. 1. vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2010, str. 21

⁵⁰ Benátčanová, P., Jahelka, I.: Neznalost zákona neomlouvá - Průvodce džunglí zákonů 3. Praha: MOTTO, 2006, str. 196

5.3.4. Zpracování osobních údajů

Podle § 4 písm. e) ZOOÚ se zpracováním osobních údajů rozumí jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zejména je jím shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování nebo také i likvidace. „Podstatnou částí této definice je skutečnost, že se nemusí vždy jednat o celý soubor činností, ale může jít v některých případech jen o některé z nich, dokonce se může jednat o operaci jedinou.“⁵¹ Je přitom nerozhodné, zda jsou osobní údaje zpracovávány ručně nebo pomocí automatizovaných prostředků⁵². Zpracováním osobních údajů se podle § 42 rozumí i provozování informačních systémů nakládajících s osobními údaji podle dosavadních předpisů. Na mysli se zde má především dříve platný zákon č. 256/1992, o ochraně osobních údajů v informačních systémech, který provozování informačních systémů definoval. Proto je v ZOOÚ obsaženo toto ustanovení, aby byla posílena právní jistota, že původním „nakládáním s osobními údaji“ se nově rozumí „zpracování osobních údajů“, jedná se tak o jakési přechodné ustanovení. Ke změně této použité terminologie došlo podle důvodové zprávy k ZOOÚ z důvodu transpozice Směrnice 95/46/ES do našeho právního řádu.

5.3.5. Shromažďování osobních údajů

ZOOÚ chápe podle § 4 písm. f) shromažďování osobních údajů jako systematický postup nebo soubor postupů, jehož cílem je získání osobních údajů za účelem jejich dalšího uložení na nosič informací pro jejich okamžité nebo pozdější zpracování. Zpravidla se vždy jedná o první fázi zpracování osobních údajů. Té by však logicky pokaždé mělo ze strany správce nebo zpracovatele osobních údajů předcházet stanovení účelu zpracování, které stojí vždy úplně na začátku každého zpracování osobních údajů, aby shromažďování osobních údajů bylo právně „čisté“.

⁵¹ Kučerová, A., Bartík, V., Peca, J. Neuwirt, K., Nejedlý, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 54

⁵² V tom se tedy Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat ze dne 28.1.1981, publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 115/2001 Sb.m.s., od ZOOÚ zásadně odlišuje, neboť se vztahuje pouze na automatizované zpracování osobních údajů.

5.3.6. Uchovávání osobních údajů

Uchovávání osobních údajů je ZOOÚ (§ 4 písm. g) definováno jako udržování údajů v takové podobě, která je umožňuje dále zpracovávat. Stejně jako například u shromažďování osobních údajů se i zde jedná o dílčí a v tomto případě většinou celkem nenáročný zpracování osobních údajů, které může provádět správce svépomocí nebo jej pro správce může provádět třetí subjekt – tzv. zpracovatel osobních údajů (viz dále).

5.3.7. Blokování osobních údajů

Mají-li být osobní údaje blokovány, jedná se podle § 4 písm. h) ZOOÚ o operaci nebo také o soustavu operací, jimiž se na stanovenou dobu omezí způsob nebo prostředky jejich zpracování. Platí zde však i výjimka, a tou jsou nezbytné zásahy. Do nedávné doby však bylo v ZOOÚ blokování osobních údajů definováno jako vytvoření takového stavu, při kterém je osobní údaj určitou dobu nepřístupný a nelze jej jinak zpracovávat. Co zákonodárce vedlo k této změně, není známo. Neuvádí to ani Důvodová zpráva k zákonu. Jako příklad blokování osobních údajů lze uvést rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3220/2009 ze dne 28. 7. 2011, podle kterého lze i nevydání údajů ze zdravotní dokumentace, případně nevydání jejího opisu, považovat za zpracování citlivého údaje formou jeho blokování ve smyslu ustanovení § 4 písm. e) a h)⁵³ ZOOÚ.

5.3.8. Likvidace osobních údajů

Likvidací osobních údajů je podle dikce zákona (§ 4 písm. i) ZOOÚ jejich fyzické vymazání, fyzické zničení jejich nosiče nebo jejich trvalé vyloučení z dalších zpracování. Podle důvodové zprávy k ZOOÚ je cílem likvidace osobních údajů jejich neexistence pro jakékoliv další zpracování nebo zajištění jejich trvalé nedostupnosti. V každém případě se musí jednat o nevratnou operaci, kterou lze provést například začerněním papírového nosiče, jeho skartací či spálením, v případě elektronického záznamu jeho přepsáním nic neříkajícími znaky („0“ nebo „1“). „Na rozdíl od anonymizace, při které jsou z množiny osobních údajů odstraněny ty, jejichž pomocí je možné přímo či nepřímo identifikovat konkrétní subjekt údajů (viz § 4 písm. c) ZOOÚ), je při likvidaci nezbytné zničit nebo trvale ze zpracování vyloučit všechny osobní údaje,

⁵³ Zde ovšem samozřejmě Nejvyšší soud vychází ze zákonného znění ustanovení § 4 písm. h) ZOOÚ účinného v době vydání tohoto rozhodnutí.

kteře správce v daný okamžik zpracovává.⁵⁴ Neprovede-li správce likvidaci všech osobních údajů nebo neprovede-li ji řádně, tj. za použití např. jiných technologií je přesto možno osobní údaje obnovit nebo k nim získat přístup, vystavuje se tím správce postihu za porušení § 13 ZOOÚ – za nepřijetí takových opatření, která by znemožnila neoprávněný nebo nahodilý přístup k osobním údajům nebo jakékoli jiné neoprávněné zpracování.

Osobní údaje musí být podle § 20 odst. 1 ZOOÚ zlikvidovány vždy, když pomine účel, pro něž byly osobní údaje zpracovávány, anebo požádá-li o to subjekt údajů podle § 21 ZOOÚ (viz dále v kapitole 5.4 této práce). Jelikož se při likvidaci osobních údajů jedná dle § 4 písm. e) ZOOÚ o jejich zpracování a z podstaty věci ji může provádět jen ten, kdo má dané údaje k dispozici, je pochopitelné, že ji může provádět buď jedině správce, nebo zpracovatel, dá-li mu k tomu správce pokyn. Není naopak povinností osobní údaje likvidovat, mají-li být na základě § 20 odst. 2 ZOOÚ uchovány dle zvláštního zákona pro účely archivnictví (dle zákona o archivnictví a spisové službě⁵⁵) nebo pro uplatňování práv (resp. jejich ochranu) v občanském soudním, trestním nebo správním řízení – ale ani v těchto posledně uvedených případech by neměly být osobní údaje uchovávány po nekonečně dlouhou dobu, za limitní lze s ohledem na ustanovení § 5 odst. 1 písm. e) ZOOÚ považovat konec promlčecí doby dle zvláštních právních předpisů.

5.3.9. Subjekt údajů

Zákon v § 4 písm. d) definuje subjekt údajů jednoduše jako fyzickou osobu, k níž se osobní údaje vztahují. Jedná se tedy o osobu nacházející se v centru zájmu ochrany osobních údajů, která je prostřednictvím svých osobních údajů identifikovaná či alespoň identifikovatelná. „Pojmově je definice obsažená v zákoně poněkud zavádějící v tom, že vztah osobních údajů k subjektu údajů nemusí být vždy jednoznačný a přímý a správce nebo zpracovatel nemusí mít ani úmysl zpracovávat osobní údaje a svůj záměr jako takový deklarovat.“⁵⁶ Podle názoru Úřadu pro ochranu

⁵⁴ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 75-76

⁵⁵ Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁶ Kučerová, A., Bartík, V., Peca, J., Neuwirt, K., Nejedlý, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 53

osobních údajů⁵⁷ se přitom za subjekt údajů považuje i tzv. osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ) – podnikající fyzická osoba; resp. také na ni se ZOOÚ vztahuje.

5.3.10. Správce a zpracovatel

Správce i zpracovatel jsou klíčovými subjekty, které zpracování osobních údajů provádějí. Podle § 4 písm. j) ZOOÚ se za správce označuje každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Správce podle uvedeného ustanovení může zmocnit nebo pověřit zpracováním osobních údajů zpracovatele (pokud to ovšem není vyloučeno nebo jinak stanoveno zvláštním právním předpisem). Zpracovatelem je potom podle písm. k) ZOOÚ každý subjekt, který na základě zvláštního zákona nebo pověření správcem zpracovává osobní údaje dle ZOOÚ.

Rozdíl v postavení správce a zpracovatele ilustruje případ pojišťovacího zprostředkovatele, který, jak judikoval Nejvyšší správní soud⁵⁸, nezávisle na pojišťovně určuje okruh subjektů, jež osloví jako potenciální zájemce o uzavření pojistné smlouvy, a k tomu účelu sám vytváří databázi osobních údajů těchto subjektů, a proto také má z hlediska ZOOÚ postavení správce osobních údajů, nikoli jejich pouhého zpracovatele.

Pakliže se správce rozhodne pověřit zpracováním osobních údajů někoho jiného (zpracovatele), je vždy dle ustanovení § 6 ZOOÚ povinen s takovou osobou uzavřít smlouvu o zpracování osobních údajů – vyjma případů, kdy je zmocnění k tomu dáno již na základě právního předpisu. Taková smlouva musí mít písemnou formu a musí v ní být uvedeno alespoň to, v jakém rozsahu, za jakým účelem a na jakou dobu se uzavírá a dále musí obsahovat i záruky zpracovatele za technické a organizační zabezpečení ochrany osobních údajů, jež je stanoveno také § 13 ZOOÚ. Správce by měl mít přehled o tom, jakým způsobem a jakými prostředky bude zpracovatel osobní údaje pro správce zpracovávat a měl by mít i možnost určité kontroly nad jeho činností. Je důležité si uvědomit, že smlouva o zpracování osobních údajů vymezuje naprostou většinu vztahu mezi správcem a zpracovatelem, měla by proto obsahovat ujednání poměrně podrobná a zároveň odpovídající konkrétním potřebám a okolnostem všech dotčených osob. „Smlouvu může uzavřít pouze správce se zpracovatelem, nikoliv zpracovatel s dalším subjektem. Je to právě správce, který rozhodne, že určitého cíle bude dosahovat pomocí

⁵⁷ Viz stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 3/2011 z listopadu 2011 – Ochrana osobních údajů podnikajících fyzických osob.

⁵⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 34/2008 – 68 ze dne 12. 2. 2009

zpracování osobních údajů, a jak konkrétně bude takové zpracování probíhat. Tato pozice se odráží v odpovědnosti správce za celé zpracování, která v sobě zahrnuje i odpovědnost za případné přenechání některých, popř. i všech, fází či kroků zpracování jiným subjektům – zpracovatelům. Je proto nepřijatelné, aby zpracovatel, který je pověřen pouze jasně vymezenými úkoly, sám rozhodl o tom, že zpracování bude prováděno jiným způsobem.⁵⁹ Na druhou stranu ale správce může pověřit zpracováním vícero zpracovatelů; se všemi však musí mít smlouvu o zpracování osobních údajů uzavřenu – a to ať už se všemi najednou nebo s každým zvlášť. Vzor smlouvy o zpracování osobních údajů mezi správcem a zpracovatelem přikládám pro ilustraci jako přílohu č. 3 k této práci.

5.3.11. Souhlas se zpracováním osobních údajů

Souhlasem subjektu údajů je podle § 4 písm. n) ZOOÚ svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsah tvoří svolení subjektu údajů se zpracováním jeho osobních údajů. Pro plné pochopení souhlasu subjektu údajů je nezbytné použít i obecná, subsidiární ustanovení o právních úkonech stanovená v § 34 a násl. ObčZ, neboť se v tomto případě jedná o právní úkon. Dle § 37 odst. 1 ObčZ musí být právní úkon učiněn svobodně, vážně, určitě a srozumitelně, jinak se považuje za neplatný. Neplatný by byl podle § 39 ObčZ i právní úkon, který by svým obsahem nebo účelem odporoval zákonu nebo jej obcházel nebo se přičil dobrým mravům. Aby byl platný, nesmí jej rovněž učinit osoba jednající v duševní poruše, která by ji k tomu činila neschopnou. Neplatný by naopak souhlas nebyl pouze pro chyby v psaní, byl-li by jeho význam i přesto nepochybný. Podle § 35 odst. 1 ObčZ může být projev vůle učiněn jednáním nebo opomenutím, opomenutí zde však nepřipadá v úvahu, protože by takovému souhlasu chyběl výše uvedený obsah požadovaný § 4 písm. n) ZOOÚ. Projev vůle může být dále vyjádřen výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl subjekt údajů projevit. Takovým případem může být například, položí-li správce osobních údajů subjektu údajů otázku, zda se zpracováním svých osobních údajů souhlasí, načež subjekt údajů pouze pokývá hlavou na znamení souhlasu. Takto vyjádřený souhlas by ovšem pro správce znamenal obtíž v dodržení své povinnosti uložené na základě ustanovení § 5 odst. 4 ZOOÚ, podle kterého musí být správce schopný po celou dobu, kdy osobní údaje zpracovává, prokázat, že mu byl

⁵⁹ Bartík, V., Janečková, E.: Ochrana osobních údajů v životě podnikatele: 103 řešení modelových situací. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, str. 51-52

subjektem údajů ke zpracování osobních údajů souhlas udělen. V našem případě by tuto situaci mohl správce vyřešit pomocí videonahrávky celého aktu udělení souhlasu se zpracováním osobních údajů subjektem údajů, kterou by ale posléze musel uchovávat v reprodukovatelném stavu po celou dobu zpracovávání osobních údajů (a jak známo, někdy zpracování osobních údajů trvá i desetiletí nebo dokonce doživotně). Zpravidla proto bývá běžně souhlas se zpracováním osobních údajů požadován v písemné formě, aby bylo možné jednoduše dostát povinnosti prokazatelnosti souhlasu se zpracováním osobních údajů.

Na základě § 5 odst. 4 ZOOÚ musí být subjekt údajů navíc už při (lépe však ještě před) udělení souhlasu informován o tom, pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům svůj souhlas uděluje, jakému správci a na jaké období.

5.4. Práva a povinnosti při zpracování osobních údajů

5.4.1. Základní povinnosti správce a zpracovatele

Dříve, než se začnu blíže věnovat jednotlivým povinnostem správce a zpracovatele při nakládání s osobními údaji subjektů údajů, bych rád uvedl, že pro vše dále napsané platí stejné pravidlo jako podle § 7 ZOOÚ, totiž že povinnosti stanovené pro správce (v ZOOÚ se jedná o povinnosti správce obsažené výhradně v § 5) platí obdobně také pro zpracovatele. Proto vše, co se dále v této subkapitole týká správce, týká se obdobně i zpracovatele. Povinnosti správce a zpracovatele se ovšem nepřekrývají zcela, protože „zpracovatel z povahy věci nemůže plnit povinnosti všechny, neboť povinnosti podle § 5 odst. 1 písm. a) a písm. b) ZOOÚ, tedy stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány, a stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů, jsou typické pro správce osobních údajů a právě splnění těchto dvou povinností zcela zásadním způsobem odlišuje postavení správce a zpracovatele.“⁶⁰

Povinností, která správce či zpracovatele při zacházení s osobními údaji (neřkuli přímo s citlivými údaji) provází po celou dobu a ve všech fázích zpracování osobních údajů je mu uložena § 10 ZOOÚ. Povinností jak správce, tak i zpracovatele, je vždy dbát na to, aby subjekt údajů neutrpěl újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti, a dále také dbát na to, aby se vyvaroval neoprávněných

⁶⁰ Bartík, V., Janečková, E.: Zákon o ochraně osobních údajů s komentářem. Olomouc: ANAG, 2010, str. 114

zásahů do soukromého a osobního života subjektu údajů. „Každý, kdo zpracovává osobní údaje, by měl, alespoň na základní úrovni, provést test proporcionality čili posoudit, nakolik jím prováděné zpracování je pro dosažení stanoveného účelu nezbytné, zda je jeho rozsah, množina zpracovávaných údajů, doba jejich uchování atd. účelu adekvátní a zda by jej nebylo možné dosáhnout i méně invazivním způsobem zpracování osobních údajů.“⁶¹ Chováním v rozporu s touto obecně formulovanou povinností, jež v podstatě vyjadřuje cíle ochrany osobních údajů v poněkud širším měřítku, se její porušitel vystavuje nejenom poměrně „tučné“ pokutě za přestupek nebo jiný správní delikt upravený v tomto zákoně (byť porušení tohoto ustanovení samotného není ve výčtu správních deliktů dle § 44 – 45a obsaženo, velmi pravděpodobně tím ale dojde ke spáchání přestupku nebo jiného správního deliktu založeného na jiném ustanovení ZOOÚ), ale podle § 13 ObčZ i povinnosti upustit od neoprávněného zasahování do práva poškozené osoby a především povinnosti poskytnout přiměřené zadostiučinění a případně i náhrady za nemajetkovou újmu v penězích. A jak uvádí Prof. Hajn, podle dikce ObčZ „by měla vždy být náhrada nepeněžité újmy podle § 13 odst. 2 poskytována v souběhu se satisfakcí podle § 13 odst. 1 (...) i tehdy, když by se omluva jevila nefunkční a již proto nedostatečná“⁶². Zcela jistě však lze uvažovat i o náhradě škody majetkové podle § 420 a násl. ObčZ, došlo-li by např. v souvislosti s poškozením dobrého jména k ujítky oprávněně očekávaného zisku (např. z prodeje knih) nebo dokonce i o trestu odnětí svobody, peněžitém trestu, zákazu činnosti nebo o jiném trestu, který lze uložit za trestné činy spáchané proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství podle hlavy II. zvláštní části trestního zákoníku⁶³.

Zamýšlí-li správce zpracovávat osobní údaje, je v první řadě povinen stanovit účel, pro nějž mají být osobní údaje zpracovány. Zákon zde (§ 5 odst. 1 písm. a) používá pojem „zpracovány“, nikoliv „zpracovávány“ – tedy vid dokonavý – z toho lze jazykovým výkladem dovodit, že tento účel musí být stanoven pro každé jednotlivé zpracování osobních údajů. A skutečně tomu tak je, i přesto, že v definicích pojmů ZOOÚ hovoří jak o jednotlivé operaci, tak i o soustavě operací. Jednotlivé zpracování osobních údajů totiž vždy končí tam, kde končí účel, pro který jsou osobní údaje

⁶¹ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 206-207

⁶² Šimíček, V. (ed.): Právo na soukromí. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, str. 107

⁶³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zpracovávají. A chce-li správce osobní údaje zpracovávat i nadále, avšak pro jiný účel, je povinen tento účel vždy dopředu stanovit. Je třeba také upozornit na to, že účel, pro něž mají být osobní údaje zpracovávány, je nutné stanovit vždy před zahájením zpracování osobních údajů a o tom, pro jaký účel bude dané zpracování probíhat, by měl subjekt údajů být vždy dopředu informován (o tom viz dále).

S povinnostmi stanovit účel zpracování osobních údajů souvisí i povinnost dle ustanovení § 5 odst. 1 písm. f), podle kterého lze zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž byly osobní údaje shromážděny. A chce-li správce nebo zpracovatel zpracovávat osobní údaje i k jinému účelu, lze tak učinit pouze, pokud k tomu dal subjekt údajů předem souhlas nebo pokud jde o zpracování v mezích § 3 odst. 6 ZOOÚ (odkazované ustanovení se týká zpracování osobních údajů sloužících zpravidla pro účely naplňujícími veřejný zájem – jako je např. zajišťování obrany, veřejného pořádku, významného hospodářského zájmu ČR, výkonu kontroly, dozoru, dohledu a regulace v souvislosti s výkonem veřejné moci atp., proto bych tento druhý důvod výjimek z omezení zpracování osobních údajů účelem osobně označil za důvod veřejného zájmu v zákonem vymezených případech).

Stanovit účel zpracování osobních údajů ale není tím jediným, co musí správce učinit už před zahájením samotného zpracování osobních údajů. Musí totiž podle § 5 odst. 1 písm. b) také stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů. „Stanovení (budoucích) prostředků zpracování je obdobně jako v případě účelu zpracování také definičním znakem správce osobních údajů, který jej odlišuje od ostatních subjektů, jejichž činnost zákon o ochraně osobních údajů upravuje, tedy zejména zpracovatele, případně dalších osob, které se na zpracování osobních dat podílejí (např. zaměstnanci správce či další osoby podléhající režimu § 14 ZOOÚ).“⁶⁴ Rozdíl mezi prostředky zpracování a způsobem zpracování není příliš jasný, sám zákon rozhodně žádné bližší vysvětlení nepodává. Je třeba se zaměřit na jazykový význam, podle něhož lze pod pojmem prostředky zpracování chápat určité zařízení, kterým se osobní údaje zpracovávají. Oproti tomu způsob zpracování je spíše metoda nebo způsob použití daného zařízení ke zpracování osobních údajů. „Základním rozlišením prostředků zpracování osobních údajů je skutečnost, zda se údaje zpracovávají

⁶⁴ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 108

manuálně, nebo automatizovaně. Možná je současně i kombinace obou těchto metod.⁶⁵ Jako příklad prostředku zpracování stanoveného přímo zákonem může sloužit rejstřík trestů podle zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů (podle něhož je mimochodem lhůta pro uchování osobních údajů o pravomocně odsouzených osobách dokonce 100 let), nebo jiné informační systémy veřejné správy např. podle zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech. Lze ale uvést i řadu jiných příkladů jako třeba počítače a počítačový software a jiné informační systémy, předtištěné dotazníky, formuláře apod. Pokud jde o způsoby zpracování, určitý jejich demonstrativní výčet nabízí přímo zákonná definice zpracování osobních údajů (§ 4 písm. e), způsobem zpracování osobních údajů tak může být: shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava, pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění, kombinování, blokování nebo likvidace. Zcela jistě jsou pro správce stanovené prostředky a způsob zpracování závazné pro budoucí zpracování osobních údajů a neměl by se sám při jejich zpracování od nich odchylovat. Pochopitelně se ale může stát, že teprve po zahájení zpracování nebo i v jeho průběhu (vzhledem zejména k rychlému rozvoji techniky) správce zjistí, že jím zvolená cesta k dosažení stanoveného cíle tak úplně nevede, proto mu nic nebrání prostředek a způsob zpracování kdykoliv změnit. Vždy by ale měl mít už dopředu obě kritéria předem určena a jimi se posléze ve svém zpracování řídit (v návaznosti na to lze jen doporučit, aby s takto stanovenými prostředky a způsobem zpracování osobních údajů plně korespondovala i případná vnitřní norma upravující pravidla pro zpracovávání osobních údajů správcem).

ZOOÚ v § 5 odst. 1 písm. c) stanoví jedno z kritérií na kvalitu osobních údajů určených ke zpracování – správce má povinnost zpracovávat pouze osobní údaje, které jsou přesné a které sám získal v souladu se zákonem. Získá-li tedy správce osobní údaje v rozporu se zákonem, především tím, že nedodrží povinnosti, které na něho v souvislosti s tím zákon klade (např. získá osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů, je-li jeho souhlas zákonem vyžadován), je mu ze zákona zakázáno takto nabyté osobní údaje zpracovávat. Jelikož se ale podle definice zpracování osobních údajů (§ 4 písm. e) jedná i u likvidace nebo uchovávání osobních údajů o jejich zpracování, je v takovém případě jedinou možností správce získané osobní údaje nepoužít a vrátit je subjektu údajů, ke kterému se vztahují. V případě, že získané osobní údaje nejsou přesné a je-li

⁶⁵ Kučerová, A., Bartík, V., Peca, J. Neuwirt, K., Nejedlý, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 68

to nezbytné, je správce povinen osobní údaje aktualizovat. „Zákon o ochraně osobních údajů v případě, že správce zjistí, že jsou na jeho straně zpracovávány nepřesné a nepravdivé osobní údaje, ukládá správci povinnost ihned tyto údaje blokovat. Jde o ochranné opatření, které má zabránit dalšímu možnému zpracování nepravdivých nebo nepřesných osobních údajů. Současně správce musí neprodleně zahájit práce na odstranění tohoto závadného stavu, které zákon o ochraně osobních údajů nazývá doplnění nebo oprava.“⁶⁶ Pokud to nelze, je správce povinen osobní údaje zlikvidovat.

Dále se v § 5 odst. 1 písm. c) ZOOÚ uvádí, že lze nepřesné osobní údaje zpracovávat pouze v mezích uvedených v § 3 odst. 6 (tedy např. při zajišťování bezpečnosti České republiky nebo při odhalování trestné činnosti), který ale výslovně uvádí, že se ustanovení § 5 odst. 1 vůbec v oblastech zde uvedených nepoužijí. Proto je podle mého názoru výše uvedená věta obsažená v § 5 odst. 1 písm. c) ustanovením naprosto nadbytečným a z logické podstaty neaplikovatelným. Kromě toho se ale v tomto ustanovení také uvádí, že se nepřesné osobní údaje musí vždy označit (pravděpodobně tedy označením symbolizujícím, že se jedná o údaje nepřesné a tím tedy i pro zamýšlený účel nepoužitelné). Současně je správce povinen bez zbytečného odkladu předat všem příjemcům informaci o blokování, opravě, doplnění nebo likvidaci daných osobních údajů.

Při shromažďování osobních údajů je správce povinen shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně, ze zákona (§ 5 odst. 1 písm. g) je vyloučeno shromažďovat údaje pod záminkou jiného účelu nebo jiné činnosti⁶⁷. Shromažďovány mohou být podle § 5 odst. 1 písm. d) osobní údaje korespondující pouze se stanoveným účelem (i zde je kladen důraz na to, aby byl účel zpracování osobních údajů stanoven již před zahájením jejich zpracování) a navíc pouze v rozsahu nezbytném pro jeho naplnění. „Zvolí-li si správce nějaký rozsah osobních údajů, které hodlá zpracovávat, měl by být schopen u každého odpovědět na otázku, proč je daného údaje třeba pro dosažení stanoveného účelu. Cílem je dosažení situace, kdy účelu zpracovávání bude dosaženo s použitím co nejužší skupiny osobních údajů. Ty zbylé by měl správce bez zbytečného odkladu

⁶⁶ Mates, P., Janečková, E., Bartík, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012, str. 23

⁶⁷ Jedinou výjimku z tohoto pravidla má pouze Policie ČR podle § 84 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, ale to jenom v nezbytném rozsahu a pro účely předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů, zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti včetně pátrání po osobách a věcech a zajištění bezpečnosti České republiky.

zlikvidovat (nebo je vůbec nezačít shromažďovat), neboť jejich další uchovávání by odporovalo tomuto ustanovení.⁶⁸

Jedna z hlavních povinností týkajících se doby uchovávání osobních údajů je vymezena v § 5 odst. 1 písm. e) ZOOÚ tak, že osobní údaje je správce oprávněn (resp. povinen) uchovávat pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování. Jakmile tato doba uplyne, mohou být osobní údaje uchovávány pouze pro jeden ze tří zákonem taxativně uvedených účelů – pro účely státní statistické služby, pro vědecké účely a pro účely archivnictví. V těchto případech navíc zákon zdůrazňuje, že je pro tyto účely třeba dbát práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů a také je nutné, ihned jakmile je to možné, osobní údaje anonymizovat. „Správce je v tomto případě na základě ZOOÚ povinen uschovací dobu sám určit a za toto své rozhodnutí nese odpovědnost podle citovaného zákona. Není-li doba uchování osobních údajů stanovena zvláštním zákonem, je správce osobních údajů oprávněn uchovávat údaje pouze po dobu, po kterou trvá daná povinnost nebo právní vztah, popř. po jejich skončení po dobu nezbytnou pro vypořádání vzájemných práv a povinností. Překročení doby uchování není z hlediska ZOOÚ možné bez souhlasu subjektů údajů.“⁶⁹

Podle § 5 odst. 1 písm. h) ZOOÚ je zakázáno sdružovat osobní údaje získané k rozdílným účelům. Jinými slovy je zakázáno vést společně či propojovat soubory osobních údajů, které byly získány a jsou zpracovávány za odlišným účelem. Tato povinnost se nevztahuje na subjekty jednající dle § 3 odst. 6 ZOOÚ – vesměs se jedná o veřejnoprávní subjekty jako např. Policie ČR, která je dle § 85 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, výslovně oprávněna sdružovat osobní údaje získané k rozdílným účelům, pokud takové opatření slouží k plnění jejich úkolů a za účelem boje proti kriminalitě nebo při pátrání po osobách či zajištění bezpečnosti České republiky. A právě subjekty veřejné správy jsou v současnosti z hlediska zacházení s osobními údaji způsobily největších zásahů do soukromé sféry jedince, neboť jim je na základě různých zákonů umožněno, ba často dokonce uloženo, osobní údaje zpracovávat. Sdružením osobních údajů z různých evidencí jimi vedenými a propojením za použití např. rodného čísla by byly schopny vytvořit obrovskou databázi (dalo by se říct snad až katalog) informací (od podobizny osob, přes jejich výskyt a životní návyky až po jejich zdravotní stav) o lidech podléhajících jejich

⁶⁸ Mates, P., Janečková, E., Bartík, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012, str. 12

⁶⁹ Mates, P., Janečková, E., Bartík, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012, str. 14

působnosti. Zákaz sdružování (resp. povinnost nesdružovat) osobních údajů získaných k rozdílným účelům bývá sám o sobě ale často také kritizován pro svou ojedinělost v kontextu evropského práva, jemuž je tato úprava poměrně cizí. Dalším důvodem kritiky bývají i zvýšené náklady správců a zpracovatelů na technicko-organizační opatření bránící sdružování osobních údajů. A především, „dnes je porušení této povinnosti u řady zpracování vyloučeno při dodržení čtvrté povinnosti správce – zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny.“⁷⁰ Osobně si ale myslím, že sdružování či propojování jednotlivých zpracovávaných databází osobních údajů by byl jev z výše popsanych důvodů velice nebezpečný, protože není špatné mít v zákoně tuto povinnost takto zvláště zdůrazněnu.

Do určité míry zbytečně (obsoletně) ZOOÚ znovu v § 5 odst. 3 ukládá správci povinnost dbát práva na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů, jestliže správce zpracování osobních údajů provádí na základě zvláštního zákona. Jde o povinnost již vyjádřenou v § 10 ZOOÚ, tentokrát jenom s tím rozdílem, že je zde zdůrazněno, že i když má správce povinnost nebo právo provádět zpracování osobních údajů dle zvláštního zákona, je i přesto stále povinen dbát zásady ochrany soukromého a osobního života subjektu údajů, na němž je ZOOÚ založen. Jak praví ÚOOÚ: „Každé zpracování osobních údajů představuje zásah do soukromí jednotlivce. Aby tento zásah a celé zpracování bylo legální, je třeba, aby správce ve všech případech, kdy je to možné, posoudil případné způsoby zpracování a zvolil ten, který do soukromí subjektů údajů zasáhne v nejmenší míře.“⁷¹ Většinou tato povinnost cílí do veřejnoprávní sféry, kde ke zpracování osobních údajů dochází (často i povinně) na základě např. zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, nebo zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a mnohých dalších. Bohužel stejně jako porušení ustanovení § 10 ZOOÚ ani porušení ustanovení § 5 odst. 3 ZOOÚ nenachází svůj odraz ve skutkové podstatě správního deliktu v hlavě VII první části ZOOÚ, jinými slovy, porušení této povinnosti není přestupkem ani jiným správním deliktem. Kdykoliv zpracovatel zjistí, že správce porušuje jakoukoliv z povinností stanovených ZOOÚ, je dle § 8 ZOOÚ povinen na to správce neprodleně upozornit a zpracování osobních údajů ukončit.

⁷⁰ Matoušková, M., Hejlík, L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2008, str. 260

⁷¹ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 6/2009 z listopadu 2009 – Ochrana soukromí při zpracování osobních údajů

Pakliže se zpracovatel takto zákonem uloženým způsobem nezachová, stane se společně a nerozdílně se správcem osobních údajů odpovědný za škodu, která tím subjektu údajů vznikla, aniž by tím byla dotčena jeho odpovědnost podle tohoto zákona (především tedy odpovědnost za správní delikty podle § 44 a násl. ZOOÚ). „V tomto ustanovení je tak poskytována zvýšená ochrana subjektu údajů tím, že i zpracovatel kontroluje nastavené parametry zpracování a posuzuje, zda pokyny vydané správcem jsou v souladu se ZOOÚ.“⁷²

5.4.2. Zpracování osobních údajů bez souhlasu subjektu údajů

K nejdůležitějším principům zpracovávání osobních údajů patří i povinnost správce zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů vyjádřená v § 5 odst. 2 ZOOÚ. Mimo to je zde ale současně uvedeno sedm taxativně daných výjimek, kdy je možné osobní údaje zpracovávat i bez souhlasu subjektu údajů. Jedná se tak o především pro správce před zahájením zpracování osobních údajů důležité ustanovení pro rozlišení toho, kdy lze které osobní údaje zpracovávat pouze se souhlasem subjektu údajů a kdy ke zpracování osobních údajů mít jeho souhlas nemusí. Zákon zde sice mluví o správci jako osobě, na kterou se toto ustanovení vztahuje, v § 7 ZOOÚ se lze ovšem dočíst o tom, že všechny povinnosti stanovené kdekoliv v § 5 se obdobně vztahují (platí) také na zpracovatele, tudíž i pro něho tyto výjimky platí.

Podle písm. a) § 5 odst. 2 ZOOÚ může správce zpracovávat osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů v případě, kdy provádí zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce. Zákon zde však neuvádí, zda jde o povinnost danou právními předpisy, rozhodnutím veřejné moci nebo na základě smluvního práva – a jelikož tak zákonem není rozlišeno, lze podle mého názoru oprávněně usuzovat, že se jedná o jakoukoliv platnou právní povinnost osoby vystupující z pohledu zákona o ochraně osobních údajů ve vztazích tímto zákonem upravených jakožto správce, kdy pro její splnění je nezbytné osobní údaje zpracovávat.

Další výjimkou z povinnosti získat pro zpracovávání osobních údajů souhlas subjektu údajů, je podle § 5 odst. 2 písm. d) případ, kdy je zpracování nezbytné pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů, nebo pro jednání o uzavření nebo změně smlouvy uskutečněné na návrh subjektu údajů.

⁷² Bartík, V., Janečková, E.: Zákon o ochraně osobních údajů s komentářem. Olomouc: ANAG, 2010, str. 115

Podle písm. c) výše uvedeného ustanovení je další výjimkou – jestliže je to nezbytně třeba k ochraně životně důležitých zájmů subjektu údajů. V tomto případě je ale i přesto třeba bez zbytečného odkladu, jakmile je to dodatečně možné, získat jeho souhlas. Pokud souhlas není dán, musí správce ukončit zpracování a údaje zlikvidovat. „U většiny podmínek /písm. a), b), d), e) a f)/ je exempce absolutní, u podmínky nezbytné potřeby ochrany důležitých zájmů subjektu údajů /písm. c)/ je získání souhlasu pouze odloženo.“⁷³

Jedná-li se o oprávněně zveřejněné osobní údaje v souladu se zvláštním právním předpisem (např. tiskovým zákonem⁷⁴), není ani v takovém případě správce povinen získat souhlas subjektu údajů ke zpracování jeho osobních údajů. Je přitom naprosto nerozhodné, jakým způsobem ke zveřejnění osobních údajů došlo. Touto zákonnou výjimkou není podle § 5 odst. 2 písm. d) ZOOÚ nijak dotčeno právo na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů, to tak stále platí. Toto ustanovení tak mlčky odkazuje na ustanovení § 10, kde je upravena povinnost správce a zpracovatele vyvarovat se újmy v oblasti lidské důstojnosti, soukromého a osobního života subjektu údajů, která se ochranou osobních údajů táhne jako červená nit.

Na základě ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) ZOOÚ nemusí správce získat souhlas subjektu údajů se zpracováním jeho osobních údajů, je-li to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby. A opět, podobně jako tomu bylo u předchozího písmene d), i zde takové zpracování osobních údajů nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života (viz § 10 ZOOÚ). K této výjimce se však podle § 11 odst. 5 ZOOÚ vztahuje povinnost alespoň informovat subjekt údajů o zpracování jeho osobních údajů (o tom viz dále v kapitole 5.4.4).

Jednou z posledních výjimek, kdy lze osobní údaje zpracovávat bez souhlasu subjektu údajů je, pokud správce poskytuje osobní údaje o osobě veřejně činné, o funkcionáři či zaměstnanci veřejné správy. Ale to platí jenom a pouze pro ty osobní údaje, jež vypovídají o jeho veřejné anebo úřední činnosti, o jeho funkčním nebo pracovním zařazení (což např. rodné číslo nebude).

Souhlasu subjektu údajů není podle § 5 odst. 2 písm. g) potřeba ani jde-li o zpracování osobních údajů výlučně pro účely archivnictví podle zvláštního zákona –

⁷³ Matoušková, M., Hejlík, L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2003, str. 225

⁷⁴ Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů

zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Důležité je zde slovo „výlučně“, podle kterého nesmí být při zpracování současně přítomen žádný další účel zpracování, který nemá dānu zákonnou výjimku, aby bylo vūbec možné konkrétní citlivé údaje zpracovāvat. Podle mēho nāzoru se v pŕípadě celého tohoto ustanovení tŕkajícího se archivnictví jednā o zbytečné, resp. obsoletní ustanovení, bez kterého by se ZOOÚ snadno obešel, neboť povinnost zpracovāvat osobnĕ údaje uloženou zvlāštnĕm zákonem je stejnĕ tak možné subsumovat pod pĕsm. a) tohoto odstavce.

Zcela specifickou kategoriĕ tvoŕí zpracovānĕ osobnĕch ŕadajŕ za ŕcelem nabĕzenĕ obchodu nebo sluŕeb (často tĕŕ ne zcela sprāvnĕ zamĕňované za marketingovĕ ŕceľy). Nabĕzĕ-li nĕkdo subjektu ŕadajŕ obchod nebo sluŕby a za tĕm ŕcelem takĕ jakoŕto sprāvce nebo zpracovatel zpracovāvā jeho osobnĕ údaje, kterĕ byly zĕskāny z veŕejnĕho seznamu nebo v souvislosti s činností sprāvce nebo zpracovatele, zaručuje mu zákon ŕrčitou mĕru benevolence, neboť podle § 5 odst. 5 ZOOÚ pro takovĕto zpracovānĕ osobnĕch ŕadajŕ mŕže bŕt pouŕito jmĕno, pŕĕjmenĕ a adresa subjektu ŕadajŕ, aniŕ by k takovĕmu zpracovānĕ byl vyŕadovān souhlas subjektu ŕadajŕ. Naproti tomu ale mā subjekt ŕadajŕ ze zákona prāvo s takovĕm zpracovānĕm osobnĕch ŕadajŕ vyslovit svŕj nesouhlas a sprāvce ani zpracovatel pak nesmĕ jeho ŕdaje dāle jakkoliv zpracovāvat. Dle dikce zákona ovšem nestačí takovĕ nesouhlas vyjādŕit ŕstnĕ, vyŕadovāna je pĕsemnā forma. Jedinou vŕjimkou, kdy i pŕes nesouhlas subjektu ŕadajŕ je sprāvce (nikoliv uŕ zpracovatel) oprāvnĕn dāle jmĕno, pŕĕjmenĕ a adresu subjektu ŕadajŕ zpracovāvat, je dle § 5 odst. 9 ZOOÚ jeho prāvo tak učit pouze pro svoji vlastnĕ potŕebu a za ŕcelem vyloučení moŕnosti, ŕe by jĕm tyto ŕdaje byly kdykoliv znovu pouŕity k nabĕdce obchodu nebo sluŕeb. Pro tyto ŕceľy lze zpracovāvat vŕdy jenom jmĕno, pŕĕjmenĕ a adresu subjektu ŕadajŕ, nic jinĕho. Pokud jde o adresu subjektu ŕadajŕ, jednā se o adresu trvalĕho bydliŕtĕ nebo jinou fyzickou kontaktnĕ adresu, nikoliv ale adresu elektronickou – na ni se v pŕípadĕ zasĕlānĕ obchodnĕch sdĕlenĕ aplikuje zákon o nĕkterĕch sluŕbāch informační společnosti⁷⁵. Je tŕeba si takĕ dāt pozor na rozdĕl ve zpracovānĕ osobnĕch ŕadajŕ za ŕcelem nabĕzenĕ obchodu a sluŕeb a zpracovānĕ osobnĕch ŕadajŕ pro marketingovĕ ŕceľy – jak totiŕ ŕOOÚ ve svĕm stanovisku upozorňuje: „Pojem ‚marketingovĕ ŕceľy‘ je vŕraznĕ ŕirŕĕ a zahrnuje i zpracovānĕ osobnĕch ŕadajŕ pro ŕceľy vŕzkumu a ovlivňovānĕ trhu či stanovovānĕ koncepcĕ podnikatelskĕ politiky,

⁷⁵ Zākon č. 480/2004 Sb., o nĕkterĕch sluŕbāch informační společnosti a o změně nĕkterĕch zākonŕ, ve znĕnĕi pozdĕjŕĕch pŕedpisŕ

kteřá vychází z potřeb a požadavků trhu a reaguje na ně opatřeními, kterými jej ovlivňuje. Pro tyto širší marketingové účely, než je nabízení obchodu a služeb, je pak zřejmě nutné přiřazovat ke jménu, příjmení a adrese zákazníka i další osobní údaje, což § 5 odst. 5 zákona o ochraně osobních údajů bez souhlasu subjektu údajů neumožňuje.⁷⁶ Ba co víc, zákon přiřazování dalších osobních údajů ke třem výše uvedeným dokonce v § 5 odst. 5 zakazuje, leda by k tomu byl dán výslovný souhlas subjektu údajů. Pro zpracovávání těchto dalších osobních údajů je tak třeba najít jiný zákonný právní titul. V praxi se často vyskytují situace, kdy jeden správce potřebuje předat či převést jím výše uvedeným způsobem získané osobní údaje na správce jiného (např. reklamní agentura svému klientovi). ZOOÚ v § 5 odst. 6 stanoví, že tak může učinit, pokud byly údaje o subjektu údajů získány v souvislosti s činností správce nebo šlo o údaje zveřejněné, takové údaje budou dále využívány pouze za účelem nabízení obchodu a služeb a subjekt údajů byl o tomto postupu předem informován a nevyslovil s ním svůj nesouhlas (ten musí být dle § 5 odst. 8 ZOOÚ opět dán jedině písemně, jinak k němu nelze přihlížet) – vysloví-li subjekt údajů se zpracováním svůj nesouhlas, je povinností správce uvědomit o tom každého správce, kterému jméno, příjmení a adresu subjektu údajů předal. Jenom když jsou splněny kumulativně všechny tyto vyjmenované podmínky, lze zpracovávané osobní údaje jinému správci předat. Správce, kterému jsou takto osobní údaje předány, je už ale dál podle § 5 odst. 7 ZOOÚ nikomu jinému předávat nesmí. Tím je vyloučeno další řetězení správců osobních údajů. Naopak řetězení zpracovatelů osobních údajů (situace, kdy např. jeden zpracovatel používá ke zpracování osobních údajů zpracovatele dalšího) v zásadě připuštěno je, podle stanoviska ÚOOÚ⁷⁷ ale pouze v případě, že k tomu dojde na základě rozhodnutí správce osobních údajů. V žádném případě není možné, aby zpracovatel pouze sám ze své vůle přenechal osobní údaje ke zpracování jinému zpracovateli.

5.4.3. Zpracování citlivých údajů

Vzhledem k povaze některých osobních údajů majících pro subjekt údajů zvláštní význam, jelikož jej činí o něco zranitelnějším vůči svému okolí a v případě zneužití by mu bylo schopné způsobit větší újmu. Podle mého názoru je v člověku odpradáвна zakořeněna obava před čímkoliv odlišným nebo jakkoliv se vymykajícím

⁷⁶ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 1/2012 z března 2012 – Nepřípustné propojování databází pro marketingové účely

⁷⁷ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 1/2009 z února 2009 – Zpracování osobních údajů na základě smluv uzavíraných se zpracovateli (tzv. řetězení zpracovatelů osobních údajů)

tomu, co sám považuje za běžné nebo normální. Proto je pro něho přirozené nějakým způsobem se bránit, bojovat nebo alespoň se vyhýbat či nedůvěřovat jedincům, kteří jsou podle něho odlišní. Takovíto „odlišní“ jedinci se proto, a nejenom proto, mnohdy snaží před svým okolím svou „odlišnost“ skrývat nebo alespoň chránit. To je podle mého názoru důvod, proč zákonodárce zpřísnil ochranu údajů majících tento charakter a nazval je citlivými údaji.

Základ přísnějšího režimu zacházení s citlivými údaji lze nalézt už v mezinárodní právní úpravě, konkrétně v čl. 6 Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat nebo v čl. 8 Směrnice 95/46/ES, které státům nařizují zavést takovou právní úpravu, která by omezila zacházení s nimi až na nejnutnější přesně specifikované případy nebo dá-li k tomu subjekt údajů svůj souhlas. Definici citlivého údaje nalezneme v § 4 písm. b) ZOOÚ, co za něj zákon považuje, jsem již uváděl v kapitole 5.3 této práce. Důležité je ale vědět, že je-li v určité sadě osobních údajů obsažen údaj citlivý, je nutné s ním vždy zacházet podle ustanovení o citlivých osobních údajích, tudíž v přísnějším režimu.

O tom, jak ale s citlivými údaji zákon dovoluje zacházet (resp. je zpracovávat), vypovídá ustanovení § 9 ZOOÚ. Podle tohoto ustanovení je možné citlivé údaje zpracovávat jenom a pouze za určitých zákonem taxativně daných podmínek, jinak je zpracovávat nelze. Prvním případem je, pokud k tomu dal subjekt údajů předem svůj výslovný souhlas. Navíc v tom případě zákon ukládá správci či zpracovateli povinnost subjekt údajů při udělení souhlasu informovat, jaký je účel zpracování citlivých údajů a k jakým osobním (citlivým) údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období. Správce je ale taky povinen být schopen prokázat existenci souhlasu subjektu údajů se zpracováním jeho osobních údajů po celou dobu zpracování – proto lze jenom doporučit zhotovovat takový souhlas vždy písemnou formou. Je také povinností správce poučit subjekt údajů už před udělením souhlasu se zpracováním o jeho právech podle ustanovení § 12 a 21. Na základě § 12 musí subjekt údajů informovat o účelu zpracování osobních údajů, o osobních údajích včetně případných kategorií osobních údajů a všech dostupných informací o jejich zdroji, dále o příjemci, případně kategoriích příjemců, povaze automatizovaného zpracování, obzvláště, jsou-li na jeho základě činěny úkony nebo rozhodnutí, které by zasahovaly do práv subjektu údajů. Podle § 21 má subjekt údajů právo požadovat po správci nebo zpracovateli vysvětlení, pokud se domnívá, že je prováděno zpracování jeho osobních údajů v rozporu s ochranou jeho soukromého a osobního života nebo v rozporu se zákonem, nebo může

také požádat správce nebo zpracovatele o odstranění (např. blokováním, doplněním, opravou) takto v podstatě protizákonně vzniklého stavu. Povinnost správce být schopen prokázat poučení subjektu údajů o těchto skutečnostech zákon bohužel neukládá, je tak na subjektu údajů, aby si hlídal svá práva, zejména se dožadoval informací, nebyly-li mu poskytnuty.

Dalším případem vymezeným v § 9 písm. b), kdy lze citlivé osobní údaje zpracovávat, je, pokud je to nezbytné v zájmu zachování života nebo zdraví subjektu údajů nebo jiné osoby (klidně např. samotného správce) nebo pro odvrácení závažného nebezpečí bezprostředně hrozícího majetku těchto osob a zároveň pokud není možné souhlas dané osoby získat, například z důvodů fyzické, duševní nebo právní nezpůsobilosti, je-li daná osoba nezvěstná nebo z jiných podobných důvodů. Jedná se zejména o případ, kdy subjekt údajů ani při sebelepší vůli není ve stavu, který by mu momentálně umožňoval souhlas se zpracováním jeho osobních údajů udělit (je např. v bezvědomí apod.). „Dalo by se říci, že písmeno b) tohoto paragrafu je jistou paralelou ustanovení o nutné obraně nebo krajní nouzi v trestním právu.“⁷⁸ Správce ale musí zpracování citlivých údajů na základě těchto důvodů ukončit ihned, jakmile pominou důvody, pro které mu k jejich zpracování byla dána zákonná výjimka, a zpracovávané citlivé údaje zlikvidovat, nedá-li subjekt údajů k jejich dalšímu zpracování svůj souhlas.

S ochranou zdraví souvisí i další zákonná výjimka, kdy lze citlivé údaje zpracovávat, kdy v podstatě nejde o přímé ohrožení zdraví nebo života subjektu údajů jako v případě písm. b), a to sice podle písm. c) je jí zpracování citlivých údajů při poskytování zdravotních služeb nebo při ochraně veřejného zdraví, při poskytování zdravotního pojištění a výkonu státní správy v oblasti zdravotnictví podle zvláštního zákona (např. zákona o zdravotních službách, zákona o ochraně veřejného zdraví⁷⁹ nebo zákona o veřejném zdravotním pojištění⁸⁰ a některé další) nebo jde „pouze“ o posuzování zdravotního stavu v jiných případech stanovených zvláštním zákonem (např. zákonem o organizaci a provádění sociálního zabezpečení⁸¹).

Zpracování citlivých údajů v oblasti pracovního práva a zaměstnanosti, je také případem, kdy lze citlivé údaje na základě § 9 písm. d) ZOOÚ zpracovávat. Citlivé

⁷⁸ Kučerová, A., Bartík, V., Peca, J., Neuwirt, K., Nejedlý, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 53, str. 116

⁷⁹ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁰ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁸¹ Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

údaje lze v těchto právních oblastech de lege lata zpracovávat ale jenom za předpokladu, že se jedná o zpracování nezbytné pro dodržení povinností a práv správce, které jsou (jsou-li vůbec) stanovené zvláštním zákonem. Oním zvláštním zákonem je zejména zákoník práce, podle kterého je například zaměstnavatel povinen (§ 105) vyhotovovat záznamy a vést dokumentaci o pracovních úrazech, k nimž došlo, a jejich součástí tak bývají i citlivé údaje zaměstnance. V oblasti zaměstnanosti je hlavním právním předpisem zákon o zaměstnanosti⁸², podle kterého je například povinna Krajská pobočka Úřadu práce vést evidenci osob se zdravotním postižením pro účely začlenění a setrvání těchto osob na trhu práce a pro statistické účely (§ 68) – jak si můžeme všimnout, i státní orgán se může podle ZOOÚ ocitnout v pozici správce osobních údajů a v praxi tomu tak skutečně častokrát bývá. Na druhou stranu by pro zaměstnavatele zcela jistě nebyla naplněna podmínka nezbytnosti uvedená v § 9 písm. d) ZOOÚ, je-li posuzována zdravotní způsobilost zaměstnance pro výkon určité práce. „Zde se zaměstnavatel (...) musí spokojit se závěrem posudkového lékaře o tom, zda daný zaměstnanec je či není pro výkon konkrétní práce zdravotně způsobilý, aniž by disponoval detaily o jeho zdravotním stavu.“⁸³

Podle § 9 písm. e) ZOOÚ mohou citlivé údaje zpracovávat v rámci své oprávněné činnosti také občanská sdružení, nadace nebo jiné právnické osoby nevýdělečné povahy, pokud jsou cílem takového zpracování politické, filozofické, náboženské nebo odborové cíle a pokud se týkají jejich členů nebo osob, se kterými jsou tyto subjekty slovy zákona „v opakujícím se kontaktu souvisejícím s oprávněnou činností“ těchto subjektů (např. tedy sympatizanti nebo dobrovolníci z řad veřejnosti) a zároveň nesmí být takto zpracované či zpracovávané osobní údaje zpřístupňovány bez souhlasu subjektu údajů. Už ze samotné podstaty sdružování občanů ve sdruženích, které jsou ze zákona právnickými osobami⁸⁴, a subjektů jim podobných jako jsou třeba nadace, vyplývá, že už z povahy jejich činnosti ke zpracování citlivých údajů zpravidla bude docházet, a subjekty údajů, o jejichž citlivé osobní údaje se jedná, se jejich činnosti účastní zcela svobodně pouze na základě své vlastní vůle. Proto zřejmě zákonodárce upustil od povinnosti vyžadovat od každého z těchto „účastníků“ navíc ještě souhlas se zpracováním jejich osobních údajů, ten je tak jakoby implicitně obsažen už v jejich svobodné účasti na těchto subjektech.

⁸² Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 193

⁸⁴ Viz § 2 odst. 3 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

V neposlední řadě lze citlivé údaje zpracovávat i tehdy, jedná-li se podle § 9 písm. f) o údaje nezbytné k poskytování nemocenského a důchodového pojištění, státní sociální podpory a všech dalších státních sociálních dávek, sociálních služeb a péče, pomoci v hmotné nouzi a sociálně-právní ochrany dětí podle zvláštních právních předpisů, stejně jako i při zajištění ochrany těchto údajů v souladu se zákonem. Zákonů upravujících tyto oblasti je celá řada a problematika pokrytá tímto zákonným titulem pro zpracování citlivých údajů je velice široká. Ze zvláštních předpisů upravujících zmíněné právní oblasti lze jmenovat např. zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů nebo zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. Pro potřebu výplaty dávek nemocenského nebo třeba důchodového pojištění je velice často potřeba znát zdravotní stav pojištěnce, který zjišťuje lékař pomocí vyšetření, a to je právě jeden z nejčastějších případů, kdy bezpodmínečně dochází ke zpracování citlivých údajů pojištěnce alias subjektu údajů. Úřad působící v oblasti sociálního zabezpečení a sociálních služeb by měl přijít do styku s citlivými údaji subjektu údajů oproti posuzujícímu lékaři, který je mimo to vázán také přísnou mlčenlivostí (tzv. lékařským tajemstvím), jenom v omezené míře nezbytné pro účely rozhodnutí o (ne)přiznání sociální dávky (např. podle § 25 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů).

Jako další taxativně stanovený důvod zákon pod písm. g) uvádí celkem logicky, že lze citlivé údaje zpracovávat, jsou-li subjektem údajů zveřejněny. Důležité je, že musí být zveřejněny pouze subjektem údajů a nikým jiným. Ač to tak zákon sice výslovně neuvádí, lze to zcela jistě také chápat tak, že subjekt údajů své osobní údaje musí zveřejnit vědomě a naprosto svobodně, tedy nikoliv pod nátlakem nebo nevědomky. Pro toho, kdo chce zveřejněné citlivé osobní údaje zpracovávat, je samozřejmě často obtížné zjistit, zda skutečně byly zveřejněny subjektem údajů, proto, aby nedošlo k porušení zákona a k uložení sankcí s tím spojených, je vhodné si takovou skutečnost pro jistotu vždy předem ověřit.

Na základě ustanovení § 9 písm. h) lze zpracovávat určité citlivé údaje, je-li to nezbytné pro zajištění a uplatnění právních nároků. Kladen důraz je zde opět na jednu z nejdůležitějších zásad ochrany osobních údajů – na zásadu nezbytnosti zpracování,

kteřá je hlavním omezením takto zákonem aprobovaného chování. „Nezbytnost při zpracování osobních údajů je kategorií objektivní, tj. bez zpracování citlivých dat by nebylo možné dosažení daného účelu pro žádného správce osobních údajů v obdobném postavení.“⁸⁵ Typicky se podle tohoto ustanovení bude jednat o podání soudní žaloby (např. na zdržení se protiprávního jednání) nebo o trestní oznámení, v nichž je obsažen některý z prvků tvořících citlivý údaj – např. fotografie osoby, údaj o zdravotním stavu, o národnostním původu apod.

Citlivé údaje je možné zpracovávat podle § 9 písm. ch) také výlučně pro účely archivnictví podle zvláštního zákona, kterým je zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k němuž je možné zpracovávat, jak už jsme si výše uvedli, podle § 5 odst. 2 písm. g) ZOOÚ bez souhlasu subjektu údajů i „obyčejné“ osobní údaje. Citlivými údaji se zákon o archivnictví a spisové službě zabývá v § 37 odst. 3 v souvislosti s nahlížením do archiválií vztahujících se k dosud žijící osobě. Podle něho je do nich možné nahlížet pouze s předchozím písemným souhlasem této osoby – a o ten je povinen ji požádat přímo daný archiv (v žádosti uvede, o jaké citlivé údaje se jedná, kdo do nich chce nahlížet a období, ve kterém do nich bude nahlíženo) – bez jejího souhlasu není možné archiválie s citlivými údaji třetí osobě zpřístupnit. A to je také rozdíl od „obyčejných“ osobních údajů podle § 5 odst. 2 písm. g) ZOOÚ, u nichž není třeba o souhlas s nahlížením do archiválií subjekt údajů žádat.

Posledním taxativně daným právním titulem, pro který lze citlivé údaje zpracovávat, je podle § 9 písm. i) ZOOÚ předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů a pátrání po osobách podle zvláštních zákonů. Těmi jsou především trestní řád⁸⁶ a zákon o Policii České republiky⁸⁷. Tyto zákony však přiznávají oprávnění zpracovávat citlivé údaje osob pouze orgánům činným v trestním řízení, je proto nepřijatelné, aby podle této zákonné výjimky zpracovávala citlivé údaje osoba jiná, byť by to dělala s dobrým úmyslem – třeba pomoci při odhalení pachatele (např. vylepováním jeho fotografií nebo zveřejňováním citlivých údajů, se kterými se dostal do styku). Pro všechny orgány činné v trestním řízení je stejně jako pro všechny ostatní správce osobních údajů výchozí a všeobjímající zásadou princip nezbytnosti. Podle §79 zákona o Policii ČR, může Policie zpracovávat citlivé údaje bez souhlasu osoby, které

⁸⁵ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 200

⁸⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

⁸⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

se tyto údaje týkají, je-li to nezbytné pro plnění jejích úkolů. Takto zpracovávat citlivé údaje může Policie zejména pro účely identifikace osoby na základě § 65 odst. 1 zákona o Policii ČR snímáním daktyloskopických otisků, zjišťováním tělesných znaků, prováděním měření těla, pořizováním obrazových, zvukových a jiných obdobných záznamů a dokonce za určitých podmínek i odebíráním biologických vzorků potřebných pro získání informace o genetickém vybavení jedince. „Oprávnění k odběru daktyloskopických otisků či biologických vzorků nelze zaměňovat za oprávnění tyto otisky a vzorky, resp. z nich získané osobní a citlivé údaje, uchovávat i nadále pro budoucí potřeby. Policie je tedy povinna vymezit trestné činy, u nichž bude pro vyšetřování a odhalování jejich pachatelů uchování získaných citlivých údajů skutečně nezbytné.“⁸⁸ Policie je podle § 82 zákona o Policii ČR navíc povinna alespoň jednou za 3 roky prověřovat, zda jsou jí zpracovávány osobní údaje i nadále nezbytně potřebné pro plnění jejích úkolů. Co všechno může Policie při plnění svých úkolů ve vztahu k ochraně osobních údajů činit, uvádí kogentně § 84 zákona o Policii ČR, podle nějž Policie například může zpracovávat osobní údaje i k jinému účelu, než ke kterému byly původně shromážděny nebo shromažďovat osobní údaje otevřeně nebo utajeným způsobem nebo i pod záminkou jiného účelu nebo jiné činnosti. Zákonné zmocnění pro zpracování citlivých údajů ostatními orgány činnými v trestním řízení, jako jsou soudy nebo státní zástupci, je dáno trestním řádem, zákonem o soudech a soudcích⁸⁹ a zákonem o státním zastupitelství⁹⁰. Tyto zákony však ohledně zpracování osobních a tím spíše ani citlivých údajů neobsahují žádný zvláštní postup, proto je pro ně jako výchozí ZOOÚ. Zvláštní regulaci této problematiky lze nalézt v § 8a trestního řádu, ve kterém je upraveno poskytování informací o trestním řízení a osobách na něm zúčastněných. Podle něho je možné zveřejňovat o osobách zúčastněných na trestním řízení pouze údaje přímo související s trestnou činností. V přípravném řízení je ale zakázáno zveřejňovat informace, na základě kterých by bylo možné zjistit totožnost zúčastněné osoby, osoby, proti níž se trestní řízení vede nebo poškozeného či svědka, s výjimkou toho, že to odůvodňuje veřejný zájem, který převažuje nad právem na ochranu soukromí nebo jde o zveřejnění potřebné pro účely pátrání po osobách či pro dosažení účelu trestního řízení; obzvláště je ale přitom třeba dbát ochrany zájmů osob mladších 18 let.

⁸⁸ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 203-204

⁸⁹ Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

5.4.4. Informační povinnost

V souladu se zásadou průhlednosti (transparentnosti) a práva přístupu k informacím ukládá zákon správci (případně zpracovateli, je-li k tomu správcem pověřen) povinnost poskytnout subjektu údajů určité informace, aby subjekt údajů vůbec získal povědomí o tom, že jsou nebo budou jeho osobní údaje zpracovávány nebo aby k nim mohl získat přístup, aby díky tomu případně mohl na zpracování osobních údajů zákonem povoleným způsobem reagovat a dosáhnout potřebných korektur nebo zpracování svých osobních údajů sledovat a bránit svá práva.

Můžeme tak toto právo subjektu údajů na informace (a z pohledu správce nebo zpracovatele informační povinnost) rozdělit na informační povinnost při shromažďování osobních údajů (tedy už v jakési první fázi zpracování osobních údajů) upravenou v § 11 ZOOÚ a na povinnost poskytnout informace o zpracování osobních údajů na žádost subjektu údajů upravenou v § 12 ZOOÚ. Pro obě povinnosti platí (dle § 11 odst. 7 a § 12 odst. 4), že je za správce může plnit taktéž zpracovatel.

V prvním případě se podle § 11 odst. 1 ZOOÚ jedná o povinnost správce při shromažďování osobních údajů informovat subjekt údajů, pokud už mu takové informace nejsou známy, o tom, v jakém rozsahu a pro jaký účel budou (budoucí čas zde naznačuje, že tuto informační povinnost má správce již před zahájením shromažďování osobních údajů) osobní údaje zpracovány, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být osobní údaje zpřístupněny. Navíc je správce povinen subjekt údajů informovat i o jeho právu na přístup k osobním údajům a na jejich opravu, stejně tak jako i o jeho právech na ochranu dle § 21 (o tom viz jiná kapitola). „Jednoduše – a přitom bez rizika nemístného zjednodušení a zkreslení – lze stav popsat tak, že subjekt údajů má vždy právo na informace o shromažďovaných osobních údajích („co“), správci a případných zpracovatelích („kdo“), k jakému účelu a jak dlouho budou zpracovávány a komu budou předávány (souhrnně „jak“).“⁹¹ Tuto povinnost je správce povinen vykonávat zcela automaticky už jenom na základě zákona, tedy bez jakéhokoliv vnějšího podnětu. Existují však z této povinnosti i výjimky. Podle § 11 odst. 3 tuto povinnost správce nemá, jestliže osobní údaje nezískal přímo od subjektu údajů a osobní údaje zpracovává výlučně (byl-li by přítomen i jiný účel zpracování, na který se žádná zákonná výjimka nevztahuje, musel by správce svou informační povinnost plnit) pro účely výkonu státní statistické služby, pro vědecké a

⁹¹ Matoušková, M., Hejlík, L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2008, str. 231

archivní účely a zároveň by poskytnutí takových informací vyžadovalo neúměrné úsilí nebo nepřiměřeně vysoké náklady. Stejně tato výjimka platí i v případě, že je správci výslovně nějakým zvláštním zákonem stanovena povinnost ukládat osobní údaje na nosiče informací nebo je zpřístupnit. Ale i přesto je správce v těchto případech povinen vždy přijmout všechna potřebná opatření proti neoprávněnému zasahování do soukromého a osobního života subjektu údajů. Podle mého názoru se ale v tomto případě jedná o redundantní a tím i zbytečné ustanovení, jelikož povinnost dbát při zpracování osobních údajů ochrany před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů je stanovena už v § 10 ZOOÚ; na druhou stranu povinnost přijmout potřebná opatření proti neoprávněnému zasahování do těchto práv subjektu údajů lze chápat i jako určité zpřísnění této obecně v § 10 stanovené povinnosti – v tom případě by se však podle mého názoru *de lege ferenda* mělo toto „zpřísnění“ týkat i ustanovení § 11 odst. 3 písm. b) a násl. Dalšími výjimkami z výše uvedené informační povinnosti správce jsou podle § 11 odst. 3 písm. b) a násl. i případy, kdy zpracování osobních údajů ukládá správci zvláštní zákon nebo pokud je takových údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů nebo zpracovává-li správce výlučně oprávněně zveřejněné osobní údaje anebo pokud zpracovává osobní údaje získané se souhlasem subjektu údajů⁹². Pokud správce zpracovává osobní údaje, které získal od subjektu údajů, musí jej navíc podle § 11 odst. 2 poučit i o tom, zda je jejich poskytnutí pro subjekt údajů povinné nebo dobrovolné. V případě povinného poskytnutí osobních údajů podle zvláštního zákona musí správce subjekt údajů o takové skutečnosti poučit společně s následky pro subjekt údajů pro případ, že je i přesto odmítne poskytnout. Zákon také výslovně v § 11 odst. 4 uvádí, že ničím z těchto povinností není dotčeno právo subjektu údajů požadovat informace na základě zvláštních zákonů (např. zákona o svobodném přístupu k informacím⁹³ nebo zákona o obcích⁹⁴). O jakém zpracování osobních údajů ale musí správce bezpodmínečně a bez zbytečného odkladu informovat subjekt údajů, jsou podle § 11 odst. 5 případy, kdy je zpracování nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby nebo pokud je nezbytné pro zajištění a uplatnění právních nároků. Na základě § 11 odst. 6 je dán zákaz správce nebo

⁹² Je třeba si uvědomit, že existuje rozdíl mezi výše uvedeným (ne)získáním osobních údajů od subjektu údajů a získáním osobních údajů se souhlasem subjektu údajů, jelikož v tomto posledně uvedeném případě mohou být osobní údaje subjektu údajů získány od jiné osoby nebo z jiného zdroje a subjekt údajů to svým souhlasem jenom posvětil.

⁹³ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁴ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

zpracovatele bez ověření vydat nebo učinit rozhodnutí (zákon tím cílí především na orgány veřejné moci, lze ale oprávněně usuzovat, že toto ustanovení platí stejně tak i pro všechny soukromoprávní subjekty), jehož důsledkem je zásah do právních nebo právem chráněných zájmů subjektu údajů, pouze na základě automatizovaného zpracování osobních údajů. Výjimkou z tohoto pravidla je, když je takové rozhodnutí učiněno na žádost subjektu údajů a v jeho prospěch. Důvodová zpráva k ZOOÚ jako příklad protizákonného jednání uvádí situaci, kdy Všeobecná zdravotní pojišťovna rozešle subjektům údajů (pojištěncům) přímé výstupy z počítače o jejich dlužných částkách (bez toho, aby si všechna data ověřila). Každé rozhodnutí vytvořené na základě automatizovaného zpracování osobních údajů by tak v tomto směru mělo být nejdříve ověřeno.

Druhým případem informační povinnosti je povinnost poskytnout informace na žádost subjektu údajů upravená v § 12 ZOOÚ. Podle odstavce 1 je správce povinen bez zbytečného odkladu předat subjektu údajů informaci o zpracování jeho osobních údajů, jakmile o to subjekt údajů požádá. Díky tomu tak má subjekt údajů kdykoliv přístup k jeho zpracovávaným osobním údajům a k informacím jejich zpracování se týkajících. „Zákon o ochraně osobních údajů dále nepředepisuje žádnou formu ani jednoho z těchto úkonů, z hlediska právní jistoty ale je nepochybně třeba preferovat písemná vyhotovení. Není stanovena ani lhůta pro poskytnutí informace, je však uvedeno, že by se tak mělo stát bez zbytečného odkladu. Evidentně proto bude nutno přihlídnout ke konkrétním okolnostem (obsah žádosti, charakter zpracování apod.).“⁹⁵ Zákon v § 12 odst. 2 uvádí, co vždy – nehledě na obsah žádosti subjektu údajů – musí být v poskytnuté informaci obsaženo. Obsahem je tak vždy sdělení o účelu zpracování osobních údajů, o příjemci, případně o kategoriích příjemců, o osobních údajích a případně i kategoriích osobních údajů, jež jsou předmětem zpracování, a to i včetně všech dostupných informací o jejich zdroji. „Možno pouze dodat, že informování subjektu údajů v této věci je důležité i s ohledem na fakt, že takto je možno zjistit případná falzifikování zpracovávaných osobních údajů, eventuálně i právního titulu, jejichž odhalení by nebylo v možnostech správce.“⁹⁶ Dále v informaci poskytnuté na žádost subjektu údajů musí být i sdělení o povaze automatizovaného zpracování v souvislosti s jeho využitím pro rozhodování, pakliže jsou na základě tohoto zpracování činěny úkony nebo rozhodnutí, jejichž důsledkem je zásah do práva a oprávněných zájmů subjektu údajů. Dá se samozřejmě

⁹⁵ Maštalka, J.: Osobní údaje, právo a my. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 88

⁹⁶ Maštalka, J.: Osobní údaje, právo a my. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 89

očekávat, že tyto obsahové požadavky může správce (nebo za něho zpracovatel) splnit jak velice obsáhle, tak i jenom formálně v rámci toho nejnütnějšího, co zákon požaduje. Je proto vhodné, aby subjekt údajů svou žádost naformuloval dostatečně přesně, jaké „hloubky“ mají poskytnuté informace dosahovat. Aby ale správci nebo zpracovateli poskytnutím informace o zpracování osobních údajů nevznikla újma v jeho majetkové sféře, má podle § 12 odst. 3 ZOOÚ právo na přiměřenou refundaci vynaložených nákladů – ta je ale zcela spravedlivě omezena výší úhrady za náklady, které mají být nebo byly nezbytně vynaložené na poskytnutí dané informace.

5.4.5. Oznamovací povinnost

Zamýšlí-li správce zpracovávat osobní údaje subjektu údajů, musí dříve, než k samotnému zpracování osobních údajů přistoupí, nejenom stanovit účel zpracování osobních údajů a, není-li k tomu dána některá ze zákonných výjimek, získat od subjektu údajů jeho souhlas s takovým zpracováním, ale rovněž i takové budoucí zpracování osobních údajů (až na výjimky, o nichž si dále povíme) za podmínek § 16 a násl. ZOOÚ oznámit ÚOOÚ, a to v písemné formě⁹⁷. Pakliže by tedy v okamžiku, kdy ke zpracování osobních údajů fakticky dojde, nebylo takové zpracování ÚOOÚ ohlášeno (či slovy zákona oznámeno), vystavuje se správce riziku, že mu za takovýto správní delikt bude od ÚOOÚ uložena poměrně citelná pokuta (viz dále v jiné kapitole této práce). Domnívám se, že ani ex post provedené oznámení o zpracování osobních údajů není s to riziko uložení pokuty zcela vyloučit; dá se ale očekávat, že by ÚOOÚ vzal takové oznámení jako „polehčující okolnost“ při stanovování výše pokuty. Stejně jako nové zpracování osobních údajů i změna dříve již oznámeného a řádně registrovaného zpracování musí být ÚOOÚ podle zákona oznámena. Pro změnu ÚOOÚ registrovaného zpracování osobních údajů proto platí stejné podmínky jako pro oznámení nového zpracování osobních údajů. „Pokud se mění parametry registrovaného zpracování osobních údajů (například jeho účel nebo způsob zpracování, kategorie subjektů údajů, kategorie osobních údajů, jejich zdroje, místo zpracování atd.), je správce dle § 16

⁹⁷ V praxi se oznámení o zpracování či změně zpracování osobních údajů provádí pro urychlení nejčastěji prostřednictvím internetového webového formuláře ÚOOÚ, jenž se nachází na internetových stránkách ÚOOÚ na adrese <http://uoou.cz/uoou.aspx?menu=29&submenu=31&loc=487>. Tímto postupem je zcela jistě písemná forma dodržena. ÚOOÚ by ale každopádně musel akceptovat i jinak formulované písemné podání, pokud by v něm byly obsaženy všechny povinné náležitosti uložené ustanovením § 16 ZOOÚ.

zákona o ochraně osobních údajů povinen to oznámit Úřadu pro ochranu osobních údajů před tím, než ke změně dojde.⁹⁸

Podle čl. 48 preambule Směrnice 95/46/ES je cílem oznámení orgánu dozoru zveřejnění účelu zpracování, jakož i jeho základních vlastností, aby byla umožněna kontrola jeho souladu s vnitrostátními předpisy (jako je ZOOÚ) přijatými k provedení této směrnice. „Oznamovací povinnosti podle zákona o ochraně osobních údajů podléhají pouze ta zpracování osobních údajů, o jejichž existenci a současně i tom, že je provádí právě tento správce, nejsou (nemohou být) subjekt údajů a Úřad předem informováni.“⁹⁹

Existují určité zákonným výčtem definované oblasti neboli výjimky zpracování osobních údajů, na které se oznamovací povinnost nevztahuje. Oznamovat Úřadu se proto dle § 18 odst. 1 ZOOÚ nemusí zpracování těch osobních údajů, které jsou součástí na základě zvláštního zákona veřejně přístupných datových souborů nebo je takových osobních údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštního zákona, jakož i zpracování, které správci ukládá zvláštní zákon. Jde-li přitom právě o zpracování uložené zvláštním zákonem nebo směřuje k uplatnění práv a povinností daných zvláštním zákonem, je správce dle § 18 odst. 2 ZOOÚ povinen zajistit, aby byly dálkovým přístupem nebo jinou vhodnou formou zpřístupněny informace (jež by jinak byly přístupné prostřednictvím registru vedeného Úřadem), které se týkají zejména účelu zpracování, kategorií osobních údajů, subjektů údajů, příjemců nebo doby uchování.¹⁰⁰ Poslední výjimkou z oznamovací povinnosti je také zpracování sledující politické, filozofické, náboženské nebo odborové cíle, které je prováděné v rozsahu oprávněné činnosti sdružení a týká se pouze členů sdružení nebo osob, se kterými je sdružení v opakujícím se kontaktu souvisejícím s oprávněnou činností sdružení a takto zpracovávané osobní údaje nejsou zpřístupňovány, aniž by k tomu subjekt údajů dal svůj souhlas.

Co se týká samotného oznámení – zákon v § 16 odst. 2 stanovuje taxativním výčtem náležitosti, které každé oznámení o zpracování osobních údajů musí obsahovat. V prvé řadě musí být celkem logicky uvedeno řádné označení správce (a je to právě správce, nikoliv zpracovatel, kdo oznámení o zpracování osobních údajů Úřadu

⁹⁸ Kučerová, A., Nonnemann, F.: Ochrana osobních údajů v otázkách a odpovědích. 1. vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2010, str. 45

⁹⁹ Matoušková M., Hejlík L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2008, str. 214

¹⁰⁰ Dokonce i Úřad sám nacházející se v roli správce tyto informace zveřejňuje na svém webovém portálu - <http://uouu.cz/uouu.aspx?menu=13&loc=547>. To tak může sloužit i jako vzor ostatním správcům.

podává), resp. identifikační údaje správce, kterými jsou u fyzické osoby, jež není podnikatelem, jméno, příjmení, datum narození a adresa místa trvalého pobytu, a u ostatních subjektů pak buď obchodní firma, nebo název, sídlo, identifikační číslo, bylo-li přiděleno, a dále také jména a příjmení osob, které jsou jejími statutárními zástupci. Jako další téměř samozřejmou náležitostí musí být uvedení účelu, popř. účelů, zpracování osobních údajů, popis způsobu zpracování osobních údajů a místo nebo místa jejich zpracování. Účel zpracování je pro Úřad pro posouzení takového oznámení asi tou nejdůležitější položkou a správce by jej přitom během budoucího zpracování osobních údajů neměl překračovat. Oznámení o zpracování osobních údajů musí v neposlední řadě obsahovat také informace o zdrojích osobních údajů (např. z veřejných či neveřejných zdrojů), kategoriích subjektů údajů (např. zaměstnanci, zákazníci, členové správce apod.) a kategorie osobních údajů týkající se těchto subjektů (např. adresní, popisné nebo citlivé údaje) a dále informace o příjemcích včetně jejich kategorizace. Uveden musí být i popis všech opatření sloužících k zajištění ochrany osobních údajů podle § 13 ZOOÚ (viz výše v jiné kapitole této práce) a má-li dojít k předání osobních údajů do jiných států, uvede se též předpoklad jejich předání (uvést komu a do jakého státu mají být osobní údaje předány). Všechny tyto informace uváděné správcem v oznámení zpracování osobních údajů včetně data provedení nebo zrušení registrace zanáší Úřad, pokud bylo zpracování povoleno, do tzv. registru zpracování osobních údajů, který Úřad vede – v něm jsou všechny informace vázány vždy k jednotlivým osobám správců. Vyjma informací o způsobu zpracování osobních údajů a o opatřeních sloužících k zajištění ochrany osobních údajů jsou všechny ostatní informace z registru dálkově (prostřednictvím internetu) přístupné veřejnosti.

Pouhým podáním oznámení ale celá procedura s tím spojená nekončí. Úřad nejprve přezkoumá, zda podané oznámení obsahuje všechny (výše uvedené) předepsané náležitosti a v případě, že tomu tak není, obešle oznamovatele s výzvou, ve které jej na chybějící nebo nedostatečné informace upozorní a zároveň stanoví lhůtu k jejich doplnění. Pokud oznamovatel v Úřadem uložené lhůtě své oznámení řádně nedoplní, je dle § 16 odst. 4 ZOOÚ na celé to oznámení nahlíženo, jako kdyby ani nikdy podáno nebylo. Vznikne-li Úřadu z oznámení důvodná obava, že by při zpracování osobních údajů mohlo dojít k porušení ZOOÚ, zahájí na základě § 17 odst. 1 ZOOÚ Úřad sám od sebe řízení, ve kterém podané oznámení podrobněji přezkoumá. O zahájení řízení se jedná z toho důvodu, že do té chvíle o správní řízení nejde, protože na postup tomu

předcházející se podle § 16 odst. 6 ZOOÚ správní řád nevztahuje¹⁰¹. Pokud ale posléze Úřad zjistí, že jeho podezření pro porušení ZOOÚ je liché, že tedy správce podmínky stanovené zákonem neporušuje, řízení zastaví a provede zápis do registru, který za tím účelem vede (na základě § 29 odst. 1 písm. b) ZOOÚ), s tím již že dnem následujícím po provedení zápisu lze začít osobní údaje zpracovávat. Úřad může rozhodnout také tak, že oznámené zpracování pro rozpor se zákonem (který samozřejmě Úřad musí ve svém rozhodnutí také řádně popsat a odůvodnit) nepovolí, čímž správci fakticky zakáže osobní údaje předmětným způsobem zpracovávat. V případě, že je oznámení včas doplněno nebo je už od počátku bezvadné (obsahuje všechny předepsané náležitosti), počíná běžet zákonná lhůta 30 dnů (u doplnění oznámení počíná běžet dnem, kdy bylo doplnění oznámení Úřadu doručeno), po jejímž uplynutí, není-li ovšem Úřadem v jejím průběhu zahájeno řízení podle § 17 odst. 1 ZOOÚ, může oznamovatel (správce) zpracovávání osobních údajů zahájit. Je proto potřebné vždy před plánovaným zahájením zpracování osobních údajů dopředu počítat s určitou časovou rezervou pro vyřízení jeho registrace na ÚOOÚ. Jakmile uvedená lhůta uplyne, zapíše Úřad informace v oznámení obsažené do registru, čímž je registrace úspěšně dovršena. A pokud o to pak kdykoliv správce požádá, vydá Úřad o provedení registrace osvědčení, které obsahuje identifikační údaje správce, účel zpracování, číslo jednací, datum vyhotovení, jméno, příjmení a podpis osoby, která osvědčení vydala, a otisk úředního razítka.

Jedním z hlavních úkolů Úřadu bezesporu je dohlížet na zpracování osobních údajů. Aby ale výsledky jeho zjištění mohly vést i k zamezení vzniku opětovného pochybení při zpracovávání osobních údajů ze strany správce, byl Úřad vybaven pravomocí rozhodovat také o zrušení registrace dříve zapsaného oznámení o zpracování osobních údajů v případě, že správce porušuje podmínky stanovené ZOOÚ (§ 17a odst. 1 ZOOÚ). K tomuto kroku může Úřad přistoupit ale až poté, co z moci úřední zahájí správní řízení a v něm v rámci dokazování prokáže, že správce zákonné podmínky skutečně porušuje (například i tím, že po proběhlé kontrole nevyhoví Úřadem uloženému opatření k nápravě). Dalším případem, kdy Úřad rozhoduje o zrušení registrace oznámeného zpracování osobních údajů, je rovněž i to, pomine-li účel, pro něž bylo zpracování původně zaregistrováno (§ 17a odst. 2 ZOOÚ). Řízení vedoucí

¹⁰¹ S ohledem na § 177 odst. 1 zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, se i v případech, kdy je zvláštním zákonem stanoveno, že se správní řád nepoužije, použijí při výkonu veřejné správy alespoň základní zásady činnosti správních orgánů obsažené v jeho § 2-8.

k tomuto rozhodnutí je už ale možné zahájit i na žádost správce (a v podstatě i z podnětu kohokoliv jiného). Jakmile je registrace zrušena, oznámí to Úřad ve Věstníku¹⁰² Úřadu.

Pokud správce hodlá ukončit svoji činnost, je dle § 19 ZOOÚ povinen neprodleně oznámit Úřadu, jak naložil s osobními údaji, na jejichž zpracování se vztahuje oznamovací povinnost. Dle důvodové zprávy k ZOOÚ je tato povinnost potřebná pro případnou následnou kontrolní činnost Úřadu. V praxi se však téměř nerealizuje. A v případě, že by se mělo jednat o zánik správce jakožto subjektu práva, je následná kontrola Úřadem naprosto vyloučená, jelikož následně není kontrolovat koho, neboť daný subjekt (správce) zcela zanikne. Zákon zde navíc kombinuje budoucí čas první části věty s minulým časem druhé části věty dikce zákona, čímž činí pro správce objektivně nemožné oznámit Úřadu, jak naložil s osobními údaji, když je stále ještě zpracovává a až do poslední chvíle je zpracovávat bude. Zákonná úprava této povinnosti tak podle mého názoru není úplně dobře legislativně zvládnuta.

5.4.6. Povinnost zabezpečit osobní údaje

Během zpracovávání osobních údajů jsou zpracovávány osobní údaje v rukou jejich správce nebo zpracovatele, který je s nimi povinen zacházet tak, aby byla plně respektována práva subjektu údajů. To ovšem samo o sobě nezajišťuje, aby se zpracovávány osobní údaje nedostaly do nepovolaných rukou osoby, která není oprávněna je zpracovávat nebo která by je dokonce chtěla zneužít, zkrátka osoby, která by práva subjektu údajů nerespektovala. Proto zákonodárce do § 13 ZOOÚ zakotvil velice důležitou povinnost správce a zpracovatele přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít ani k neoprávněnému a ani k nahodilému přístupu k osobním údajům nebo k jejich změně, zničení, ztrátě, neoprávněným přenosům, jejich jinému neoprávněnému zpracování nebo k jinému jejich zneužití. To znamená, že je povinností správce a zpracovatele vytvořit určitá technicko-bezpečnostní opatření objektivně zamezující přístupu k osobním údajům neoprávněným osobám (zamknutí spisů ve skříni a v místnosti, kam má přístup jenom on anebo jím pověřená osoba, zašifrování elektronických dat obsahujících osobní údaje a jejich uložení na datový nosič, který není veřejně přístupný, nejlépe i s vytvořením bezpečnostní kopie pro případ jeho ztráty

¹⁰² O vydávání Věstníku Úřadem bohužel není v ZOOÚ žádná zmínka; stanoveny jsou pouze dva druhy informací, které se v něm mají Úřadem uveřejňovat. Jeho správa, částečně i obsah a vydávání včetně jeho periodicity jsou tak plně v kompetenci Úřadu.

způsobené např. živelnými vlivy uložené na jiném taktéž bezpečném místě apod.). Tuto povinnost navíc správce a zpracovatel má i po ukončení zpracování osobních údajů. Blíže tuto povinnost zákon rozvádí v § 13 odst. 3 tím, že určuje správci nebo zpracovateli, aby v rámci přijatých opatření bral v potaz a zaměřil se na rizika při plnění pokynů pro zpracování osobních údajů těmi, kdo mají bezprostřední přístup ke zpracovávaným osobním údajům, dále rizika při zabránění neoprávněným osobám v přístupu k osobním údajům a k prostředkům pro jejich zpracování, zabránění neoprávněnému čtení, vytváření, kopírování, přenosu, úpravě či vymazání záznamů obsahujících osobní údaje a nakonec i rizika při přijatých opatřeních umožňujících určit a ověřit, komu byly osobní údaje předány. V rámci povinnosti zabránit neoprávněné osobě v přístupu a nakládání s osobními údaji je tak třeba cílit i na vnitřní personální a organizační politiku, je proto „povinností správců i zpracovatelů osobních údajů přijmout vhodné interní normy (organizační řády či směrnice), v nichž jednoznačně vymezí oprávnění a odpovědnost konkrétních osob za jednotlivé kroky zpracování osobních údajů.“¹⁰³

Jde-li o automatizované zpracování osobních údajů, má správce nebo zpracovatel navíc podle odst. 4 oproti neautomatizovanému zpracování další povinnosti. Je povinen zajistit, aby systém pro automatizované zpracování osobních údajů používaly jenom osoby k tomu oprávněné a aby tyto oprávněné osoby měly přístup pouze k osobním údajům, které odpovídají jejich oprávnění, jež před tím mají být výlučně pro ně zřízeny. Dále je správce nebo zpracovatel povinen zabránit neoprávněnému přístupu k datovým nosičům, na nichž jsou osobní údaje uloženy, a pořizovat elektronické záznamy (tzv. logy), které umožní určit a ověřit, kdy, kým a z jakého důvodu byly osobní údaje zaznamenány nebo jinak zpracovány – např. zobrazeny, upraveny, smazány apod.

O přijatých a provedených technicko-organizačních opatřeních pro zajištění ochrany osobních údajů v souladu se zákonem a jinými právními předpisy je správce nebo zpracovatel povinen zpracovat a vést dokumentaci. Vzhledem k současnému znění zákona (§ 44 odst. 2 písm. h) a § 45 odst. 1 písm. h) však není porušení této povinnosti (zpracování a dokumentování přijatých technicko-organizačních opatření) správním deliktem, což by de lege ferenda možná stálo za změnu. V současné době lze proto tuto povinnost vynucovat leda tak opatřeními k nápravě uloženými Úřadem na základě § 40.

¹⁰³ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 239

„Zabezpečení osobních údajů“ ve smyslu § 13 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, není jednou z činností zahrnutých pod pojem „zpracování osobních údajů“ a demonstrativně vypočtených v § 4 písm. e) cit. zákona. Tyto termíny označují aktivity druhově odlišné, byť vzájemně provázané, neboť povinnost zabezpečení dopadá na veškeré úkony zahrnované pod zákonný pojem zpracování osobních údajů (jeho přípravu i samotné provádění). Ustanovení § 47 odst. 2 a 3 zákona se tudíž na povinnost upravenou v ustanovení § 13 zákona nevztahují.¹⁰⁴

Všechny tyto povinnosti týkající se zabezpečení osobních údajů správce samozřejmě nemusí vykonávat sám, může jejich zabezpečení svěřit třetí osobě – např. bezpečnostní agentuře nebo svému zpracovateli. Vztah mezi správcem a zpracovatelem musí být podle § 6 ZOOÚ až na výjimky stanovené zvláštním právním předpisem upraven smlouvou o zpracování osobních údajů, ve které podle tohoto ustanovení musí být obsaženy i záruky zpracovatele o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů. Podle § 14 pak zaměstnanci správce nebo zpracovatele nebo jiná osoba, která zpracovává osobní údaje na základě smlouvy se správcem nebo zpracovatelem (např. tzv. osoba samostatně výdělečně činná), mohou zpracovávat osobní údaje pouze za podmínek, které správce nebo zpracovatel stanoví (většinou bývají obsaženy právě ve smlouvě mezi nimi uzavřené).

Je navíc ze zákona (§ 15) povinností všech těchto osob a k tomu i dalších osob, které v rámci plnění zákonem stanovených oprávnění a povinností přicházejí do styku s osobními údaji u správce nebo zpracovatele (např. kontrolující osoby ÚOOÚ), zachovávat mlčenlivost o osobních údajích a dokonce i o bezpečnostních opatřeních, jejichž zveřejnění by zabezpečení osobních údajů ohrozilo. A jak už tomu tak u ochrany osobních údajů bývá, trvá povinnost jejich mlčenlivosti i po zániku vztahu ke správci nebo zpracovateli, po skončení jejich zaměstnání nebo příslušných prací, tedy doživotně. Podle § 15 odst. 2 touto jejich povinností zachovávat mlčenlivost není dotčena povinnost zachovávat mlčenlivost dle zvláštních zákonů. Těmi jsou například zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti nebo zákon č. 89/1995, o státní statistické službě. Tyto zvláštní zákony sice zpravidla chrání mlčenlivostí jiné skutečnosti, než ZOOÚ, nicméně informace jimi chráněné často obsahují i osobní údaje. Osoba podléhající režimu obou

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 3 As 21/2005-105 ze dne 10.5.2006

zákonů tak bude povinna zachovávat dvě nebo více mlčenlivostí souběžně. Tím je také mimo jiné vyloučena zásada přednosti zvláštního zákona před zákonem obecným (ZOOÚ), což se také projeví i na správním postihu za jejich porušení. Výjimkou z povinnosti zachovávat mlčenlivost je informační povinnost podle zvláštních zákonů, na kterou se povinnost zachovávat mlčenlivost podle ZOOÚ nevztahuje. Zmíněná informační povinnost je upravena především ustanoveními § 367 a 368 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, podle kterých je trestným činem nepřekažení, resp. neoznámení trestného činu, čemuž tedy ZOOÚ nebrání ani, kdyby tím byly dotčeny osobní údaje subjektu údajů. Informační povinnost ale upravuje i např. zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, nebo výše uvedený zákon o zdravotních službách a některé další.

5.4.7. Ochrana práv subjektů údajů

Každému, kdo se nachází v pozici subjektu údajů, je zákonem poskytnuta možnost v oblasti osobních údajů samostatně vůči správci nebo zpracovateli bránit svá práva, a to zákonem předepsaným způsobem. Umožňují to ustanovení § 21 – 26 ZOOÚ upravující jedna z nejdůležitějších práv subjektu údajů, která tento má ve vztahu ke správci či zpracovateli. Podle § 26 ZOOÚ ale nesou všechny dále v této kapitole uvedené povinnosti obdobně i všichni, kdo osobní údaje subjektu údajů shromáždí neoprávněně, tzn. v rozporu se zákonem (např. je odcizí pro své vlastní potřeby). Jedná se ovšem dle mého názoru o ustanovení nenalézající uplatnění, protože ZOOÚ v definování jednotlivých subjektů nijak nerozlišuje mezi těmi, kdo shromažďují či zpracovávají osobní údaje v souladu a kdo v rozporu se zákonem – vždy se jedná o správce nebo zpracovatele. Na domnělou osobu neoprávněně shromažďující osobní údaje by se tak teoreticky stejně vztahovaly i všechny ostatní povinnosti dle ZOOÚ.

Dle ustanovení § 21 odst. 1 ZOOÚ je právem každého subjektu údajů, který buď zjistí, nebo se pouze domnívá, že správce či zpracovatel zpracovává jeho osobní údaje v rozporu s ochranou soukromého a osobního života nebo v rozporu se zákonem (jsou-li například osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování), požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení, a/nebo požadovat odstranění takto zřejmě protiprávně vzniklého stavu. Slovy zákona může subjekt údajů požádat zejména o blokování, opravu, doplnění nebo o likvidaci osobních údajů. Je přitom zcela na vůli subjektu údajů, zda a jakou z těchto zákonem nabízených možností zvolí. Takovýto zákonný

mechanismus jakéhosi vlastního dozoru v zájmu zásady „vigilantibus iura scripta sunt“ (čili právo přeje bdělým) lze vedle zákonných požadavků na správce a zpracovatele na zacházení s osobními údaji, civilně-soudní ochrany a dále vedle dohledu a nápravných opatření ÚOOÚ chápat jako další mechanismus mající bránit neoprávněnému nakládání s osobními údaji. „Nutno přitom podotknout, že správce není žádným způsobem vázán návrhem, který by případně žádost subjektu údajů obsahovala, jeho povinností je toliko uvést zpracování osobních údajů do souladu s požadavky zákona o ochraně osobních údajů a vyrozumět o svém postupu subjekt údajů.“¹⁰⁵ Až do účinnosti novely č. zák. 439/2004 Sb. měl subjekt údajů právo obracet se na ÚOOÚ se žádostí o zajištění opatření k nápravě a ÚOOÚ se takovou žádostí musel zabývat. Dnes lze ÚOOÚ pouze podat podnět k prošetření, jímž se ÚOOÚ zabývat může, ale také nemusí – a jak svými rozhodnutími judikoval i zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb.¹⁰⁶, ÚOOÚ už nepřísluší ani rozhodovat o náhradě škody způsobené správcem či zpracovatelem ani řešit jakékoliv soukromoprávní spory mezi subjektem údajů a správcem, když tyto věci jsou v gesci příslušných soudů. Povinnost neprodleně, tedy co nejdříve je to možné, odstranit závadný stav má správce nebo zpracovatel na základě ustanovení § 21 odst. 2 ZOOÚ, shledá-li žádost subjektu údajů jako oprávněnou. Nevyhovění žádosti subjektu údajů podle § 21 ZOOÚ není podle tohoto zákona samostatně postižitelné, resp. sankcionovatelné. Nápravy se lze domáhat prostřednictvím občanskoprávní žaloby a/nebo podáním podnětu Úřadu dle § 29 odst. 1 písm. c) ZOOÚ, který konkrétní (ne)jednání posoudí, zda nenaplnuje znaky skutkové podstaty některého správního deliktu upraveného ZOOÚ a případně za to uloží opatření k nápravě nebo rovnou vyměří pokutu. V souladu s postupem podle § 40 ZOOÚ může být Úřadem správcem nebo zpracovatelem v rámci prováděné kontroly uložena jakožto opatření k nápravě zjištěných nedostatků povinnost osobní údaje blokovat, opravit, doplnit nebo zlikvidovat, pokud tak správce nebo zpracovatel dosud sám neučinil. V okamžiku, kdy správcem zmíněná žádost subjektu údajů dorazí, měl by rovněž o tom podle ustanovení § 21 odst. 5 ZOOÚ bezodkladně informovat příjemce (dle § 4 písm. o) ZOOÚ jde o osoby, jimž byly osobní údaje doposud zpřístupněny – nejčastěji je to tedy zpracovatel). Zároveň by jej podle tohoto ustanovení měl správce informovat i o blokování, opravě,

¹⁰⁵ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 280-281

¹⁰⁶ Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, č. j. Konf 56/2009 – 7 ze dne 24.2.2010 a dále usnesení zvláštního senátu č. j. Konf 11/2011 – 6 ze dne 17.10.2011

doplnění nebo o likvidaci osobních údajů. Správce však příjemce o žádosti subjektu údajů informovat nemusí v případě, že by to bylo nemožné nebo by k tomu bylo nutno vynaložit neúměrné úsilí.

Zákon o ochraně osobních údajů také specificky, byť jenom v omezené míře, upravuje vztah odpovědnosti za škodu správce a zpracovatele vůči subjektu údajů. Hlavní zásadou odpovědnosti za škodu, kterou zákon v § 21 odst. 4 stanoví, je, že za porušení povinností daných zákonem na straně správce nebo zpracovatele odpovídají správce a zpracovatel společně a nerozdílně, a to bez ohledu na to, u koho z nich k porušení povinnosti dojde. Jedná se o tzv. solidární odpovědnost správce a zpracovatele, která je upravena také v ustanovení § 8 ZOOÚ obsahujícím povinnost zpracovatele upozornit správce na porušení kterékoliv z jeho zákonných povinností, jestliže to zpracovatel zjistí (viz výše v jiné kapitole této práce). Dikce § 8 ZOOÚ je přitom ustanovením zvláštním vůči ustanovení § 21 odst. 4 ZOOÚ a mělo by se tak v případě splnění podmínek v něm obsažených uplatnit namísto ustanovení tohoto, které je obecnějšího charakteru. I přesto je podle mého názoru ustanovení § 21 odst. 4 ZOOÚ pro zpracovatele až nepřiměřeně přísné v případě, že správce jako jediný svou povinnost poruší a zpracovatel nemá možnost porušení povinnosti správce žádným způsobem včas zjistit nebo mu předejít. Lze si také všimnout toho, že zde zákon není vyhraněn jenom na odpovědnost za škodu, nýbrž že jde o odpovědnost v podstatě jakoukoliv, vznikne-li jako následek porušení zákonné povinnosti. Jinak ale platí, že na všechny záležitosti odpovědnosti za škodu, které nenaleznou svoji právní úpravu v ZOOÚ, se použije obecná úprava odpovědnosti za škodu (§ 25 ZOOÚ), která je obsažená v občanském (zák. č. 40/1964 Sb.) nebo v obchodním zákoníku (zák. č. 513/1991 Sb.).¹⁰⁷ Občanský zákoník se ale použije i v případě vzniku jiné než majetkové újmy (nemajetkové újmy), ke které dojde v důsledku zpracování osobních údajů subjektu údajů, a to na základě § 21 odst. 3 ZOOÚ jakožto zvláštní právní předpis (viz výklad v jiné části této práce). Za škůdce (resp. odpovědnou osobu) v takovém případě může být považován nejenom správce či zpracovatel, ale i jiná osoba (např. zaměstnanec správce nebo zpracovatele), která zpracovává osobní údaje na základě za podmínek a v rozsahu správcem nebo zpracovatelem stanoveném (§ 14 ZOOÚ), nebo která v rámci plnění zákonem stanovených práv a povinností přichází u správce nebo zpracovatele do styku s osobními údaji (např. starosta nebo člen dozorčí rady

¹⁰⁷ Od 1. 1. 2014 už se jedná o úpravu odpovědnosti za škodu danou zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

společnosti), ačkoliv je povinna zachovávat mlčenlivost o osobních údajích a o bezpečnostních opatřeních, jejichž zveřejnění by ohrozilo zabezpečení osobních údajů (§ 15 ZOOÚ).

5.5. Předávání osobních údajů do jiných států

Předávání osobních údajů do zahraničí je v dnešní době silícího komunikačního trendu a přeshraničního obchodu stále aktuálnějším tématem. „Při každém přeshraničním pohybu zboží, služeb, kapitálu nebo pracovních sil totiž dochází k předání určité sumy dat. Tato data určují identitu předávané věci, anebo osoby, která pohyb uskutečňuje, a jsou z povahy věci pro umožnění konkrétního přesunu (mnohdy např. obchodní transakce) nezbytná.“¹⁰⁸ Velmi často ovšem mají některá z těchto dat povahu osobních údajů, kterým je taktéž potřeba zajistit odpovídající úroveň ochrany.

Z hlediska ZOOÚ je předávání osobních údajů věnován pouhý jeden paragraf č. 27 o čtyřech odstavcích, který je věnován podmínkám, za nichž legálně může k předávání osobních údajů do jiných států dojít. Ve skutečnosti je § 27 ZOOÚ výsledkem implementace ustanovení čl. 25 a 26 Směrnice 95/46/ES. Jak je patrné z definice pojmu zpracování osobních údajů uvedené v § 4 písm. e) ZOOÚ, je i předávání osobních údajů, podobně jako např. jejich šíření nebo zveřejňování, což jsou pojmy zcela odlišného významu, považováno za jejich zpracování. Není přitom vůbec rozhodné, zda k předávání dochází automatizovaně nebo jinými prostředky. Samotný pojem předávání osobních údajů do jiných států můžeme chápat jako jejich poskytování kamkoliv či komukoliv do zahraničí, a to jakoukoliv cestou či jakýmkoliv způsobem. Jak poznamenává ÚOOÚ ve svém stanovisku¹⁰⁹, k předání dochází už pouhým zpřístupněním osobních údajů. Podle něho tedy nejde jenom o činnost, kdy jsou osobní údaje přeneseny z jedné země do druhé (např. e-mailem), ale i o jakýkoliv akt, prostřednictvím kterého jsou osobní údaje třetí straně dostupné k jejich dalšímu zpracování. Jako příklad ÚOOÚ uvádí nadnárodní společnosti, v jejichž rámci jsou umístěny na společný server osobní údaje zaměstnanců a k nim pak má přístup každá z národních poboček. Oproti tomu Evropský soudní dvůr ve svém rozhodnutí o předběžné otázce sp. zn. C-101/01 ze 6. 11. 2003 v trestním řízení proti Bodil Lindqvist

¹⁰⁸ Morávek, J., Burian, D.: Předávání osobních údajů do zahraničí – česká a evropská právní úprava, otázky a odpovědi. Praha: Linde, 2012, str. 20

¹⁰⁹ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2010 z listopadu 2010 – Předání osobních údajů do jiných států

judikoval, že „nedochází k ‚předání údajů do třetí země‘ ve smyslu článku 25 Směrnice 95/46/ES, když určitá osoba, která se nachází v členském státě, zařadí osobní údaje na internetovou stránku uloženou u svého poskytovatele hostingu usazeného v tomtéž státě nebo v jiném členském státě, a tyto údaje tak zpřístupní každému, kdo se připojí na internet, a to i osobám nacházejícím se ve třetích zemích.“

Co se týče podmínek, za kterých lze osobní údaje do zahraničí předávat: ZOOÚ v § 27 v první řadě rozlišuje mezi tím, zda jsou osobní údaje předávány do některé ze zemí Evropské unie nebo do kterýchkoliv třetích zemí (zemí mimo Evropskou unii). Podle odst. 1 ZOOÚ platí, že do členských zemí Evropské unie je pohyb osobních údajů zcela volný a nesmí být ničím omezován. Je tomu tak ve spojitosti se zásadou volného pohybu zboží, osob a služeb, na níž jsou celá Evropská unie a její fungování postaveny. Bez zásady volného pohybu osobních údajů by totiž volný pohyb osob, zboží a služeb řádně fungovat nemohl. Nepřipouští se zde proto žádné zákonné ani administrativní omezení v pohybu osobních údajů.

Při předávání osobních údajů do třetích zemí je podle § 27 odst. 2 ZOOÚ možné je předávat taktéž bez omezení (podobně jako v předchozím případě dle prvního odstavce) je-li zákaz omezování volného pohybu osobních údajů dán mezinárodní smlouvou, kterou je Česká republika vázána. V této oblasti hraje důležitou roli především tzv. Úmluva č. 108¹¹⁰, podle jejíhož ustanovení v čl. 12 je všem jejím signatářům (tedy i ČR) zapovězeno zakazovat nebo podrobovat zvláštnímu povolení tok osobních údajů, který směřuje na území druhé smluvní strany. Úmluvu č. 108 ratifikovaly mimo zemí Evropské unie i země jako je například Albánie, Arménie, Ázerbajdžán, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Island, Norsko, Rusko, Srbsko, Turecko, Švýcarsko či Ukrajina. Do všech těchto zemí lze proto osobní údaje předávat bez jakéhokoliv omezení ze strany státu – zejména pak bez nutnosti žádat ÚOOÚ o povolení k předávání osobních údajů, o němž bude dále ještě řeč. V základním režimu se tato úmluva vztahuje pouze na automatizovaně zpracovávané nebo za tím účelem shromažďované osobní údaje, státy však mohou využít svého práva dle čl. 3 odst. 2 písm. c) Úmluvy a jednostranně prohlásit, že Úmluvu uplatní i na osobní údaje, které se automatizovaně nezpracovávají. A to byl právě případ konkrétně České republiky, která

¹¹⁰ Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat ze dne 28.1.1981, publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 115/2001 Sb.m.s.

toto prohlášení uskutečnila souběžně s ratifikací Dodatkového protokolu k Úmluvě č. 108¹¹¹.

Další skupinou podle § 27 odst. 2 ZOOÚ, kdy je předávání osobních údajů do jiných států možné bez omezení (především bez povolení ÚOOÚ), je předání či předávání osobních údajů na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie, jež jsou posléze zveřejňovány ve Věstníku ÚOOÚ. „V současnosti jde především o rozhodnutí Evropské komise, která může na základě Směrnice 95/46/ES, a to postupem podle čl. 31 odst. 2 konstatovat, že třetí země zajišťuje odpovídající úroveň ochrany na základě svých národních předpisů nebo svých mezinárodních závazků. Komise přijímá tento akt s ohledem na odborné stanovisko pracovní skupiny podle čl. 29 a stanovisko poradního výboru zřízeného podle čl. 31 Směrnice 95/46/ES.“¹¹² V minulosti Evropská komise přiznala tento status odpovídající úrovni ochrany svými jednotlivými rozhodnutími například Argentíně, Izraeli, Kanadě, Novému Zélandu nebo Švýcarsku.¹¹³ Evropská komise v rámci tohoto zmocnění Směrnicí 95/46/ES vydala rozhodnutí o standardních smluvních doložkách č. 2001/497/ES¹¹⁴, které se použije na přenos osobních údajů mezi správcem a správcem, dále rozhodnutí č. 2004/915/ES¹¹⁵, jež je alternativním souborem standardních smluvních doložek, který je určený zejména pro podnikatele, a nakonec i rozhodnutí č. 2010/87/EU¹¹⁶, které se aplikuje na přenos osobních údajů mezi správcem a zpracovatelem. Tato rozhodnutí obsahují přesná znění standardizovaných smluvních doložek, která správci a zpracovatelé osobních údajů mohou začlenit do mezi sebou uzavíraných smluv, díky čemuž nebudou nuceni žádat o povolení k předání osobních údajů do zemí mimo Evropskou unii. „Jejich význam spočívá v tom, že při jejich použití má správce osobních údajů jistotu, že ochrana předaných nebo předávaných údajů bude odpovídat evropskému standardu. Současně však platí, že doložky, jejich text byl publikován ve Věstníku ÚOOÚ a je přístupný i na jeho webových stránkách, musí být

¹¹¹ Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat o orgánech dozoru a toku dat přes hranice ze dne 8.11.2001, publikovaný jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 29/2005 Sb.m.s.

¹¹² Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2010 z listopadu 2010 – Předání osobních údajů do jiných států

¹¹³ Viz také např. <http://uouu.cz/uouu.aspx?menu=41&submenu=44>

¹¹⁴ Rozhodnutí Komise č. 2001/497/ES ze dne 15.6.2001, o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů do třetích zemí podle směrnice 95/46/ES

¹¹⁵ Rozhodnutí Komise 2004/915/ES ze dne 27.12.2004, kterým se mění a doplňuje rozhodnutí 2001/497/ES, pokud jde o zavádění alternativního souboru standardních smluvních doložek pro předávání osobních údajů do třetích zemí

¹¹⁶ Rozhodnutí Komise č. 2010/87/EU ze dne 5.2.2010, o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů zpracovatelům usazeným ve třetích zemích podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES

použit tak, jak byl Komisí schválen, a na jejich textu nelze nic měnit.¹¹⁷ V opačném případě by se takové předávání osobních údajů posuzovalo v režimu § 27 odst. 3 písm. b) ZOOÚ a povinnosti žádat ÚOOÚ o povolení k předání osobních údajů (viz dále) by nebylo možné se vyhnout.

Pokud jde o předávání osobních údajů výlučně do USA, pro tuto zemi je situace zcela specifická, uplatňuje se zde totiž institut tzv. „Safe Harbor“ neboli „bezpečného přístavu“. Jedná se v podstatě o soubor administrativně-technických opatření garantujících dostatečnou ochranu osobním údajům směřujícím do USA. „Bezpečný přístav“ je fakticky smlouvou mezi USA a EU, jejímž předmětem je závazek EU umožnit volné předávání osobních údajů ze zemí EU do USA, pokud se jedná o společnosti, které jsou zařazeny na tzv. „Safe Harbor List“¹¹⁸. Z pohledu EU představuje zařazení společnosti do tohoto seznamu garanci (poskytovanou USA, nikoli konkrétní společností), že předávaným osobním údajům bude zajištěna ze strany této společnosti odpovídající úroveň ochrany, minimálně ve standardu vyžadovaném směrnicí 95/46/ES.¹¹⁹ Jsou-li osobní údaje předávány některé ze společností nacházejících se na tomto veřejnosti přístupném seznamu (tam jsou americké společnosti zařazovány na základě své žádosti, pokud splňují všechny podmínky a zároveň se zaváží dodržovat zásady „bezpečného přístavu“, Ministerstvem obchodu USA), jde z hlediska ZOOÚ o volné předávání osobních údajů v režimu § 27 odst. 2 ZOOÚ, ke kterému není třeba žádné povolení Úřadu. Právní podklad k tomu je opět dán Evropskou komisí – rozhodnutím č. 2000/520/ES¹²⁰, které vzniklo po předchozích poměrně obsáhlých jednáních s vládou USA a jež především obsahuje hlavní zásady (včetně jejich popisu; navíc jsou dále rozvedené v často kladených otázkách), které při předávání osobních údajů do USA musejí být bezpodmínečně dodržovány. Vzhledem k tomu, že jedna věc je mít certifikaci „bezpečného přístavu“ a druhá věc je skutečně jeho hodnoty a zásady neustále dodržovat (což bývá také jednou z jeho největších kritik), lze se kdykoliv v záležitostech týkajících se „bezpečného přístavu“, ale taktéž třeba i nekalosoutěžního jednání, v USA obrátit na Federální obchodní komisi a u leteckých společností na

¹¹⁷ Bartík, V., Janečková, E.: Ochrana osobních údajů v životě podnikatele: 103 řešení modelových situací. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, str. 87

¹¹⁸ Jedná se o seznam společností, které oznámily Ministerstvu obchodu USA, že budou dodržovat zásady „bezpečného přístavu“; seznam je k dispozici na www.export.gov/safeharbor.

¹¹⁹ Morávek, J., Burian, D.: Předávání osobních údajů do zahraničí – česká a evropská právní úprava, otázky a odpovědi. Praha: Linde, 2012, str. 153

¹²⁰ Rozhodnutí Komise č. 2000/520/ES ze dne 21.7.2000, podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o odpovídající ochraně poskytované podle „zásad bezpečného přístavu“ prováděných podle pokynů obsažených v často kladených otázkách vydaných Ministerstvem obchodu Spojených států

Ministerstvo dopravy, jakožto kontrolní orgány způsobilé k autoritativnímu zjednání nápravy.

Třetí možností, se kterou ZOOÚ počítá, kdy je předání osobních údajů do cizích zemí možné, je, pokud se nejedná o výše popsané případy a je splněna některá z podmínek uvedených pod § 27 odst. 3 písm. a) až g) ZOOÚ. Je přitom důležité, aby byl správce (vývozce osobních údajů) schopen prokázat její splnění jak při zahájení předávání, tak i po celý jeho průběh až do skončení. První takovou zákonem uvedenou podmínkou je, že jde o předání osobních údajů do jiné země se souhlasem subjektu údajů nebo dokonce na základě jeho pokynu. Má-li jít o předání citlivých údajů, musí být splněny podmínky § 9 písm. a) ZOOÚ, jinak ale také samozřejmě i § 4 písm. n) a § 5 odst. 4 zákona (viz výše v jiné kapitole této práce). Další podmínkou podle § 27 odst. 3 písm. b) ZOOÚ, kdy je možné osobní údaje předávat do jiných zemí, je, pokud jsou v zemi, kam mají být osobní údaje předány a zde dále zpracovány, vytvořeny dostatečné zvláštní záruky jejich ochrany, a to například prostřednictvím jiných právních nebo profesních předpisů a bezpečnostních opatření. Jako určitý návod zde zákon dále demonstruje, že takovéto záruky je možné upřesnit např. smlouvou uzavřenou mezi správcem a příjemcem, která by zajistila uplatnění těchto požadavků nebo pokud by obsahovala některou z výše uvedených standardních smluvních doložek zveřejněných ve Věstníku Úřadu.¹²¹ Osobní údaje ale často bývají předávány pouze v rámci velkých podniků majících své provozovny na územích různých států, zpravidla jde o nadnárodní korporace. Jak ale již ustanovení čl. 26 odst. 2 Směrnice 95/46/ES uvádí, může členský stát povolit předání nebo předávání osobních údajů do země, která nezajišťuje odpovídající úroveň ochrany (ve smyslu čl. 25 odst. 2 této Směrnice), pokud poskytne dostatečná ochranná opatření alespoň přímo správce osobních údajů. Z toho důvodu bývají pod § 27 odst. 3 písm. b) ZOOÚ zařazována i tzv. závazná podniková pravidla (neboli „Binding Corporate Rules“ – dále jen jako „BCR“), která jsou způsobilá požadovanou úroveň ochrany osobních údajů zajistit. „Ve své podstatě jsou BCR interním aktem podniku, který má normativní povahu – obsahuje práva a povinnosti ve vztahu k ochraně osobních údajů jak pro členy podniku ve smyslu jednotlivých jeho článků (společností), tak případně i jednotlivých zaměstnanců, kteří zpracování (předávání) osobních údajů realizují. Vedle toho pak BCR obsahují i práva a

¹²¹ Zákon je zde pro právního laika poněkud matoucí, jelikož hovoří o smluvních doložkách, které ale správně spadají pod odstavce druhý § 27, u něhož není třeba žádat ÚOOÚ o povolení k předání údajů. Ve skutečnosti se tak v písmenu b) třetího odstavce § 27 ZOOÚ jedná o standardní smluvní doložky v pozměněném znění či alespoň v jeho podstatné části.

povinnosti subjektů údajů.¹²² Vedle standardních smluvních doložek tak jde o další určitý výraz autoregulace, čili regulace sebe sama. Je třeba zdůraznit, že BCR slouží pouze pro předávání osobních údajů uvnitř dané společnosti, nikoliv už mimo ni. „Vytvoření a konečné schválení BCR je poměrně složitý a časově náročný proces. V rámci zemí EU je určen dozorový úřad, který je nejvhodnější autoritou pro předložení žádosti (většinou se jedná o dozorový úřad země, která je zároveň sídlem mateřské společnosti), a která následně koordinuje celý schvalovací proces. Žadatel, na základě jednání s odpovědným dozorovým úřadem (tzv. lead authority), vytvoří návrh BCR, který je zaslán k připomínkám dozorovým úřadům v EU působícím v zemích, z nichž jsou data předávána. Přijaté připomínky jsou předány zpět žadateli k vyjádření. Po vypořádání připomínek je připraven finální návrh, který je schválen relevantními dozorovými úřady.“¹²³ Pracovní skupina pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů zřízená na základě čl. 29 Směrnice 95/46/ES v minulosti vydala celou řadu dokumentů pomáhajících podnikům BCR vytvořit.

Osobní údaje dále podle § 27 odst. 3 písm. c) ZOOÚ mohou být předávány, pokud se jedná o údaje, jež jsou na základě zvláštního zákona součástí datových souborů, které jsou veřejně přístupné nebo veřejně přístupné tomu, kdo prokáže právní zájem. V tom případě ovšem mohou být osobní údaje zpřístupněné pouze za takových podmínek a v takovém rozsahu, jaké daný zvláštní zákon stanoví. Jako příklad lze uvést obchodní rejstřík, do něhož podle ustanovení § 28 odst. 1 zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, může nahlížet každý a každý si z něj může pořizovat kopie nebo výpisy. Podle odstavce třetího pak rejstříkový soud na žádost vydá listinný částečný nebo úplný opis zápisu nebo listiny uložené ve sbírce listin nebo potvrzení o tom, že v obchodním rejstříku určitý údaj není. Podle písmene d) zmíněného paragrafu je předání osobních údajů možné, je-li to nutné pro uplatnění důležitého veřejného zájmu vyplývajícího ze zvláštního zákona nebo z mezinárodní smlouvy, kterou je ČR vázána. Lze si v tomto ustanovení všimnout vyjádření subsidiarity užití tohoto ustanovení – „je-li to nutné“; navíc se musí jednat o veřejný zájem, který má poněkud vyšší míru důležitosti a je veřejným zájmem České republiky, nikoliv státu příjemce osobních údajů. Většinou navíc mezinárodní smlouvy řeší předávání osobních údajů samy o sobě, a vzhledem k vyšší právní síle se tak použijí

¹²² Morávek, J., Burian, D.: Předávání osobních údajů do zahraničí – česká a evropská právní úprava, otázky a odpovědi. Praha: Linde, 2012, str. 142

¹²³ <http://uouu.cz/uouu.aspx?menu=41&submenu=45&loc=47>

přednostně před ZOOÚ. Praktické užití tohoto ustanovení v praxi tak je spíše raritou. Co ale je poměrně častý důvod pro předání osobních údajů, je předání, jež je nezbytné za účelem jednání o uzavření nebo změně smlouvy, které ale musí být uskutečněné z podnětu subjektu údajů, nebo pro plnění smlouvy, již je subjekt údajů smluvní stranou (§ 27 odst. 3 písm. e). Příkladem může být uzavření pracovní smlouvy se subjektem z jiné země prostřednictvím zprostředkovatelské agentury sídlící v naší republice. Anebo to může být dále obdobný důvod, kterým je předání, jež je nezbytné pro plnění smlouvy uzavřené v zájmu subjektu údajů mezi správcem a třetí stranou, nebo pro uplatnění jiných právních nároků (§ 27 odst. 3 písm. f). To často bývá např. z důvodu koupě zájezdu do cizích zemí, kdy cestovní kancelář pro zajištění zájezdu musí předat osobní údaje účastníků zájezdu svým smluvním partnerům (ubytovacím a jiným zařízení) v hostitelské zemi. Posledně zmíněný případ se tedy odlišuje tím, že subjekt údajů není účastníkem smlouvy mezi správcem a třetí stranou a navíc nejde ani o jednání o uzavření takové smlouvy nebo o její změnu, ale pouze o její plnění. Tomu se blíží i další a zároveň poslední důvod, kdy je možné osobní údaje předávat, nejsou-li splněny podmínky odstavců 1 a 2 § 27 ZOOÚ, a tím je předání nezbytné pro ochranu práv nebo životně důležitých zájmů subjektu údajů (§ 27 odst. 3 písm. g) – zejména pro záchranu života nebo za účelem poskytnutí zdravotních služeb. V tomto případě totiž často subjekt údajů ani není schopen svůj souhlas s předáním osobních údajů udělit, avšak takové předání je uskutečňováno opět zcela zjevně v jeho zájmu. „Vzhledem k tomu, že se v podstatě jedná o výjimky z pravidla, podle kterého není možné do zemí, které nejsou z hlediska ochrany dat bezpečné, osobní údaje předat, je vhodné vykládat je spíše restriktivně, a to zejména v těch případech, kdy zákon používá neurčité právní pojmy, jako je důležitý veřejný zájem nebo zájem subjektu údajů.“¹²⁴ Ačkoli Směrnice 95/46/ES nezakládá povinnost získat v těchto případech uvedených v § 27 odst. 3 ZOOÚ pro předání osobních údajů povolení od příslušného státního úřadu a tato otázka tak zůstala na zvážení jednotlivých členských států, český zákonodárce se pro nutnost získat povolení k předání rozhodl a do ZOOÚ jej začlenil. Podle § 27 odst. 4 ZOOÚ je proto správce (vývozce) povinen už před předáním osobních údajů do třetích zemí v režimu § 27 odst. 3 ZOOÚ požádat ÚOOÚ o povolení k předání (leda že by zvláštní zákon stanovil jinak). V tomto směru je tak naše právní úprava ochrany osobních údajů přísnější než mnohé úpravy jiných evropských států. ÚOOÚ v řízení o žádosti o

¹²⁴ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 299

povolení k předání osobních údajů na základě § 27 odst. 4 ZOOÚ postupuje v souladu s § 41 ZOOÚ podle správního řádu (zák. č. 500/2004 Sb.). Během posuzování této žádosti je ÚOOÚ povinen přezkoumat všechny okolnosti související s předáním osobních údajů, těmi okolnostmi je podle § 27 odst. 4 ZOOÚ zejména zdroj a konečné určení osobních údajů, kategorie předávaných osobních údajů a účel a doba zpracování, ÚOOÚ dále přihlíží i ke všem dostupným informacím o právních nebo i jiných předpisech upravujících zpracování osobních údajů v dané třetí zemi, kam by předávané osobní údaje měly směřovat. Konečným rozhodnutím (usnesením) ÚOOÚ o povolení k předání osobních údajů musí být určena i doba, zpravidla doba určitá, po kterou může správce (vývozce) předání provádět. Jakmile by takto stanovená doba měla uplynout, je na správci aby případně požádal ÚOOÚ o její prodloužení. Pokud by snad došlo ke změně podmínek, za kterých bylo povolení vydáno, například změna rozhodnutí orgánu Evropské unie nebo třeba změna právních poměrů v cílové zemi, musí ÚOOÚ své rozhodnutí buď změnit, nebo jej zrušit.

5.6. Úřad pro ochranu osobních údajů

5.6.1. Postavení a působnost Úřadu

Zákonem o ochraně osobních údajů byl zřízen Úřad pro ochranu osobních údajů se sídlem v Praze (§ 2 odst. 1) jako nezávislý úřad dohlížející na oblast osobních údajů v České republice. Nezávislost ÚOOÚ je zakotvena přímo v ZOOÚ, v § 28 odst. 1 je řečeno, že ÚOOÚ je nezávislý orgán, a že ve své činnosti postupuje nezávisle a řídí se pouze zákony a jinými právními předpisy. „Toto jeho postavení je zajištěno tím, že ve svojí činnosti se řídí pouze zákony a jinými právními předpisy (není tedy vázán směrnicemi, pokyny ani jinými akty řízení, včetně usnesení vlády) a do jeho činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona (§ 28 odst. 2 zákona).“¹²⁵ Aby se ale Úřad nestal subjektem úplné svévole a absolutní nezávislosti na státu, který je ostatně jeho zřizovatelem, ponechal si stát určité nástroje vlivu, jež bývají u takto nezávislých subjektů (podobně jako např. u Nejvyššího kontrolního úřadu¹²⁶) zcela obvyklé a přitom nenarušují jejich nezávislost – předsedu Úřadu podle § 32 odst. 1 jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh Senátu Parlamentu České republiky, činnost Úřadu je

¹²⁵ Mates, P.: Ochrana soukromí ve správním právu. Praha: Linde, 2004, str. 218

¹²⁶ Pro srovnání viz zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů

hrazena ze samostatné kapitoly státního rozpočtu České republiky (§ 28 odst. 3)¹²⁷, Úřad je povinen každoročně zpracovávat výroční zprávu (§ 36), kterou posléze předseda Úřadu do 2 měsíců po skončení rozpočtového roku předkládá pro informaci Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu České republiky, vládě České republiky a také by ji měl zveřejňovat¹²⁸; činnost Úřadu navíc plně podléhá soudnímu přezkumu. Výroční zpráva Úřadu se má podle § 36 skládat zejména z informací o již provedené kontrolní činnosti a její zhodnocení, dále by měla obsahovat i zhodnocení a informace o stavu zpracovávání a ochrany osobních údajů v České republice a zhodnocení ostatní, tedy nekontrolní, činnosti Úřadu.

Smyslem ÚOOÚ je především provádět dozor nad dodržováním zákonem stanovených povinností při zpracování osobních údajů, přijímat podněty a stížnosti občanů na porušení zákonem o ochraně osobních údajů stanovených povinností při zpracování osobních údajů a informovat o jejich vyřízení, vést registr povolených zpracování osobních údajů a poskytovat konzultace v oblasti ochrany osobních údajů.¹²⁹ Kromě toho ale také na základě § 29 odst. 1 Úřad projednává přestupky a jiné správní delikty a uděluje pokuty podle ZOOÚ, zpracovává a veřejnosti zpřístupňuje výroční zprávu o své činnosti, zajišťuje plnění požadavků vyplývajících z mezinárodních smluv a z přímo použitelných předpisů Evropské unie, kterými je ČR vázána, a spolupracuje s obdobnými úřady z jiných států a s orgány Evropské unie a mezinárodní organizací, které působí v oblasti ochrany osobních údajů (v této souvislosti také plní oznamovací povinnost vůči orgánům Evropské unie – především dle ustanovení čl. 8 odst. 6 a čl. 26 odst. 3 Směrnice 95/46/ES) a dále také vykonává i všechnu další působnost mu zákonem určenou. Podle mého názoru a zejména osobní zkušenosti se jedná o jeden z nejlépe fungujících úřadů v České republice.

Zákon výslovně v § 2 odst. 2 a 3 uvádí, že Úřad vykonává působnost dozоровého úřadu v oblasti ochrany osobních údajů, jež pro něho plyne z mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu (tedy např. z již několikrát zmiňované Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat ve znění Dodatkového protokolu). Dále také uvádí, že jsou ÚOOÚ zákonem svěřeny

¹²⁷ Viz také např. zákon č. 504/2012 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2013

¹²⁸ Výroční zprávy za všechny roky od založení Úřadu je možné nalézt na internetových stránkách Úřadu (viz <http://uouu.cz/uouu.aspx?menu=201&submenu=202>).

¹²⁹ Viz <http://uouu.cz/uouu.aspx?menu=13>

kompetence ústředního správního úřadu¹³⁰ pro oblast ochrany osobních údajů, jež jsou stanoveny zákony, mezinárodními smlouvami, které jsou součástí našeho právního řádu, a přímo použitelnými předpisy Evropského společenství (resp. Evropské unie) – jsou tedy konkrétně dle současně platné právní úpravy stanoveny jednak ZOOÚ, zákonem o některých službách informační společnosti¹³¹ (podle § 10 odst. 1 písm. a) tohoto zákona se jedná o oblast šíření obchodních sdělení podle § 7 tohoto zákona – blíže se této problematice věnuji v poslední části této práce), směrnicí 95/46 ES (zejména čl. 28) a Úmluvou o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (zejména čl. 13).

Aby ÚOOÚ mohl svou zákonem stanovenou působnost efektivně vykonávat, bylo mu jednou z posledních novel ZOOÚ umožněno v § 29a odst. 1 získávat prostřednictvím Ministerstva vnitra nebo Policie České republiky údaje ze základního registru obyvatel, agendového informačního systému evidence obyvatel a agendového informačního systému cizinců. V § 29a odst. 2 až 4 pak je velice přesně uvedeno, jaké údaje z těchto informačních systémů může ÚOOÚ získávat. V souhrnu je jimi jméno a příjmení (včetně rodného příjmení), datum narození a adresa místa trvalého pobytu, dále také předchozí adresy míst trvalého pobytu a případně i počátek a konec trvalého pobytu, u cizinců i druh pobytu a číslo a platnost oprávnění k pobytu. Toto oprávnění ÚOOÚ je zároveň ale na základě § 29a odst. 6 omezeno tím, že lze z poskytovaných údajů v každém konkrétním případě použít jenom a pouze ty údaje, které jsou ke splnění daného úkolu nezbytné. O údajích vedených v základním registru obyvatel platí, že se využijí z agendového informačního systému evidence nebo z agendového informačního systému cizinců, pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.

5.6.2. Organizace Úřadu

V ÚOOÚ působí jako jeho zaměstnanci předseda, inspektoři a další zaměstnanci (většinou administrativní a pomocní pracovníci), takto jsou podle § 30 odst. 1 ZOOÚ

¹³⁰ Bez zajímavosti zcela určitě není, že podle zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (kompetenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, Úřad pro ochranu osobních údajů není zahrnut mezi ústřední orgány státní správy. Podle mého názoru k této kontradiktorní situaci došlo s nejvyšší pravděpodobností opomenutím zákonodárce při tvorbě ZOOÚ. A jak potvrzuje i např. usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 98/93 ze dne 21.4.1993, ústředním orgánem státní správy jsou pouze takové ústřední orgány státní správy České republiky, které jsou zákonem (myšleno zákonem kompetenčním) za takové prohlášeny. K tomuto závěru přidává některá další kritéria i Ústavní soud ve svém usnesení sp. zn. Pl. ÚS 52/04 ze dne 30.11.2010.

¹³¹ Zákon č. 480/2004 Sb., zákon o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

rozdělení. Toto rozdělení zaměstnanců Úřadu je důležité, jak si dále ukážeme především z důvodu různých zákonných nároků a s tím souvisejících práv a povinností na výkon jejich činnosti. Celkem logicky jsou zákonem největší požadavky kladeny na předsedu Úřadu. Podle § 32 je předseda jmenován na návrh Senátu Parlamentu České republiky přímo prezidentem republiky, a to na dobu 5 let a maximálně na dvě po sobě jdoucí období. „Otázka způsobu výběru kandidáta na funkci předsedy Úřadu a navazující procedura rozhodování Senátu Parlamentu České republiky, kdy volba probíhá na schůzi Senátu, jsou pro obsazení této společensky profilované pozice velmi významné. Tím, že se liší délka funkčního období předsedy Úřadu, které je pětileté, od funkčního období inspektorů Úřadu, které je desetileté, je významně posílen prvek stability a nezávislosti této instituce a jejích základních článků při výkonu kontroly v oblasti ochrany osobních údajů.“¹³² Podobně významný je i požadavek podle § 32 odst. 3, aby předsedou Úřadu byl jmenován pouze občan České republiky, je tomu tak zřejmě proto, že se má jednat o osobu, jejímž úkolem je především zabývat se ochranou jednoho ze základních lidských práv a svobod občanů České republiky. Dalším zákonným požadavkem na výkon této funkce je tradičně také způsobilost k právním úkonům (dříve a znovu od 1. 1. 2014¹³³ označovaná jako svéprávnost), bezúhonnost a ukončené vysokoškolské vzdělání. Zákon dokonce pro svou potřebu obsahuje vlastní definici bezúhonnosti – bezúhonný je podle § 32 odst. 4 ten, kdo nebyl pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo i trestný čin spáchaný z nedbalosti, a to v souvislosti se zpracováním osobních údajů. Předseda Úřadu musí ale splňovat také podmínky stanovené zvláštním právním předpisem (zák. č. 451/1991 Sb.¹³⁴) a dále podle odst. 3 písm. b) i jeho znalosti, zkušenosti a morální vlastnosti by měly být předpokladem k tomu, že svoji funkci bude zastávat opravdu řádně. Všechny tyto podmínky ale předseda Úřadu musí splňovat prakticky neustále, jakmile přestane splňovat byť jen jednu z nich, je automaticky ze zákona podle § 32 odst. 7 ze své funkce odvolán. Z funkce může být podle odst. 8 odvolán také tehdy, jestliže ji z nějakého důvodu nevykonává po dobu alespoň 6 měsíců. Pro zachování nezávislosti výkonu funkce předsedy Úřadu a tím potažmo také Úřadu samotného ZOOÚ v § 32 odst. 5 a 6 stanoví, že s výkonem funkce

¹³² Kučerová, A., Bartík, V., Peca, J. Neuwirt, K., Nejedlý, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 53, str. 192

¹³³ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který má nabýt účinnosti 1. 1. 2014, znovu zavádí pojem svéprávnost v § 15 odst. 2.

¹³⁴ Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů

předsedy Úřadu je neslučitelná funkce poslance, senátora, soudce, státního zástupce a jakékoliv funkce ve veřejné správě, v neposlední řadě také funkce člena orgánů územní samosprávy, stejně jako i člena politické strany nebo hnutí. Nesmí ale zastávat ani jakoukoliv jinou placenou funkci, být v dalším pracovním poměru nebo vykonávat výdělečnou činnost, kromě správy vlastního majetku a vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké činnosti, jež nenarušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru veřejnosti v nezávislost a nestrannost Úřadu. Jako protiváhu k těmto limitům výkonu funkce předsedy ÚOOÚ má jeho předseda podle § 30 odst. 4 nárok na plat, náhradu výdajů a na naturální plnění podle zvláštního zákona (zákon č. 236/1995 Sb.¹³⁵) stejně jako prezident Nejvyššího kontrolního úřadu.

Obdobně zakotvené podmínky odměňování mají i inspektoři Úřadu, kteří podle odst. 5 mají nárok na plat, náhradu výdajů a na naturální plnění jako členové Nejvyššího kontrolního úřadu podle stejného výše uvedeného zvláštního zákona. Ve srovnání s předsedou Úřadu jsou podle § 33 ZOOÚ i inspektoři jmenováni a odvoláváni prezidentem republiky na návrh Senátu Parlamentu České republiky, oproti předsedovi jsou ale inspektoři jmenováni rovnou na 10 let, a to i opakovaně a ne maximálně jenom dvakrát jako předseda Úřadu. Dále podle ustanovení § 34 musí inspektor splňovat, kromě podmínky znalosti, zkušenosti a morální vlastnosti, které by byly předpokladem pro řádný výkon jeho funkce, v podstatě stejné podmínky jako předseda Úřadu – musí tedy být občanem České republiky, bezúhonný, způsobilý k právním úkonům, mít ukončené odborné vysokoškolské vzdělání (není ovšem nikde určeno, co se „odborným“ myslí, proto by bylo de lege ferenda vhodné tento pojem buď blíže specifikovat, nebo ze zákona vymazat) a splňovat podmínky stanovené zvláštním právním předpisem (zák. č. 451/1991 Sb.¹³⁶). Také i pro výkon funkce inspektora jsou zde (§ 34 odst. 2) stejná omezení jako pro předsedu Úřadu. S funkcí inspektora je tak neslučitelná funkce poslance, senátora, soudce, státního zástupce nebo i jakákoliv jiná funkce ve veřejné správě, funkce člena orgánů územní samosprávy a také členství v politických stranách a hnutích; inspektor nesmí zastávat jinou placenou funkci, být v pracovním poměru ani vykonávat výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké, pokud

¹³⁵ Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁶ Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů

ovšem tato činnost nenarušuje důstojnost inspektora nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost Úřadu. A také inspektor je ze své funkce automaticky odvolán v momentu, kdy přestane splňovat některou z výše uvedených podmínek. Podle § 33 odst. 3 je činností inspektora vykonávat kontrolu, řídit kontrolu, vypracovávat kontrolní protokol a provádět další úkony, které souvisejí s úkoly Úřadu. Jedná se o ustanovení, které právě odlišuje inspektory Úřadu od jiných zaměstnanců Úřadu. Tuto působnost nemá „ve vínku“ ani sám předseda Úřadu, jeho funkce tak má spíše manažerský ráz a je především vedoucí osobou reprezentující celý Úřad navenek. Podle odst. 4 je počet inspektorů Úřadu přímo ze zákona limitován sedmi inspektory, kteří vykonávají výše uvedenou činnost podle odst. 3. Zda je takto pevně nastavený počet inspektorů příliš nízký, ukáže až delší praxe Úřadu, zda v takto zdánlivě nízkém počtu inspektorů Úřad zvládne dostatečně vykonávat zejména svou kontrolní činnost¹³⁷. Výše zmíněná ustanovení pravděpodobně navazují na § 30 odst. 2 ZOOÚ, kde je dáno, že kontrolní činnost provádějí inspektoři a pověřeni zaměstnanci – v návaznosti na ustanovení § 33 odst. 3 je tak jediným průsečíkem činnosti inspektora a tzv. pověřeného zaměstnance pouze výkon kontroly (kontrolní činnost). Proto je to jenom inspektor, jehož úkolem je kontrolu řídit (nikoliv obecně kontrolní činnost, to může do jisté míry i předseda Úřadu nebo je to určeno kontrolním plánem – viz § 31 ZOOÚ), vypracovávat kontrolní protokol a provádět další úkony související s úkoly Úřadu. Nelze tak než souhlasit s tímto odborným názorem: „Podle názoru autorů je snahou zákonodárce odlišit předběžné postupy kontroly jako je například prošetření stížnosti nebo podnětu, kde se žadatel domnívá, že jsou jeho práva porušována, a upozorňuje na tyto skutečnosti, od zahájení kontroly ze strany Úřadu, jejímž výsledkem má být kontrolní protokol. Význam této činnosti je tak zdůrazněn právě tím, že její výkon je svěřen do rukou inspektorů Úřadu.“¹³⁸ Platové poměry zaměstnanců Úřadu se, kromě předsedy a inspektorů (v tom lze tedy také shledávat rozdíl v rámci hierarchie a organizace Úřadu), podle § 30 odst. 6 ZOOÚ řídí právními předpisy upravujícími platové poměry zaměstnanců orgánů státní správy (podle zákoníku práce a nařízení vlády č. 564/2006

¹³⁷ Z mnou získaného e-mailového vyjádření Ředitele Odboru legislativy a zahraničních vztahů ÚOOÚ vyplývá, že s daným počtem inspektorů Úřad žádný větší problém nemá, neboť celou řadu činností (např. předchozí analýza kontroly, příprava rozhodnutí a jiných dokumentů, zahájení a vedení sankčního řízení apod.) pro účely kontroly zajišťují na základě pokynů inspektorů jiní zaměstnanci (především pracovníci z tzv. inspektorátů, které byly v rámci ÚOOÚ zřízeny) z různých útvarů Úřadu.

¹³⁸ Kučerová, A., Bartík, V., Peca, J., Neuwirt, K., Nejedlý, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 53, str. 201

Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě¹³⁹). Stejná situace je podle odst. 7 i u náhrad cestovních výdajů, ty také přísluší zaměstnancům Úřadu (vyjma předsedy a inspektorů) dle zvláštního právního předpisu (zákoníku práce¹⁴⁰). Domnívám se nicméně, že jakákoliv platová politika v rámci Úřadu by se správně v ZOOÚ vůbec vyskytovat neměla, její úprava zde není účelem zákona, měla by být celá obsažena rovnou ve zvláštní právní úpravě. Na všechny zaměstnance Úřadu se jinak výslovně podle § 30 odst. 3 ZOOÚ vztahují jako podpůrný předpis také ustanovení zákoníku práce, pokud ale ZOOÚ nestanoví jinak.

5.6.3. Dozorová a kontrolní činnost Úřadu

Jedním z hlavních úkolů svěřených ÚOOÚ zákonem o ochraně osobních údajů je provádět dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů (§ 29 odst. 1 písm. a ZOOÚ). Výjimkou je pouze dozor nad zpracováním osobních údajů prováděném zpravodajskými službami, který podle § 12 zákona o zpravodajských službách České republiky¹⁴¹ provádí vláda a Parlament České republiky. § 29 odst. 2 ZOOÚ stanoví, že při výkonu dozoru ve formě kontroly se má postupovat podle zvláštního právního předpisu – tím je doposud zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. „Rozdíly mezi pojmy dozor a kontrola lze popsat následovně: Typickým rysem dozoru je jeho soustavnost. Mezi základní úkoly dozorových úřadů vždy patří vykonávat soustavný dozor nad zajišťováním ochrany veřejných zájmů, ochrany práv a oprávněných zájmů právnických a fyzických osob a nad plněním povinností, které vyplývají z příslušného zákona a z dalších právních předpisů vydaných k jeho provedení, a to včetně provádění kontrol. V případě Úřadu se tak jedná o celý rozsah § 29 ZOOÚ. Na rozdíl od dozoru je základním rysem kontroly její dočasnost. Neboli kontrola se zahajuje, probíhá a ukončuje se kontrolním

¹³⁹ V aktuálním znění zákona je špatně uveden odkaz na zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech a na něj navazující nařízení vlády č. 253/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců orgánů státní správy, některých dalších orgánů a obcí – správně by se mělo jednat o zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě. Neaktuální znění poznámek pod čarou je ostatně problémem celé řady takových poznámek zákona o ochraně osobních údajů. Jak ale uvádí Ústavní soud např. ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 485/98 ze dne 30.11.1999: „Poznámky pod čarou či vysvětlivky nejsou normativní, přesněji závaznou součástí pravidla chování ..., proto nemohou být závazným pravidlem pro výklad právního předpisu a stanovení pravidel chování.“

¹⁴⁰ I zde je v poznámce pod čarou špatně odkazováno na dnes již neplatný zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách – správně by to měl být zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴¹ Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů

protokolem v naprosté většině případů. Tomu odpovídají i kontrolní postupy Úřadu dle § 37 až 40 ZOOÚ.¹⁴²

Jde-li o kontrolní činnost ÚOOÚ, tu podle § 30 odst. 2 ZOOÚ provádějí inspektoři a pověření zaměstnanci. Kontrolní činnost je podle § 31 prováděna jak na základě kontrolního plánu, který si Úřad pro rozvržení své aktivity dopředu vytváří, tak i na základě podnětů a stížností široké veřejnosti. K výkonu kontrolní činnosti jsou kontrolujícím osobám z ÚOOÚ v § 37 a 38 ZOOÚ dána některá práva a povinnosti jakožto zvláštní ustanovení vůči ustanovením zákona o státní kontrole. Je důležité si uvědomit, že tato oprávnění a povinnosti dané kontrolujícím lze realizovat pouze v průběhu provádění kontroly, nikoliv tehdy, kdy zrovna kontrola neprobíhá a probíhat nemá. Podle § 37 ZOOÚ jsou kontrolující při provádění kontroly oprávněni vstupovat do objektů, zařízení a provozů nebo na pozemky a do jiných prostor kontrolovaných správců a zpracovatelů nebo vůbec každého, kdo osobní údaje zpracovává, souvisí-li to s předmětem kontroly. Co se týče obydlí, do těch kontrolující osoby mohou vstupovat, pokud tato obydlí zároveň slouží k provozování podnikatelské činnosti. Během kontroly mohou kontrolující osoby požadovat na kontrolované osobě a i na jiných osobách, aby předložily originální doklad a všechny další písemnosti, záznamy dat nacházejících se na paměťových médiích, výpisy, zdrojové kódy programů, jsou-li jejich vlastníky, výpisy a opisy dat, pokud to s předmětem kontroly souvisí, a dále mohou v rámci kontroly provádět i vlastní dokumentaci. Doklady, jež jsou předmětem kontroly, může kontrolující v odůvodněných případech také zajistit, ale jejich převzetí musí kontrolovanému písemně potvrdit, a pokud o to kontrolovaný požádá, musí mu ponechat alespoň kopie převzatých dokladů. Z kontrolovaným předložených nebo zpřístupněných paměťových médií si kontrolující může podle § 37 písm. f) pořizovat kopie jejich obsahu, obsahují-li osobní údaje. Jelikož porušení ochrany osobních údajů může být způsobeno i prostřednictvím telekomunikačních zařízení kontrolovaného, je kontrolující oprávněn tato zařízení kontrolovaného používat, je-li jejich použití pro zabezpečení účelu kontroly nezbytné. Pro zdárné provedení kontroly je kontrolující oprávněn se seznamovat i s informacemi utajenými – za splnění podmínek stanovených zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti – a rovněž i s dalšími skutečnostmi, které jsou chráněny povinností mlčenlivosti (ať zákonnou, smluvní nebo uloženou rozhodnutím orgánu veřejné moci).

¹⁴² Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 318

Kontrolující je také oprávněn podle § 37 písm. d) ZOOÚ dostat od kontrolované a jiné osoby (fyzické či právnické) o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech informace pravdivé a úplné. Podle mého názoru je toto právo s poukazem na čl. 37 odst. 1 LZPS a § 14 odst. 1 zákona o státní kontrole ohraničeno právem kontrolovaného odepřít poskytnutí informací, které by mohly způsobit nebezpečí trestního stíhání přímo jemu nebo osobám jemu blízkým (viz definice osoby blízké v § 116 ObčZ). Obecně je podle § 39 povinností každého poskytnout kontrolujícímu při výkonu jeho činnosti a v souvislosti s výkonem kontroly všechnu potřebnou součinnost. Podle § 14 odst. 2 zákona o státní kontrole je za poskytnutí potřebné součinnosti možné považovat i povinnost kontrolovaného poskytnout materiální a technické zabezpečení pro výkon kontroly, a to v nezbytném rozsahu odpovídajícím povaze jeho činnosti a technickému vybavení. Odmítnutí poskytnutí potřebné součinnosti je správním deliktem, za který hrozí uložení pořádkové pokuty (blíže k tomuto viz jiná část této práce).

Při kontrole je povinností kontrolujících se kontrolovanému prokázat svým průkazem, jehož vzor je upraven nařízením vlády č. 277/2011 Sb., o stanovení vzoru průkazu kontrolujícího Úřadu pro ochranu osobních údajů, a oznámit kontrolovanému, že došlo k zahájení kontroly. V průběhu kontroly je podle § 38 odst. 5 písm. c) ZOOÚ povinností kontrolujících šetřit práva a právem chráněné zájmy kontrolovaných. Řádně ochraňovat taky musí i všechny zajištěné doklady, a to zejména proti jejich ztrátě, zničení, poškození nebo zneužití. A jakmile pominou důvody pro převzetí dokladů a kopií paměťových médií, musí je neprodleně vrátit kontrolovanému. Jednou z hlavních povinností kontrolujících je pořizovat o výsledcích kontroly kontrolní protokol. Kontrolní protokol podle § 38 odst. 6 ZOOÚ obsahuje vedle označení Úřadu, jmen kontrolujících osob, které se kontroly účastnily, označení kontrolovaného, místa a času provedení kontroly, zejména také popis zjištěných skutečností s uvedením zjištěných nedostatků a označení konkrétních ustanovení právních předpisů, které byly porušeny, a dále také opatření, která byla uložena k nápravě i se lhůtami, do kdy mají být splněna. V kontrolním protokolu je třeba uvést i předmět kontroly, jakož i skutečný stav a označení dokladů a ostatních dokumentů a zjištění, o které se protokol opírá. Na závěr kontrolní protokol podepisují všichni kontrolující, kteří se kontroly zúčastnili. Jakmile je kontrolní protokol z provedené kontroly zhotoven, je povinností kontrolujících seznámit s jeho obsahem kontrolovaného a předat mu jeho stejnopis (že zákonodárce seznámení s protokolem a jeho předání takto explicitně odděluje, podle mého názoru znamená, že nepostačí pouhé předání stejnopisu, nýbrž že kontrolující musí alespoň

zevrubně popsat a vysvětlit kontrolovanému, co je obsahem protokolu, tedy co sám během kontroly zjistil a jaké opatření případně uložil). Následně seznámení s kontrolním protokolem a jeho převzetí kontrolovaný potvrdí svým podpisem přímo v kontrolním protokolu. Pokud by se třeba kontrolovaný odmítl s kontrolním protokolem seznámit nebo toto seznámení svým podpisem potvrdit, uvede se taková skutečnost do kontrolního protokolu.

Dojde-li na základě provedené kontroly ke zjištění nedostatků, resp. k porušení povinností, které ZOOÚ stanoví, je inspektor na základě § 40 odst. 1 ZOOÚ povinen kontrolovanému uložit povinnost provést určitá opatření, aby byly zjištěné nedostatky odstraněny, k čemuž mu také stanoví lhůtu pro jejich odstranění. Není to tedy na jeho uvážení, zda kontrolovanému opatření k nápravě uloží či neuloží. Následně je kontrolující oprávněn na kontrolovaném požadovat, aby mu v jím stanovené lhůtě podal písemnou zprávu o tom, jaká opatření byla přijata, aby byly kontrolou zjištěné nedostatky odstraněny. Uložení opatření k nápravě je tak jednou z nejdůležitějších „zbraní“ Úřadu sloužících k napravení zjištěných nedostatků a pochybení na straně osob, které určitým způsobem porušily či porušují ZOOÚ. Je-li inspektorem uložena povinnost osobní údaje zlikvidovat, musejí být osobní údaje až do doby, než je likvidace provedena, blokovány. Proti tomuto opatření se podle § 40 odst. 2 může povinný bránit námitkou podanou předsedovi ÚOOÚ. Zákon zde dokonce výslovně uvádí, že proti rozhodnutí předsedy Úřadu o podané námitce je možné podat žalobu ve správním soudnictví, byť by povinný tuto možnost měl i bez tohoto ustanovení. Předmětné osobní údaje musejí být opět blokovány do doby, než se o námitce, případně o žalobě proti rozhodnutí o námitce, pravomocně rozhodne. Ohledně všech řízení u Úřadu ve věcech upravených ZOOÚ pak podle § 41 ZOOÚ platí, že pokud ZOOÚ nestanoví něco jiného, postupuje se vždy podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Stejně tak podle § 43 ZOOÚ pokud tento zákon nestanoví jinak, řídí se oprávnění a povinnosti kontrolujících i kontrolovaných osob zvláštním zákonem, kterým je zákon o státní kontrole. Tudíž jak správní řád, tak i zákon o státní kontrole jsou zákony subsidiární povahy k ZOOÚ.

Povinností kontrolujících je standardně podle ustanovení § 38 odst. 5 písm. g) ZOOÚ i povinnost zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech zjištěných při výkonu kontroly a s tím související zákaz zneužití znalostí těchto skutečností (ať už ve prospěch svůj nebo jiné osoby). Tyto povinnosti trvají i po skončení pracovněprávního vztahu k ÚOOÚ, leda by mlčenlivosti zbavil kontrolujícího předseda ÚOOÚ. To je

mimoходом jeden z rozdílů oproti zákonu o státní kontrole, podle něhož (§ 13) může kontrolujícího zbavit mlčenlivosti nadřízená osoba, je-li to ve veřejném zájmu (podle ZOOÚ toto oprávnění veřejným zájmem podmíněno není a ZOOÚ je vůči zákonu o státní kontrole *lex specialis*), nebo ten, v jehož zájmu kontrolující povinnost mlčenlivosti má. Podle mého názoru by měl mít možnost zbavit mlčenlivosti kontrolujícího v první řadě subjekt údajů (osoba, o které zpracovávány osobní údaje vypovídají) anebo předseda Úřadu ve veřejném zájmu – tedy tak, jak to upravuje zákon o státní kontrole. Tento rozpor mezi oběma zákony podle mne nemá žádné rozumné opodstatnění. Povinnost mlčenlivosti dle § 38 odst. 5 písm. g) ZOOÚ se však netýká oznamovací povinnosti podle zvláštních zákonů a ani anonymizovaných a zobecněných informací. Zmíněná oznamovací povinnost je dána zejména ustanovením § 8 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, podle kterého jsou všechny státní orgány (tudíž i ÚOOÚ) povinny neprodleně oznamovat státnímu zástupci nebo policejním orgánům skutečnosti, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin. A v podstatě stejnou záležitost upravuje i § 24 zákona o státní kontrole, když stanoví, že kontrolní orgány oznamují orgánům činným v trestním řízení podezření z trestné činnosti zjištěné v průběhu kontroly.

Na kontrolující platí podle § 38 ZOOÚ omezení v tom smyslu, že nesmějí kontrolu provádět, vyskytnou-li se u nich důvodné pochybnosti o jejich nepodjatosti, a to se zřetelem na jejich vztah ke kontrolovanému nebo vůbec k předmětu kontroly. Je povinností takového kontrolujícího oznámit to předsedovi ÚOOÚ bezprostředně poté, co se sám dozví o skutečnostech, které jeho podjatosti nasvědčují. Předseda ÚOOÚ je také tím, kdo rozhoduje o námitkách podjatosti u některého z kontrolujících. Rozhodnout by o tom měl vždy bez zbytečného odkladu – do té doby může kontrolující, jehož se námitka podjatosti týká, činit jenom ty úkony, které nesnesou odkladu. Jakmile je o námitce podjatosti rozhodnuto, nelze se proti takovému rozhodnutí podle § 38 odst. 4 ZOOÚ odvolat. Což na druhou stranu samozřejmě neznamená, že se proti němu nelze bránit soudní cestou.

5.7. Správní delikty

Správní delikty náleží vedle soudních deliktů pod souhrnný pojem trestná jednání a ta podléhají trestání – podle své povahy buď soudnímu, nebo správnímu. Soudnímu trestání se věnuji v jiné části této práce. Správní trestání můžeme

charakterizovat jednoduše jako rozhodování prováděné správními orgány o vině a trestu za protiprávní jednání. ZOOÚ, jak už to tak u takovýchto zákonů bývá, obsahuje (podobně jako např. zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů) i svoje vlastní ustanovení o správním trestání. V rámci správního trestání se rozhoduje o správních deliktech. „Obecný pojem správní delikt není legálně definován. Nauka správního práva ho používá jako souborný pojem zahrnující jednotlivé druhy správních deliktů, které se vyskytují v platné právní úpravě. V literatuře se správním deliktem označuje zpravidla protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, za které ukládá správní úřad (orgán) trest stanovený normou správního práva.“¹⁴³ A jako správní delikty je nazvána celá hlava VII. první části ZOOÚ zabývající se správními delikty fyzických a právnických osob v oblasti ochrany osobních údajů. Z hlediska teorie se „správní delikty dají podrobněji rozlišit na přestupky, správní delikty fyzických osob, u nichž se vyžaduje zavinění, správní delikty fyzických a právnických osob, u nichž se zavinění nevyžaduje, správní disciplinární delikty a správní pořádkové delikty.“¹⁴⁴ A kromě vyloženě správních disciplinárních deliktů lze všechny tyto kategorie správních deliktů v ZOOÚ nalézt.

Z hlediska systému správního trestání v ZOOÚ si lze všimnout, že přestupku se může dopustit pouze nepodnikající fyzická osoba, všechny ostatní osoby (podnikající fyzická osoba a právnická osoba) se podle textu zákona dopouští správního deliktu. To je navázáno mimo jiné na ustanovení § 2 odst. 1 zákona o přestupcích (zákon č. 200/1990 Sb.), podle kterého je přestupkem zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v zákoně, pokud ale nejde o jiný správní delikt (který se zpravidla vztahuje na podnikatele) nebo o trestný čin. A byť se v § 44 a 44a ZOOÚ píše jenom o fyzické osobě, lze to pokaždé chápat jako fyzickou osobu nepodnikající, protože ve všech dalších ustanoveních (§ 45 – 46) se vždy uvádí fyzická osoba podnikající. Vzhledem k tomu, že je po subjektivní stránce u fyzické osoby nepodnikatele vyžadováno zavinění (alespoň ve formě nedbalosti), kdežto u právnické osoby a podnikající fyzické osoby je jejich odpovědnost zcela objektivní, obsahuje ustanovení § 46 ZOOÚ také liberační ustanovení pro právnickou osobu (a v podstatě i na podnikající fyzickou osobu – viz dále), podle kterého ta za správní delikt vůbec neodpovídá, prokáže-li, že vynaložila veškeré úsilí, které na ni bylo

¹⁴³ Hendrych, D. a kol.: Správní právo. Obecná část. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 417

¹⁴⁴ Gerloch, A.: Teorie práva. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, str. 191

možné požadovat k tomu, aby porušení právní povinnosti zabránila. Podle odst. 5 pak platí, že na odpovědnost podnikající fyzické osoby, pokud k jejímu jednání došlo při jejím podnikání nebo alespoň v přímé souvislosti s ním, se použijí ustanovení o odpovědnosti a postihu osoby právnické. Je samozřejmě rozdíl mezi zproštěním se odpovědnosti a zánikem odpovědnosti. Podle § 46 odst. 3 ZOOÚ zaniká odpovědnost právnické a podnikající fyzické osoby za správní delikt, pokud o něm správní orgán nezahájí řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl (subjektivní lhůta) – nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán (objektivní lhůta). „Počátek běhu této lhůty však není vázán až na zahájení správního řízení nebo zpracování protokolu o kontrole, protože v této době by měl již úřad dostatečnou představu a znalost o tom, zda ke spáchání deliktu došlo.“¹⁴⁵

Jelikož je v ZOOÚ ohledně správních deliktů a přestupků uveden jejich výčet (katalog) a sankce, které za ně hrozí, a není zde až na výše uvedené výjimky již téměř nic dalšího, použije se ve všech ostatních otázkách týkajících se správního trestání jako subsidiární právní předpis k němu zákon o přestupcích.

Podle § 44 odst. 1 se dopustí přestupku fyzická osoba, která je ke správci nebo zpracovateli v pracovním nebo jiném obdobném poměru, vykonává pro správce nebo zpracovatele činnosti na základě dohody, nebo v rámci plnění zvláštním zákonem uložených oprávnění a povinností přichází u správce nebo zpracovatele do styku s osobními údaji tím, že poruší povinnost mlčenlivosti podle § 15 ZOOÚ. „Pokud jde o přestupky podle § 44 odst. 1, je zde vyžadován tzv. speciální subjekt (zaměstnanec správce, zaměstnanec dozorčího orgánu, znalec atd.), ostatních se může dopustit každý správce či zpracovatel a přestupek podle § 44a může spáchat kdokoli. Po subjektivní stránce postačuje nedbalost.“¹⁴⁶ Chráněným objektem tohoto přestupku je zde mlčenlivost zaměstnance správce nebo zpracovatele nebo jiné fyzické osoby, jež pro ně na základě jakékoli smlouvy zpracovává osobní údaje, nebo i jiné fyzické osoby, která u nich na základě plnění zákonného oprávnění přichází do styku s osobními údaji, o osobních údajích, se kterými kdy tato osoba takto přišla do styku. A jelikož tento přestupek není omezen na trvání jakéhokoliv právního vztahu mezi pachatelem přestupku a správcem nebo zpracovatelem, vztahuje se i na jednání, k němuž dojde až po zániku vztahu mezi těmito osobami. Podle § 44 odst. 4 lze za tento přestupek uložit pokutu až do výše 100 000 Kč.

¹⁴⁵ Mates, P., Janečková, E., Bartík, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012, str. 190

¹⁴⁶ Mates, P., Janečková, E., Bartík, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012, str. 184

Ustanovení § 44 odst. 2 cílí na porušení základních povinností správce nebo zpracovatele při zpracování osobních údajů, které tito mají zejména podle § 5 ZOOÚ. Dopustit se tohoto přestupku může nepodnikající fyzická osoba tím, že nestanoví účel, prostředky nebo způsob zpracování osobních údajů nebo v rámci jí nebo na základě zákonem stanoveného účelu zpracování poruší určitou povinnost nebo překročí oprávnění, které pro ni vyplývá ze zvláštního zákona nebo zpracovává nepřesné osobní údaje, shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje v rozsahu nebo způsobem, jež neodpovídá stanovenému účelu, uchovává osobní údaje po dobu delší, než která je nezbytná k účelu zpracování nebo zpracovává osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů (mimo výjimek uvedených v zákoně – viz např. § 5 odst. 2), neposkytne subjektu údajů informace v rozsahu nebo způsobem stanoveným zákonem (viz § 11), v neposlední řadě též pokud odmítne subjektu údajů v rozporu se zákonem poskytnout požadované informace (viz § 12 nebo 21) nebo nepřijme nebo neprovede opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů (podle § 13) a nebo nesplní oznamovací povinnost podle § 16 a 27 ZOOÚ. Nelze si proto dovolit ani ignorovat zákonem uloženou povinnost, příp. účel zpracování osobních údajů. Tak např. podle § 53 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), je povinností poskytovatele zdravotních služeb vést a uchovávat zdravotnickou dokumentaci pacienta a v odst. 2 tohoto paragrafu je i poměrně přesně dáno, co musí obsahovat. Jestliže by tudíž podle tohoto ustanovení zdravotnická dokumentace za účelem zachování kontinuity a zdokladování poskytnuté zdravotní péče neobsahovala např. jméno a příjmení pacienta, jednalo by se zcela jistě o přestupek podle § 44 odst. 2 písm. a) či písm. c) (pakliže by nebylo lépe subsumovat tento skutek pod úplně jiné ustanovení) ZOOÚ¹⁴⁷. Podle § 44 odst. 5 za některý z těchto přestupků lze jeho pachateli uložit pokutu až do výše 1 miliónu Kč.

Pokud by se ale fyzická osoba v pozici správce nebo zpracovatele dopustila některého ze shora uvedených jednání podle § 44 odst. 2 a ohrozila by podle odst. 3 svým neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života větší počet osob nebo by porušila své povinnosti pro zpracování citlivých údajů podle § 9, hrozila by pachateli takového přestupku podle § 44 odst. 6 pokuta dokonce až ve výši 5 miliónů Kč, a to jsme stále u přestupku fyzické osoby, která není podnikatelem. Pokud se jedná

¹⁴⁷ Je dosti možné, že by byl pachatel takového přestupku v souladu se zásadou zákazu dvojího trestání a zásadou speciality posuzován a byla by mu udělena pokuta spíše podle ust. § 114 a násl. zákona o zdravotních službách (kde jsou obsažena ustanovení týkající se správních deliktů při poskytování zdravotních služeb), než podle zákona o ochraně osobních údajů.

o podmínku velkého počtu osob, soudy si ji vysvětlují různě, a tak se ten počet osob v různých případech liší podle okolností daného případu. Úřad (a samozřejmě i soud) by však měl „vycházet ze všech okolností případu a vedle hledisek kvantitativních brát v úvahu i kritéria kvalitativní a povahu činnosti, která je vykonávána.“¹⁴⁸

Dalším přestupkem, kterého se podle § 44a ZOOÚ může nepodnikající fyzická osoba dopustit, je, pokud poruší zákaz zveřejňovat osobní údaje, který jí byl uložen zvláštním právním předpisem. Jako příklad a jeden z hlavních zákazů, na který je toto ustanovení zaměřeno, je podle § 8a odst. 1 trestního řádu¹⁴⁹ zákaz zveřejňovat údaje, které přímo nesouvisí s trestnou činností, o osobách zúčastněných na trestním řízení a v přípravném trestním řízení zákaz zveřejňovat informace umožňující zjištění totožnosti osoby, proti které se trestní řízení vede (podezřelý, obviněný, obžalovaný), poškozeného, zúčastněné osoby a svědka.¹⁵⁰ Na to navazuje § 8b, podle kterého je tento zákaz rozšířen i na osoby, jimž orgány činné v trestním řízení tyto informace poskytnuly pro účely trestního řízení nebo za účelem výkonu práv nebo plnění povinností stanovených zvláštním právním předpisem. Tyto osoby je nejenže nesmí zveřejnit, nýbrž ani poskytnout nikomu dalšímu, leda by to bylo nutné k výše uvedeným účelům. A o tom také musí být tyto osoby orgánem činným v trestním řízení poučeny. Zakázáno je také uveřejňovat informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, zejména obrazové snímky, obrazové a zvukové záznamy nebo jiné informace o průběhu hlavního líčení nebo veřejného zasedání, který je mladší 18 let nebo vůči němuž byl spáchán některý z v tomto ustanovení uvedený trestný čin (např. vražda, trestný čin obchodování s lidmi, některý z trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, nebezpečné pronásledování atd.). Některými dalšími otázkami týkajícími se zveřejňování informací o osobách zúčastněných na trestním řízení se zabývá i § 8c a 8d trestního řádu. Za spáchání tohoto přestupku (uvedeného v § 44a odst. 1 ZOOÚ) hrozí pokuta ve výši až 1 miliónu Kč. A pokud k jeho spáchání dojde tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí (internet) nebo jiným obdobně účinným způsobem, je možné za něj podle § 44a odst. 3 uložit pokutu až 5 miliónů Kč. Sankční postih podle zákona o ochraně osobních údajů tak může postihnout jak toho, kdo informaci o

¹⁴⁸ Mates, P., Janečková, E., Bartík, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012, str. 188

¹⁴⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁰ V § 8a odst. 2 trestního řádu je obsažena proklamace kladoucí důraz na ochranu osobních údajů, podle které by osoby činné v trestním řízení měly při poskytování informací podle odst. 1 obzvlášť dbát na ochranu osobních údajů a soukromí osob, které jsou mladší 18 let.

zákonem chráněných osobách poskytne druhému (např. policista), tak i toho, kdo je následně zveřejní (např. novinář).

Další skupinou správních deliktů jsou ty spáchané v roli správce nebo zpracovatele právníkou osobou nebo podnikající fyzickou osobou. „Fyzická osoba je subjektem správního deliktu „podnikatele“ pouze tehdy, spáchá-li delikt při podnikání nebo v souvislosti s podnikáním.“¹⁵¹ Ve své podstatě se v těchto případech pouze zrcadlí přestupky fyzických osob, jenom jsou v některých případech zpřísněny sankce za jejich spáchání. Tyto osoby se správního deliktu podle § 45 odst. 1 ZOOÚ mohou dopustit úplně stejným způsobem jako nepodnikající fyzická osoba u přestupku podle § 44 (např. nestanovením účelu zpracování, uchováváním osobních údajů po dobu delší než nezbytnou k účelu zpracování, odmítnutí poskytnout subjektu údajů požadované informace atd.). Jediná skutková podstata, která je u právnických a fyzických osob podnikajících navíc, je nevedení přehledu případů porušení ochrany osobních údajů podle § 88 odst. 7 zákona o elektronických komunikacích¹⁵². Podle odkazovaného ustanovení zákona o elektronických komunikacích je totiž podnikatel, který poskytuje veřejně dostupnou službu elektronických komunikací povinen vést přehled porušení ochrany osobních údajů, včetně informací o okolnostech porušení, o jeho dopadech a opatřeních přijatých k nápravě, které potom poskytuje ÚOOÚ, což Úřadu velice ulehčuje práci a napomáhá k odhalení případů, kdy dojde k porušení ochrany osobních údajů. Podle § 44 odst. 3 je výše sankce za spáchání tohoto relativně základního přestupku právníké a podnikající fyzické osoby stanovena ve výši 5 miliónů Kč.

Právníká osoba, a pouze jenom ona (nikoliv i podnikající fyzická osoba), se jako správce nebo zpracovatel může dopustit správního deliktu, stejně jako tomu je u nepodnikající fyzické osoby, tím, že při svém výše uvedeném nezákonném jednání podle § 45 odst. 1 ZOOÚ při zpracování osobních údajů svým neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života ohrozí větší počet osob nebo navíc poruší své povinnosti pro zpracování citlivých údajů (podle § 9), za to jí ovšem lze podle § 45 odst. 4 uložit pokutu ve výši dokonce až 10 miliónů Kč.

Stejně jako u nepodnikající fyzické osoby je podle § 45a odst. 1 ZOOÚ správním deliktem právníké osoby a podnikající fyzické osoby, poruší-li zákaz zveřejnění osobních údajů, který je stanoven jiným právním předpisem (zvláštním

¹⁵¹ Hendrych, D. a kol.: Správní právo. Obecná část. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 447

¹⁵² Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů

zákonem). A za to těmto osobám hrozí podle odst. 2 pokuta ve stejné výši, tedy až 1 milion Kč. Pokud by jej ovšem spáchaly tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, bylo by jim podle odst. 3 možné uložit pokutu ve výši až 5 milionů Kč.

Mimo všechny výše zmíněné kategorie správních deliktů zahrnuje ZOOÚ i skutkovou podstatu pořádkového deliktu, který se týká kontrolní činnosti ÚOOÚ, byť se nenachází v hlavě VII upravující správní delikty. Podle § 39 se pořádkového deliktu dopustí ten, kdo Úřadu neposkytne při výkonu kontroly potřebnou součinnost, za což se považuje i nesplnění uložených opatření k nápravě zjištěného stavu v Úřadem stanovené lhůtě. Pachateli takového deliktu lze uložit pořádkovou pokutu ve výši až 25 tisíc Kč, a to i opakovaně, dokud není povinnost splněna. Pachatelem ale nemusí být vždy nutně pouze kontrolovaný, je jím každý, kdo Úřadu neposkytne potřebnou součinnost. „Postižen tedy může být zejména zaměstnanec správce či zpracovatele, ale např. i ten, který má u sebe věc potřebnou pro provedení kontroly a odmítne ji vydat.“¹⁵³

Jak si můžeme všimnout, výše všech sankcí podle ZOOÚ jsou pro většinu adresátů této právní normy nastaveny na dosti citelnou výši, čímž je zcela správně naplněn jak jejich preventivní charakter, tak i sankční působení. Při rozhodování o výši pokuty je Úřad ze zákona (podle § 46 odst. 2 ZOOÚ) povinen přihlížet zejména k závažnosti a následkům protiprávního jednání, ke způsobu jeho spáchání, k době trvání a k okolnostem, za nichž k němu došlo. Podle § 46 odst. 4 ZOOÚ projednává všechny správní delikty (tedy i přestupky fyzických osob) podle tohoto zákona v prvním stupni výhradně ÚOOÚ. Ve druhém stupni rozhoduje jako orgán odvolací (přezkumný) na základě ustanovení § 152 odst. 2 správního řádu (zák. č. 500/2004 Sb.) předseda Úřadu jakožto vedoucí jiného správního úřadu¹⁵⁴ a takové podání se označuje jako rozklad. „Ustanovení o rozhodnutí o rozkladu vychází ze znění § 87, upravující autoremeduru při řízení o odvolání, současně však platí i ustanovení o rozhodování odvolacího orgánu, nevylučuje-li to povaha věci. Rozklad nemá devolutivní účinek, rozhoduje vlastně též orgán, který vydal napadené rozhodnutí, proto jsou v něm kombinovány tyto dvě úpravy. Cílem je zachovat dvě instance pro účastníky i tehdy, rozhoduje-li ústřední správní úřad (jeho vedoucí) v první instanci.“¹⁵⁵ Podle § 152 odst.

¹⁵³ Mates, P., Janečková, E., Bartík, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012, str. 190

¹⁵⁴ Z ustanovení § 152 odst. 1 správního řádu lze dovodit, že se jedná o jakýkoliv ústřední správní úřad odlišný od ministerstva. Podle § 2 odst. 2 ZOOÚ jsou Úřadu pouze svěřeny kompetence ústředního správního úřadu. Blíže k pojmu jiný ústřední správní orgán viz také moje poznámka pod čarou č. 54.

¹⁵⁵ Hendrych, D. a kol.: Správní právo. Obecná část. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 381

3 správního řádu připravuje a předkládá návrh na rozhodnutí předsedovi Úřadu rozkladová komise o nejméně 5 členech¹⁵⁶, jež jmenuje předseda Úřadu. V řízení o rozkladu je přezkoumávána zákonnost a správnost rozhodnutí (§ 89 odst. 2 správního řádu) a na základě § 152 odst. 5 správního řádu je možné rozklad jak zamítnout nebo prvoinstanční rozhodnutí Úřadu zrušit, tak jej i změnit (pokud se tím plně rozkladu vyhoví a nemůže tím být způsobena újma žádnému z jeho účastníků, leda by s tím vyslovili souhlas). Pro úplnost ještě dodám, že proti rozhodnutí Úřadu či jeho předsedy se lze bránit též cestou správního soudnictví.

Zákon o ochraně osobních údajů také pevně stanoví splatnost uložené pokuty, která podle § 46 odst. 6 činí 30 dní ode dne, kdy rozhodnutí, kterým byla uložena, nabyde právní moci. A na základě odst. 7 ji vybírá Úřad a je následně příjmem státního rozpočtu (je-li uložena státu, resp. jakémukoliv veřejnoprávnímu subjektu, dané finanční prostředky se fakticky pouze „přelévají“ v rámci státního rozpočtu z výdajové kapitoly daného veřejnoprávního subjektu do příjmové kapitoly Úřadu).

¹⁵⁶ Aktuální seznam členů rozkladové komise lze nalézt na <http://uoou.cz/uoou.aspx?menu=13&loc=509>.

6. Vybrané zvláštní právní úpravy ochrany osobních údajů

V rámci této části mimo jiné uvidíme, jak se až doposud popisovaná ochrana osobních údajů projevuje v praxi, což si ukážeme na konkrétních otázkách týkajících se citlivých nebo sporných problematik. Rád bych se zde zaměřil hlavně na zákonné oblasti nejdůležitější nebo nejčastěji využívané co do ochrany osobních údajů.

6.1. Občanský zákoník

Základnou ochrany osobnosti je hned po LZPS zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který je zároveň hlavním soukromoprávním kodexem u nás. Ochrana osobnosti tento zákon věnuje ustanovení § 11 – 16. Jednou z výchozích tezí, na kterou ostatně navazuje a staví i celý ZOOÚ (nejzajímavější na tom je, jak se ochrana stejného práva odráží jak v soukromém právu, tak i ve veřejném, neboť ZOOÚ je spíše veřejnoprávním předpisem), podle § 11 ObčZ je, že fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti. K tomu zde zákon demonstrativně dodává, že ochranou osobnosti se myslí zejména ochrana života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, ale také soukromí, jména a projevy osobní povahy.

Ustanovení § 12 ObčZ je zaměřeno na ochranu vzezření fyzické osoby a jejích projevů navenek. Podle tohoto ustanovení lze písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy poříditi nebo použít pouze za podmínky, že k tomu tato osoba svolí. „Pojem „osobní povahy“ je nutno vykládat s ohledem na osobní význam písemnosti pro původce, adresáta či třetí osobu, jíž se písemnost týká. Důvěrnost písemnosti nebo jejího obsahu, ačkoliv se poměrně často vyskytuje, není pojmovým znakem chráněného předmětu. Osobní povaha písemnosti vyplývá z jejího obsahu a určení, nikoliv z formy.“¹⁵⁷ Je proto nerozhodné, zda má písemnost soukromoprávní nebo veřejnoprávní charakter. Výjimky z pravidla, kdy svolení k pořízení nebo použití výše uvedených zachycení fyzické osoby a jejích projevů není potřeba, jsou dvě, a to podle odst. 2 použijí-li se písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky nebo obrazové a zvukové záznamy k úředním účelům – na základě zákona. A druhou

¹⁵⁷ Bartík, V., Janečková, E.: Ochrana osobních údajů z pohledu zvláštních právních úprav k 1. 8. 2012. Ostrava: ANAG, 2012, str. 34-35

výjimkou podle odst. 3 je jejich pořízení nebo použití přiměřeným způsobem pro vědecké, umělecké, tiskové, filmové, rozhlasové a televizní účely (jedná se o tzv. zákonné licence omezení ochrany osobnosti). Zároveň však, jak zákon explicitně uvádí, takové použití nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy dotčené fyzické osoby. „Posouzení, zda byla naplněna skutková podstata zakázaného použití předmětu v rozporu s oprávněným zájmem určitého člověka (postiženého), odvisí od okolností konkrétního případu včetně osoby (postavení) dotčeného člověka. Přitom je nutno zohlednit též naplnění znaku „přiměřenosti způsobu,“ jakým byl ideální statek účelově použit.“¹⁵⁸

Na základě § 13 ObčZ se lze prostřednictvím tzv. žaloby na ochranu osobnosti u příslušného soudu domáhat ochrany proti porušení výše uvedených práv. Konkrétně se lze domáhat zejména upuštění od neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti nebo odstranění následků takových zásahů a na dání přiměřeného zadostiučinění. A v případě, že by poskytnuté zadostiučinění nebylo dostačující například proto, že ve značné míře došlo ke snížení důstojnosti dotčené (fyzické) osoby nebo její vážnosti ve společnosti, má tato osoba také právo na náhradu nemajetkové újmy (jejíž výši určí soud přihlédnuvší k závažnosti způsobené újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo), a to v penězích. Ve své podstatě jde v případě § 13 ObčZ o možnost, která lze uplatňovat nemajetkovou újmu, jež byla subjektu údajů způsobena zásahem do jeho práva na ochranu osobnosti (viz také § 21 odst. 3 ZOOÚ). Podle § 16 také platí, že za škodu způsobenou neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti odpovídá ten, kdo ji způsobil, podle ustanovení tohoto zákona (ObčZ) o odpovědnosti za škodu – § 420 a násl. Toto ustanovení souvisí s ust. § 21 odst. 3 ZOOÚ, podle kterého jakmile vznikne v důsledku zpracování osobních údajů subjektu údajů jiná než majetková újma, postupuje se při uplatňování nároků z ní plynoucích podle zvláštního zákona, kterým je právě ObčZ. A stejně tak podle § 25 ZOOÚ se v otázkách odpovědnosti za škodu, které nejsou ZOOÚ upraveny, postupuje podle ObčZ a jde-li o podnikatele, tak i podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Z hlediska ochrany osobnosti ale není na všechny osoby soudem nahlíženo stejně, neboť jak Nejvyšší soud rozhodl: „Práva na ochranu osobnosti se mohou samozřejmě domáhat i politikové a ostatní veřejně činné osoby. Měřítka posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů jsou však v jejich případech mnohem měkčí ve

¹⁵⁸ Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. Praha: Linde, 2008, str. 140

prospěch novinářů a jiných původců těchto výroků. Je to dáno skutečností, že osoba vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s tím, že jakožto osoba veřejně známá bude pod drobnohledem veřejnosti, která se zajímá o její jak profesní, tak i soukromý život a současně jej hodnotí, zvláště jedná-li se o osobu, která spravuje veřejné záležitosti (nebo o to v rámci politického boje usiluje).¹⁵⁹ Domáhat se ochrany dotčené osoby po její smrti se dle § 15 může její manžel(ka), partner z registrovaného partnerství a děti. Pokud ale žádných dětí není, v tom případě a pouze jenom v něm toto právo přísluší rodičům.

Dne 1. 1. 2014 vstoupí v účinnost nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – dále jen jako „NOZ“), který do oblasti ochrany soukromí přinese určité změny, které ale podle mého soudu nebudou příliš výrazné. Rozsah chráněných zájmů zůstane prakticky stejný; snad jenom ochrana pseudonymu člověka už nebude dovozována jenom teoreticky, nýbrž nově bude nalézat své zakotvení přímo v zákoně. Bude tedy ex lege platit, že pokud pseudonym člověka vejde ve známost, bude požívat stejné ochrany jako jeho jméno (§ 79 NOZ). Asi největší změnu lze ale zaznamenat v okruhu osob, které budou moci uplatnit právo na ochranu osobnosti za daného jedince. Mezi ně bude nově patřit i právnická osoba, pokud neoprávněný zásah do osobnosti člověka bude nějakým způsobem souviset s jeho činností v této osobě a tato osoba nebude s to (např. pro jeho nepřítomnost či nesvéprávnost) k tomu od něho získat jeho souhlas. Stejně tak se bude moci domáhat ochrany osobnosti člověka i jakákoliv osoba dotčenému blízká s tím rozdílem, že k tomu nebude muset mít jeho souhlas (§ 78 odst. 3 a 82 odst. 2 NOZ). Nově také bude zákonem v § 88 odst. 1 NOZ explicitně stanoveno, co bylo doposud soudy pouze dovozováno¹⁶⁰, a to sice že k pořízení nebo použití podobizny nebo zvukového či obrazového záznamu za účelem výkonu nebo ochrany jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob nebude potřebné mít svolení dotčeného člověka. Významnou změnou bude také přesunutí práva na zadostiučinění (satisfakci) do části zákona zabývající se náhradou újmy, což bude mít zásadní dopad i na jeho vymahatelnost, protože zákonným předpokladem práva na zadostiučinění se nově stane ve většině případů i subjektivní stránka protiprávního jednání – zavinění. Doposud je totiž právo na zadostiučinění přisuzováno bez ohledu na zavinění, spočívá tak pouze na objektivním základě.

¹⁵⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 5018/2007 ze dne 18. 3. 2008

¹⁶⁰ Viz zejména usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 593/2009 ze dne 3.6.2009, usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2425/09 ze dne 8.2.2010 nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2 As 45/2010 – 68 ze dne 18.11.2011.

6.2. Trestní zákoník

Ochrana osobních údajů ovšem neleží pouze v rovině správní či občanskoprávní, nýbrž, co se týče závažnějších forem protizákonného chování, taktéž v rovině trestního práva, které dle zásady subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 trestního zákoníku) nastupuje v případech společensky škodlivých, kdy už nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu, kterým je právě například ZOOÚ nebo ObčZ. Z hlediska zvláštní části trestního zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů) je s trestnými činy proti právům na ochranu osobnosti a soukromí počítáno hned v samostatné k tomu určené hlavě II.

Skutkovou podstatou trestného činu neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 180 odst. 1 trestního zákoníku, je jednání spočívající v neoprávněném zveřejnění, zpřístupnění nebo jiném zpracovávání nebo přisvojení si osobních údajů, které byly o jiném jedinci shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci (např. při výkonu daňové správy nebo statistické služby), čímž byla zároveň způsobena vážná újma na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají. Podstatným znakem tohoto trestného činu je především to, že k němu musí dojít v souvislosti s výkonem veřejné moci, jinak takové jednání nelze podle tohoto ustanovení považovat za trestné. „Zda se skutečně jedná o vážnou újmu na právech nebo právem chráněných zájmech, je nutno posoudit se zřetelem k okolnostem konkrétního případu, zejména se zřetelem k tomu, o jaké právo či právem chráněný zájem šlo, jaká byla intenzita újmy na tomto právu či právem chráněném zájmu a jaké následky to mělo pro poškozeného, zejména zda šlo o škodlivý následek lehce nebo obtížně odstranitelný, popř. již zcela neodstranitelný.“¹⁶¹ „Přisvojení si osobních údajů“ lze naplnit jakýmkoli neoprávněným získáním možnosti trvale disponovat s osobními údaji jiného (např. postačí, když si pachatel zapamatuje takto získané údaje), aniž se vyžaduje, aby pachatel tyto údaje získal v materializované podobě (např. vytištěním na papír, kopírováním na nosič informací).¹⁶² Dopustit se tohoto trestného činu lze jak úmyslně, tak ale rovněž i z pouhé nedbalosti. A za jeho spáchání hrozí trest odnětí svobody až na tři roky nebo uložení zákazu činnosti. Stejný trest ale lze uložit i podle druhého odstavce, a to za porušení státem uložené nebo uznané povinnosti mlčenlivosti (a to na základě jiného právního předpisu) tím, že někdo třetí osobě neoprávněně zveřejní, sdělí nebo zpřístupní osobní údaje získané v souvislosti s výkonem svého

¹⁶¹ Šámal, P. a kol.: Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, str. 1612

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 1623/2008 ze dne 6.5.2009

povolání, zaměstnání nebo funkce (týká se např. zdravotních pracovníků, advokátů, notářů, duchovních a dalších), a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají (subjektu údajů). V třetím a čtvrtém odstavci § 180 trestního zákoníku se nacházejí kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu, v rámci nichž lze uložit ještě přísnější tresty. Sem spadají jednání, kdy je shora popsaný trestný čin spáchán organizovaně v organizované skupině nebo tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí (internetem) nebo jiným obdobně účinným způsobem nebo kdy k nim dojde s úmyslem získat pro sebe nebo jiného značný prospěch nebo prospěch velkého rozsahu nebo je takovým činem způsobena značná škoda nebo škoda velkého rozsahu.

Osobní údaje mohou být ohroženy zcela jistě také spácháním trestného činu porušení tajemství dopravovaných zpráv podle § 182 trestního zákoníku, a to pokud někdo úmyslně poruší tajemství písemnosti zasílané poštou nebo přepravované jinou dopravní službou nebo poruší tajemství neveřejného přenosu počítačových dat či tajemství zpráv zasílaných prostřednictvím sítě elektronických komunikací (telefonem, faxem, SMS atd.) a přiřaditelných k identifikovanému účastníku nebo uživateli, který zprávu přijímá. „Tajemstvím zde chráněným je obsah písemností nebo zpráv bez ohledu na jejich hodnotu pro adresáta, odesílatele či pachatele. Ve všech případech je však nutno uvážit, zda jde o jednání pro společnost škodlivé (§ 12 odst. 2). Zprávy, které již byly doručeny adresátovi, ochraně nepodléhají.“¹⁶³ Za určitých okolností ale takové zprávy mohou podléhat ochraně tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí. Ta dle § 183 odst. 1 trestního zákoníku tvoří skutkovou podstatu dalšího trestného činu, kdy je pachatelem úmyslně a neoprávněně porušeno tajemství listiny nebo jiné písemnosti, fotografie, filmu nebo jiného záznamu, počítačových dat nebo jiného dokumentu uchovávaného v soukromí jiného tím, že je zveřejní, zpřístupní třetí osobě nebo je jiným způsobem použije. Za to pachateli hrozí trest odnětí svobody až na jeden rok, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Ještě přísnější trest však podle odstavce druhého hrozí pachateli, pokud tento čin spáchá v úmyslu získat pro sebe nebo jiného majetkový nebo jiný prospěch, způsobit jinému škodu nebo jinou vážnou újmu, anebo ohrozit jeho společenskou vážnost. Další kvalifikované skutkové podstaty dle dalších dvou odstavců, kdy je takovýto čin spáchán

¹⁶³ Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, str. 542

například z rasových, národnostních nebo náboženských pohnutek, počítají samozřejmě s ještě přísnějšími tresty.

Trestní zákoník počítá i s jednáním, kdy někdo jinému způsobí vážnou újmu na jeho právech tím, že jej uvede v omyl nebo jeho omylu využije. Zákon takového jednání kvalifikuje podle § 181 jako trestný čin poškození cizích práv, kdy je útočeno na nemajetková práva poškozeného.

Zapomenout nelze ani na zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, podle něhož se výše uvedený trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv (a z těchto zde uvedených trestných činů pouze tento) dle § 182 trestního zákoníku vztahuje i na právnické osoby (tudíž zejména na provozovatele poštovních a jiných zásilkových služeb nebo na poskytovatele telekomunikačních služeb).

6.3. Zákoník práce

Pracovněprávní problematika je také jednou z oblastí, se kterou se každý z nás někdy setká či každodenně setkává. Jak ve své rozhodovací praxi dovodil Evropský soud pro lidská práva: „Respektování soukromého života musí do určité míry zahrnovat právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. (...) Právě během své pracovní činnosti má většina lidí značnou, ne-li největší příležitost rozvíjet vztahy s vnějším světem.“¹⁶⁴ Proto lze speciální úpravu ochrany soukromí nalézt také v zákoníku práce – v zákoně č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, který se ochranou osobních údajů do jisté míry zabývá už od momentu, kdy se u zaměstnavatele o práci teprve ucházíme. Podle dikce § 30 odst. 2 zákoníku práce smí zaměstnavatel vyžadovat v souvislosti s jednáním před vznikem pracovního poměru od fyzické osoby, která se u něj uchází o práci, nebo od jiných osob (např. od zprostředkovatelské agentury) jenom takové údaje, které bezprostředně souvisí s uzavřením pracovní smlouvy. S tím se mimo jiné pojí i ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož zaměstnavatel nesmí při výběru zaměstnanců vyžadovat informace, které se týkají národnosti, rasového nebo etnického původu, politických postojů, členství v odborových organizacích, náboženství, filozofického přesvědčení, sexuální orientace (vyjma případů, kdy je jejich

¹⁶⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Niemietz vs. Německo ze dne 16. 12. 1992 (č. 27/1996 Sb. r. ES)

vyžadování v souladu s antidiskriminačním zákonem¹⁶⁵), dále informace, které odporují dobrým mravům, a osobní údaje, které neslouží k plnění povinností zaměstnavatele stanovených zvláštním právním předpisem. Na žádost uchazeče o zaměstnání je zaměstnavatel povinen prokázat potřebnost požadovaného osobního údaje.

Poté, co je pracovní poměr uzavřen (a teď pomineme povinnosti, které zaměstnavatel jakožto správce osobních údajů má podle ZOOÚ), zákoník práce zaměstnavateli výslovně v § 312 umožňuje, aby vedl osobní spis zaměstnance. Aby ale nedošlo k výkladovým sporům o to, co všechno může takový osobní spis zaměstnance obsahovat, a zaměstnavatelé tím neshromažďovali i osobní údaje neodpovídající pracovněprávním účelům, zákoník práce proto upřesňuje, že osobní spis smí obsahovat jenom písemnosti (nikoliv tedy např. fotografie či videozáznamy – o nich si ale dále také povíme v souvislosti zejména s kontrolou výkonu práce a ochranou práv zaměstnanců), které jsou nezbytné pro výkon práce v pracovním poměru nebo na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Zákoník také řeší i to, kdo do takového spisu smí nahlížet – jsou to vedoucí zaměstnanci, jež jsou danému zaměstnanci nadřizeni, a dále také Úřad práce ČR, ÚOOÚ, soud, státní zástupce, policejní orgán a Národní bezpečnostní úřad a zpravodajské služby. Pokud by ale šlo o kontrolu prováděnou například Nejvyšším kontrolním úřadem, nepovažuje se podle zákoníku práce za nahlížení do spisu předložení pouhé jednotlivé písemnosti kontrolnímu orgánu, pokud si tento danou písemnost vyžádá v rámci své kontroly. Aby ale také samotný zaměstnanec měl kontrolu nad tím, jaké informace o něm jeho zaměstnavatel takto shromažďuje, přisuzuje zákoník práce v § 312 odst. 3 i jemu právo nahlížet do svého osobního spisu a také si z něho pořizovat výpisky a kopie, a to dokonce na náklady zaměstnavatele.

Vést osobní spis zaměstnance je pouze zaměstnavatelovým právem, nikoliv jeho povinností. Co však zaměstnavatel u jednotlivých zaměstnanců vést musí, je podle § 96 odst. 1 zákoníku práce evidence odpracované pracovní doby, práce přesčas (včetně dohodnuté práce přesčas), noční práce a dobu v době pracovní pohotovosti a pracovní pohotovost, kterou zaměstnanec držel. A stejně jako u osobního spisu i v tomto případě má zaměstnanec právo do evidence své pracovní doby a účtu mzdy nahlížet a pořizovat si z nich výpisky a kopie na náklady zaměstnavatele.

¹⁶⁵ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákoník práce dále v ustanovení § 316 odst. 4 zaměstnavateli zapovídá, aby od zaměstnance vyžadoval informace, které s výkonem práce a s pracovněprávním vztahem jako takovým bezprostředně nesouvisí. Následně jsou zde zákonem demonstrovány určité oblasti informací osobní povahy, které jsou pro zaměstnavatele zjednodušeně řečeno tabu, respektive zaměstnavatel je od zaměstnance nikdy nesmí vyžadovat nebo je získávat prostřednictvím třetích osob (o porušení zákona tak logicky nepůjde, poskytne-li zaměstnavateli dané informace zaměstnanec sám nebo jsou poskytnuty s jeho souhlasem). Takovými informacemi jsou původ, sexuální orientace, členství v odborové organizaci, členství v politické straně nebo hnutí a příslušnost k církvi nebo náboženské společnosti. Spadá sem i těhotenství, rodinné a majetkové poměry a trestněprávní bezúhonnost – v těchto případech ale takovéto informace vyžadovat lze za předpokladu, že je pro to dán věcný důvod spočívající v povaze práce, jež má být vykonávána, a současně pokud je tento požadavek přiměřený, nebo v případech, kdy tak stanoví tento zákon nebo zvláštní právní předpis.

Při výkonu každé práce se už ze samotné povahy závislé práce, kdy je práce vykonávána zaměstnanci za užití zařízení a pomůcek ve vlastnictví zaměstnavatele a na jeho náklady, dostávají do střetu majetkové zájmy zaměstnavatele (zejména zájem na ochraně jeho majetku) a osobní práva a potřeby zaměstnance, jež nemají pracovněprávní charakter (např. ochrana intimní sféry člověka, potřeba řešit soukromé záležitosti apod.). Tomuto střetu se věnují ustanovení § 316 zákoníku práce. Podle prvního odstavce je zaměstnancům zakázáno užívat pro svou osobní potřebu výrobní a pracovní prostředky zaměstnavatele (včetně výpočetní techniky a telekomunikačních zařízení), pokud k tomu nemají zaměstnavatelův souhlas. Zaměstnavatel je dále oprávněn dodržování tohoto zákazu přiměřeným způsobem kontrolovat. K oné přiměřenosti takové kontroly Nejvyšší soud uvedl, že „kontrola dodržování uvedeného zákazu – jakkoli je právo na ni v zákoně zakotveno – nemůže být zaměstnavatelem vykonávána zcela libovolně (co do rozsahu, délky, důkladnosti apod.). (...) Předmětem kontroly může být toliko zjištění, zda zaměstnanec porušil zákonem stanovený absolutní zákaz. (...) Půjde navíc jen o kontrolu nedodržení těch povinností, jež nebyly zaměstnavatelem vyloučeny nebo zmírněny.“¹⁶⁶ Lze každopádně doporučit vymezení předem podmínky tohoto pravidla a zároveň podmínky provádění kontroly jeho dodržování, včetně případného udělení souhlasu k užívání výrobních a pracovních

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1771/2011 ze dne 16.8.2012

prostředků zaměstnavatele pro osobní potřeby zaměstnanců, ve vnitřním předpise zaměstnavatele, případně je ujednat v pracovní nebo v kolektivní smlouvě.

Oproti právě popsanému limitu pro zaměstnance stojí zásadní omezení také pro zaměstnavatele, kteří podle ustanovení § 316 odst. 2 zákoníku práce mají zakázáno, pokud k tomu nemají závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, narušovat soukromí zaměstnance, a to na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele tím, že by podrobovali zaměstnance otevřenému nebo skrytému sledování, odposlechu a záznamu jeho telefonických hovorů, kontrole elektronické pošty nebo kontrole listovních zásilek zaměstnanci adresovaných. Z právě uvedeného ustanovení vyplývá, že závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele je v tomto směru prakticky jedinou výjimkou, kdy lze zaměstnance monitorovat. Jak ale tuto výjimku chápat? „Zákonodárce zde měl patrně na mysli takové činnosti zaměstnavatele, kde je třeba dbát zvýšených nároků na chování zaměstnanců (např. vzhledem k ochraně utajovaných skutečností, povinnosti mlčenlivosti, ochraně obchodního tajemství, vyšších majetkových hodnot, know-how apod.).“¹⁶⁷ Aby se bránilo zneužívání této výjimky zaměstnavatelem, u něhož závažný důvod spočívající ve zvláštní povaze činnosti dán je, doplnil ji zákonodárce v § 316 odst. 3 zákoníku práce zároveň o povinnost v případě jejího uplatnění informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění.

A protože jde ve vztahu k právu zaměstnavatele na kontrolu dodržování zákazu užívání výrobních a pracovních prostředků zaměstnavatele pro osobní potřeby zaměstnanců o pravidlo kolizní a ne zcela oproštěné od nejasností, věnoval se otázce monitoringu zaměstnanců ve svém stanovisku¹⁶⁸ i ÚOOÚ. Dle jeho výkladu je při posuzování této problematiky třeba se v obecné rovině vždy držet především zásady proporcionality, podle níž by se oprávnění zaměstnance měla nacházet v rovnováze s legitimními oprávněními a zájmy zaměstnavatele. Další vůdčí zásadou podle ÚOOÚ pak je zásada přiměřenosti (adekvátnosti), podle níž má zaměstnavatel v poměru k účelu zpracování shromažďovat osobních údajů co nejméně. Uplatňovat se má i zásada analogie, kdy je vhodné připodobnit nové technologie (např. e-mail) těm starým (např. poště) a právní normy je upravující užívat obdobně. A nakonec ÚOOÚ připomíná také informační povinnost dle § 11 ZOOÚ (viz výše v jiné části této práce) ve spojení s § 31

¹⁶⁷ Bartík, V., Janečková, E.: Kamerové systémy v praxi – právní režim z pohledu ochrany osobních údajů a ochrany osobnosti. Praha: Linde, 2011, str. 68

¹⁶⁸ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2009 z února 2009 – Ochrana soukromí zaměstnanců se zvláštním zřetelem k monitoringu pracoviště

zákoníku práce, kterou je zaměstnavatel povinen splnit ještě před vznikem pracovněprávního vztahu – jako nejvhodnější prostředek se pak jeví vnitřní předpis zaměstnavatele, s nímž musí být zaměstnanec seznámen nejpozději při nástupu do práce.

6.4. Zákon o svobodném přístupu k informacím

Právo na ochranu osobních údajů se už odedávna střetává s právem na informace, kteréžto své zakotvení rovněž nachází v ústavní rovině, a to konkrétně v čl. 17 odst. 1 LZPS, podle něhož jsou svoboda projevu a právo na informace zaručeny. Je proto vždy nutné tento souboj povětšinou protikladných zájmů citlivě vyrovňovat. Takový postoj zaujímá i Ústavní soud, jenž ve svém rozhodnutí konstatoval, že „právo na ochranu soukromého života je nezadatelným lidským právem, které bezpochyby zahrnuje, mimo jiné, právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popřípadě v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným. K omezení takového práva lze nicméně přikročit za účelem ochrany základních práv jiných osob, anebo za účelem ochrany veřejného zájmu, který je v podobě principu či hodnoty obsažen v ústavním pořádku. Přitom je třeba dbát, aby bylo dosaženo co nejširšího uplatnění obou chráněných hodnot.“¹⁶⁹

Určité řešení vztahu mezi ZOOÚ a zákonem o svobodném přístupu k informacím a jejich propojení lze nalézt v ustanovení § 8a posledně uvedeného zákona, podle něhož je povinný subjekt (orgán veřejné moci nebo osoba výkonem veřejné moci pověřená) oprávněn (a zároveň povinen) poskytnout informace týkající se osobnosti, projevů osobní povahy, soukromí fyzické osoby a osobní údaje, ale jedině v souladu s právními předpisy upravujícími jejich ochranu, mezi něž patří právě především ZOOÚ a v něm v § 10 obsažená povinnost dbát na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů. Proto také platí, že „chráněným osobním údajem není údaj o té stránce fyzické osoby, kterou vykonává své postavení jako osoby veřejné (úřední postavení, veřejný činitel, volený představitel atd.). Proto nelze odepřít informaci o jménu úředníka, který vykonal určitý úřední úkon, ani odpírat informaci o tom, který úředník vykonává určité úkoly či má určité kompetence. Struktura úřadu včetně uvedení jmen příslušných pracovníků je tedy veřejná (výjimku může představovat struktura a jména v Policii nebo tajné službě,

¹⁶⁹ Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 321/06 ze dne 18.12.2006

pokud jsou výslovně stanovenou utajovanou skutečností podle příslušných předpisů).¹⁷⁰ To je ostatně dáno i ustanovením § 5 odst. 2 písm. f) ZOOÚ, podle nějž pro poskytnutí osobních údajů o veřejně činné osobě, funkcionáři či zaměstnanci veřejné správy, jež vypovídají o jeho veřejné nebo úřední činnosti či o jeho funkčním nebo pracovním zařazení nemusí mít správce (orgán veřejné správy) souhlas subjektu údajů. Je tudíž možné si všimnout, že ZOOÚ zákonu o svobodném přístupu k informacím v záležitostech týkajících se osobních údajů v jistých směrech poněkud ustupuje. K této otázce se ve svém stanovisku vyjádřil i ÚOOÚ, podle něhož „v zásadě je možné omezit právo na ochranu soukromí osoby podílející se na výkonu státní správy či územní samosprávy z důvodu uplatnění ústavního práva na informace. Toto oslabení však neznamená odnětí práva na ochranu soukromí a v každém případě povinný subjekt, který o poskytnutí informací rozhoduje, musí hledat, jak v maximální možné míře naplnit jak zásadu ochrany soukromí a osobních údajů, tak právo na informace o činnosti státní správy a územní samosprávy.“¹⁷¹ Souhlasné stanovisko zastává i Nejvyšší správní soud, který ve svém rozsudku uvedl: „Co do střetu práva na svobodný přístup k informacím a práva na ochranu osobních údajů Nejvyšší správní soud konstatuje, že právo na ochranu osobních údajů není neomezené, když čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod má každý právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním a jiným zneužíváním údajů o své osobě. Stanoví-li pak zákon o svobodném přístupu k informacím povinnost poskytnout některé osobní údaje (jinak chráněné zákonem o ochraně osobních údajů), jedná se o jejich poskytnutí podle práva, tj. o poskytnutí oprávněné.“¹⁷²

Poskytne-li povinný subjekt někomu (z následujících ustanovení zákona vyplývá, že se jedná o fyzickou osobu) veřejné prostředky, je povinen na základě § 8b odst. 1 zákona o svobodném přístupu k informacím o takovéto osobě poskytnout základní osobní údaje. Tato povinnost se ovšem podle § 8b odst. 2 nevztahuje na poskytování veřejných prostředků na základě zákonů v sociální oblasti, dále v oblasti poskytování zdravotních služeb, hmotného zabezpečení v nezaměstnanosti, státní podpory stavebního spoření a státní pomoci při obnově území. Co se myslí základními osobními údaji specifikuje taxativním výčtem třetí odstavce tohoto paragrafu – jsou

¹⁷⁰ Kužílek, O., Žantovský, M.: Svoboda informací: Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002, str. 62-63

¹⁷¹ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 1/2007 z června 2007 – Stanovisko k aplikaci práva na ochranu osobních údajů při poskytování informací o činnosti orgánů veřejné správy

¹⁷² Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 57/2010 – 79 ze dne 27.5.2011

jimi: jméno, příjmení, rok narození, obec, kde má příjemce trvalý pobyt, výše, účel a také podmínky poskytnutých veřejných prostředků.

Povinné subjekty, které vedou a spravují registry, evidence, seznamy nebo rejstříky obsahující informace, které jsou na základě zvláštního zákona každému přístupné, jsou dle § 5 odst. 5 zákona o svobodném přístupu k informacím povinny tyto informace zveřejňovat v přehledné formě a způsobem umožňujícím i dálkový přístup. Takovými subjekty jsou např. Český statistický úřad, úřady živnostenské, rejstříkové soudy, Správa základních registrů a mnohé další. Na tyto subjekty se pro tento účel dle zákona o svobodném přístupu k informacím nevztahuje povinnost bránit sdružování informací podle § 5 odst. 1 písm. h) ZOOÚ.

Je třeba dodat, a to se týká celého zákona o svobodném přístupu k informacím, že zde bohužel není žádný správní orgán, který by na dodržování tohoto zákona dohlížel a případně jej prostřednictvím svých výkladových stanovisek pomáhal dotvářet – podobně jako tak činí např. ÚOOÚ ve vztahu k ZOOÚ. Veškerá aplikační praxe tohoto zákona a řešení konfliktů tohoto zákona se ZOOÚ tak spočívá především na bedrech soudů a jejich judikatuře.

6.5. Zákon o některých službách informační společnosti

Jedním z hlavních účelů zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, je zajištění ochrany před neoprávněným šířením obchodních sdělení. Podle čl. 5 směrnice o soukromí v elektronických komunikacích¹⁷³, která sloužila jako základ pro přijetí zákona o některých službách informační společnosti, je také cílem zajistit důvěrný charakter sdělení přenášených pomocí veřejné komunikační sítě a veřejně dostupných služeb elektronických komunikací a s nimi souvisejících provozních údajů, čímž má být zároveň chráněno i soukromí jejich příjemce.

Povinným subjektem, na něhož se povinnosti a restrikce týkající se šíření obchodních sdělení podle tohoto zákona vztahují, je (celkem logicky) každý subjekt vykonávající podnikatelskou činnost (čili podnikatel) – a to ať už právnická nebo fyzická osoba. Dohled nad nimi je na základě §10 odst. 1 písm. a) tohoto zákona a v jeho mezích uložen Úřadu pro ochranu osobních údajů. Určitou provázanost se ZOOÚ

¹⁷³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/58/ES ze dne 12.7.2002, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích)

lze nalézt také v ustanoveních § 5 odst. 5 až 9 ZOOÚ zabývajících se zpracováním osobních údajů v rámci nabízení obchodu nebo služeb. „Vzhledem k tomu, že poskytovatelé obchodu a služeb stále častěji využívají k nabízení e-mailových adres, popř. kombinují několik způsobů nabízení obchodu a služeb, je logické svěřit dohled nad zákonností všech způsobů jednomu úřadu.“¹⁷⁴ Tím spíš je tomu tak z toho důvodu, že e-mailová adresa povětšinou spadá mezi osobní údaje, a proto i její využití v obchodním sdělení pro nabízení obchodu a služeb podléhá ZOOÚ.

Samotný pojem obchodní sdělení, je definován v § 2 písm. f) tohoto zákona – jsou jím všechny formy sdělení (včetně reklamy a vybízení k návštěvě internetových stránek) určené k přímé či nepřímé podpoře zboží či služeb nebo image podniku; nehledě přitom na to, zda takto podporované zboží či služby jsou nabízeny úplatně či bezplatně. Zákon v tomto smyslu nedopadá pouze na ty činnosti podnikatele, jejichž cílem není podpora podnikatelské činnosti (jako je například nadační či charitativní činnost). Je-li obchodní sdělení zasíláno prostřednictvím elektronické pošty, vztahují se na něj dle § 7 odst. 4 zák. o některých službách informační společnosti určité limity. Takové sdělení musí být podle tohoto ustanovení zřetelně a jasně označeno jako obchodní sdělení (nejlépe již v předmětu zaslání zprávy), nesmí žádným způsobem skrývat nebo utajovat totožnost odesílatele, jehož jménem se komunikace uskutečňuje, a také nesmí být zasláno bez platné adresy, na níž by mohl adresát přímo a účinně zaslat informaci o tom, že si nepřeje, aby mu byly obchodní informace odesílatelem nadále zasílány.

Další a současně jeden z nejdůležitějších limitů pro zasílání obchodních sdělení elektronickými prostředky spočívá dle § 7 odst. 2 zákona o některých službách informační společnosti v tom, že elektronický kontakt za účelem šíření obchodních sdělení může být využit pouze ve vztahu k uživatelům, kteří k tomu dali svůj předchozí souhlas. Jak ale také sám Úřad poznamenává: „Princip pro zasílání obchodních sdělení je, ve vztahu k adresátům, kteří nejsou zákazníci, založen na aktivním vyhledání podnikatele, resp. jeho služby, a následném vyslovení souhlasu s dalším informováním o jeho zboží a službách, a nikoliv na tom, že podnikatel bude sám oslovovat adresáty s žádostí o souhlas a takto bude fakticky šířit povědomí o své značce a image.“¹⁷⁵ Přesto z požadavku získat pro zaslání obchodního sdělení předchozí souhlas příjemce zákon

¹⁷⁴ Bartík, V., Janečková, E.: Ochrana osobních údajů z pohledu zvláštních právních úprav k 1. 8. 2012. Ostrava: ANAG, 2012, str. 190

¹⁷⁵ <http://uouu.cz/uouu.aspx?menu=23&submenu=28>

stanoví i výjimku, kterou podle § 7 odst. 3 je případ, kdy povinná osoba získá od svého zákazníka podrobnosti jeho elektronického kontaktu pro elektronickou poštu, a to sice v souvislosti s prodejem výrobku nebo služby (pokud k tomu zároveň dojde v souladu se zákonnými požadavky na ochranu osobních údajů) a zákazníkovi je přitom dána jasná a zřetelná možnost jednoduchým způsobem, zdarma nebo na účet této povinné osoby odmítnout souhlas s takovýmto využitím svého elektronického kontaktu při zasílání každé jednotlivé zprávy, ledaže toto využití odmítl už původně. Jedná se o princip tzv. opt-outu (jenž byl zaveden také v § 5 odst. 5 ZOOÚ), kdy v případě již existujícího obchodního vztahu nemusí mít podnikatel pro zaslání obchodního sdělení výslovný souhlas daného adresáta, pokud je to současně kompenzováno tím, že je tomuto adresátovi dána možnost nenáročným způsobem vyjádřit svůj nezájem o zasílání jakýchkoliv dalších obchodních sdělení.

Aby ale povinnosti při šíření obchodních sdělení elektronickými prostředky (na použití jiných prostředků se to nevztahuje) dle zákona o některých službách informační společnosti byly také nějakým způsobem vynutitelné či případně sankcionovatelné, je Úřad oprávněn za jejich porušení uložit fyzické osobě pokutu až do výše 100.000,- Kč (§ 10a) a právnické osobě až do výše 10.000.000,- Kč (§ 11), což jsou podle mého názoru hrozící pokuty už velice citelné a tím zcela správně plnící svou funkci. Lze si ale všimnout, že podle znění zákona mohou být veškeré pokuty ukládány jenom tehdy, když je obchodní sdělení šířeno hromadně nebo opakovaně. V každém případě však lze i všechna ostatní protizákonná jednání podrobit rovněž zkoumání z hlediska pravidel ochrany osobních údajů a tím i případným sankčním postihům dle ZOOÚ.

6.6. Zákon o občanských průkazech

Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, řeší problematiku občanských průkazů, zejména jejich vydávání, způsob prokazování totožnosti občanů a vedení jejich evidence. Občanský průkaz je základním identifikačním dokladem občana České republiky. Zpravidla se uděluje občanům starším 15 let s trvalým pobytem na jejím území, ale je možné jej na žádost vydat i občanovi mladšímu 15 let nebo občanovi, který na jejím území trvalý pobyt nemá. Podle § 2 je občanský průkaz veřejnou listinou, kterou občan prokazuje své jméno, příjmení, svou podobu, státní občanství a některé další údaje podle tohoto zákona v ní zapsané. V § 3 tento zákon kogentně stanoví, že se do občanského průkazu zapisuje

jméno, popř. jména, příjmení, pohlaví, státní občanství, datum, místo a okres narození, u občanů narozených v cizině také kód státu narození, rodné číslo, adresa místa trvalého pobytu (u občanů, kteří jej v ČR mají) a rodinný stav nebo registrované partnerství (pokud občan nesdělí, že si jejich zapsání nepřeje), dále také datum skončení platnosti občanského průkazu, jeho číslo a datum vydání a označení úřadu, který jej vydal. Jde-li o občanský průkaz se strojově čitelnými údaji, zapíše se výše zmíněné údaje i do strojově čitelné zóny průkazu. Důležité pro praktické použití občanských průkazů je, že podle § 3 odst. 8 zákona o občanských průkazech, není občan povinen žádným jiným způsobem prokazovat skutečnosti, které má v občanském průkazu zapsány, leda by tak stanovil zvláštní právní předpis.

Zajímavá ustanovení obsahuje § 15a nazvaný nakládání s občanským průkazem. Podle něho je výslovně komukoliv zakázáno přijímat občanský průkaz jako zástavu a při vstupu do objektů nebo na pozemky jej odebírat. Dále je také zakázáno bez prokazatelného souhlasu občana (resp. subjektu údajů), kterému byl občanský průkaz vydán, pořizovat jakýmkoliv prostředky kopie občanského průkazu, pokud ale zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána, nestanoví jinak.

6.7. Zákon o cestovních dokladech

Podobně jako zákon o občanských průkazech definuje i zákon o cestovních dokladech¹⁷⁶, co je cestovním dokladem. Podle § 2 je cestovní doklad veřejnou listinou (stejně jako občanský průkaz), která opravňuje občana k překračování státních hranic České republiky a občan pomocí ní prokazuje své jméno, příjmení, rodné číslo, podobu, státní občanství a další údaje v ní zapsané nebo zpracované. A stejně jako u občanských průkazů i u cestovního dokladu je ze zákona zakázáno ponechávat a přijímat jej jako zástavu a/nebo jej odebírat při vstupu do objektů nebo na pozemky; navíc jej občan České republiky nesmí ponechávat jako zástavu ani při svém pobytu v zahraničí, což je mimochodem při porušení této povinnosti přestupek podle § 34a zákona o cestovních dokladech, za který lze uložit pokutu do 10 000 Kč. Ani u cestovního dokladu není možné bez souhlasu občana (subjektu údajů), kterému byl cestovní doklad vydán, pořizovat jakýmkoliv prostředky kopie, pokud ovšem zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva nestanoví jinak. Tím však podobnost s občanským průkazem nekončí, do cestovního dokladu se zapisují stejné typy údajů, ačkoli ne v takovém rozsahu. A proto

¹⁷⁶ Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů

taky „možnost používat cestovní doklady jako průkaz totožnosti rovný občanskému průkazu bývá někdy zpochybňována z toho důvodu, že cestovní pasy neobsahují adresu místa trvalého pobytu, což je údaj, který pro identifikaci fyzické osoby vyžaduje například správní řád.“¹⁷⁷ Podle § 6 se do cestovního dokladu zapisuje jméno, popř. jména, příjmení, rodné číslo, pohlaví, státní občanství, datum a místo narození. Jelikož se v průběhu času označení (resp. název) místa narození může měnit (viz např. dosud platný zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu), zapisuje se vždy údaj aktuálně platný. U občanů narozených v cizině se zapisuje kód státu narození podle sdělení Českého statistického úřadu č. 489/2003 Sb., o vydání Číselníku zemí (ČZEM), ve znění pozdějších úprav, jinak se místo narození u nich nezapisuje. U diplomatických nebo služebních pasů se zapisuje také diplomatická nebo služební hodnost (funkce). Cestovní doklad musí vždy obsahovat také územní a časovou platnost, číslo dokladu, datum jeho vydání a označení úřadu, který jej vydal. Mimo to se ale do cestovního dokladu po vydání nařízení Rady EU č. 2252/2004¹⁷⁸ zapisují i tzv. biometrické údaje, kterými jsou podle § 5 odst. 2 zákona o cestovních dokladech strojově čitelné údaje a nosič dat pro uchování údajů o zobrazení obličeje a údaje o otiscích prstů rukou (otisky prstů rukou se zapisují jenom u osob starších 12 let a u osob, které nemají anatomické nebo fyziologické změny nebo nejsou zdravotně postižené v oblasti prstů rukou). Zároveň se sem zapisují i údaje zpracované na datové stránce cestovního dokladu a další bezpečnostní prvky stanovené výše zmíněným nařízením Rady EU.

6.8. Zákon o katastru nemovitostí

Možná se to na první pohled nezdá, ale katastr nemovitostí je také velkou studnicí osobních údajů osob, jejichž věcné právo se váže k některé z nemovitostí nacházejících se na území České republiky. Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, zřídil katastr nemovitostí jako zdroj informací sloužících podle § 1 odst. 3 k ochraně práv k nemovitostem, pro daňové a poplatkové účely, k ochraně životního prostředí, zemědělského půdního fondu, pozemků určených k plnění funkcí lesa, nerostného

¹⁷⁷ Bartík, V., Janečková, E.: Ochrana osobních údajů z pohledu zvláštních právních úprav k 1. 8. 2012. Ostrava: ANAG, 2012, str. 141

¹⁷⁸ Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13.12.2004, o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy

bohatství, kulturních památek, pro rozvoj území, k oceňování nemovitostí, pro účely vědecké, hospodářské a statistické.

Do katastru se na základě § 10 katastrální vyhlášky¹⁷⁹ o vlastníku nemovitosti a oprávněném z jiného věcného práva zapisuje jejich jméno, popř. jména, příjmení, adresa místa trvalého pobytu v ČR nebo v cizině, rodné číslo a nebylo-li osobě přiděleno, eviduje se datum narození, akademický titul či označení absolventa vyšší odborné školy nebo jiný titul absolventa vysoké školy.

Výslovně podle § 21b zákona o katastru nemovitostí je Český úřad zeměměřický a katastrální v postavení správce osobních údajů, které jsou v katastru evidovány, a katastrální úřady, které jsou mu podřazeny, pak mají postavení zpracovatelů osobních údajů (a protože to je dáno přímo zákonem, není mezi nimi potřeba mít uzavřenu smlouvu o zpracování osobních údajů podle § 6 ZOOÚ). Na Český úřad zeměměřický a katastrální a na jednotlivé katastrální úřady se tudíž plně vztahují všechny povinnosti, které správci a zpracovateli osobních údajů ukládá ZOOÚ. A stejně tak porušení těchto povinností se trestá dle příslušných ustanovení ZOOÚ a nikoliv dle zákona o katastru nemovitostí.

Ke zpracování osobních údajů na straně katastrálních úřadů dochází povinně již například i dle nařízení vlády č. 111/2001 Sb., o porovnávání a přejímání údajů katastru nemovitostí České republiky a evidence obyvatel, podle kterého jsou katastrální úřady povinny vyvíjet součinnost se správcem evidence obyvatel podle zákona o evidenci obyvatel ve věcech údajů o fyzických osobách zapsaných v katastru nemovitostí České republiky. Katastrální úřady musejí podle tohoto nařízení porovnávat jméno, příjmení a rodné číslo fyzické osoby s údaji z evidence obyvatel, a to jak při prvotním zápisu informací o takové osobě, tak i při jejich změně. Shledá-li katastrální úřad v podkladech pro zápis do katastru a v evidenci obyvatel shodu, převezme do katastru údaje o fyzické osobě včetně údaje o adrese místa trvalého pobytu a o akademickém titulu osoby z evidence obyvatel. Při přejímání osobních údajů tak vždy dostává přednost evidence obyvatel. V případě nesouladu prověří katastrální úřad správnost údajů vedených v katastru, zjistí-li, že jsou nesprávné, opraví je; zjistí-li, že jsou správné, uvědomí o tom správce evidence obyvatel. Dojde-li k odstranění nesouladu v základních identifikačních údajích nebo jejich upřesnění v katastru, je katastrální úřad povinen to

¹⁷⁹ Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška)

oznámít osobě, které se opravené údaje týkají. Pro běžného občana je pak důležité ustanovení § 5 tohoto nařízení vlády, podle kterého když dojde ke změně osobních údajů fyzické osoby vedených v katastru nemovitostí, postačí, oznámí-li tato osoba danou změnu správci evidence obyvatel, a tím se její ohlašovací povinnost, kterou má dle § 10 odst. 1 písm. d) katastrálního zákona, i vůči katastrálnímu úřadu bude považovat za splněnou.

A jelikož je katastr podle § 21 (oproti např. evidenci obyvatel) veřejný a každý má právo do něj nahlížet a pořizovat si z něho pro svou potřebu opisy, výpisy nebo náčrtky a získávat z něj další údaje tímto zákonem stanovené, má často k osobním údajům, které jsou v katastru nemovitostí vedeny, přístup i veřejnost. Přičemž platí, že přístup veřejnosti lze omezit jen z důvodů stanovených zákonem. Veřejně přístupný není celý katastrální operát, veřejně přístupný není přehled vlastnictví z území České republiky a sbírka listin (obsahující smlouvy, rozhodnutí státních orgánů a jiné listiny vztahující se k nemovitostem v katastru evidovaným). Přístup do přehledu vlastnictví může být poskytnut dálkově, není-li tomu tak, lze jej poskytnout pouze osobě, která prokáže svoji totožnost a uvede účel, pro který jsou údaje požadovány. Stejně nároky na osobu jsou kladeny také u poskytování údajů ze sbírky listin – z ní se údaje poskytují buď jejich ověřováním, nebo poskytováním prostých kopií. Na první pohled to vypadá, že zákon účel, pro který lze údaje z přehledu vlastnictví a ze sbírky listin poskytnout blíže neurčuje, že lze uvést naprosto jakýkoliv účel. V § 21a je ale stanoveno, že právo k údajům katastru vykonává Český úřad zeměměřický a katastrální a hlavně že údaje katastru lze užít jen k účelům uvedeným v § 1 odst. 3 katastrálního zákona. Proto by i účel, který uvede osoba, jež chce získat údaje z přehledu vlastnictví nebo ze sbírky listin, měl spadat pod účel uvedený v § 1 odst. 3, aby je katastrální úřad mohl poskytnout. Katastrální úřad je podle § 21 odst. 5 povinen vést evidenci těchto osob, jimž poskytl údaje z přehledu vlastnictví nebo ze sbírky listin. Vlastník určité nemovitosti díky tomu teoreticky může na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, požádat katastrální úřad o výpis osob, kterým katastrální úřad takto poskytl údaje týkající se jeho nemovitosti. Bližší podmínky pro poskytování údajů z katastru nemovitostí České republiky včetně jejich formy a úplaty za jejich poskytnutí stanovuje vyhláška Českého úřadu zeměměřického a katastrálního č. 162/2001 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí České republiky.

6.9. Zákon o bankách

Stejně jako se dnes my nedokážeme obejít bez bank, nedokáže se rozhodně ani žádná banka obejít bez informací o nás. Je proto na první pohled zarážející, že o osobních údajích hovoří v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, pouze ustanovení § 38b, podle něhož údaje, které jsou jinak předmětem bankovního tajemství (kam spadají i osobní údaje), může banka jiným subjektům poskytovat, pouze pokud je to potřebné pro účely bankovního dohledu (dohledu na konsolidovaném základě nebo doplňkového dohledu dle zákona o finančních konglomerátech¹⁸⁰) a pro účely plnění pravidel obezřetného podnikání, která jsou upravena především ve vyhlášce č. 123/2007 Sb.¹⁸¹, ale i v jiných především podzákonných předpisech. A tím vším ale také podle § 38b zákona o bankách nemají být dotčena ustanovení zákona o ochraně osobních údajů. ZOOÚ zde tudíž figuruje jako zvláštní zákon, a to i vůči jinak silné ochraně bankovního tajemství.

Proč ale banky vlastně potřebují naše osobní údaje? V praxi se banky většinou „ohánějí“ ustanovením § 12 odst. 1 zákona o bankách, podle kterého jsou povinny při výkonu své činnosti postupovat obezřetně, zejména provádět obchody způsobem, který nepoškozuje zájmy jejich vkladatelů z hlediska návratnosti jejich vkladů a neohrožuje bezpečnost a stabilitu banky. Jde současně o účel, pro který osobní údaje posléze zpracovávají dle § 5 odst. 1 písm. a) ZOOÚ. „V případě § 12 zákona o bankách se ovšem jedná o důvod nepřímý, nebo, chceme-li, nepřímý účel.“¹⁸² Přímý účel zpracování osobních údajů lze nalézt pod § 37 odst. 2 zákona o bankách, podle něž jsou banky pro účely bankovních obchodů dokonce povinné, kromě citlivých údajů o fyzických osobách, zjišťovat a zpracovávat údaje o osobách včetně jejich rodného čísla (pokud bylo přiděleno), které jsou potřebné k tomu, aby bylo možné bankovní obchod uskutečnit bez nepřiměřených právních a věcných rizik pro banku. Takto získané a zpracovávané údaje ale musí být přiměřené právním a věcným rizikům bankovního obchodu uzavřeného se subjektem údajů a musejí být také relevantní pro posouzení těchto rizik. Podle tohoto ustanovení se pak na takto získané a zpracovávané údaje

¹⁸⁰ Zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), ve znění pozdějších předpisů

¹⁸¹ Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸² Bartík, V., Janečková, E.: Ochrana osobních údajů z pohledu zvláštních právních úprav k 1. 8. 2012. Ostrava: ANAG, 2012, str. 72

vztahují všechna příslušná ustanovení zákona o bankách o bankovním tajemství. Existence povinnosti zpracovávat rodné číslo je na pováženou, díky silné lobby byla do zákona „protlačena“ v rámci zákona o finančních konglomerátech; podle mne však jde o povinnost naprosto bezprecedentní, způsobující neodůvodněný zásah do soukromí lidí a v zákoně zcela nadbytečnou, jelikož „pro banky rodné číslo nemohlo a nemůže sloužit jako ověřitelný identifikátor, neboť banky jako soukromé subjekty nemají přístup do Centrální evidence obyvatel. Banky jej proto z drtivé většiny využívají pouze jako třídící a vyhledávací kritérium ve svých informačních systémech.“¹⁸³

Zvláštním ustanovením zákona o bankách k § 5 odst. 1 písm. e) ZOOÚ, ve kterém je konkrétně stanovena doba, po kterou je banka povinna uchovávat údaje klientů (a to nejenom fyzických osob), je ustanovení § 21 odst. 2 zákona o bankách, dle něhož je povinností banky evidovat v rámci účetnictví odděleně obchody na účet klienta a obchody na účet banky. A všechny takovéto doklady o uskutečněných obchodech musí banka uchovávat po dobu nejméně 10 let. Je ale možné je uchovávat i delší dobu než 10 let, a to například z důvodu obezřetnosti, zájmů věřitelů (vkladatelů) banky a bezpečnosti nebo stability banky (viz výše).

Výše zmíněné bankovní tajemství, které je zakotvené v § 38 zákona o bankách, je v podstatě obdobného charakteru jako povinnost mlčenlivosti stanovená v § 15 ZOOÚ, k níž je právní úprava bankovního tajemství současně zvláštní právní úpravou. Bankovní tajemství se vztahuje na všechny obchody a peněžní služby bank, včetně stavů na účtech a depozit, tím pádem i na všechny osobní údaje jejich klientů. Ustanovení § 15 ZOOÚ tak k tomu přidává snad jen povinnost mlčenlivosti o bezpečnostních opatřeních, jejichž zveřejnění by ohrozilo zabezpečení osobních údajů.

Co bankovní tajemství, a tím i povinnost mlčenlivosti podle ZOOÚ, prolamuje, je zákonná povinnost bank dle § 38 odst. 2 zákona o bankách podat osobám pověřeným výkonem bankovního dohledu zprávu o všech záležitostech, jež jsou předmětem bankovního tajemství. Dále je to povinnost banky dle třetího odstavce podat zprávu o záležitostech týkajících se klienta (i těch, které jsou předmětem bankovního tajemství) tam taxativně vyjmenovaným subjektům, a to na jejich písemné vyžádání a bez souhlasu klienta. Mezi jinými jsou to soudy, finanční úřady, Policie ČR, orgány sociálního zabezpečení nebo Národní bezpečnostní úřad a zpravodajské služby. Na základě § 38 odst. 6 zákona o bankách je bankám uložena také povinnost sdělit osobě,

¹⁸³ Bartík, V., Janečková, E.: Ochrana osobních údajů v aplikační praxi (vybrané otázky). Praha: Linde, 2009, str. 14-15

kteřá prokáže, že v důsledku vlastní chybné dispozice, utrpěla škodu z titulu bezdůvodného obohacení a svého práva se bez toho nemůže domoci, bankovní spojení svého klienta (číslo účtu a identifikační kód banky) a jeho identifikační údaje – to vše bez souhlasu klienta. I kdyby přímo zákon o bankách neuváděl, že klientův souhlas k těmto úkonům banky potřebný není, nebyl by nutný ani z pohledu ZOOÚ, protože dle § 5 odst. 2 písm. a) ZOOÚ jde o zpracování osobních údajů nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce, tedy o výjimku z tohoto pravidla. Další velmi zajímavou výjimkou z bankovního tajemství je i oprávnění banky dle § 38 odst. 7 zákona o bankách informovat jiné banky nebo třetí osoby nebo veřejnost (tedy v podstatě kohokoliv) o porušení smlouvy klientem – s uvedením pouze jeho názvu a porušené povinnosti – dostane-li se klient do prodlení s peněžitým plněním bance na dobu delší než 60 dnů. Jak známo, fyzické osoby nemají název, nýbrž jméno a příjmení, těch by se proto toto oprávnění bank na první pohled týkat nemělo, a tudíž by ani nemělo jít o zpracování osobních údajů, které se týká jenom fyzických osob, i přesto ale často bývá jméno a příjmení obsaženo v obchodním názvu podnikajících fyzických osob. V praxi však toto oprávnění bank nebývá příliš využíváno, osobně bych se proto a nejenom proto přimlouval za jeho zrušení. Pro podnikatelskou činnost bank a zejména pro míru její rizikovosti v rámci obezřetného výkonu jejich činnosti, je velice důležité ustanovení § 38a zákona o bankách, které bankám umožňuje, aby se vzájemně a třeba i plně automatizovanými prostředky informovaly o bankovním spojení, identifikačních údajích majitelů účtů a o záležitostech vypovídajících o bonitě a důvěryhodnosti jejich klientů, a to dokonce i prostřednictvím právnické osoby, která bankou není. Vlastnit takovouto osobu však mohou výlučně jenom banky, které navíc musí zajistit, aby i ona zachovávala získané údaje v tajnosti a chránila je před zneužitím. V současnosti jedinou takovou známou právnickou osobou založenou za účelem výměny informací o klientech podle tohoto ustanovení, je společnost CBCB – Czech Banking Credit Bureau, a.s., provozující systém Bankovního registru klientských informací, z něhož využívá informace aktuálně 26 bank nebo poboček zahraničních bank působících na našem území.¹⁸⁴ Aby ale ochrana takto poskytovaných údajů byla komplexní a účinná, musí podle § 38a zákona o bankách každá banka (nebo pobočka zahraniční banky) s takto získanými údaji o klientech cizích bank nakládat (včetně právě i povinnosti zachovávat bankovní tajemství), jako by šlo o údaje jejich klientů.

¹⁸⁴ <http://www.cbcb.cz/cz/cbc-b-czech-banking-credit-bureau-a-s--1404041448.html>

6.10. Zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Že se oproti ZOOÚ jedná o zvláštní úpravu, která má přednostní užití, můžeme seznat například z toho, jak dlouho může banka uchovávat osobní údaje klienta, jemuž poskytuje úvěr. „Tuto otázku upravuje zákon č. 253/2008 Sb., který má vlastní úpravu toho, jaké osobní údaje, u kterých klientů a jak dlouho je finanční instituce povinna uchovávat. Jedná se o zvláštní úpravu, která má přednost před obecnými ustanoveními zákona o ochraně osobních údajů. Podle zákona č. 253/2008 Sb., je tak banka či jiná finanční instituce povinna identifikovat své klienty a účastníky bankovních obchodů převyšujících částku 1 000 EUR a některých dalších obchodů. Získané informace je banka povinna uchovávat až deset let.“¹⁸⁵

Dle § 8 odst. 2 zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen „zákon proti praní špinavých peněz“) je povinná osoba při identifikaci klienta, který je fyzickou osobou, povinna zaznamenat a ověřit z průkazu totožnosti identifikační údaje klienta, jestliže v něm jsou uvedeny, musí zaznamenat i druh a číslo průkazu totožnosti, stát, popřípadě orgán, který jej vydal, a dobu jeho platnosti, zároveň je její povinností ověřit shodu podoby klienta s jeho vyobrazením v průkazu totožnosti. Důležité je si všimnout, že zde není stanovena povinnost pořídit kopii průkazu totožnosti, přestože v praxi k tomu velmi často dochází. Pořizování kopií průkazů totožnosti je umožněno (není to tedy přímo povinnost) v § 9 zákona proti praní špinavých peněz, podle něhož může povinná osoba pro účely tohoto zákona pořizovat kopie nebo výpisy z předložených dokladů a takto získané informace zpracovávat k naplnění účelu tohoto zákona. Doklad totožnosti musí být povinné osobě předložen za účelem kontroly klienta, kterou povinná osoba uskutečňuje vždy před provedením jednotlivého obchodu v hodnotě alespoň 15 000 EUR, na nějž se zároveň vztahuje povinnost identifikace dle § 7 odst. 2 písm. a) až d), včetně obchodu s politicky exponovanou osobou a zároveň i průběžně během trvání obchodního vztahu.

¹⁸⁵ Kučerová, A., Nonnemann, F.: Ochrana osobních údajů v otázkách a odpovědích. 1. vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2010, str. 73

7. Závěr

Přiznám se, že až v průběhu psaní této práce jsem si začal plně uvědomovat, jak důležitá a zároveň lidmi podceňovaná ochrana osobních údajů je. Jde o materii se značným dosahem a s návazností na celou řadu právních předpisů zabývajících se velice pestrou škálou problematik.

Ochrana osobních údajů je jedním z prvků práva na nedotknutelnost člověka a jeho soukromí, kteréžto jako základní lidská práva požívají v našem právním řádu ochrany nejvyšší. Bez jisté dávky nedotknutelnosti a bez soukromí nemůže být člověk nikdy zcela svobodný, jedině ty člověku umožňují plně realizovat a naplňovat sám sebe. Je proto až s podivem, že se osobní údaje staly předmětem zásadnější právní ochrany až po 2. světové válce. Dá se říci, že hlavní podíl na tom nesl rozvoj techniky a telekomunikací. Jejich překotný rozvoj je právě tím, co i v dnešní době vede k dalšímu prohlubování regulace ochrany osobních údajů, byť v poslední době se jeví, že právní regulace a její vynucování s tímto vývojem nestíhá „držet krok“. Ostatně zjistit, jak si vede normativní úprava ochrany osobních údajů na našem území, byl také jedním z hlavních cílů této práce.

Lze si všimnout, že naše právní úprava ochrany osobních údajů ve značné míře obsažená především v ZOOÚ, ve své podstatě kopíruje, a to celkem obstojně, právní úpravu evropskou, která je vystavěna na základních mezinárodních lidskoprávních dokumentech. V celosvětovém srovnání pak tato naše evropská právní úprava stojí na samém vrcholu (ačkoli ani tak není s to se úplně vyrovnat současnému technologickému rozvoji), což je jí současně na obtíž v případech, kdy jsou osobní údaje předávány do zahraničí (mimo Evropu), jelikož tamější státy v praxi většinou téměř žádnou právní ochranu osobním údajům tam předávaným neposkytují. Zajištění dostatečné právní ochrany mimo území Evropy tak je zpravidla založené na podmínkách dvoustraně sjednaných, ať už mezi zástupci EU a příslušného cizího státu nebo mezi správcem a cizozemským příjemcem osobních údajů, a to je velice neefektivní a z celoevropského hlediska nepřehledné řešení. Všechna snaha při předávání osobních údajů tak podle mého názoru často zbytečně ztroskotává na tom, že k zahájení ochrany osobních údajů nedošlo už v prvopočátku na poli OSN, tedy zemí celého světa, nýbrž že k tomu bylo přistoupeno zatím (vyjma zářných výjimek) pouze v evropském měřítku.

Pokud jde o samotný ZOOÚ, lze pochválit jeho logickou a poměrně přehlednou strukturu, bohaté a bezproblémové zákonné definice důležitých pojmů, které jsou

nepostradatelné už pro jejich časté praktické využití, velice nezávislé zakotvení Úřadu (ten by však podle mne měl být zakotven rovněž i v tzv. kompetenčním zákoně – zák. č. 2/1969 Sb.) i s jeho zcela adekvátními oprávněními, dostatečné je i vymezení práv a povinností jednotlivých subjektů účastnících se zpracování osobních údajů, přílišnou vadou na kráse v zákoně určitě nejsou ani častokrát zastaralé a neodpovídající poznámky pod čarou. Rozhodně ale největší nedostatky spatřuji v možnostech praktické realizace zákona – člověk má neustále pocit, že zákon nastavuje laťku, které by se realita měla podle něho sama od sebe přibližovat a nikoliv že zákon realitu reguluje, že jí určitým způsobem odpovídá. Naprosto největší slabinou pak podle mne je nedostatečný počet inspektorů Úřadu, podle mého názoru by jejich počet (stejně jako například počet soudců – vyjma Ústavního soudu) neměl být vůbec předem pevně stanoven zákonem, nýbrž by měl být určován politicky (např. Senátem ČR) nebo manažersky (např. předsedou Úřadu) podle aktuální potřeby Úřadu. Z toho také pramení podle mne nedostatečná míra kontroly a správního trestání, kterou Úřad v praxi provádí, když v současnosti je tato jeho funkce spíše potlačena kvůli zahlcení Úřadu oznámeními o zpracování osobních údajů a s tím související registrací. Tím je značně oslabeno vynucování zákona a vůbec jeho patřičné respektování ze strany především správců osobních údajů. Určitou slabinou zákona je také ne zcela jasné definování toho, co je a co není nahodilým shromažďováním osobních údajů, což má nezanedbatelný vliv na působnost vůbec celého ZOOÚ.

V rámci mé praxe jsem se shledal také s tím, že nejtíživějším problémem správců a zpracovatelů osobních údajů, kterými bezesporu jsou nejčastěji různé obchodní společnosti, je nutnost vynaložit obrovské finanční prostředky na zabezpečení osobních údajů a na technologie a lidské zdroje provádějící jejich zpracování v souladu se zákonem, čímž jsou takovéto společnosti často nuceny si na tyto činnosti najímat externí smluvní partnery, kteří pro ně v roli zpracovatele osobní údaje zpracovávají – u nich ovšem správce málokdy má dostatečnou jistotu a kontrolu (sám zákon jim k tomu téměř žádný nástroj nedává) nad tím, že budou osobní údaje zpracovávat *de lege lata*. Všem právnickým osobám bez výjimek lze každopádně silně doporučit zabývat se vnitropodnikovou ochranou osobních údajů formou přijetí vnitřního předpisu, který by blíže specifikoval a navázal na požadavky zákona a vymezil i odpovědnost jednotlivých pracovníků. Co se týče odpovědnosti, bylo by také z hlediska *de lege ferenda* dobré v ZOOÚ upravit odpovědnost správce a zpracovatele tak, aby při porušení zákonných povinností jedním z nich odpovídal solidárně s ním i druhý z této dvojice pouze

v případě, že mohl s přihlédnutím k daným okolnostem porušení zabránit nebo se na jeho vzniku sám určitým způsobem podílel.

O co by se dále měl ZOOÚ podle mne *de lege ferenda* doplnit, je sankcionování porušení povinností stanovených dle § 10 a § 5 odst. 3 ZOOÚ, podle nichž jsou správce a zpracovatel povinni dbát, aby subjekt údajů neutrpěl při zpracovávání osobních údajů újmu na svých právech (zejména pak práva na ochranu soukromého a osobního života). Nedostatečně je také upraveno tzv. právo být zapomenut – kdy např. subjekt údajů jím dříve udělený souhlas se zpracováním svých osobních údajů vezme zpět nebo v případě diskutabilního ustanovení § 5 odst. 9 ZOOÚ, kdy si správce i přes nesouhlas subjektu údajů může osobní údaje i nadále ponechat, aby zamezil opětovnému nabízení obchodu nebo služeb.

V budoucnu se podle mého názoru ZOOÚ určitě nevyhne dalšímu prohlubování současné právní úpravy ochrany osobních údajů. Již v době vydání této práce se na půdě Evropské unie připravuje zcela nová směrnice zabývající se ochranou osobních údajů, která má s očekávanou účinností v roce 2016 nahradit stávající Směrnicí 95/46/ES, kterou bude nutné ze strany členských států promítnout do jejich národních legislativ, čímž nevyhnutelně dojde k zásadní reformě stávajícího stavu ZOOÚ a na něj navazujících zvláštních právních úprav.

Bohužel v této práci nebyl dostatečný prostor věnovat se všem zvláštním právním úpravám majícím vliv na nakládání s osobními údaji, kterých je opravdu nepřehledné množství. Vybral jsem proto do této práce jenom podle mého mínění ty nejdůležitější zákony, do nichž se problematika obsažená v ZOOÚ promítá asi ze všeho nejvíce. Za zmínku stojí především zákon o svobodném přístupu k informacím, který je hlavním rivalem a soupeřem ZOOÚ. Určení hranice mezi nimi stále není a troufám si říct, že ani nikdy nebude spolehlivě vyřešeno, jelikož její nalezení je vždy spíše otázkou konkrétního případu a jeho pečlivého posouzení.

Obávám se, že ochranu osobních údajů, a především její vymáhání a uplatňování, čeká ještě strastiplná a čím dál tím náročnější cesta, a to hlavně v oblasti internetu, elektroniky a nových technologií. Nejvíce bude podle mého názoru potřebné posílit právní úpravu týkající se ochrany osobních údajů v souvislosti zejména s nástupem tzv. „internetu věcí“ (tedy věcí propojených a spolu komunikujících prostřednictvím internetu) nebo oblečení či lékařských zařízení monitorující svého nositele, a to vše se zvláštním zaměřením na různá automatizovaná (např. robotická) zařízení schopná autonomní činnosti, při které bude ke zpracování osobních údajů

docházet ve velkém rozsahu a čím dál sofistikovanějšími způsoby, proto i zákonná pravidla a jejich vynutitelnost by měla být v budoucnu o to důslednější.

Nelze si přát jinak než, aby společenské a mezinárodní tlaky na zesílení ochrany osobních údajů a vůbec celé oblasti soukromí a důstojnosti člověka nepolevovaly, ba naopak aby se k jejím zastáncům přidalo co nejvíce lidí, protože ochrana člověka stojí v této problematice ne dál než na prvním místě.

Seznam použitých zkratk

LZPS	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Směrnice 95/46/ES	Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů
Úmluva č. 108	Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat ze dne 28.1.1981, publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 115/2001 Sb.m.s.
ÚOOÚ nebo Úřad	Úřad pro ochranu osobních údajů
ZOOÚ	Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých pramenů

A) Právní předpisy

- Deklarace práv člověka a občana ze dne 26.8.1789
- Všeobecná deklarace lidských práv schválená Organizací spojených národů dne 10.12.1948
- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, publikované jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4.11.1950, ve znění pozdějších Protokolů, publikovaná jako Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.
- Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat ze dne 28.1.1981, publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 115/2001 Sb.m.s.
- Dodatkový protokol k Úmluvě o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat o orgánech dozoru a toku dat přes hranice ze dne 8.11.2001, publikovaný jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 29/2005 Sb.m.s.
- Listina základních práv Evropské unie, publikovaná v Úředním věstníku Evropské unie pod č. 2007/C 303/01
- Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, publikovaná jako Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 111/2009 Sb. m. s., s přihlédnutím k opravám uveřejněným ve sděleních č. 40/2010 Sb. m. s. a č. 68/2010 Sb. m. s.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 95/46/ES ze dne 24.10.1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2000/31/ES ze dne 8.6.2000, o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/58/ES ze dne 12.7.2002, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích)
- Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13.12.2004, o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy
- Rozhodnutí Komise č. 2000/520/ES ze dne 21.7.2000, podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o odpovídající ochraně poskytované podle „zásad bezpečného přístavu“ prováděných podle pokynů obsažených v často kladených otázkách vydaných Ministerstvem obchodu Spojených států
- Rozhodnutí Komise č. 2001/497/ES ze dne 15.6.2001, o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů do třetích zemí podle směrnice 95/46/ES
- Rozhodnutí Komise 2004/915/ES ze dne 27.12.2004, kterým se mění a doplňuje rozhodnutí 2001/497/ES, pokud jde o zavádění alternativního souboru standardních smluvních doložek pro předávání osobních údajů do třetích zemí
- Rozhodnutí Komise č. 2010/87/EU ze dne 5.2.2010, o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů zpracovatelům usazeným ve třetích zemích podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (kompetenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbyívání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/1995, o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 585/2004, o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 262/2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 296/2009 Sb., o sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 504/2012 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2013, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 26/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů, (katastrální vyhláška)
- Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška Českého úřadu zeměměřického a katastrálního č. 162/2001 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 253/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců orgánů státní správy, některých dalších orgánů a obcí, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 111/2001 Sb., o porovnávání a přejímání údajů katastru nemovitostí České republiky a evidence obyvatel
- Nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 277/2011 Sb., o stanovení vzoru průkazu kontrolujícího Úřadu pro ochranu osobních údajů
- Sdělení Českého statistického úřadu č. 489/2003 Sb., o vydání Číselníku zemí (ČZEM), ve znění pozdějších předpisů

B) Literatura

- BARTÍK, V., JANEČKOVÁ, E.: Ochrana osobních údajů v aplikační praxi (vybrané otázky). Praha: Linde, 2009

- BARTÍK, V., JANEČKOVÁ, E.: Zákon o ochraně osobních údajů s komentářem. Olomouc: ANAG, 2010
- BARTÍK, V., JANEČKOVÁ, E.: Kamerové systémy v praxi – právní režim z pohledu ochrany osobních údajů a ochrany osobnosti. Praha: Linde, 2011
- BARTÍK, V., JANEČKOVÁ, E.: Ochrana osobních údajů z pohledu zvláštních právních úprav k 1. 8. 2012. Olomouc: ANAG, 2012
- BARTÍK, V., JANEČKOVÁ, E.: Ochrana osobních údajů v životě podnikatele: 103 řešení modelových situací. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013
- BENÁTČANOVÁ, P., JAHELKA, I.: Neznalost zákona neomlouvá - Průvodce džunglí zákonů 3. Praha: MOTTO, 2006
- ELIÁŠ, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. Praha: Linde, 2008
- GERLOCH, A.: Teorie práva. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004
- GERLOCH, A., ŠTURMA, P. a kol.: Ochrana základních práv a svobod v proměnách práva na počátku 21. století v českém, evropském a mezinárodním kontextu. Praha: Auditorium, 2011
- HENDRYCH, D. a kol.: Správní právo. Obecná část. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006
- JELÍNEK, J. a kol.: Trestní právo hmotné. 2. vydání. Praha: Leges, 2010
- KINDL, M., KRAMÁŘ, K., RAJCHL, J., TELECKÝ, D.: Základy správního práva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006
- KLÍMA, K.: Ústavní právo. 1. vydání. Praha: Bohemia Iuris Kapitál, 1997
- KLÍMA, K. a kol.: Komentář k Ústavě a Listině. 2. díl. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009
- KNAPPOVÁ, M., ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J. a kol.: Občanské právo hmotné. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005
- KORBEL, F.: Přehled judikatury ve věcech práva na informace. Praha: Wolters Kluwer, 2013
- KUČEROVÁ, A., BARTÍK, V., PECA, J., NEUWIRT, K., NEJEDLÝ, J.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003
- KUČEROVÁ, A., NONNEMANN, F.: Ochrana osobních údajů v otázkách a odpovědích. 1. vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2010

- KUČEROVÁ, A., NONNEMANN, F.: Ochrana osobních údajů v praktických příkladech. 1. vydání. Praha: BOVA POLYGON, 2013
- KUČEROVÁ, A., NOVÁKOVÁ, L., FOLDOVÁ, V., NONNEMANN, F., POSPÍŠIL, D.: Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012
- KUŽÍLEK, O., ŽANTOVSKÝ, M.: Svoboda informací: Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky. Praha: Linde, 2002
- MAŠTALKA, J.: Osobní údaje, právo a my. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008
- MATES, P.: Ochrana soukromí ve správním právu. Praha: Linde, 2004
- MATES, P., JANEČKOVÁ, E., BARTÍK, V.: Ochrana osobních údajů. Praha: Leges, 2012
- MATOUŠKOVÁ, M., HEJLÍK, L.: Osobní údaje a jejich ochrana. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2008
- MORÁVEK, J., BURIAN, D.: Předávání osobních údajů do zahraničí – česká a evropská právní úprava, otázky a odpovědi. Praha: Linde, 2012
- PAVLÍČEK, V. a kol.: Ústava a ústavní řád ČR. Práva a svobody. 2. díl. 2. vydání. Praha: Linde, 1999
- POMAHAČ, R.: Evropské veřejné právo. Praha: ASPI, 2004
- SLÁDEČEK, V.: Obecné správní právo. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013
- SVEJKOVSKÝ, J. a kol.: Nový občanský zákoník – srovnání nové a současné úpravy občanského práva. Praha: C. H. Beck, 2012
- ŠÁMAL, P. a kol.: Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009
- ŠIMÍČEK, V. (ed.): Právo na soukromí. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011
- VOPÁLKA, V. (ed.): Nový správní řád. Praha: ASPI, 2005

C) Judikatura

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Niemietz vs. Německo ze dne 16.12.1992 (č. 27/1996 Sb. r. ES)
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Stjerna vs. Finsko ze dne 25.11.1994 (č. 1/1996 Sb. r. ES)
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Amann vs. Švýcarsko ze dne 16.2.2000 (č. 6/2002 Sb. r. ES)

- Rozsudek Evropského soudního dvora sp. zn. C-101/01 ze dne 6.11.2003
- Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 485/98 ze dne 30.11.1999
- Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 321/06 ze dne 18.12.2006
- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2425/09 ze dne 8.2.2010
- Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 517/10 ze dne 15.11.2010
- Usnesení Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 52/04 ze dne 30.11.2010
- Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22.3.2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Cdon 23/94 ze dne 17.01.1995
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 970/2004 ze dne 30.09.2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 5018/2007 ze dne 18.03.2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tdo 1623/2008 ze dne 6.5.2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 3 Tdo 593/2009 ze dne 3.6.2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 141/2008 ze dne 03.12.2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 3220/2009 ze dne 28.7.2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 1771/2011 ze dne 16.8.2012
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 3 As 21/2005-105 ze dne 10.5.2006
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 34/2008 – 68 ze dne 12.2.2009
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 1 As 98/2008 ze dne 29.7.2009
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 5 As 57/2010 – 79 ze dne 27.5.2011
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu č.j. 2 As 45/2010 – 68 ze dne 18.11.2011
- Usnesení Nejvyššího správního soudu č.j. 1 As 93/2009-273 ze dne 4.9.2012
- Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, č. j. Konf 56/2009 – 7 ze dne 24.2.2010
- Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, č. j. Konf 11/2011 – 6 ze dne 17.10.2011
- Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 98/93 ze dne 21.04.1993

D) Ostatní

- Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 1/2007 z června 2007 – Stanovisko k aplikaci práva na ochranu osobních údajů při poskytování informací o činnosti orgánů veřejné správy

- Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 1/2009 z února 2009 – Zpracování osobních údajů na základě smluv uzavíraných se zpracovateli (tzv. řetězení zpracovatelů osobních údajů)
- Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2009 z února 2009 – Ochrana soukromí zaměstnanců se zvláštním zřetelem k monitoringu pracoviště
- Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 6/2009 z listopadu 2009 – Ochrana soukromí při zpracování osobních údajů
- Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 2/2010 z listopadu 2010 – Předání osobních údajů do jiných států
- Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 3/2011 z listopadu 2011 – Ochrana osobních údajů podnikajících fyzických osob
- Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 1/2012 z března 2012 – Nepřípustné propojování databází pro marketingové účely
- Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 3/2012 z března 2012 – K pojmu osobní údaj
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
- <http://www.uoou.cz>
- <http://www.cituj.cz>
- <http://www.cbcb.cz>
- <http://www.export.gov/safeharbor>
- <http://www.euractiv.cz>

Přílohy

Příloha č. 1: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 95/46/ES

ze dne 24. října 1995

o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství,
a zejména na článek 100a této smlouvy,

s ohledem na návrh Komise (1),

s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru (2),

v souladu s postupem stanoveným v článku 189b Smlouvy (3),

- (1) vzhledem k tomu, že cíle Společenství, vyjádřené ve Smlouvě ve znění pozměněném Smlouvou o Evropské unii, spočívají ve vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, ve vytváření stále těsnějších vztahů mezi státy, které Společenství sdružuje, v zajišťování hospodářského a sociálního pokroku společným jednáním vedoucím k odstraňování překážek rozdělovacích Evropu, v podpoře neustálého zlepšování životních podmínek svých občanů, v zachování a posilování míru a svobody, a v podpoře demokracie na základě základních práv přiznávaných v ústavách a zákonech členských států a ustanoveními Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod;
- (2) vzhledem k tomu, že systémy zpracování údajů slouží lidem; že musí bez ohledu na státní občanství nebo bydliště fyzických osob dodržovat základní svobody a práva těchto osob, zejména právo na soukromí, a přispívat k hospodářskému a sociálnímu pokroku, k rozvoji obchodu, jakož i dobrých životních podmínek jednotlivců;
- (3) vzhledem k tomu, že vytvoření a fungování vnitřního trhu, v němž je zajištěn, v souladu s článkem 7a Smlouvy, volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu, vyžaduje nejen možnost volného pohybu osobních údajů z jednoho členského státu do druhého, ale rovněž ochranu základních práv jednotlivců;
- (4) vzhledem k tomu, že ve Společenství se stále častěji využívá zpracování osobních údajů v různých oblastech hospodářské a sociální činnosti; že vývoj informačních technologií podstatně usnadňuje zpracování a výměnu těchto údajů;
- (5) vzhledem k tomu, že hospodářská a sociální integrace vyplývající z vytvoření a z fungování vnitřního trhu ve smyslu článku 7a Smlouvy nezbytně povede k citelnému zvýšení přeshraničního toku osobních údajů mezi všemi účastníky hospodářského a sociálního života členských států, soukromými či veřejnými; že se dále bude zvyšovat výměna osobních údajů mezi podniky usazenými v různých členských státech; že na základě práva Společenství se od správních úřadů členských států vyžaduje, aby spolupracovaly a vyměňovaly si osobní údaje, aby tak mohly plnit své poslání nebo provádět úkoly ve prospěch správních úřadů jiného členského státu v rámci prostoru bez vnitřních hranic vytvořeného vnitřním trhem;
- (6) vzhledem k tomu, že i posílení vědecké a technické spolupráce a koordinované zavádění nových telekomunikačních sítí ve Společenství vyžadují a usnadňují přeshraniční toky osobních údajů;

- (7) vzhledem k tomu, že rozdíly mezi členskými státy, pokud jde o úroveň ochrany práv a svobod osob, zejména práva na soukromí, mohou s ohledem na zpracování osobních údajů zabránit přenosu těchto údajů z území jednoho členského státu na území jiného členského státu; že tyto rozdíly mohou napříště vytvářet překážku výkonu celé skupiny hospodářských činností na úrovni Společenství, narušit hospodářskou soutěž a bránit správním orgánům ve výkonu povinností, které mají na základě práva Společenství; že tyto rozdíly v úrovni ochrany vyplývají z rozdílů mezi vnitrostátními právními a správními předpisy;
- (8) vzhledem k tomu, že pro odstranění překážek toku osobních údajů musí být úroveň ochrany práv a svobod osob v souvislosti se zpracováním těchto údajů rovnocenná ve všech členských státech; že tohoto cíle, pro vnitřní trh životně důležitého, nemůže být dosaženo pouze jednotlivými členskými státy, zejména s přihlédnutím k množství odlišností, které se v současné době vyskytují mezi vnitrostátními právními předpisy z této oblasti, a k nezbytnosti koordinovat právní předpisy členských států, aby přeshraniční tok osobních údajů byl upraven spojitě a v souladu s cílem vnitřního trhu ve smyslu článku 7a Smlouvy; že je tedy nezbytný zásah Společenství směřující ke sblížení právních předpisů;
- (9) vzhledem k tomu, že v důsledku rovnocenné ochrany vyplývající ze sblížení vnitrostátních právních předpisů nebudou moci členské státy nadále bránit mezi sebou volnému pohybu osobních údajů z důvodů ochrany práv a svobod osob, zejména práva na soukromí; že členské státy budou mít k dispozici volný prostor, kterého budou moci při provádění směrnice využít hospodářští a sociální partneři; že budou moci upřesnit ve svých právních předpisech obecné podmínky zákonnosti zpracování údajů; že členské státy budou přitom usilovat o zlepšení ochrany zajišťované až dosud jejich právními předpisy; že v mezích tohoto volného prostoru a v souladu s právem Společenství může při provádění směrnice dojít ke vzniku odlišností a že to může mít dopad na pohyb údajů jak uvnitř jednotlivých členských států, tak ve Společenství;
- (10) vzhledem k tomu, že předmětem vnitrostátních právních předpisů o zpracování osobních údajů je chránit základní práva a svobody, zejména právo na soukromí uznaného v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod i v obecných zásadách práva Společenství; že z tohoto důvodu sblížení těchto právních předpisů nesmí vést k oslabení ochrany, kterou zajišťují, ale musí mít naopak za cíl zajištění vysoké úrovně ochrany ve Společenství;
- (11) vzhledem k tomu, že zásady ochrany lidských práv a svobod, zejména práva na soukromí, obsažené v této směrnici upřesňují a rozšiřují zásady obsažené v Úmluvě Rady Evropy ze dne 28. ledna 1981 o ochraně osob s ohledem na automatizované zpracování osobních údajů;
- (12) vzhledem k tomu, že zásady ochrany se musí vztahovat na veškerá zpracování osobních údajů kteroukoli osobou, jejíž činnosti spadají do oblasti působnosti práva Společenství; že je třeba vyloučit zpracování údajů fyzickou osobou při výkonu činností, které mají výlučně osobní povahu, jako je korespondence nebo vedení adresáře;
- (13) vzhledem k tomu, že činnosti uvedené v hlavě V a VI Smlouvy o Evropské unii týkající se veřejné bezpečnosti, obrany, bezpečnosti státu nebo činností státu v oblasti trestního práva nespádají do oblasti působnosti práva Společenství, aniž jsou tím dotčeny povinnosti členských států vyplývající z čl. 56 odst. 2 a článků 57 a 100a Smlouvy; že zpracování osobních údajů nezbytné pro zachování hospodářské stability státu nespadá do působnosti této směrnice, pokud je toto zpracování spojeno s otázkami bezpečnosti státu;
- (14) vzhledem k tomu, že s ohledem na význam současného rozvoje technologií pro příjem, přenos, úpravu, zaznamenání, uchování či sdělování zvukových a obrazových údajů týkajících se fyzických osob v rámci informační společnosti se tato směrnice použije i na zpracování těchto údajů;
- (15) vzhledem k tomu, že tato směrnice se vztahuje na zpracování těchto údajů, pouze pokud jsou automatizována nebo pokud jsou zpracovávány údaje obsaženy nebo mají být obsaženy v rejstříku uspořádaném podle zvláštních hledisek týkajících se osob, aby byl umožněn snadný přístup k dotčeným osobním údajům;
- (16) vzhledem k tomu, že tato směrnice se nevztahuje na zpracování údajů tvořených zvuky či obrazy, jako například údajů zjištěných při dohledu pomocí videokamer, pokud byly zavedeny pro zajištění veřejné bezpečnosti, obrany a bezpečnosti státu, nebo pro výkon činností státu v oblasti trestní nebo pro výkon jiných činností, které nespádají do oblasti působnosti práva Společenství;

- (17) vzhledem k tomu, že na zpracování zvuků a obrazů pro účely žurnalistiky nebo literárního či uměleckého vyjádření, zejména v audiovizuální oblasti, se zásady této směrnice uplatní jen omezeným způsobem podle článku 9;
- (18) vzhledem k tomu, že z důvodu, aby se zamezilo případům, kdy jednotlivcům nebude poskytnuta ochrana, která jim je zaručena na základě této směrnice, je nezbytné, aby veškeré zpracování osobních údajů uskutečněné ve Společenství dodržovalo právní předpisy některého členského státu; že v této souvislosti je třeba podřídit zpracování údajů prováděné v rámci povinností správce, který je usazen v členském státě, právním předpisům tohoto státu;
- (19) vzhledem k tomu, že usazení na území členského státu předpokládá účinný a skutečný výkon činnosti prostřednictvím stálého zařízení; že právní forma takové provozovny, ať jde o pobočku nebo dceřinou společnost s vlastní právní subjektivitou, není z tohoto hlediska rozhodující; že pokud je stejný správce usazen na území několika členských států, zejména prostřednictvím dceřiné společnosti, musí zajistit, aby všechny provozovny plnily povinnosti stanovené vnitrostátními právními předpisy, které se vztahují na jejich činnost, zejména s cílem vyloučit jejich obcházení;
- (20) vzhledem k tomu, že skutečnost, že zpracování údajů provádí osoba usazená ve třetí zemi, nesmí bránit ochraně osob stanovené v této směrnici; že v takovýchto případech je třeba podřídit zpracování dotčených údajů právním předpisům členského státu, ve kterém jsou lokalizována zařízení pro zpracování údajů, a přijmout záruky, aby práva a povinnosti uvedené v této směrnici byly v praxi dodržovány;
- (21) vzhledem k tomu, že tato směrnice se nedotýká zásad teritoriality platných v oblasti trestního práva;
- (22) vzhledem k tomu, že členské státy upřesní ve svých právních předpisech nebo při zavádění opatření přijatých k provedení této směrnice obecné podmínky, za kterých je zpracování údajů přípustné; že zejména článek 5 spolu s články 7 a 8 umožňuje členským státům stanovit, nezávisle na obecných pravidlech, zvláštní podmínky pro zpracování údajů ve zvláštních oblastech a pro různé kategorie údajů uvedených v článku 8;
- (23) vzhledem k tomu, že členské státy jsou oprávněny zajistit zavádění ochrany osob jak obecným právním předpisem o ochraně osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů, tak právními předpisy z jednotlivých oblastí, jako například předpisy platnými pro statistické úřady;
- (24) vzhledem k tomu, že se tato směrnice nevztahuje na právní předpisy týkající se ochrany právnických osob v souvislosti se zpracováním údajů;
- (25) vzhledem k tomu, že zásady ochrany se musí odrazit jednak v povinnostech jednotlivců, orgánů veřejné moci, podniků, agentur nebo jiných subjektů odpovědných za zpracování údajů týkajících se zejména kvality údajů, technického zabezpečení, oznamování okolností, za jakých může být zpracování provedeno, orgánu dozoru a jednak v právu poskytnutému osobám, jejichž údaje jsou zpracovávány, být informován o tom, že jsou zpracovávány, právu přístupu k údajům, právu žádat jejich opravu a právu odmítnout za určitých okolností zpracování;
- (26) vzhledem k tomu, že zásady ochrany se musí vztahovat na veškeré informace týkající se identifikované či identifikovatelné osoby; že pro určení, zda je osoba identifikovatelná, je třeba přihlídnout ke všem prostředkům, které mohou být rozumně použity jak správcem tak jakoukoli jinou osobou pro identifikaci dané osoby; že zásady ochrany se nevztahují na údaje, které byly anonymizovány tak, že subjekt údajů již není identifikovatelný; že kodexy chování ve smyslu článku 27 mohou být užitečným nástrojem pro poskytování informací o způsobech, kterými mohou být údaje anonymizovány a uchovány v podobě, která již neumožňuje identifikaci subjektu údajů;
- (27) vzhledem k tomu, že ochrana osob se musí vztahovat jak na automatizované, tak na manuální zpracování údajů; že rozsah této ochrany nesmí být závislý na použitých technikách, jinak by se vytvořilo vážné riziko jejího obcházení; že nicméně, pokud jde o manuální zpracování, týká se tato směrnice pouze rejstříků a nikoli neuspořádaných záznamů; že obsah rejstříku musí být zejména uspořádán podle stanovených hledisek týkajících se osob, která umožňují snadný přístup k osobním údajům; že v souladu s definicí v čl. 2 písm. c) mohou být různá hlediska umožňující určit prvky uspořádaného souboru osobních údajů a jednotlivá hlediska upravující přístup k tomuto souboru údajů vymezena každým členským státem; že záznamy nebo soubory záznamů, stejně jako jejich obaly, které nejsou uspořádány podle určených hledisek, nespádají v žádném případě do oblasti působnosti této směrnice;

- (28) vzhledem k tomu, že jakékoli zpracování osobních údajů musí být prováděno zákonným a korektním způsobem vůči dotčeným jednotlivcům; že se zejména musí týkat údajů přiměřených, podstatných a v množství úměrném účelům zpracování; že tyto účely musí být výslovné a legitimní a musí být stanoveny při sběru údajů; že účely zpracování údajů následujícího po jejich sběru nesmějí být neslučitelné s původně stanovenými účely;
- (29) vzhledem k tomu, že následné zpracování osobních údajů pro historické, statistické nebo vědecké účely se obecně nepovažuje za neslučitelné s účely, pro které byly předtím údaje sbírány, za předpokladu, že členské státy poskytují vhodná ochranná opatření; že tato ochranná opatření musí zejména vyloučit využití údajů na podporu opatření nebo rozhodnutí přijatých vůči osobě;
- (30) vzhledem k tomu, že zpracování osobních údajů musí být, aby bylo zákonné, také prováděno se souhlasem subjektu údajů nebo musí být nezbytné pro uzavření nebo plnění smlouvy zavazující subjekt údajů nebo pro dodržení povinnosti vyplývající z právních předpisů nebo pro splnění úkolu ve veřejném zájmu či vyplývajícího z výkonu veřejné moci nebo pro výkon právního zájmu fyzické či právnické osoby za podmínky, že zájmy nebo práva a svobody subjektu údajů nejsou převažující; že pro zajištění rovnováhy dotčených zájmů, při zaručení účinné soutěže, mohou členské státy zejména upřesnit podmínky, za kterých mohou být osobní údaje použity nebo sdělovány třetí osobě v rámci legitimní běžné podnikatelské činnosti společností a jiných subjektů; že členské státy mohou rovněž upřesnit podmínky, za kterých je možno sdělovat třetí osobě osobní údaje pro účely marketingu, ať už prováděného komerčně nebo charitativními organizacemi nebo jinými sdruženími či nadacemi, například politické povahy, při dodržení ustanovení umožňujících subjektu údajů vznést námitku proti zpracování údajů, které se ho týkají, aniž by mu vznikly náklady a aniž by musel uvádět důvody;
- (31) vzhledem k tomu, že zpracování osobních údajů musí být rovněž považováno za zákonné, pokud je uskutečňováno s cílem chránit zájem důležitý pro život subjektu údajů;
- (32) vzhledem k tomu, že by vnitrostátním právním předpisům měly určit, zda správce zabývající se úkolem vykonávaným ve veřejném zájmu nebo úkolem vyplývajícím z výkonu veřejné moci, musí být správním úřadem nebo jinou fyzickou nebo právnickou osobou podléhající veřejnému nebo soukromému právu, jako například profesním sdružením;
- (33) vzhledem k tomu, že údaje, které svou povahou mohou porušit základní svobody nebo soukromí, by neměly být předmětem zpracování, pokud k tomu nedá subjekt údajů výslovný souhlas; že odchylky z tohoto zákazu nicméně musejí být jednoznačně stanoveny, aby se vyhovělo zvláštním potřebám, zejména pokud je zpracování těchto údajů prováděno k určitým lékařským účelům osobami, které podléhají povinnosti zachovávat profesní tajemství, nebo pro výkon povolených činností některých sdružení či nadací, jejichž cílem je umožnit výkon základních svobod;
- (34) vzhledem k tomu, že členské státy musejí být rovněž oprávněny odchýlit se od zákazu zpracovávat kategorie citlivých údajů, pokud to opodstatňuje důležitý veřejný zájem v oblastech, jako je zdravotnictví a sociální péče - zejména pro zajištění kvality a rentability postupů používaných pro vyřizování nároků na plnění a služby v rámci zdravotního pojištění - a vědecký výzkum a veřejné statistiky; že jim nicméně přísluší, aby poskytly vhodná a zvláštní ochranná opatření na ochranu základních práv a soukromí jednotlivců;
- (35) vzhledem k tomu, že zpracování osobních údajů orgány veřejné moci za účelem dosahování cílů stanovených ústavními předpisy nebo mezinárodním právem veřejným ve prospěch státem uznaných sdružení náboženské povahy se uskutečňuje z důležitých důvodů veřejného zájmu;
- (36) vzhledem k tomu, že pokud v rámci činností spojených s volbami fungování demokratického systému v některých členských státech předpokládá, že politické strany shromažďují údaje týkající se politických názorů jednotlivců, může být zpracování těchto údajů povoleno z důvodu důležitého veřejného zájmu za podmínky, že jsou stanovena vhodná ochranná opatření;
- (37) vzhledem k tomu, že zpracování osobních údajů pro účely žurnalistiky nebo uměleckého či literárního vyjádření, zejména v audiovizuální oblasti, by mělo opravňovat k výjimce z některých ustanovení této směrnice nebo k jejich omezení v míře nezbytné pro vytvoření souladu základních práv jednotlivců se svobodou projevu, zejména se svobodou získávat nebo sdělovat informace tak, jak to zejména zaručuje článek 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod; že tedy přísluší členským státům, aby pro účely udržování rovnováhy mezi základními právy stanovily

- nezbytné výjimky a omezení, pokud jde o obecná opatření týkající se oprávněnosti zpracování údajů, o opatření týkající se předávání údajů do třetích zemí a pravomocí orgánů dozoru, aniž by nicméně stanovily výjimky z opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování; že by bylo rovněž vhodné svěřit alespoň příslušnému orgánu dozoru v této oblasti některé pravomoci dodatečně, které budou spočívat například v pravidelném zveřejňování zprávy nebo v předávání věcí soudním orgánům;
- (38) vzhledem k tomu, že korektní zpracování údajů předpokládá, že subjekty údajů jsou informovány o probíhajícímu zpracování a že mají nárok, pokud jsou údaje získávány od nich, na přesné a úplné informace o okolnostech tohoto shromažďování;
- (39) vzhledem k tomu, že některá zpracování se týkají údajů, které správce neshromažďoval přímo od subjektu údajů; že navíc údaje mohou být legitimně sděleny třetí osobě, i když to nebylo předem stanoveno při získávání údajů od subjektu údajů; že ve všech těchto případech musí být subjekt údajů informován při zaznamenávání údajů nebo nejpozději když jsou údaje poprvé sdělovány třetí osobě;
- (40) vzhledem k tomu, že není ostatně nezbytné ukládat tuto povinnost, pokud je subjekt údajů již informován; že mimo jiné tato povinnost není stanovena, pokud je toto zaznamenávání nebo sdělení výslovně stanoveno zákonem nebo pokud není informování subjektu údajů možné nebo by vyžadovalo neúměrné úsilí, což může být případ zpracování pro historické, statistické či vědecké účely; že z tohoto hlediska je možno přihlídnout k počtu subjektů údajů, ke stáří údajů, jakož i k vyrovnávacím opatřením, která mohou být přijata;
- (41) vzhledem k tomu, že každá osoba musí mít možnost požívat práva na přístup k údajům, které se jí týkají a které jsou předmětem zpracování, aby se především přesvědčila o jejich přesnosti a o oprávněnosti jejich zpracování; že ze stejných důvodů musí mít každý subjekt údajů právo znát postup automatizovaného zpracování údajů, které se ho týkají, alespoň v případě automaticky přijímaných rozhodnutí uvedených v čl. 15 odst. 1; že toto právo nesmí narušovat obchodní tajemství ani duševní vlastnictví, zejména autorské právo chránící programové vybavení; že to nicméně nesmí vést k odmítnutí poskytnout veškeré informace subjektu údajů;
- (42) vzhledem k tomu, že členské státy mohou v zájmu subjektu údajů nebo za účelem ochrany práv a svobod druhých omezit právo na přístup a na informace; že mohou například upřesnit, že přístup k lékařským údajům může být zajištěn pouze prostřednictvím odborného zdravotnického pracovníka;
- (43) vzhledem k tomu, že členské státy mohou omezit právo na přístup a na informace a některé povinnosti správce v míře nezbytné například pro zachování bezpečnosti státu, obrany, veřejné bezpečnosti, významného hospodářského nebo finančního zájmu členského státu nebo Evropské unie, pro vyšetřování a postihování trestných činů nebo porušení deontologických pravidel regulovaných povolání; že je vhodné uvést mezi výjimkami a omezeními monitorovací, inspekční či regulační úkoly nezbytné ve třech zmíněných oblastech, které se týkají veřejné bezpečnosti, hospodářských či finančních zájmů a trestního stíhání; že toto vyjmenování úkolů z těchto tří oblastí se nedotýká legitimacy výjimek a omezení z důvodu bezpečnosti státu a obrany;
- (44) vzhledem k tomu, že členské státy mohou na základě práva Společenství přijmout výjimky z ustanovení této směrnice týkající se práva na přístup, povinnosti informovat osoby a kvality údajů, aby byly zachovány některé z výše uvedených cílů;
- (45) vzhledem k tomu, že v případech, kdy by údaje mohly být předmětem oprávněného zpracování z důvodu veřejného zájmu, výkonu veřejné správy nebo právního zájmu fyzické nebo právnické osoby, měl by nicméně každý dotčený subjekt mít právo podat ze závažných a legitimních důvodů týkajících se jeho zvláštní situace námitky proti tomu, aby údaje, které se jej týkají, byly předmětem zpracování; že členské státy mají nicméně možnost stanovit odchylné vnitrostátní předpisy;
- (46) vzhledem k tomu, že ochrana práv a svobod subjektů údajů v souvislosti se zpracováním osobních údajů vyžaduje, aby byla přijata příslušná technická a organizační opatření jak při přípravě systému zpracování, tak v průběhu vlastního zpracování, s cílem zajistit především bezpečnost a tím také zabránit jakémukoli neoprávněnému zpracování; že je povinností členských států dbát na dodržování těchto opatření správci; že tato opatření musejí zajistit odpovídající úroveň bezpečnosti s ohledem na odbornou úroveň a náklady na jejich provedení v souvislosti s riziky vyplývajícími ze zpracování údajů a z povahy údajů, které mají být chráněny;
- (47) vzhledem k tomu, že pokud je zpráva obsahující osobní údaje předávána prostřednictvím telekomunikací nebo elektronickou poštou, jejichž jediným účelem je přenos zpráv tohoto typu, bude

- za správce ve vztahu k údajům obsaženým ve zprávě obvykle považována spíše osoba, která zprávu podává, nežli osoba, která nabízí službu pro její přenos; že nicméně osoby, které nabízejí tyto služby, jsou obvykle považovány za správce ve vztahu ke zpracování doplňujících osobních údajů nezbytných pro fungování služby;
- (48) vzhledem k tomu, že cílem oznámení orgánu dozoru je zveřejnění účelu zpracování, jakož i jeho základních vlastností, aby byla umožněna kontrola jeho souladu s vnitrostátními předpisy přijatými k provedení této směrnice;
- (49) vzhledem k tomu, že k vyloučení neodpovídajících správních formalit mohou členské státy zavést výjimky z oznamovací povinnosti a zjednodušení požadovaného oznámení v případech, kdy zpracování údajů nejsou způsobilá poškodit práva a svobody subjektů údajů, za podmínky, že jsou v souladu s opatřením členského státu, které upřesňuje příslušné meze; že členské státy mohou rovněž zavést výjimku nebo zjednodušení, pokud osoba určená správcem zaručuje, že prováděná zpracování nejsou způsobilá poškodit práva a svobody subjektů údajů; že osoba takto určená pro ochranu údajů, ať je zaměstnancem správce či nikoli, musí mít možnost vykonávat svou činnost zcela nezávisle;
- (50) vzhledem k tomu, že výjimka nebo zjednodušení mohou být zavedeny pro zpracování údajů, jejichž jediným účelem je vedení rejstříku určeného, s ohledem na vnitrostátní právo, pro informování veřejnosti, který je přístupný veřejnosti či jakékoli osobě, která osvědčí právní zájem;
- (51) vzhledem k tomu, že výhoda zjednodušení nebo výjimka z oznamovací povinnosti nezbavují správce žádné další povinnosti vyplývající z této směrnice;
- (52) vzhledem k tomu, že v této souvislosti dodatečná kontrola provedená příslušnými orgány musí být obecně považována za dostatečné opatření;
- (53) vzhledem k tomu, že některá zpracování mohou nicméně představovat zvláštní rizika pro práva a svobody subjektů údajů z důvodu jejich povahy, jejich dosahu nebo jejich účelů, jako například odnětí jednotlivci možnosti práva, plnění nebo smlouvu, nebo z důvodu zvláštního použití nové technologie; že členské státy, pokud si to přejí, upřesní ve svých právních předpisech tato rizika;
- (54) vzhledem k tomu, že s ohledem na veškerá zpracování, k nimž ve společnosti dochází, by měl být počet těch, která představují tato zvláštní rizika, omezen; že členské státy musejí zajistit, aby orgán dozoru nebo osoba určená pro ochranu údajů ve spolupráci s orgánem dozoru kontrolovaly takováto zpracování ještě před jejich uskutečněním; že na základě tohoto předběžného šetření může orgán dozoru v souladu s vnitrostátním právem, které se na něj vztahuje, zaujmout své stanovisko nebo vydat povolení ke zpracování údajů; že toto šetření může být rovněž uskutečněno během přípravy legislativního opatření vnitrostátního parlamentu nebo opatření založeného na tomto legislativním opatření, které vymezuje povahu zpracování a stanoví vhodná ochranná opatření;
- (55) vzhledem k tomu, že v případě nedodržování práv subjektů údajů správcem musí vnitrostátní právní předpisy stanovit opravné prostředky; že škody, které mohou vzniknout osobám v důsledku nepřipustného zpracování, musí být nahrazeny správcem, který může být zproštěn své odpovědnosti, pokud prokáže, že vznik škody mu nelze přičítat, zejména pokud dokáže chybu subjektu údajů nebo v případě vyšší moci; že sankce se musí vztahovat na každou osobu soukromého nebo veřejného práva, která nedodržuje vnitrostátní předpisy přijaté na základě této směrnice;
- (56) vzhledem k tomu, že přeshraniční toky osobních údajů jsou nezbytné pro rozvoj mezinárodního obchodu; že ochrana osob zaručená ve Společenství touto směrnicí není v rozporu s předáváním osobních údajů do třetích zemí zajišťujících odpovídající úroveň ochrany; že odpovídající úroveň ochrany poskytovanou třetími zeměmi je třeba hodnotit z hlediska všech okolností souvisejících s předáním nebo předáváním;
- (57) vzhledem k tomu, že v případě, kdy třetí země naopak neposkytuje odpovídající úroveň ochrany, musí být předávání osobních údajů do této země zakázáno;
- (58) vzhledem k tomu, že výjimky z tohoto zákazu mohou být stanoveny za určitých okolností, pokud subjekt údajů udělil svůj souhlas, pokud je předávání nezbytné v souvislosti se smlouvou anebo se soudním řízením, pokud to vyžaduje ochrana důležitého veřejného zájmu, například v případě mezinárodních předávání údajů mezi daňovými nebo celními orgány nebo mezi orgány příslušnými v oblasti sociálního zabezpečení nebo pokud je předávání prováděno z rejstříku zřízeného právními předpisy, přístupného veřejnosti nebo osobám, které osvědčí právní zájem; že v tomto případě by se takovéto předání nemělo týkat všech údajů ani celých kategorií údajů obsažených v tomto rejstříku;

- že v případě, že je rejstřík přístupný osobám, které osvědčí právní zájem, mělo by být předání uskutečněno pouze na žádost těchto osob nebo pokud jsou tyto osoby jejich příjemci;
- (59) vzhledem k tomu, že mohou být přijata zvláštní opatření, aby došlo k odstranění nedostatků úrovně ochrany ve třetích zemích, pokud správce poskytne vhodná ochranná opatření; že mimo jiné musí být zavedeny postupy jednání mezi Společenstvím a dotčenými třetími zeměmi;
- (60) vzhledem k tomu, že v každém případě mohou být předání do třetích zemí uskutečňovány pouze při úplném dodržování předpisů přijatých členskými státy k provedení této směrnice, a zejména jejího článku 8;
- (61) vzhledem k tomu, že členské státy a Komise v rámci svých pravomocí musí podněcovat profesní sdružení a jiné významné dotčené organizace, aby vypracovaly kodexy chování s cílem podpořit, s ohledem na zvláštní povahu zpracování v některých oblastech, provádění této směrnice při dodržování vnitrostátních předpisů přijatých k jejímu provedení;
- (62) vzhledem k tomu, že zřízení orgánů dozoru v členských státech vykonávajících zcela nezávisle své úkoly je zásadním prvkem ochrany osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů;
- (63) vzhledem k tomu, že tyto orgány musejí být vybaveny nezbytnými prostředky pro plnění svých úkolů, včetně pravomocí provádět šetření a zasahovat, zejména pokud jsou těmto orgánům podány stížnosti, nebo pravomoci obrátit se na soud; že musejí přispět k průhlednosti zpracování údajů prováděného v členském státu, kterému podléhají;
- (64) vzhledem k tomu, že správní orgány v různých členských státech budou vyzvány, aby si vzájemně pomáhaly při provádění svých úkolů s cílem zajistit dodržování pravidel ochrany v celé Evropské unii;
- (65) vzhledem k tomu, že na úrovni Společenství musí být zřízena Pracovní skupina pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a že musí tyto úkoly plnit zcela nezávisle; že s přihlédnutím ke své zvláštní povaze musí poskytovat rady Komisi a zejména přispívat k jednotnému provádění vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice;
- (66) vzhledem k tomu, že pokud jde o předávání údajů do třetích zemí, vyžaduje uplatňování této směrnice, aby Komisi byla udělena výkonná pravomoc a aby byl určen postup způsobem uvedeným v rozhodnutí Rady 87/373/EHS (1);
- (67) vzhledem k tomu, že dne 20. prosince 1994 došlo k dohodě mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí o modu vivendi o prováděcích opatřeních aktů přijatých postupem podle článku 189b Smlouvy;
- (68) vzhledem k tomu, že zásady uvedené v této směrnici, které upravují ochranu práv a svobod osob, zejména práva na soukromí, v souvislosti se zpracováním osobních údajů, mohou být upřesněny nebo doplněny, zejména pro některé oblasti, zvláštními předpisy odpovídajícími těmto zásadám;
- (69) vzhledem k tomu, že je vhodné nechat členským státům lhůtu, která nesmí překročit tři roky od nabytí účinnosti vnitrostátních opatření provádějících tuto směrnici, aby měly možnost postupně uplatňovat na všechna již probíhající zpracování údajů nové výše zmíněné vnitrostátní předpisy; že pro zajištění hospodárnosti provádění těchto předpisů bude členským státům poskytnuta další lhůta, která uplyne dvanáct let po přijetí této směrnice, pro zajištění souladu stávajících manuálních rejstříků s některými ustanoveními této směrnice; že pokud jsou údaje obsažené v těchto rejstřících během tohoto rozšířeného přechodného období zpracovávány manuálně, musí být uvedení do souladu s těmito ustanoveními provedeno v okamžiku provádění tohoto zpracování;
- (70) vzhledem k tomu, že není nutné, aby subjekt údajů udělil správci nový souhlas, aby mohl po nabytí účinnosti vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice pokračovat ve zpracování citlivých údajů nezbytných k provedení smlouvy uzavřené na základě svobodného a vědomého souhlasu před nabytím účinnosti výše zmíněných ustanovení;
- (71) vzhledem k tomu, že tato směrnice nebrání tomu, aby členský stát upravil činnosti v oblasti marketingu zaměřeného na spotřebitele, kteří mají bydliště na jeho území, pokud se tato úprava netýká ochrany osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů;
- (72) vzhledem k tomu, že tato směrnice při provádění zásad v ní stanovených umožňuje vzít v úvahu zásadu práva na přístup veřejnosti k úředním dokumentům,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA I OBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

Předmět směrnice

1. Členské státy zajišťují v souladu s touto směrnicí ochranu základních práv a svobod fyzických osob, zejména jejich soukromí, v souvislosti se zpracováním osobních údajů.
2. Členské státy nemohou omezit ani zakázat volný pohyb osobních údajů mezi členskými státy z důvodů ochrany zajištěné podle odstavce 1.

Článek 2

Definice

Pro účely této směrnice se rozumí:

- a) „osobními údaji“ veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné osobě (subjekt údajů); identifikovatelnou osobou se rozumí osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména na odkazem na identifikační číslo nebo na jeden či více zvláštních prvků její fyzické, fyziologické, psychické, ekonomické, kulturní nebo sociální identity;
- b) „zpracováním osobních údajů“ („zpracování“) jakýkoli úkon nebo soubor úkonů s osobními údaji, které jsou prováděny pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromažďování, zaznamenávání, uspořádávání, uchovávání, přizpůsobování nebo pozměňování, vyhledávání, konzultace, použití, sdělení prostřednictvím přenosu, šíření nebo jakékoli jiné zpřístupnění, srovnání či kombinování, jakož i blokování, výmaz nebo likvidace;
- c) „rejstříkem osobních údajů“ („rejstřík“) jakýkoli uspořádaný soubor osobních údajů přístupných podle určených kritérií, ať již je tento soubor centralizován, decentralizován nebo rozdělen podle funkčního či zeměpisného hlediska;
- d) „správcem“ fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jakýkoli jiný subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů; jsou-li účel a prostředky zpracování určeny právními a správními předpisy na úrovni jednotlivých států či Společenství, je možné určit správce nebo zvláštní kritéria pro jeho určení právem jednotlivých států nebo Společenství;
- e) „zpracovatelem“ fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jakýkoli jiný subjekt, který zpracovává osobní údaje pro správce;
- f) „třetí osobou“ fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jakýkoli jiný subjekt jiný než subjekt údajů, než správce, než zpracovatel a než osoby přímo podléhající správci nebo zpracovateli, které jsou oprávněny ke zpracování údajů;
- g) „příjemcem“ fyzická nebo právnická osoba, orgán veřejné moci, agentura nebo jakýkoli jiný subjekt, kterým jsou údaje sdělovány, ať se jedná či nikoli o třetí osobu; orgány, které mohou získávat údaje v rámci zvláštního šetření, však nejsou považovány za příjemce;
- h) „soulasem subjektu údajů“ jakýkoli svobodný, výslovný a vědomý projev vůle, kterým subjekt údajů dává své svolení k tomu, aby osobní údaje, které se jej týkají, byly předmětem zpracování.

Článek 3

Oblast působnosti

1. Tato směrnice se vztahuje na zcela nebo částečně automatizované zpracování osobních údajů, jakož i na neautomatizované zpracování osobních údajů, které jsou obsaženy v rejstříku nebo do něj mají být zařazeny.
2. Tato směrnice se nevztahuje na zpracování osobních údajů:
 - prováděné pro výkon činností, které nespádají do oblasti působnosti práva Společenství a jsou uvedeny v hlavě V a VI Smlouvy o Evropské unii, a v každém případě na zpracování, které se týká veřejné bezpečnosti, obrany, bezpečnosti státu (včetně hospodářské stability státu, pokud jsou tato zpracování spojená s otázkami bezpečnosti státu) a činnosti státu v oblasti trestního práva,
 - prováděné fyzickou osobou pro výkon výlučně osobních či domácích činností.

Článek 4

Použitelné vnitrostátní právo

1. Každý členský stát použije na zpracování osobních údajů vnitrostátní ustanovení, která přijme na základě této směrnice, pokud:

- a) zpracování je prováděno v rámci činností provozovny správce na území členského státu; pokud je stejný správce usazen na území několika členských států, musí přijmout opatření nezbytná pro dodržování povinností stanovených použitelným vnitrostátním právem každou ze svých provozoven;
- b) správce není usazen na území členského státu, ale v místě, kde se vnitrostátní právní předpisy daného členského státu uplatňují na základě mezinárodního práva veřejného;
- c) správce není usazen na území Společenství a používá za účelem zpracování osobních údajů prostředků, automatizovaných či nikoli, umístěných na území zmíněného členského státu, ledaže jsou tyto prostředky použity pouze pro účely tranzitu přes území Společenství.

2. V případě uvedeném v odst. 1 písm. c) správce musí určit zástupce usazeného na území zmíněného členského státu, aniž je tím dotčena možnost podniknout právní kroky proti správci samotnému.

KAPITOLA II

OBECNÉ PODMÍNKY PRO ZÁKONNOST ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

Článek 5

Členské státy upřesní v mezích ustanovení této kapitoly podmínky, za kterých je zpracovávání osobních údajů zákonné.

ODDÍL I

ZÁSADY PRO KVALITU ÚDAJŮ

Článek 6

1. Členské státy stanoví, že osobní údaje musejí být:

- a) zpracovány korektně a zákonným způsobem;
- b) shromažďovány pro stanovené účely, výslovně vyjádřené a legitimní, a nesmějí být dále zpracovávány způsobem neslučitelným s těmito účely. Další zpracování pro historické, statistické nebo vědecké účely není považováno za neslučitelné, pokud členské státy poskytnou vhodná ochranná opatření;
- c) přiměřené, podstatné a nepřesahující míru s ohledem na účely, pro které jsou shromažďovány a/nebo dále zpracovávány;
- d) přesné, a je-li to nezbytné, i aktualizované; musí být přijata veškerá rozumná opatření, aby nepřesné nebo neúplné údaje s ohledem na účely, pro které byly shromažďovány nebo dále zpracovávány, byly vymazány nebo opraveny;
- e) uchovávány ve formě umožňující identifikaci subjektů údajů po dobu ne delší než je nezbytné pro uskutečnění cílů, pro které jsou shromažďovány nebo dále zpracovávány. Členské státy stanoví vhodná ochranná opatření pro osobní údaje, které jsou uchovávány po dobu delší, než je uvedeno výše pro historické, statistické či vědecké účely.

2. Dodržování odstavce 1 zajistí správce.

ODDÍL II

ZÁSADY PRO OPRÁVNĚNÉ ZPRACOVÁNÍ ÚDAJŮ

Článek 7

Členské státy stanoví, že zpracování osobních údajů může být provedeno pouze pokud:

- a) subjekt údajů nezpochybnitelně udělil souhlas; nebo
- b) je zpracování nezbytné pro splnění smlouvy, kde je subjekt údajů jednou ze stran, nebo pro provedení opatření přijatých před uzavřením smlouvy na žádost tohoto subjektu; nebo
- c) je nezbytné pro splnění právní povinnosti, které podléhá správce; nebo
- d) je nezbytné pro zachování životně důležitých zájmů subjektu údajů; nebo

e) je nezbytné pro vykonání úkolu ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce nebo třetí osoba, které jsou údaje sdělovány; nebo

f) je nezbytné pro uskutečnění oprávněných zájmů správce nebo třetí osoby či osob, kterým jsou údaje sdělovány, za podmínky, že nepřevyšují zájem nebo základní práva a svobody subjektu údajů, které vyžadují ochranu podle čl. 1 odst. 1.

ODDÍL III ZVLÁŠTNÍ KATEGORIE ZPRACOVÁNÍ

Článek 8

Zpracování zvláštních kategorií údajů

1. Členské státy zakáží zpracování osobních údajů, které odhalují rasový či etnický původ, politické názory, náboženské nebo filozofické přesvědčení, odborovou příslušnost, jakož i zpracování údajů týkajících se zdraví a sexuálního života.

2. Odstavec 1 se nepoužije, pokud:

a) subjekt údajů udělí výslovný souhlas k takovému zpracování, ledaže právní předpisy členského státu stanoví, že zákaz uvedený v odstavci 1 nelze zrušit udělením souhlasu subjektu údajů; nebo

b) zpracování je nezbytné pro dodržení povinností a zvláštních práv správce v oblasti pracovního práva, pokud je k tomu oprávněn vnitrostátními právními předpisy, které stanoví příslušná ochranná opatření; nebo

c) zpracování je nezbytné k obraně životně důležitých zájmů subjektu údajů nebo jiné osoby v případě, že subjekt údajů není fyzicky nebo právně způsobilý udělit svůj souhlas; nebo

d) zpracování provádí v rámci jejich legitimních činností a s odpovídajícími zárukami nadace, sdružení nebo jakýkoli jiný neziskový subjekt, který sleduje politické, filozofické, náboženské nebo odborové cíle, za podmínky, že se zpracování vztahuje pouze na členy tohoto subjektu nebo na osoby, které s ním udržují pravidelné styky související s jeho cíli, a že tyto údaje nejsou sdělovány třetím osobám bez souhlasu subjektu údajů; nebo

e) zpracování se týká údajů očividně zveřejňovaných subjektem údajů nebo je nezbytné pro zjištění, uplatnění nebo obranu právních nároků před soudem.

3. Odstavec 1 se nepoužije, je-li zpracování údajů nezbytné pro účely zdravotní prevence, lékařských diagnóz, lékařské péče a ošetřování nebo správy zdravotnických služeb, a pokud tyto údaje zpracovává odborný zdravotnický pracovník, který je na základě vnitrostátního práva nebo právních předpisů přijatých příslušnými vnitrostátními orgány vázán povinností zachovávat profesní tajemství, nebo jiná osoba rovněž podléhající obdobné povinnosti mlčenlivosti.

4. Jsou-li poskytnuta vhodná ochranná opatření, mohou členské státy stanovit z důvodu významného veřejného zájmu i jiné výjimky, než jaké jsou stanoveny v odstavci 2 buď prostřednictvím vnitrostátních právních předpisů, nebo rozhodnutím orgánu dozoru.

5. Zpracování údajů týkajících se protiprávního jednání, rozsudků v trestních věcech nebo bezpečnostních opatření lze provádět pouze pod kontrolou orgánu veřejné moci nebo pokud vnitrostátní právo stanoví vhodná zvláštní ochranná opatření, s výhradou výjimek, které mohou být uděleny členským státem na základě vnitrostátních předpisů upravujících vhodná zvláštní ochranná opatření. Úplná sbírka rozsudků v trestních věcech musí být v každém případě vedena pod kontrolou orgánu veřejné moci. Členské státy mohou stanovit, že údaje týkající se správních sankcí nebo rozsudků v občanských věcech budou rovněž zpracovávány pod kontrolou orgánu veřejné moci.

6. Odchytky z odstavce 1 stanovené v odstavcích 4 a 5 se oznamují Komisi.

7. Členské státy určí podmínky, za kterých může být předmětem zpracování vnitrostátní identifikační číslo nebo jakýkoli jiný identifikátor obecného významu.

Článek 9

Zpracování osobních údajů a svoboda projevu

Členské státy stanoví pro zpracování osobních údajů prováděné výlučně pro účely žurnalistiky nebo uměleckého či literárního projevu, odchytky a výjimky z této kapitoly a z kapitol IV a VI, pouze pokud se ukáží jako nezbytné pro uvedení práva na soukromí do souladu s předpisy upravujícími svobodu projevu.

ODDÍL IV INFORMOVÁNÍ SUBJEKTU ÚDAJŮ

Článek 10

Informování v případě shromažďování údajů od subjektu údajů

Členské státy stanoví, že správce nebo jeho zástupce musí poskytnout osobě, od které získává údaje, které se jí týkají, alespoň dále uvedené informace, ledaže s nimi subjekt údajů již byl seznámen:

- a) totožnost správce a popřípadě jeho zástupce;
- b) účely zpracování, pro které jsou údaje určeny;
- c) veškeré doplňující informace jako:
 - příjemci nebo kategorie příjemců údajů,
 - skutečnost, zda jsou odpovědi na otázky povinné nebo dobrovolné a případné důsledky neposkytnutí odpovědi,
 - existence práva na přístup k údajům, které se subjektu údajů týkají, a právo na jejich opravu, v míře, v jaké jsou tyto doplňující informace nezbytné pro zajištění řádného zpracování údajů vůči subjektu údajů, s ohledem na zvláštní okolnosti, za jakých jsou údaje shromažďovány.

Článek 11

Informování v případě, že údaje neposkytuje subjekt údajů

1. Pokud údaje neposkytuje subjekt údajů, stanoví členské státy, že správce nebo jeho zástupce musí po zaznamenání údajů nebo, počítá-li se se sdělením údajů třetí osobě, nejpozději při jejich prvním sdělení poskytnout subjektu údajů alespoň dále uvedené informace, ledaže s nimi subjekt údajů již byl seznámen:

- totožnost správce, popřípadě jeho zástupce;
 - účely zpracování;
 - veškeré doplňující informace jako:
 - kategorie dotčených údajů;
 - příjemci nebo kategorie příjemců údajů;
 - existence práva na přístup k údajům, které se subjektu údajů týkají, a právo na jejich opravu,
- v míře, v jaké jsou tyto doplňující informace nezbytné pro zajištění řádného zpracování údajů vůči subjektu údajů s ohledem na zvláštní okolnosti, za jakých jsou údaje shromažďovány.

2. Odstavec 1 se nepoužije, ukáže-li se, zejména u zpracování pro účely statistiky nebo historických či vědeckých výzkumů, že informování subjektu údajů není možné nebo by vyžadovalo neúměrné úsilí, nebo pokud právní předpisy výslovně upravují zaznamenávání nebo sdělování údajů. V těchto případech členské státy stanoví vhodná ochranná opatření.

ODDÍL V PRÁVO SUBJEKTU ÚDAJŮ NA PŘÍSTUP K ÚDAJŮM

Článek 12

Právo na přístup

Členské státy zaručí každému subjektu údajů právo získat od správce:

- a) bez omezení, v rozumných intervalech a bez prodlení nebo nadměrných nákladů:
 - potvrzení, že údaje, které se ho týkají, jsou či nejsou zpracovávány, jakož i informace týkající se alespoň účelů zpracování, kategorií údajů, na které se zpracování vztahuje, a příjemců nebo kategorií příjemců, kterým jsou údaje sdělovány,
 - sdělení srozumitelnou formou o údajích, které jsou předmětem zpracování, a veškeré dostupné informace o původu údajů,
 - oznámení postupu automatického zpracování údajů, které se ho týkají, alespoň v případě automaticky přijímaných rozhodnutí uvedených v čl. 15 odst. 1;
- b) podle daného případu opravu, výmaz nebo blokování údajů, jejichž zpracování není v souladu s touto směrnicí, zejména z důvodů neúplné nebo nepřesné povahy údajů;
- c) oznámení třetí osobě, které údaje byly sděleny, veškerých oprav, výmazů nebo blokování provedeného v souladu s písmenem b), pokud se to neukáže jako nemožné nebo to nevyžaduje nepřiměřené úsilí.

ODDÍL VI VÝJIMKY A OMEZENÍ

Článek 13

Výjimky a omezení

1. Členské státy mohou přijmout legislativní opatření s cílem omezit rozsah povinností a práv uvedených v čl. 6 odst. 1, v článku 10, v čl. 11 odst. 1 a v člancích 12 a 21, pokud toto omezení představuje opatření nezbytné pro zajištění:

- a) bezpečnosti státu;
- b) obrany;
- c) veřejné bezpečnosti;
- d) předcházení trestným činům a jejich vyšetřování, odhalování a stíhání nebo nedodržování deontologických pravidel pro regulovaná povolání;
- e) významného hospodářského nebo finančního zájmu členského státu nebo Evropské unie včetně měnové, rozpočtové a daňové oblasti;
- f) kontrolní, inspekční nebo regulační funkce vyplývající, i pouze příležitostně, z výkonu veřejné moci v případech uvedených v písmenech c), d) a e);
- g) ochrany subjektu údajů nebo práv a svobod druhých.

2. S výhradou přiměřených právních ochranných opatření vylučujících zejména, že údaje mohou být použity pro účely opatření nebo rozhodnutí vztahujících se na konkrétní osoby, mohou členské státy, pokud prokazatelně neexistuje nebezpečí narušení soukromí subjektu údajů, omezit legislativním opatřením práva uvedená v článku 12, jsou-li údaje zpracovávány výlučně pro účely vědeckého výzkumu nebo jsou-li uchovávány formou osobních záznamů po dobu nepřesahující období nezbytné pro vypracování statistik.

ODDÍL VII PRÁVO SUBJEKTU ÚDAJŮ NA NÁMITKU

Článek 14

Právo subjektu údajů na námitku

Členské státy přiznávají subjektu údajů právo:

- a) alespoň v případech uvedených v čl. 7 písm. e) a f) vznést kdykoli z vážných a legitimních důvodů souvisejících s jeho osobní situací námitku proti zpracování osobních údajů, které se ho týkají, ledaže vnitrostátní právo stanoví jinak. Je-li námitka oprávněná, nesmí se zpracování zahájené správcem těchto údajů nadále týkat;
- b) na návrh a bezplatně vznést námitku proti zpracování osobních údajů, které se ho týkají, připravovanému správcem pro účely přímého marketingu; nebo být informován dříve než jsou osobní údaje poprvé sděleny třetí osobě nebo než jsou použity na její účet pro účely přímého marketingu a musí mu být výslovně poskytnuto právo bezplatně vznést námitky proti zmíněnému sdělení nebo použití. Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zaručily, že subjekty údajů jsou informovány o existenci práva uvedeného v písm. b) prvním pododstavci.

Článek 15

Automatizovaná individuální rozhodnutí

1. Členské státy přiznají všem osobám právo nestat se subjektem rozhodnutí, které vůči nim zakládá právní účinky nebo které se jich významně dotýká, přijatého výlučně na základě automatizovaného zpracování údajů určeného k hodnocení určitých rysů jejich osobnosti, například pracovního výkonu, důvěryhodnosti, spolehlivost, chování, atd.

2. Členské státy stanoví, aniž jsou tím dotčena jiná ustanovení této směrnice, že osoba může být subjektem rozhodnutí uvedeného v odstavci 1, pokud je toto rozhodnutí:

- a) přijato v rámci uzavírání nebo plnění smlouvy za podmínky, že žádosti o uzavření nebo o plnění smlouvy podané subjektem údajů bylo vyhověno nebo že existují vhodná opatření, která zajišťují ochranu jeho oprávněných zájmů, jako možnost projevit svůj názor; nebo

b) povoleno právním předpisem, který rovněž upřesňuje opatření zajišťující ochranu oprávněných zájmů subjektu údajů.

ODDÍL VIII DŮVĚRNÁ POVAHA A BEZPEČNOST ZPRACOVÁNÍ

Článek 16

Důvěrná povaha zpracování

Jakákoli osoba, která jedná z pověření správce nebo zpracovatele, jakož i samotný zpracovatel, který má přístup k osobním údajům, je může zpracovávat pouze podle pokynů správce, ledaže právo stanoví jinak.

Článek 17

Bezpečnost zpracování

1. Členské státy stanoví, že správce musí přijmout vhodná technická a organizační opatření na ochranu osobních údajů proti náhodnému nebo nedovolenému zničení, náhodné ztrátě, úpravám, neoprávněnému sdělování nebo přístupu, zejména pokud zpracování zahrnuje předávání údajů v síti, jakož i proti jakékoli jiné podobě nedovoleného zpracování. Tato opatření mají zajistit, s ohledem na stav techniky a na náklady na jejich provedení, přiměřenou úroveň bezpečnosti odpovídající rizikům vyplývajícím ze zpracování údajů a z povahy údajů, které mají být chráněny.

2. Členské státy stanoví, že správce, pokud je toto zpracování prováděno na jeho účet, si musí zvolit zpracovatele poskytujícího dostatečné záruky s ohledem na technická bezpečnostní opatření a organizační opatření usměrňující zpracování, jež má být provedeno, a že musí dbát na dodržování těchto opatření.

3. Zpracování údajů zpracovatelem musí být upraveno smlouvou nebo právním aktem, který zavazuje zpracovatele vůči správci a který stanoví zejména, že:

— zpracovatel jedná pouze podle pokynů správce;

— povinnosti uvedené v odstavci 1 tak, jak jsou vymezeny právními předpisy členského státu, ve kterém je usazen zpracovatel, jsou pro něj rovněž závazné.

4. Pro zachování důkazů jsou části smlouvy nebo právního aktu o ochraně údajů a požadavků souvisejících s opatřeními uvedenými v odstavci 1 potvrzena písemně nebo jinou rovnocennou formou.

ODDÍL IX OZNÁMENÍ

Článek 18

Oznamovací povinnost vůči orgánu dozoru

1. Členské státy stanoví, že správce nebo popřípadě jeho zástupce musí zaslat oznámení orgánu dozoru uvedenému v článku 28, a to před zahájením zcela nebo částečně automatizovaného zpracování nebo souboru těchto zpracování se stejným účelem nebo se souvisejícími účely.

2. Členské státy mohou stanovit zjednodušení oznámení nebo výjimku z oznamovací povinnosti pouze v následujících případech a za následujících podmínek:

— pokud upřesní pro kategorie zpracování, které s přihlédnutím ke zpracovávaným údajům nemohou poškodit práva a svobody subjektů údajů, účely zpracování, údaje nebo kategorie zpracovávaných údajů, kategorii nebo kategorie subjektů údajů, příjemce nebo kategorie příjemců, kterým mají být údaje sděleny, a dobu uchování údajů a/nebo

— pokud správce určí, v souladu s vnitrostátním právem, kterému podléhá, osobu pověřenou ochranou údajů, který je zejména pověřen:

— zajistit nezávislým způsobem interní uplatňování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice,

— vést seznam zpracování provedených správcem, který obsahuje informace uvedené v čl. 21 odst. 2,

a zajistí tímto způsobem, že zpracování nemohou poškodit práva a svobody subjektů údajů.

3. Členské státy mohou stanovit, že se odstavec 1 nevztahuje na zpracování, jejichž jediným účelem je vedení rejstříku, který je podle právních předpisů určen pro poskytování informací veřejnosti a je přístupný obecně veřejnosti nebo jakékoli jiné osobě, která osvědčí právní zájem.
4. Členské státy mohou stanovit výjimku z oznamovací povinnosti nebo zjednodušení oznámení pro zpracování uvedená v čl. 8 odst. 2 písm. d).
5. Členské státy mohou stanovit, že neautomatizovaná zpracování osobních údajů nebo některá z nich jsou předmětem oznámení popřípadě zjednodušeného oznámení.

Článek 19

Obsah oznámení

1. Členské státy upřesní informace, které musí být uvedeny v oznámení. Obsahují alespoň:
 - a) jméno a adresu správce a popřípadě jeho zástupce;
 - b) účel nebo účely zpracování;
 - c) popis kategorie nebo kategorií subjektů údajů a údajů nebo kategorií údajů, které se na ně vztahují;
 - d) příjemce nebo kategorie příjemců, kterým mohou být údaje sděleny;
 - e) předpokládané předávání údajů do třetích zemí;
 - f) obecný popis umožňující předběžně posoudit vhodnost opatření přijatých pro zajištění bezpečnosti zpracování ve smyslu článku 17.
2. Členské státy upřesní postupy oznamování změn týkajících se informací uvedených v odstavci 1 orgánu dozoru.

Článek 20

Předběžné kontroly

1. Členské státy vymezí zpracování, která by mohla představovat zvláštní rizika z hlediska práv a svobod subjektů údajů, a dbají na to, aby tato zpracování byla před jejich započítáním prošetřena.
2. Tato předběžná šetření jsou prováděna orgány dozoru po obdržení oznámení od správce nebo osobu pověřenou ochranou údajů, který musí v případě pochybností konzultovat orgán dozoru.
3. Členské státy mohou přistoupit k tomuto šetření rovněž v rámci vypracování opatření přijatého vnitrostátním parlamentem nebo opatření založeného na tomto legislativním opatření, které vymezuje povahu zpracování a stanoví vhodná ochranná opatření.

Článek 21

Zveřejnění zpracování

1. Členské státy přijmou opatření, kterými zajistí zveřejnění zpracování.
2. Členské státy stanoví, že orgány dozoru povedou rejstřík zpracování oznámených na základě článku 18. Rejstřík obsahuje alespoň informace vyjmenované v čl. 19 odst. 1 písm. a) až e). Tento rejstřík je přístupný komukoli.
3. Pokud jde o zpracování, která nepodléhají oznámení, členské státy stanoví, že správce nebo jiný subjekt určený členským státem poskytnou vhodnou formou komukoli, kdo o to požádá, alespoň informace uvedené v čl. 19 odst. 1 písm. a) až e). Členské státy mohou stanovit, že toto ustanovení se nepoužije pro zpracování, jejichž jediným účelem je vedení rejstříku, který je na základě právních předpisů určen pro informování veřejnosti a je přístupný veřejnosti nebo jakékoli osobě, která osvědčí právní zájem.

KAPITOLA III SOUDNÍ PŘEZKUM, ODPOVĚDNOST A SANKCE

Článek 22

Soudní přezkum

Aniž je tím dotčena možnost opravného prostředku ve správním řízení, který je možno podat, zejména orgánu dozoru uvedenému v článku 28, stanoví všechny členské státy, že každá osoba má právo v případě porušení práv, jež jí jsou zaručeny vnitrostátními předpisy, které se uplatní na dotčené zpracování, předložit věc soudu.

Článek 23

Odpovědnost

1. Členské státy stanoví, že kdokoli, kdo byl poškozen neoprávněným zpracováním nebo jinou činností neslučitelnou s vnitrostátními předpisy přijatými k provedení této směrnice, má právo na náhradu utrpěné škody od správce.
2. Správce může být částečně nebo zcela zbaven této odpovědnosti, pokud prokáže, že za vznik škody neodpovídá.

Článek 24

Sankce

Členské státy přijmou vhodná opatření, kterými zajistí uplatňování ustanovení této směrnice, a zejména určí sankce, které se uplatní v případě porušení předpisů přijatých na základě této směrnice.

KAPITOLA IV

PŘEDÁVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ DO TŘETÍCH ZEMÍ

Článek 25

Zásady

1. Členské státy stanoví, že k předávání osobních údajů, které jsou předmětem zpracování nebo které mají být předmětem zpracování po předání, do třetích zemí může dojít, aniž by tím bylo dotčeno dodržování vnitrostátních předpisů přijatých na základě ostatních ustanovení této směrnice, pouze pokud dotyčná třetí země zajistí odpovídající úroveň ochrany.
2. Odpovídající úroveň ochrany poskytovaná třetí zemí se posoudí s ohledem na všechny okolnosti související s předáním nebo předáváním údajů; zejména se přihlédnou k povaze údajů, účelu a trvání předpokládaného či předpokládaných zpracování, zemi původu a zemi konečného určení, právním předpisům, obecným nebo zvláštním, platným v dotčené třetí zemi, jakož i profesním pravidlům a bezpečnostním opatřením, která jsou ve třetí zemi dodržována.
3. Členské státy a Komise se vzájemně informují o případech, kdy se domnívají, že některá třetí země nezajišťuje odpovídající úroveň ochrany ve smyslu odstavce 2.
4. Pokud Komise zjistí, postupem podle čl. 31 odst. 2, že třetí země nezajišťuje odpovídající úroveň ochrany ve smyslu odstavce 2 tohoto článku, přijmou členské státy opatření nezbytná pro zamezení jakémukoli předávání údajů stejného druhu do dotčené třetí země.
5. Ve vhodný okamžik Komise zahájí jednání s cílem napravit stav vyplývající ze zjištění podle odstavce 4.
6. Postupem podle čl. 31 odst. 2 Komise může konstatovat, že třetí země zajišťuje odpovídající úroveň ochrany ve smyslu odstavce 2 tohoto článku na základě svých vnitrostátních předpisů nebo svých mezinárodních závazků sjednaných zejména na závěr jednání uvedených v odstavci 5 s cílem zajistit ochranu soukromí a základních práv a svobod osob. Členské státy přijmou opatření nezbytná pro dosažení souladu s rozhodnutím Komise.

Článek 26

Výjimky

1. Odchylně od článku 25 a s výhradou opačných ustanovení jejich vnitrostátního práva upravujících zvláštní případy členské státy stanoví, že předání nebo předávání osobních údajů do třetí země, která nezajišťuje odpovídající úroveň ochrany ve smyslu čl. 25 odst. 2, může být provedeno za podmínky, že:
 - a) subjekt údajů nepochybně udělil svůj souhlas s předpokládaným předáním; nebo
 - b) předání je nezbytné pro splnění smlouvy mezi subjektem údajů a správcem nebo pro splnění předmluvních opatření přijatých na žádost subjektu údajů; nebo
 - c) předání je nezbytné pro uzavření nebo plnění smlouvy, která byla uzavřena nebo která má být uzavřena v zájmu subjektu údajů mezi správcem a třetí osobou; nebo
 - d) předání je nezbytné nebo se stává právně závazným pro zachování důležitého veřejného zájmu nebo pro zjištění, výkon nebo obranu právních nároků před soudem; nebo
 - e) předání je nezbytné pro ochranu životně důležitých zájmů subjektu údajů; nebo

f) k předání dochází z veřejného rejstříku, který je na základě právních předpisů určen pro informování veřejnosti a je přístupný veřejnosti nebo jakékoli osobě, která osvědčí svůj právní zájem, pokud jsou v daném případě splněny právní podmínky tohoto přístupu.

2. Aniž je tím dotčen odstavec 1, může členský stát povolit předání nebo předávání osobních údajů do třetí země, která nezajišťuje odpovídající úroveň ochrany ve smyslu čl. 25 odst. 2, pokud správce poskytne dostatečná ochranná opatření pro ochranu soukromí a základních práv a svobod osob, jakož i pro výkon odpovídajících práv; tato ochranná opatření mohou zejména vyplývat z vhodných smluvních doložek.

3. Členský stát informuje Komisi a ostatní členské státy o povoleních, která udělí podle odstavce 2. Pokud jiný členský stát nebo Komise podají námitky a řádně je odůvodní z hlediska ochrany soukromí a základních lidských práv a svobod, přijme Komise vhodná opatření postupem podle čl. 31 odst. 1. Členské státy přijmou opatření nezbytná pro dosažení souladu s rozhodnutím Komise.

4. Pokud Komise rozhodne postupem podle čl. 31 odst. 2, že některé standardní smluvní doložky představují dostatečná ochranná opatření uvedená v odstavci 2, přijmou členské státy opatření nezbytná pro dosažení souladu s rozhodnutím Komise.

KAPITOLA V KODEXY CHOVÁNÍ

Článek 27

1. Členské státy a Komise podporují vypracování kodexů chování, které mají přispět s ohledem na zvláštní povahu různých odvětví k řádnému uplatňování vnitrostátních právních předpisů přijímaných členskými státy na základě této směrnice.

2. Členské státy stanoví, že profesní sdružení a další organizace zastupující ostatní kategorie správců, které vypracovaly návrhy vnitrostátních kodexů chování nebo které mají v úmyslu změnit nebo prodloužit platnost stávajících vnitrostátních kodexů chování, je mohou předložit k posouzení vnitrostátnímu orgánu. Členské státy stanoví, že tento orgán se mimo jiné ujistí o souladu návrhů, které jsou mu předloženy, s vnitrostátními předpisy přijatými k provedení této směrnice. Považuje-li to za účelné, může si tento orgán vyžádat připomínky subjektů údajů nebo jejich zástupců.

3. Návrhy kodexů ve Společenství, jakož i změny či prodloužení platnosti stávajících kodexů ve Společenství, mohou být předloženy pracovní skupině uvedené v článku 29. Tato pracovní skupina se mimo jiné vyjádří k souladu návrhů, které jí jsou předloženy, s vnitrostátními předpisy přijatými k provedení této směrnice. Považuje-li to za účelné, vyžádá si připomínky subjektů údajů nebo jejich zástupců. Komise může zajistit vhodné zveřejnění kodexů, které tato pracovní skupina schválila.

KAPITOLA VI ORGÁN DOZORU A PRACOVNÍ SKUPINA PRO OCHRANU FYZICKÝCH OSOB V SOUVISLOSTI SE ZPRACOVÁNÍM OSOBNÍCH ÚDAJŮ

Článek 28

Orgán dozoru

1. Každý členský stát pověří jeden nebo několik orgánů veřejné moci na svém území dohledem nad dodržováním předpisů přijatých členskými státy na základě této směrnice. Tyto orgány plní úkoly, kterými jsou pověřeny, zcela nezávisle.

2. Každý členský stát zajistí, aby orgány dozoru byly konzultovány při vypracovávání správních opatření nebo předpisů týkajících se ochrany práv a svobod osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů.

3. Každý orgán dozoru má zejména:

— pravomoci provádět šetření, jako například pravomoc přístupu k údajům, které jsou předmětem zpracování, a shromažďovat veškeré informace nezbytné pro splnění svého úkolu dozoru;

— pravomoci účinně zasáhnout, jako například zaujmout stanovisko před zahájením zpracování v souladu s článkem 20 a zajistit vhodné zveřejnění těchto stanovisek nebo pravomoc nařídit blokování, výmaz nebo zničení údajů nebo dočasně nebo trvale zakázat zpracování nebo pravomoc zaslat správci

upozornění či napomenutí nebo pravomoc obrátit se na parlament členského státu či na jiné politické orgány;

— pravomoc obrátit se na soud v případě porušení vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice nebo pravomoc oznámit tato porušení soudním orgánům.

Proti rozhodnutím orgánu dozoru, která dala vzniknout stížnostem, je možné využít opravný prostředek k soudu.

4. Na orgán dozoru se může obrátit jakákoli osoba nebo sdružení zastupující tuto osobu se žádostí týkající se ochrany svých práv a svobod v souvislosti se zpracováním osobních údajů. Dotčená osoba je informována o způsobu vyřízení své žádosti. Na orgán dozoru se může zejména obrátit kdokoli s žádostí o ověření přípustnosti zpracování, pokud se uplatní vnitrostátní předpisy přijaté na základě článku 13 této směrnice. Osoba je za každých okolností informována, zda k ověření došlo.

5. Orgány dozoru vypracují v pravidelných lhůtách zprávu o své činnosti. Tato zpráva se zveřejní.

6. Nezávisle na vnitrostátním právu, které se použije na dané zpracování, je orgán dozoru oprávněn vykonávat na území vlastního členského státu pravomoci, které mu byly uděleny v souladu s odstavcem 3. Každý orgán může být vyzván, aby vykonával své pravomoci na žádost orgánu jiného členského státu. Orgány dozoru vzájemně spolupracují v míře nezbytné pro plnění svých úkolů, zejména výměnou veškerých užitečných informací.

7. Členské státy stanoví, že členové a zaměstnanci orgánů dozoru podléhají povinnosti dodržovat profesní tajemství v souvislosti s důvěrnými informacemi, ke kterým mají přístup, a to i po skončení své činnosti.

Článek 29

Pracovní skupina pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů

1. Zřizuje se pracovní skupina pro ochranu fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů (dále jen „pracovní skupina“). Pracovní skupina má poradní funkci a je nezávislá.

2. Pracovní skupinu tvoří zástupce orgánu dozoru nebo orgánů dozoru určených jednotlivými členskými státy, zástupce orgánu nebo orgánů vytvořených pro orgány a instituce Společenství a zástupce Komise. Každý člen pracovní skupiny je jmenován institucí, orgánem nebo orgány, které zastupuje. Pokud členský stát určil několik orgánů dozoru, jmenují tyto orgány společného zástupce. Obdobně je tomu v případě orgánů vytvořených pro orgány a instituce Společenství.

3. Pracovní skupina přijímá rozhodnutí prostou většinou zástupců orgánů dozoru.

4. Pracovní skupina zvolí svého předsedu. Funkční období předsedy je dva roky. Může být zvolen opakovaně.

5. Sekretariát pracovní skupiny zajišťuje Komise.

6. Pracovní skupina přijme svůj jednací řád.

7. Pracovní skupina projednává otázky zařazené na pořad jednání jejím předsedou buď z jeho podnětu, nebo na žádost zástupce orgánů dozoru nebo Komise.

Článek 30

1. Pracovní skupina má tyto úkoly:

a) posuzovat veškeré otázky týkající se uplatňování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice s cílem přispívat k jejich jednotnému uplatňování;

b) zaujímat pro Komisi stanovisko o úrovni ochrany ve Společenství a ve třetích zemích;

c) poskytovat Komisi poradenství o všech návrzích změn této směrnice, o všech návrzích doplňujících nebo zvláštních opatření, která by měla být přijata pro ochranu práv a svobod fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů, jakož i o všech ostatních návrzích opatření ve Společenství, která mají vliv na tato práva a svobody;

d) zaujmout stanovisko ke kodexům chování vypracovaným na úrovni Společenství.

2. Pokud pracovní skupina zjistí, že mezi právními předpisy a praxí členských států vznikají rozpory, které by mohly narušit rovnocennost ochrany osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů ve Společenství, uvědomí o tom Komisi.

3. Pracovní skupina může z vlastního podnětu podat doporučení k jakékoli otázce týkající se ochrany osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů ve Společenství.

4. Stanoviska a doporučení pracovní skupiny jsou předávána Komisi a výboru uvedenému v článku 31.
5. Komise uvědomí pracovní skupinu o způsobu zpracování předaných stanovisek a doporučení. Za tím účelem vypracuje zprávu, která je rovněž předána Evropskému parlamentu a Radě. Tato zpráva se zveřejní.
6. Pracovní skupina vypracuje výroční zprávu o stavu ochrany fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů ve Společenství a třetích zemích, kterou předá Komisi, Evropskému parlamentu a Radě. Tato zpráva se zveřejní.

KAPITOLA VII PROVÁDĚCÍ OPATŘENÍ VE SPOLEČENSTVÍ

Článek 31

Výbor

1. Komisi je nápomocen výbor složený ze zástupců členských států, kterému předsedá zástupce Komise.
2. Zástupce Komise předloží výboru návrh opatření, která mají být přijata. Výbor zaujme stanovisko k tomuto návrhu ve lhůtě, kterou může předseda stanovit podle naléhavosti věci. Stanovisko se přijímá většinou stanovenou v čl. 148 odst. 2 Smlouvy. Hlasům zástupců členských států ve výboru je přidělena váha stanovená v uvedeném článku. Předseda nehlasuje. Komise přijme opatření, která jsou okamžitě použitelná. Pokud však tato opatření nejsou v souladu se stanoviskem výboru, sdělí je Komise neprodleně Radě. V tomto případě:
 - Komise odloží nejvýše o tři měsíce ode dne tohoto sdělení použitelnost opatření, o kterých rozhodla,
 - Rada může kvalifikovanou většinou ve lhůtě stanovené v první odrážce přijmout jiné rozhodnutí.

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 32

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do tří let od jejího přijetí. Tato opatření přijatá členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení.
2. Členské státy dbají, aby zpracování zahájená před nabytím účinnosti vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice byla uvedena v soulad s těmito předpisy nejpozději tři roky po tomto datu. Odchylně od předchozího pododstavce mohou členské státy stanovit, že zpracování údajů, která jsou ke dni nabytí účinnosti vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice již obsažena v manuálních rejstřících, budou uvedena do souladu s články 6, 7 a 8 této směrnice ve lhůtě dvanácti let od jejího přijetí. Členské státy však umožní subjektu údajů, aby na svou žádost a zejména při výkonu práva na přístup dosáhl opravy, výmazu nebo blokování údajů neúplných, nepřesných nebo uchovávaných způsobem neslučitelným s legitimními účely sledovanými správcem.
3. Odchylně od odstavce 2 mohou členské státy stanovit s výhradou vhodných ochranných opatření, že údaje uchovávané výlučně pro účely vědeckého výzkumu nebudou uvedeny v soulad s články 6, 7 a 8 této směrnice.
4. Členské státy sdělí Komisi znění vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 33

Komise pravidelně předkládá Evropskému parlamentu a Radě zprávu o provádění této směrnice poprvé nejpozději tři roky po dni stanoveném v čl. 32 odst. 1 a v případě potřeby ji doplní o návrhy na vhodné změny. Tato zpráva se zveřejní. Komise posoudí zejména uplatňování této směrnice na zpracování údajů tvořených zvuky nebo obrazy, které se týkají fyzických osob, a předloží vhodné návrhy, které se projeví jako nezbytné s ohledem na rozvoj informačních technologií a na stav prací o informační společnosti.

Článek 34

Tato směrnice je určena členskými státem.

V Lucemburku dne 24. října 1995.

Za Evropský parlament
předseda
K. HANSCH

Za Radu
předseda
L. ATIENZA SERNA

Příloha č. 2: Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

101/2000 Sb.

ZÁKON

ze dne 4. dubna 2000

o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Změna: 227/2000 Sb.
Změna: 177/2001 Sb.
Změna: 450/2001 Sb.
Změna: 107/2002 Sb.
Změna: 310/2002 Sb.
Změna: 517/2002 Sb.
Změna: 439/2004 Sb.
Změna: 480/2004 Sb.
Změna: 439/2004 Sb. (část), 626/2004 Sb.
Změna: 413/2005 Sb., 444/2005 Sb.
Změna: 342/2006 Sb.
Změna: 109/2006 Sb.
Změna: 170/2007 Sb.
Změna: 52/2009 Sb.
Změna: 41/2009 Sb.
Změna: 227/2009 Sb.
Změna: 281/2009 Sb.
Změna: 468/2011 Sb.
Změna: 375/2011 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

HLAVA I

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Předmět úpravy

Tento zákon v souladu s právem Evropských společenství,¹⁾ mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána,^{1a)} a k naplnění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států.

§ 2

(1) Zřizuje se Úřad pro ochranu osobních údajů se sídlem v Praze (dále jen "Úřad").

(2) Úřadu jsou svěřeny kompetence ústředního správního úřadu pro oblast ochrany osobních údajů v rozsahu stanoveném tímto zákonem a další kompetence stanovené zvláštním právním předpisem,¹⁾ mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu, a přímo použitelnými předpisy Evropských společenství.

(3) Úřad vykonává působnost dozorového úřadu pro oblast ochrany osobních údajů vyplývající z mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu.

§ 3

Působnost zákona

(1) Tento zákon se vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby.

(2) Tento zákon se vztahuje na veškeré zpracovávání osobních údajů, ať k němu dochází automatizovaně nebo jinými prostředky.

(3) Tento zákon se nevztahuje na zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu.

(4) Tento zákon se nevztahuje na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány.

(5) Tento zákon se dále vztahuje na zpracování osobních údajů

a) jestliže se právní řád České republiky použije přednostně na základě mezinárodního práva veřejného, i když správce není usazen na území České republiky,

b) jestliže správce, který je usazen mimo území Evropské unie, provádí zpracování na území České republiky a nejedná se pouze o předání osobních údajů přes území Evropské unie; v tomto případě je správce povinen zmocnit postupem podle § 6 na území České republiky zpracovatele. Jestliže zpracování provádí správce prostřednictvím svých organizačních jednotek umístěných na území Evropské unie, musí zajistit, že tyto organizační jednotky budou zpracovávat osobní údaje v souladu s národním právem příslušného členského státu Evropské unie.

(6) Ustanovení § 5 odst. 1 a § 11 a 12 se nepoužijí pro zpracování osobních údajů nezbytných pro plnění povinností správce stanovených zvláštními zákony pro zajištění

a) bezpečnosti České republiky,⁴⁾

b) obrany České republiky,⁵⁾

c) veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti,⁶⁾

d) předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti a stíhání trestných činů,⁷⁾

e) významného hospodářského zájmu České republiky nebo Evropské unie,⁸⁾

f) významného finančního zájmu České republiky nebo Evropské unie, kterým je zejména stabilita finančního trhu a měny, fungování peněžního oběhu a platebního styku, jakož i rozpočtová a daňová opatření,⁹⁾

g) výkonu kontroly, dozoru, dohledu a regulace spojených s výkonem veřejné moci v případech uvedených v písmenech c), d), e) a f),¹⁰⁾ nebo

h) činností spojených se zpřístupňováním svazků bývalé Státní bezpečnosti.^{10a)}

§ 4

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

a) osobním údajem jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu,

b) citlivým údajem osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů; citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů,

c) anonymním údajem takový údaj, který buď v původním tvaru nebo po provedení zpracování nelze vztáhnout k určenému nebo určitelnému subjektu údajů,

- d) subjektem údajů fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují,
- e) zpracováním osobních údajů jakákoliv operace nebo soustava operací, které správce nebo zpracovatel systematicky provádějí s osobními údaji, a to automatizovaně nebo jinými prostředky. Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace,
- f) shromažďováním osobních údajů systematický postup nebo soubor postupů, jehož cílem je získání osobních údajů za účelem jejich dalšího uložení na nosič informací pro jejich okamžité nebo pozdější zpracování,
- g) uchováváním osobních údajů udržováním údajů v takové podobě, která je umožňuje dále zpracovávat,
- h) blokováním operace nebo soustava operací, kterými se na stanovenou dobu omezí způsob nebo prostředky zpracování osobních údajů, s výjimkou nezbytných zásahů,
- i) likvidací osobních údajů se rozumí fyzické zničení jejich nosiče, jejich fyzické vymazání nebo jejich trvalé vyloučení z dalších zpracování,
- j) správcem každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Zpracováním osobních údajů může správce zmocnit nebo pověřit zpracovatele, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak,
- k) zpracovatelem každý subjekt, který na základě zvláštního zákona nebo pověření správcem zpracovává osobní údaje podle tohoto zákona,
- l) zveřejněným osobním údajem osobní údaj zpřístupněný zejména hromadnými sdělovacími prostředky, jiným veřejným sdělením nebo jako součást veřejného seznamu,
- m) evidencí nebo datovým souborem osobních údajů (dále jen "datový soubor") jakýkoliv soubor osobních údajů uspořádaný nebo zpřístupnitelný podle společných nebo zvláštních kritérií,
- n) souhlasem subjektu údajů svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsahem je svolení subjektu údajů se zpracováním osobních údajů,
- o) příjemcem každý subjekt, kterému jsou osobní údaje zpřístupněny; za příjemce se nepovažuje subjekt, který zpracovává osobní údaje podle § 3 odst. 6 písm. g).

HLAVA II

PRÁVA A POVINNOSTI PŘI ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

§ 5

(1) Správce je povinen

- a) stanovit účel, k němuž mají být osobní údaje zpracovány,
- b) stanovit prostředky a způsob zpracování osobních údajů,
- c) zpracovat pouze přesné osobní údaje, které získal v souladu s tímto zákonem. Je-li to nezbytné, osobní údaje aktualizuje. Zjistí-li správce, že jím zpracované osobní údaje nejsou s ohledem na stanovený účel přesné, provede bez zbytečného odkladu přiměřená opatření, zejména zpracování blokuje a osobní údaje opraví nebo doplní, jinak osobní údaje zlikviduje. Nepřesné osobní údaje lze zpracovat pouze v mezích uvedených v § 3 odst. 6.¹¹⁾ Nepřesné osobní údaje se musí označit. Informaci o blokování, opravě, doplnění nebo likvidaci osobních údajů je správce povinen bez zbytečného odkladu předat všem příjemcům,
- d) shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění stanoveného účelu,
- e) uchovávat osobní údaje pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování. Po uplynutí této doby mohou být osobní údaje uchovávány pouze pro účely státní statistické služby, pro účely vědecké a pro účely archivnictví. Při použití pro tyto účely je třeba dbát práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů a osobní údaje anonymizovat, jakmile je to možné,
- f) zpracovávat osobní údaje pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny. Zpracovávat k jinému účelu lze osobní údaje jen v mezích ustanovení § 3 odst. 6, nebo pokud k tomu dal subjekt údajů předem souhlas,

g) shromažďovat osobní údaje pouze otevřeně; je vyloučeno shromažďovat údaje pod záminkou jiného účelu nebo jiné činnosti,

h) nesdružovat osobní údaje, které byly získány k rozdílným účelům.

(2) Správce může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu údajů. Bez tohoto souhlasu je může zpracovávat,

a) jestliže provádí zpracování nezbytné pro dodržení právní povinnosti správce,¹²⁾

b) jestliže je zpracování nezbytné pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů, nebo pro jednání o uzavření nebo změně smlouvy uskutečněné na návrh subjektu údajů,

c) pokud je to nezbytně třeba k ochraně životně důležitých zájmů subjektu údajů. V tomto případě je třeba bez zbytečného odkladu získat jeho souhlas. Pokud souhlas není dán, musí správce ukončit zpracování a údaje zlikvidovat,

d) jedná-li se o oprávněně zveřejněné osobní údaje v souladu se zvláštním právním předpisem.¹³⁾ Tím však není dotčeno právo na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů,

e) pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby; takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života,

f) pokud poskytuje osobní údaje o veřejně činné osobě, funkcionáři či zaměstnanci veřejné správy, které vypovídají o jeho veřejné anebo úřední činnosti, o jeho funkčním nebo pracovním zařazení, nebo,

g) jedná-li se o zpracování výlučně pro účely archivnictví podle zvláštního zákona.

(3) Provádí-li správce zpracování osobních údajů na základě zvláštního zákona,¹²⁾ je povinen dbát práva na ochranu soukromého a osobního života subjektu údajů.

(4) Subjekt údajů musí být při udělení souhlasu informován o tom, pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období. Souhlas subjektu údajů se zpracováním osobních údajů musí být správce schopen prokázat po celou dobu zpracování.

(5) Provádí-li správce nebo zpracovatel zpracování osobních údajů za účelem nabízení obchodu nebo služeb subjektu údajů, lze pro tento účel použít jméno, příjmení a adresu subjektu údajů, pokud tyto údaje byly získány z veřejného seznamu nebo v souvislosti se svojí činností jakožto správce nebo zpracovatele. Správce nebo zpracovatel však nesmí uvedené údaje dále zpracovávat, pokud s tím subjekt údajů vyslovil nesouhlas. Nesouhlas se zpracováním je nutné vyjádřit písemně. Bez souhlasu subjektu údajů nelze k uvedeným údajům přiřazovat další osobní údaje.

(6) Správce, který zpracovává osobní údaje podle odstavce 5, může tyto údaje předat jinému správci pouze za splnění těchto podmínek:

a) údaje subjektu údajů byly získány v souvislosti s činností správce nebo se jedná o zveřejněné osobní údaje,

b) údaje budou využívány pouze za účelem nabízení obchodu a služeb,

c) subjekt údajů byl o tomto postupu správce předem informován a nevyslovil s tímto postupem nesouhlas.

(7) Jiný správce, kterému byly předány údaje podle odstavce 6, nesmí tyto údaje předávat jiné osobě.

(8) Nesouhlas se zpracováním podle odstavce 6 písm. c) musí subjekt údajů učinit písemně. Správce je povinen informovat každého správce, kterému předal jméno, příjmení a adresu subjektu údajů, o tom, že subjekt údajů vyslovil nesouhlas se zpracováním.

(9) Za účelem vyloučení možnosti, že jméno, příjmení a adresa subjektu údajů budou opakovaně použity k nabídce obchodu a služeb, je správce oprávněn dále zpracovávat pro svoji vlastní potřebu jméno, příjmení a adresu subjektu údajů přesto, že subjekt údajů vyslovil nesouhlas podle odstavce 5.

§ 6

Pokud zmocnění nevyplývá z právního předpisu, musí správce se zpracovatelem uzavřít smlouvu o zpracování osobních údajů. Smlouva musí mít písemnou formu. Musí v ní být zejména výslovně uvedeno, v jakém rozsahu, za jakým účelem a na jakou dobu se uzavírá a musí obsahovat záruky zpracovatele o technickém a organizačním zabezpečení ochrany osobních údajů.

§ 7

Povinnosti stanovené v § 5 platí obdobně také pro zpracovatele.

§ 8

Jestliže zpracovatel zjistí, že správce porušuje povinnosti stanovené tímto zákonem, je povinen jej na to neprodleně upozornit a ukončit zpracování osobních údajů. Pokud tak neučiní, odpovídá za škodu, která subjektu údajů vznikla, společně a nerozdílně se správcem údajů. Tím není dotčena jeho odpovědnost podle tohoto zákona.

§ 9

Citlivé údaje

Citlivé údaje je možné zpracovávat, jen jestliže

- a) subjekt údajů dal ke zpracování výslovný souhlas. Subjekt údajů musí být při udělení souhlasu informován o tom, pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období. Existenci souhlasu subjektu údajů se zpracováním osobních údajů musí být správce schopen prokázat po celou dobu zpracování. Správce je povinen předem subjekt údajů poučit o jeho právech podle § 12 a 21,
- b) je to nezbytné v zájmu zachování života nebo zdraví subjektu údajů nebo jiné osoby nebo odvrácení bezprostředního závažného nebezpečí hrozícího jejich majetku, pokud není možno jeho souhlas získat zejména z důvodů fyzické, duševní či právní nezpůsobilosti, v případě, že je nezvěstný nebo z jiných podobných důvodů. Správce musí ukončit zpracování údajů, jakmile pominou uvedené důvody, a údaje musí zlikvidovat, ledaže by subjekt údajů dal k dalšímu zpracování souhlas,
- c) se jedná o zpracování při poskytování zdravotních služeb, ochrany veřejného zdraví, zdravotního pojištění a výkon státní správy v oblasti zdravotnictví podle zvláštního zákona¹⁵⁾ nebo se jedná o posuzování zdravotního stavu v jiných případech stanovených zvláštním zákonem,^{15a)}
- d) je zpracování nezbytné pro dodržení povinností a práv správce odpovědného za zpracování v oblasti pracovního práva a zaměstnanosti, stanovené zvláštním zákonem,¹⁶⁾
- e) jde o zpracování, které sleduje politické, filosofické, náboženské nebo odborové cíle, prováděné v rámci oprávněné činnosti občanského sdružení, nadace nebo jiné právnické osoby nevýdělečné povahy (dále jen "sdružení"), a které se týká pouze členů sdružení nebo osob, se kterými je sdružení v opakujícím se kontaktu souvisejícím s oprávněnou činností sdružení, a osobní údaje nejsou zpřístupňovány bez souhlasu subjektu údajů,
- f) se jedná o údaje podle zvláštního zákona nezbytné pro provádění nemocenského pojištění, důchodového pojištění (zabezpečení), státní sociální podpory a dalších státních sociálních dávek, sociálních služeb, sociální péče, pomoci v hmotné nouzi, a sociálně-právní ochrany dětí, a při zajištění ochrany těchto údajů v souladu se zákonem,
- g) se zpracování týká osobních údajů zveřejněných subjektem údajů,
- h) je zpracování nezbytné pro zajištění a uplatnění právních nároků,
- ch) jsou zpracovány výlučně pro účely archivnictví podle zvláštního zákona, nebo
- i) se jedná o zpracování podle zvláštních zákonů při předcházení, vyhledávání, odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů a pátrání po osobách.

§ 10

Při zpracování osobních údajů správce a zpracovatel dbá, aby subjekt údajů neutrpěl újmu na svých právech, zejména na právu na zachování lidské důstojnosti, a také dbá na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života subjektu údajů.

§ 11

(1) Správce je při shromažďování osobních údajů povinen subjekt údajů informovat o tom, v jakém rozsahu a pro jaký účel budou osobní údaje zpracovány, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být osobní údaje zpřístupněny, nejsou-li subjektu údajů tyto informace již známy. Správce musí subjekt údajů informovat o jeho právu přístupu k osobním údajům, právu na opravu osobních údajů, jakož i o dalších právech stanovených v § 21.

(2) V případě, kdy správce zpracovává osobní údaje získané od subjektu údajů, musí subjekt údajů poučit o tom, zda je poskytnutí osobního údaje povinné či dobrovolné. Je-li subjekt údajů povinen podle

zvláštního zákona osobní údaje pro zpracování poskytnout, poučí jej správce o této skutečnosti, jakož i o následcích odmítnutí poskytnutí osobních údajů.

(3) Informace a poučení podle odstavce 1 není povinen správce poskytovat v případech, kdy osobní údaje nezískal od subjektu údajů, pokud

a) zpracovává osobní údaje výlučně pro účely výkonu státní statistické služby, vědecké nebo archivní účely a poskytnutí takových informací by vyžadovalo neúměrné úsilí nebo nepřiměřeně vysoké náklady; nebo pokud ukládání na nosiče informací nebo zpřístupnění je výslovně stanoveno zvláštním zákonem. V těchto případech je správce povinen přijmout potřebná opatření proti neoprávněnému zasahování do soukromého a osobního života subjektu údajů,

b) zpracování osobních údajů mu ukládá zvláštní zákon nebo je takových údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštních zákonů,

c) zpracovává výlučně oprávněně zveřejněné osobní údaje, nebo

d) zpracovává osobní údaje získané se souhlasem subjektu údajů.

(4) Předchozími ustanoveními nejsou dotčena práva subjektu údajů požadovat informace podle zvláštních zákonů.¹⁸⁾

(5) Při zpracování osobních údajů podle § 5 odst. 2 písm. e) a § 9 písm. h) je správce povinen bez zbytečného odkladu subjekt údajů informovat o zpracování jeho osobních údajů.

(6) Žádné rozhodnutí správce nebo zpracovatele, jehož důsledkem je zásah do právních a právem chráněných zájmů subjektu údajů, nelze bez ověření vydat nebo učinit výlučně na základě automatizovaného zpracování osobních údajů. To neplatí v případě, že takové rozhodnutí bylo učiněno ve prospěch subjektu údajů a na jeho žádost.

(7) Informační povinnost upravenou v § 11 může za správce plnit zpracovatel.

§ 12

Přístup subjektu údajů k informacím

(1) Požádá-li subjekt údajů o informaci o zpracování svých osobních údajů, je mu správce povinen tuto informaci bez zbytečného odkladu předat.

(2) Obsahem informace je vždy sdělení o

a) účelu zpracování osobních údajů,

b) osobních údajích, případně kategoriích osobních údajů, které jsou předmětem zpracování, včetně veškerých dostupných informací o jejich zdroji,

c) povaze automatizovaného zpracování v souvislosti s jeho využitím pro rozhodování, jestliže jsou na základě tohoto zpracování činěny úkony nebo rozhodnutí, jejichž obsahem je zásah do práva a oprávněných zájmů subjektu údajů,

d) příjemci, případně kategoriích příjemců.

(3) Správce má právo za poskytnutí informace požadovat přiměřenou úhradu nepřevyšující náklady nezbytné na poskytnutí informace.

(4) Povinnost správce poskytnout informace subjektu údajů upravenou v § 12 může za správce plnit zpracovatel.

Povinnosti osob při zabezpečení osobních údajů

§ 13

(1) Správce a zpracovatel jsou povinni přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů. Tato povinnost platí i po ukončení zpracování osobních údajů.

(2) Správce nebo zpracovatel je povinen zpracovat a dokumentovat přijatá a provedená technicko-organizační opatření k zajištění ochrany osobních údajů v souladu se zákonem a jinými právními předpisy.

(3) V rámci opatření podle odstavce 1 správce nebo zpracovatel posuzuje rizika týkající se

a) plnění pokynů pro zpracování osobních údajů osobami, které mají bezprostřední přístup k osobním údajům,

- b) zabránění neoprávněným osobám přistupovat k osobním údajům a k prostředkům pro jejich zpracování,
 - c) zabránění neoprávněnému čtení, vytváření, kopírování, přenosu, úpravě či vymazání záznamů obsahujících osobní údaje a
 - d) opatření, která umožní určit a ověřit, komu byly osobní údaje předány.
- (4) V oblasti automatizovaného zpracování osobních údajů je správce nebo zpracovatel v rámci opatření podle odstavce 1 povinen také
- a) zajistit, aby systémy pro automatizovaná zpracování osobních údajů používaly pouze oprávněné osoby,
 - b) zajistit, aby fyzické osoby oprávněné k používání systémů pro automatizovaná zpracování osobních údajů měly přístup pouze k osobním údajům odpovídajícím oprávnění těchto osob, a to na základě zvláštních uživatelských oprávnění zřízených výlučně pro tyto osoby,
 - c) pořizovat elektronické záznamy, které umožní určit a ověřit, kdy, kým a z jakého důvodu byly osobní údaje zaznamenány nebo jinak zpracovány, a
 - d) zabránit neoprávněnému přístupu k datovým nosičům.

§ 14

Zaměstnanci správce nebo zpracovatele a jiné osoby, které zpracovávají osobní údaje na základě smlouvy se správcem nebo zpracovatelem, mohou zpracovávat osobní údaje pouze za podmínek a v rozsahu správcem nebo zpracovatelem stanoveném.

§ 15

- (1) Zaměstnanci správce nebo zpracovatele, jiné fyzické osoby, které zpracovávají osobní údaje na základě smlouvy se správcem nebo zpracovatelem, a další osoby, které v rámci plnění zákonem stanovených oprávnění a povinností přicházejí do styku s osobními údaji u správce nebo zpracovatele, jsou povinni zachovávat mlčenlivost o osobních údajích a o bezpečnostních opatřeních, jejichž zveřejnění by ohrozilo zabezpečení osobních údajů. Povinnost mlčenlivosti trvá i po skončení zaměstnání nebo příslušných prací.
- (2) Ustanovením předchozího odstavce není dotčena povinnost zachovávat mlčenlivost podle zvláštních zákonů.¹⁹⁾
- (3) Povinnost zachovávat mlčenlivost se nevztahuje na informační povinnost podle zvláštních zákonů.²⁰⁾

§ 16

Oznamovací povinnost

- (1) Ten, kdo hodlá jako správce zpracovávat osobní údaje nebo změnit registrované zpracování podle tohoto zákona, s výjimkou zpracování uvedených v § 18, je povinen tuto skutečnost písemně oznámit Úřadu před zpracováním osobních údajů.
- (2) Oznámení musí obsahovat tyto informace:
- a) identifikační údaje správce, u fyzické osoby, která není podnikatelem, jméno, popřípadě jména, příjmení, datum narození a adresu místa trvalého pobytu, u jiných subjektů obchodní firmu nebo název, sídlo a identifikační číslo osoby, pokud bylo přiděleno, a jméno, popřípadě jména, a příjmení osob, které jsou jejich statutárními zástupci,
 - b) účel nebo účely zpracování,
 - c) kategorie subjektů údajů a osobních údajů, které se těchto subjektů týkají,
 - d) zdroje osobních údajů,
 - e) popis způsobu zpracování osobních údajů,
 - f) místo nebo místa zpracování osobních údajů,
 - g) příjemce nebo kategorie příjemců,
 - h) předpokládaná předání osobních údajů do jiných států,
 - i) popis opatření k zajištění ochrany osobních údajů podle § 13.
- (3) Obsahuje-li oznámení všechny náležitosti podle odstavce 2 a není-li zahájeno řízení podle § 17 odst. 1, lze po uplynutí lhůty 30 dnů ode dne doručení oznámení zahájit zpracování osobních údajů. Úřad v takovém případě запиše informace uvedené v oznámení do registru.

(4) Neobsahuje-li oznámení všechny náležitosti podle odstavce 2, Úřad neprodleně zašle oznamovateli výzvu, v níž upozorní na chybějící nebo nedostatečné informace a stanoví lhůtu k doplnění oznámení. V případě doplnění oznámení začíná běžet lhůta podle odstavce 3 dnem doručení doplnění oznámení. V případě, že Úřad neobdrží doplnění oznámení ve stanovené lhůtě, nahlíží na učiněné oznámení tak, jako by nebylo podáno.

(5) O provedení registrace vydá Úřad na žádost správce osvědčení, které obsahuje datum vyhotovení, číslo jednací, jméno, příjmení a podpis osoby, která osvědčení vydala, otisk úředního razítka, identifikační údaje správce a účel zpracování.

(6) Na postup Úřadu podle odstavců 1 až 5 se nevztahuje správní řád.

§ 17

(1) Vznikne-li z oznámení důvodná obava, že při zpracování osobních údajů by mohlo dojít k porušení tohoto zákona, zahájí Úřad z vlastního podnětu řízení.

(2) Zjistí-li Úřad, že oznámeným zpracováním neporušuje správce podmínky stanovené tímto zákonem, řízení zastaví a provede zápis podle § 16 odst. 3. Nejdříve dnem následujícím po provedení zápisu lze zahájit zpracování osobních údajů. V případě, že oznámené zpracování nesplňuje podmínky stanovené tímto zákonem, zpracování osobních údajů Úřad nepovolí.

§ 17a

(1) Zjistí-li Úřad, že správce, jehož oznámení bylo zapsáno do registru, porušuje podmínky stanovené tímto zákonem, rozhodne o zrušení registrace.

(2) Pomine-li účel, pro který bylo zpracování zaregistrováno, Úřad z vlastního podnětu nebo na žádost správce rozhodne o zrušení registrace.

§ 18

(1) Oznamovací povinnost podle § 16 se nevztahuje na zpracování osobních údajů,

a) které jsou součástí datových souborů veřejně přístupných na základě zvláštního zákona,

b) které správci ukládá zvláštní zákon nebo je takových osobních údajů třeba k uplatnění práv a povinností vyplývajících ze zvláštního zákona, nebo

c) jde-li o zpracování, které sleduje politické, filosofické, náboženské nebo odborové cíle, prováděné v rámci oprávněné činnosti sdružení, a které se týká pouze členů sdružení, nebo osob, se kterými je sdružení v opakujícím se kontaktu souvisejícím s oprávněnou činností sdružení, a osobní údaje nejsou zpřístupňovány bez souhlasu subjektu údajů.

(2) Správce, který provádí zpracování podle § 18 odst. 1 písm. b), je povinen zajistit, aby informace, týkající se zejména účelu zpracování, kategorií osobních údajů, kategorií subjektů údajů, kategorií příjemců a doby uchování, které by byly jinak přístupné prostřednictvím registru vedeného Úřadem podle § 35, byly zpřístupněny, a to i dálkovým přístupem nebo jinou vhodnou formou.

§ 19

Jestliže správce hodlá ukončit svoji činnost, je povinen Úřadu neprodleně oznámit, jak naložil s osobními údaji, pokud se na jejich zpracování vztahuje oznamovací povinnost.

§ 20

Likvidace osobních údajů

(1) Správce nebo na základě jeho pokynu zpracovatel je povinen provést likvidaci osobních údajů, jakmile pomine účel, pro který byly osobní údaje zpracovány, nebo na základě žádosti subjektu údajů podle § 21.

(2) Zvláštní zákon stanoví výjimky týkající se uchovávání osobních údajů pro účely archivnictví a uplatňování práv v občanském soudním řízení, trestním řízení a správním řízení.

Ochrana práv subjektů údajů

§ 21

(1) Každý subjekt údajů, který zjistí nebo se domnívá, že správce nebo zpracovatel provádí zpracování jeho osobních údajů, které je v rozporu s ochranou soukromého a osobního života subjektu údajů nebo v rozporu se zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování, může

a) požádat správce nebo zpracovatele o vysvětlení,

b) požadovat, aby správce nebo zpracovatel odstranil takto vzniklý stav. Zejména se může jednat o blokování, provedení opravy, doplnění nebo likvidaci osobních údajů.

(2) Je-li žádost subjektu údajů podle odstavce 1 shledána oprávněnou, správce nebo zpracovatel odstraní neprodleně závadný stav.

(3) Pokud vznikla v důsledku zpracování osobních údajů subjektu údajů jiná než majetková újma, postupuje se při uplatňování jejího nároku podle zvláštního zákona.²²⁾

(4) Došlo-li při zpracování osobních údajů k porušení povinností uložených zákonem u správce nebo u zpracovatele, odpovídají za ně společně a nerozdílně.

(5) Správce je povinen bez zbytečného odkladu informovat příjemce o žádosti subjektu údajů podle odstavce 1 a o blokování, opravě, doplnění nebo likvidaci osobních údajů. To neplatí, pokud je informování příjemce nemožné nebo by vyžadovalo neúměrné úsilí.

§ 22

zrušen

§ 23

zrušen

§ 24

zrušen

§ 25

Náhrada škody

V otázkách neupravených tímto zákonem se použije obecná úprava odpovědnosti za škodu.^{23), 24)}

§ 26

Povinnosti podle § 21 až 25 se obdobně vztahují i na osoby, které shromáždily osobní údaje neoprávněně.

HLAVA III

PŘEDÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ DO JINÝCH STÁTŮ

§ 27

(1) Volný pohyb osobních údajů nemůže být omezován, pokud jsou údaje předány do členského státu Evropské unie.

(2) Do třetích zemí mohou být osobní údaje předány, pokud zákaz omezování volného pohybu osobních údajů vyplývá z mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas, a kterou je Česká republika vázána, a) nebo jsou osobní údaje předány na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie. Informace o těchto rozhodnutích zveřejňuje Úřad ve Věstníku.

(3) Není-li podmínka podle odstavců 1 a 2 splněna, může být předání osobních údajů uskutečněno, jestliže správce prokáže, že

a) předání údajů se děje se souhlasem nebo na základě pokynu subjektu údajů,

b) jsou v třetí zemi, kde mají být osobní údaje zpracovány, vytvořeny dostatečné zvláštní záruky ochrany osobních údajů, například prostřednictvím jiných právních nebo profesních předpisů a bezpečnostních opatření. Takové záruky mohou být upřesněny zejména smlouvou uzavřenou mezi správcem a

příjemcem, pokud tato smlouva zajišťuje uplatnění těchto požadavků nebo pokud smlouva obsahuje smluvní doložky pro předání osobních údajů do třetích zemí zveřejněné ve Věstníku Úřadu,

c) jde o osobní údaje, které jsou na základě zvláštního zákona součástí datových souborů veřejně přístupných nebo přístupných tomu, kdo prokáže právní zájem; v takovém případě lze osobní údaje zpřístupnit jen v rozsahu a za podmínek stanovených zvláštním zákonem,

d) je předání nutné pro uplatnění důležitého veřejného zájmu vyplývajícího ze zvláštního zákona nebo z mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána,

e) je předání nezbytné pro jednání o uzavření nebo změně smlouvy, uskutečněné z podnětu subjektu údajů, nebo pro plnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů,

f) je předání nezbytné pro plnění smlouvy uzavřené v zájmu subjektu údajů mezi správcem a třetí stranou, nebo pro uplatnění jiných právních nároků, nebo

g) je předání nezbytné pro ochranu práv nebo životně důležitých zájmů subjektu údajů, zejména pro záchranu života nebo pro poskytnutí zdravotních služeb.

(4) Před předáním osobních údajů do třetích zemí podle odstavce 3 je správce povinen požádat Úřad o povolení k předání, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.²⁵⁾ Při posuzování žádosti Úřad přezkoumá všechny okolnosti související s předáním osobních údajů, zejména zdroj, konečné určení a kategorie předávaných osobních údajů, účel a dobu zpracování, s přihlédnutím k dostupným informacím o právních nebo jiných předpisech upravujících zpracování osobních údajů ve třetí zemi. V povolení k předání Úřad stanoví dobu, po kterou může správce předání provádět. Pokud dojde ke změně podmínek, za kterých bylo povolení vydáno, zejména na základě rozhodnutí orgánu Evropské unie, Úřad toto povolení změní nebo zruší.

HLAVA IV

POSTAVENÍ A PŮSOBNOST ÚŘADU

§ 28

- (1) Úřad je nezávislý orgán. Ve své činnosti postupuje nezávisle a řídí se pouze zákony a jinými právními předpisy.
- (2) Do činnosti Úřadu lze zasahovat jen na základě zákona.
- (3) Činnost Úřadu je hrazena ze samostatné kapitoly státního rozpočtu České republiky.

§ 29

- (1) Úřad
- a) provádí dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů,
- b) vede registr zpracování osobních údajů,
- c) přijímá podněty a stížnosti na porušení povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů a informuje o jejich vyřízení,
- d) zpracovává a veřejnosti zpřístupňuje výroční zprávu o své činnosti,
- e) vykonává další působnosti stanovené mu zákonem,
- f) projednává přestupky a jiné správní delikty a uděluje pokuty podle tohoto zákona,
- g) zajišťuje plnění požadavků vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána, a z přímo použitelných předpisů Evropských společenství,
- h) poskytuje konzultace v oblasti ochrany osobních údajů,
- i) spolupracuje s obdobnými úřady jiných států, s orgány Evropské unie a s orgány mezinárodních organizací působícími v oblasti ochrany osobních údajů. Úřad v souladu s právem Evropských společenství plní oznamovací povinnost vůči orgánům Evropské unie.^{25a)}
- (2) Při výkonu dozoru ve formě kontroly se postupuje podle zvláštního právního předpisu.²⁶⁾
- (3) Dozor nad zpracováním osobních údajů, které provádějí zpravodajské služby, stanoví zvláštní právní předpis.²⁷⁾

§ 29a

- (1) Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky poskytuje Úřadu pro výkon působnosti stanovené tímto zákonem a dalšími právními předpisy
- a) referenční údaje ze základního registru obyvatel,
 - b) údaje z agendového informačního systému evidence obyvatel,
 - c) údaje z agendového informačního systému cizinců.
- (2) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. a) jsou
- a) příjmení,
 - b) jméno, popřípadě jména,
 - c) adresa místa pobytu,
 - d) datum narození.
- (3) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. b) jsou
- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení,
 - b) datum narození,
 - c) adresa místa trvalého pobytu, včetně předchozích adres místa trvalého pobytu,
 - d) počátek trvalého pobytu, popřípadě datum zrušení trvalého pobytu nebo datum ukončení trvalého pobytu na území České republiky.
- (4) Poskytovanými údaji podle odstavce 1 písm. c) jsou
- a) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení,
 - b) datum narození,
 - c) druh a adresa místa pobytu,
 - d) číslo a platnost oprávnění k pobytu,
 - e) počátek pobytu, popřípadě datum ukončení pobytu.
- (5) Údaje, které jsou vedeny jako referenční údaje v základním registru obyvatel, se využijí z agendového informačního systému evidence obyvatel nebo agendového informačního systému cizinců, pouze pokud jsou ve tvaru předcházejícím současný stav.
- (6) Z poskytovaných údajů lze v konkrétním případě použít vždy jen takové údaje, které jsou nezbytné ke splnění daného úkolu.

HLAVA V

ORGANIZACE ÚŘADU

§ 30

- (1) Zaměstnanci Úřadu jsou předseda, inspektoři a další zaměstnanci.
- (2) Kontrolní činnost Úřadu provádějí inspektoři a pověřeni zaměstnanci (dále jen "kontrolující").
- (3) Na zaměstnance Úřadu se vztahují ustanovení zákoníku práce, pokud tento zákon nestanoví jinak.
- (4) Předseda Úřadu má nárok na plat, náhradu výdajů a naturální plnění jako prezident Nejvyššího kontrolního úřadu podle zvláštního zákona.^{26a)}
- (5) Inspektoři Úřadu mají nárok na plat, náhradu výdajů a naturální plnění jako členové Nejvyššího kontrolního úřadu podle zvláštního zákona.^{26a)}
- (6) Platové poměry zaměstnanců Úřadu, s výjimkou předsedy a inspektorů se řídí právními předpisy upravujícími platové poměry zaměstnanců orgánů státní správy.²⁸⁾
- (7) Zaměstnancům Úřadu, s výjimkou předsedy a inspektorů přísluší náhrada cestovních výdajů podle zvláštního právního předpisu.²⁹⁾

§ 31

Kontrolní činnost Úřadu se provádí na základě kontrolního plánu nebo na základě podnětů a stížností.

§ 32

Předseda Úřadu

- (1) Úřad řídí předseda, kterého jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh Senátu Parlamentu České republiky.

- (2) Předseda Úřadu je jmenován na dobu 5 let. Může být jmenován maximálně na 2 po sobě jdoucí období.
- (3) Předsedou Úřadu může být jmenován pouze občan České republiky, který
- a) je způsobilý k právním úkonům,
 - b) je bezúhonný, splňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem³⁰⁾ a jeho znalosti, zkušenosti a morální vlastnosti jsou předpokladem, že bude svoji funkci řádně zastávat,
 - c) má ukončené vysokoškolské vzdělání.
- (4) Bezúhonnou je pro účel tohoto zákona fyzická osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin nebo i trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti se zpracováním osobních údajů.
- (5) S výkonem funkce předsedy Úřadu je neslučitelná funkce poslance nebo senátora, soudce, státního zástupce, jakákoliv funkce ve veřejné správě, funkce člena orgánů územní samosprávy a členství v politických stranách a hnutích.
- (6) Předseda Úřadu nesmí zastávat jinou placenou funkci, být v dalším pracovním poměru ani vykonávat výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké, pokud tato činnost nenarušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost Úřadu.
- (7) Z funkce je předseda Úřadu odvolán, přestal-li splňovat některou z podmínek pro jeho jmenování.
- (8) Z funkce může být předseda odvolán také tehdy, jestliže nevykonává po dobu 6 měsíců svoji funkci.

Inspektoři Úřadu

§ 33

- (1) Inspektora jmenuje a odvolává prezident republiky na návrh Senátu Parlamentu České republiky.
- (2) Inspektor je jmenován na období 10 let. Může být jmenován opakovaně.
- (3) Inspektor vykonává kontrolu, řídí kontrolu, vypracovává kontrolní protokol a provádí další úkony, jež souvisejí s úkoly Úřadu.
- (4) Činnosti podle odstavce 3 vykonává 7 inspektorů Úřadu.

§ 34

- (1) Inspektorem může být jmenován občan České republiky, který je způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, splňuje podmínky stanovené zvláštním právním předpisem³⁰⁾ a má ukončené odborné vysokoškolské vzdělání.
- (2) S výkonem funkce inspektora je neslučitelná funkce poslance nebo senátora, soudce, státního zástupce, jakákoliv funkce ve veřejné správě, funkce člena orgánů územní samosprávy a členství v politických stranách a hnutích. Inspektor nesmí zastávat jinou placenou funkci, být v pracovním poměru ani vykonávat výdělečnou činnost s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké, pokud tato činnost nenarušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost Úřadu.
- (3) Z funkce je inspektor odvolán, přestal-li splňovat některou z podmínek pro jeho jmenování.

HLAVA VI

ČINNOST ÚŘADU

§ 35

Registr

- (1) Do registru zpracování osobních údajů se k osobám správců zapisují informace z oznámení podle § 16 odst. 2 a datum provedení, případně zrušení registrace.
- (2) Informace zapsané do registru, s výjimkou informací uvedených v § 16 odst. 2 písm. e) a i), jsou veřejně přístupné, zejména způsobem umožňujícím dálkový přístup.
- (3) Zrušení registrace podle § 17a oznamuje Úřad ve Věstníku Úřadu.

§ 36

Výroční zpráva

(1) Výroční zpráva Úřadu obsahuje zejména informace o provedené kontrolní činnosti a její zhodnocení, informace a zhodnocení stavu v oblasti zpracovávání a ochrany osobních údajů v České republice a zhodnocení ostatní činnosti Úřadu.

(2) Výroční zprávu předkládá předseda Úřadu pro informaci Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu České republiky a vládě České republiky do 2 měsíců po skončení rozpočtového roku a zveřejňuje ji.

§ 37

Oprávnění kontrolujících

Kontrolující jsou při provádění kontroly oprávněni

- a) vstupovat do objektů, zařízení a provozů, na pozemky a do jiných prostor kontrolovaných správci a zpracovatelů nebo každého, kdo zpracovává osobní údaje, (dále jen "kontrolovaný"), pokud to souvisí s předmětem kontroly; do obydlí mohou vstupovat pouze v případě, že tato slouží také k provozování podnikatelské činnosti,
- b) požadovat na kontrolovaných a na jiných osobách, aby ve stanovených lhůtách předložily originální doklady a další písemnosti, záznamy dat na paměťových médiích, výpisy a zdrojové kódy programů, pokud je vlastní, výpisy a opisy dat (dále jen "doklady"), pokud to souvisí s předmětem kontroly, a provádět vlastní dokumentaci,
- c) seznamovat se s utajovanými informacemi za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem,³¹⁾ jakož i dalšími skutečnostmi, které jsou chráněny povinností mlčenlivosti,
- d) požadovat na fyzických i právnických osobách poskytnutí pravdivých a úplných informací o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech,
- e) zajišťovat v odůvodněných případech doklady; jejich převzetí musí kontrolovanému písemně potvrdit a na jeho žádost mu ponechat kopie převzatých dokladů,
- f) pořídít kopie obsahu paměťových médií, obsahujících osobní údaje, nacházejících se u kontrolovaného,
- g) požadovat, aby kontrolovaní podali ve stanovené lhůtě písemnou zprávu o odstranění zjištěných nedostatků,
- h) používat telekomunikační zařízení kontrolovaných v případech, kdy je jejich použití nezbytné pro zabezpečení kontroly.

§ 38

Povinnosti kontrolujících

(1) Kontrolu nesmějí provádět ti kontrolující, u nichž se zřetelem na jejich vztah ke kontrolovaným nebo k předmětu kontroly jsou důvodné pochybnosti o jejich nepodjatosti.

(2) Kontrolující je povinen bezprostředně po tom, co se dozví o skutečnostech nasvědčujících jeho podjatosti, oznámit to předsedovi Úřadu.

(3) O námitce podjatosti kontrolujícího rozhodne předseda Úřadu bez zbytečného odkladu. Do rozhodnutí o námitce podjatosti činí kontrolující pouze úkony, které nesnesou odkladu.

(4) Proti rozhodnutí o námitce podjatosti se nelze odvolat.

(5) Kontrolující jsou povinni

- a) prokázat se kontrolovanému průkazem, jehož vzor upraví nařízení vlády,
- b) oznámit kontrolovanému zahájení kontroly,
- c) šetřit práva a právem chráněné zájmy kontrolovaných,
- d) předat neprodleně převzaté doklady, jakož i kopie paměťových médií kontrolovanému, pominou-li důvody jejich převzetí,
- e) řádně ochraňovat zajištěné doklady proti jejich ztrátě, zničení, poškození nebo zneužití,
- f) pořizovat o výsledcích kontroly kontrolní protokol,
- g) zachovávat mlčenlivost o skutečnostech zjištěných při výkonu kontroly a nezneužít znalosti těchto skutečností. Povinností mlčenlivosti není dotčena oznamovací povinnost podle zvláštních zákonů. Povinnost mlčenlivosti přetrvává i po skončení pracovněprávního vztahu k Úřadu. Povinností mlčenlivosti může kontrolujícího zbavit předseda Úřadu. Povinnost mlčenlivosti se nevztahuje na anonymizované a zobecněné informace.

(6) Kontrolní protokol obsahuje zejména popis zjištěných skutečností s uvedením nedostatků a označení ustanovení právních předpisů, které byly porušeny, a opatření, která byla uložena k nápravě, a stanovení lhůt, do kdy je třeba je učinit. V kontrolním protokolu se uvádí označení Úřadu a jména kontrolujících na kontrole zúčastněných, označení kontrolovaného, místo a čas provedení kontroly, předmět kontroly, skutečný stav, označení dokladů a ostatních dokumentů a zjištění, o které se protokol opírá. Kontrolní protokol podepisují kontrolující, kteří se kontroly zúčastnili.

(7) Povinností kontrolujících je seznámit kontrolované s obsahem kontrolního protokolu a předat jim jeho stejnopis. Seznámení s kontrolním protokolem a jeho převzetí potvrzují kontrolovaní podpisem kontrolního protokolu. Odmítne-li kontrolovaný seznámit se s kontrolním protokolem nebo toto seznámení potvrdit, vyznačí se tyto skutečnosti v kontrolním protokolu.

§ 39

(1) Každý je povinen v souvislosti s výkonem kontroly poskytnout kontrolujícím při výkonu jejich činnosti potřebnou součinnost.

(2) Tomu, kdo neposkytne Úřadu při výkonu kontroly potřebnou součinnost, může být uložena pořádková pokuta do výše 25 000 Kč, a to i opakovaně. Za neposkytnutí součinnosti se považuje i nesplnění opatření uložených k nápravě zjištěného stavu ve stanovené lhůtě.

Opatření k nápravě

§ 40

(1) Zjistí-li kontrolující, že došlo k porušení povinností uložených tímto zákonem, uloží inspektor, jaká opatření je třeba učinit, aby byly zjištěné nedostatky odstraněny, a stanoví lhůtu pro jejich odstranění.

(2) Byla-li uložena likvidace osobních údajů, jsou osobní údaje do likvidace blokovány. Proti uložení likvidace může správce podat námitku k předsedovi Úřadu. Do doby, než bude o námitce rozhodnuto, musí být osobní údaje blokovány. Proti rozhodnutí předsedy lze podat žalobu podle předpisů o správním soudnictví. Do doby, než bude soudem rozhodnuto, jsou údaje blokovány.

(3) Kontrolovaný je povinen ve stanovené lhůtě podat zprávu o přijatých opatřeních.

§ 41

V řízení ve věcech upravených tímto zákonem se postupuje podle správního řádu,³²⁾ pokud ustanovení tohoto zákona nestanoví jinak.

§ 42

Provozováním informačních systémů nakládajících s osobními údaji podle dosavadních předpisů se rozumí zpracování osobních údajů.

§ 43

Oprávnění a povinnosti při dozoru

Oprávnění a povinnosti kontrolujících a kontrolovaných osob se řídí zvláštním právním předpisem,²⁶⁾ pokud tento zákon nestanoví jinak.

HLAVA VII

SPRÁVNÍ DELIKTY

§ 44

(1) Fyzická osoba, která

a) je ke správci nebo zpracovateli v pracovním nebo jiném obdobném poměru,

b) vykonává pro správce nebo zpracovatele činnosti na základě dohody, nebo

c) v rámci plnění zvláštním zákonem uložených oprávnění a povinností přichází u správce nebo zpracovatele do styku s osobními údaji,

se dopustí přestupku tím, že poruší povinnost mlčenlivosti (§ 15).

(2) Fyzická osoba se jako správce nebo zpracovatel dopustí přestupku tím, že při zpracování osobních údajů

- a) nestanoví účel, prostředky nebo způsob zpracování [§ 5 odst. 1 písm. a) a b)] nebo stanoveným účelem zpracování poruší povinnost nebo překročí oprávnění vyplývající ze zvláštního zákona,
- b) zpracovává nepřesné osobní údaje [§ 5 odst. 1 písm. c)],
- c) shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje v rozsahu nebo způsobem, který neodpovídá stanovenému účelu [§ 5 odst. 1 písm. d), f) až h)],
- d) uchovává osobní údaje po dobu delší než nezbytnou k účelu zpracování [§ 5 odst. 1 písm. e)],
- e) zpracovává osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů mimo případy uvedené v zákoně (§ 5 odst. 2 a § 9),
- f) neposkytne subjektu údajů informace v rozsahu nebo zákonem stanoveným způsobem (§ 11),
- g) odmítne subjektu údajů poskytnout požadované informace (§ 12 a 21),
- h) nepřijme nebo neprovede opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů (§ 13),
- i) nesplní oznamovací povinnost podle tohoto zákona (§ 16 a 27).

(3) Fyzická osoba se jako správce nebo zpracovatel dopustí přestupku tím, že při zpracování osobních údajů některým ze způsobů podle odstavce 2

- a) ohrozí větší počet osob svým neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života, nebo
- b) poruší povinnosti pro zpracování citlivých údajů (§ 9).

(4) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do výše 100 000 Kč.

(5) Za přestupek podle odstavce 2 lze uložit pokutu do výše 1 000 000 Kč.

(6) Za přestupek podle odstavce 3 lze uložit pokutu do výše 5 000 000 Kč.

§ 44a

(1) Fyzická osoba se dopustí přestupku tím, že poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 lze uložit pokutu do 1 000 000 Kč.

(3) Za přestupek podle odstavce 1 spáchaný tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem lze uložit pokutu do 5 000 000 Kč.

§ 45

(1) Právnícká osoba nebo fyzická osoba podnikající podle zvláštních předpisů se jako správce nebo zpracovatel dopustí správního deliktu tím, že při zpracování osobních údajů

- a) nestanoví účel, prostředky nebo způsob zpracování [§ 5 odst. 1 písm. a) a b)], nebo stanoveným účelem zpracování poruší povinnost nebo překročí oprávnění vyplývající ze zvláštního zákona,
- b) zpracovává nepřesné osobní údaje [§ 5 odst. 1 písm. c)],
- c) shromažďuje nebo zpracovává osobní údaje v rozsahu nebo způsobem, který neodpovídá stanovenému účelu [§ 5 odst. 1 písm. d), f) až h)],
- d) uchovává osobní údaje po dobu delší než nezbytnou k účelu zpracování [§ 5 odst. 1 písm. e)],
- e) zpracovává osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů mimo případy uvedené v zákoně (§ 5 odst. 2 a § 9),
- f) neposkytne subjektu údajů informace v rozsahu nebo zákonem stanoveným způsobem (§ 11),
- g) odmítne subjektu údajů poskytnout požadované informace (§ 12 a 21),
- h) nepřijme nebo neprovede opatření pro zajištění bezpečnosti zpracování osobních údajů (§ 13),
- i) nesplní oznamovací povinnost podle tohoto zákona (§ 16 a 27),
- j) nevede přehled případů porušení ochrany osobních údajů podle § 88 odst. 7 zákona o elektronických komunikacích.

(2) Právnícká osoba jako správce nebo zpracovatel se dopustí správního deliktu tím, že při zpracování osobních údajů některým ze způsobů podle odstavce 1

- a) ohrozí větší počet osob svým neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života, nebo
- b) poruší povinnosti pro zpracování citlivých údajů (§ 9).

(3) Za správní delikt podle odstavce 1 se uloží pokuta do výše 5 000 000 Kč.

(4) Za správní delikt podle odstavce 2 se uloží pokuta do výše 10 000 000 Kč.

§ 45a

- (1) Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že poruší zákaz zveřejnění osobních údajů stanovený jiným právním předpisem.
- (2) Za správní delikt podle odstavce 1 se uloží pokuta do 1 000 000 Kč.
- (3) Za správní delikt podle odstavce 1 spáchaný tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem se uloží pokuta do 5 000 000 Kč.

§ 46

- (1) Právnická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.
- (2) Při rozhodování o výši pokuty se přihlíží zejména k závažnosti, způsobu, době trvání a následkům protiprávního jednání a k okolnostem, za nichž bylo protiprávní jednání spácháno.
- (3) Odpovědnost právnické osoby za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm nezahájil řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán.
- (4) Správní delikty podle tohoto zákona projednává v prvním stupni Úřad.
- (5) Na odpovědnost za jednání, k němuž došlo při podnikání fyzické osoby nebo v přímé souvislosti s ním, se použijí ustanovení o odpovědnosti a postihu právnické osoby.
- (6) Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jejím uložení nabylo právní moci.
- (7) Pokutu vybírá Úřad. Výnos z pokut je příjmem státního rozpočtu.

HLAVA VIII

USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ

§ 47

Opatření pro přechodné období

- (1) Každý, kdo zpracovává ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona osobní údaje a na něhož se vztahuje povinnost oznámení podle § 16, je povinen tak učinit nejpozději do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.
- (2) Zpracování osobních údajů prováděné před účinností tohoto zákona je nutno uvést do souladu s tímto zákonem do 31. prosince 2001.
- (3) V případě, že kontrolující zjistí porušení povinnosti podle odstavce 2, ustanovení § 46 odst. 1 a 2 se v takovém případě do 31. prosince 2002 nepoužijí.

§ 48

Zrušovací ustanovení

Zrušuje se zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech.

ČÁST DRUHÁ

zrušena

§ 49

zrušen

ČÁST TŘETÍ

§ 50

Novela zákona o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, se mění takto:

1. V § 2 odstavec 3 včetně poznámky pod čarou č. 1) zní:

"(3) Zákon se nevztahuje na poskytování osobních údajů a informací podle zvláštního právního předpisu.¹⁾

1) Například zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, a zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí."

2. V § 5 odst. 3 se věta druhá nahrazuje větou, která včetně poznámky pod čarou č. 3a) zní:

"Na tyto subjekty se pro tento účel nevztahuje povinnost zamezit sdružování informací podle zvláštního právního předpisu.^{3a)}

3a) § 5 odst. 1 písm. h) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů."

3. V § 8 se odstavce 1 a 2 včetně nadpisu a poznámky pod čarou č. 5) zrušují.

ČÁST ČTVRTÁ

ÚČINNOST

§ 51

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. června 2000, s výjimkou ustanovení § 16, 17 a 35, která nabývají účinnosti dnem 1. prosince 2000.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.

Vybraná ustanovení novel

Čl.II zákona č. 439/2004 Sb.

Přechodná ustanovení

1. Oznámení a rozhodnutí ve věci registrace zpracování osobních údajů podle § 16, 17 a 17a zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 450/2001 Sb., podaná a vydaná přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zůstávají v platnosti.

2. Povolení k předání nebo předávání osobních údajů do jiného státu vydané přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona pozbývá dnem nabytí účinnosti tohoto zákona platnosti, pokud státem, pro který bylo povolení určeno, je členský stát Evropské unie nebo stát, pro který zákaz omezování volného pohybu osobních údajů vyplývá z vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas, a kterou je Česká republika vázána. Povolení k předání nebo předávání osobních údajů do státu, který není uveden v předchozí větě, vydané přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zůstává v platnosti.

3. Řízení zahájené a neskončené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou řízení o povolení k předání nebo předávání osobních údajů do členského státu Evropské unie nebo státu, pro který zákaz omezování volného pohybu osobních údajů vyplývá z vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament souhlas, a kterou je Česká republika vázána, které se zastaví.

4. Správce provádějící zpracování osobních údajů, ke kterému podle dosavadních právních předpisů nebylo zapotřebí registrace, a které ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona registraci podléhá, musí takové zpracování osobních údajů oznámit Úřadu pro ochranu osobních údajů do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

1) § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti).

1) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně jednotlivců v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.

- 1a) Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat č. 108, vyhlášená pod č. 115/2001 Sb.m. s.
- 3) § 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.
- 4) Například ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění zákona č. 300/2000 Sb., zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- 4) Zákon č. 40/1993 Sb., o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- 5) Například zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákon č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů.
- 6) Například zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů.
- 7) Například zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- 8) Například zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- 9) Například zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 212/1992 Sb., o soustavě daní, ve znění zákona č. 302/1993 Sb.
- 10) Například zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.
- 10a) Zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti, ve znění zákona č. 107/2002 Sb.
- 11) Například zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- 12) Například zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 147/1996 Sb., o rostlinolékařské péči a změnách některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby).
- 13) Zákon č. 81/1966 Sb., o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích, ve znění pozdějších předpisů.
- 15) Například zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

15a) Například zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

16) Například zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělku, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech (služební zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

18) Například zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, zákon č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

19) Například zákon č. 148/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 89/1995 Sb., zákon č. 20/1966 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů.

20) Například § 167 a 168 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 20/1966 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

22) § 13 občanského zákoníku.

23) Zákon č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

24) Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

25) Například § 5c zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění zákona č. 167/1999 Sb., zákona č. 155/2000 Sb. a zákona č. 220/2002 Sb., § 71a zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002 Sb., § 35 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a § 4a odst. 3 zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění zákona č. 1/2002 Sb.

25a) Článek 8 odst. 6 a článek 26 odst. 3 Směrnice č. 95/46/ES.

26) Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

26a) Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců, ve znění pozdějších předpisů.

27) § 12 zákona č. 153/1994 Sb.

28) Zákon č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a některých dalších organizacích a orgánech, ve znění pozdějších předpisů. Nařízení vlády č. 253/1992 Sb., o platových poměrech zaměstnanců orgánů státní správy, některých dalších orgánů a obcí, ve znění pozdějších předpisů.

29) Zákon č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, ve znění pozdějších předpisů.

30) Zákon č. 451/1991 Sb.

31) Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

32) Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění zákona č. 29/2000 Sb.

Příloha č. 3: Vzor smlouvy o zpracování osobních údajů

SMLOUVA O ZPRACOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ

uzavřená dle § 6 zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

obchodní firma/jméno:
sídlo/bydliště:
IČ/RČ:
zapsaná v obch. rejstříku:
jednající:
číslo bank. účtu:
(dále jen jako „**správce**“)

a

obchodní firma/jméno:
sídlo/bydliště:
IČ/RČ:
zapsaná v obch. rejstříku:
jednající:
číslo bank. účtu:
(dále jen jako „**zpracovatel**“)

uzavřeli níže uvedeného dne, měsíce a roku na základě ust. § 6 zák. č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, tuto smlouvu o zpracování osobních údajů:

I.

Předmět a účel smlouvy

1. Předmětem této smlouvy je zajištění zpracovávání osobních údajů klientů správce v rámci jeho obchodní činnosti z pozice platební instituce podle zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a současně z pozice obchodníka s cennými papíry podle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zpracovatel se na základě této smlouvy zavazuje zpracovávat pro správce osobní údaje klientů a smluvních partnerů správce, které správce získal nebo získá v souvislosti se svou podnikatelskou činností podle předchozího odstavce, a které za tím účelem zpracovateli předá.
3. Tato smlouva se uzavírá v rozsahu práv a povinností, které pro její účastníky při zpracovávání osobních údajů podle předchozího odstavce vyplývají ze zákona.
4. Smluvní strany se dohodly, že zpracovávání osobních údajů na základě této smlouvy bude bezplatné.

5. Tato smlouva se uzavírá za účelem ochrany osobních údajů při jejich zpracování zpracovatelem v rámci poskytování outsourcovaných služeb, jež jsou podrobně popsány ve smlouvě o outsourcingu služeb uzavřené mezi výše uvedenými smluvními stranami dne 1. 1. 2013.

II.

Práva a povinnosti stran

1. Zpracovatel se zavazuje přijmout taková technická, personální a jiná potřebná opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů. Tato povinnost platí i po ukončení zpracování osobních údajů zpracovatelem.
2. Zpracovatel se zavazuje zpracovat a dokumentovat přijatá a provedená technicko-organizační opatření k zajištění ochrany osobních údajů v souladu se zákonem a jinými právními předpisy, přičemž zajišťuje, kontroluje a odpovídá za:
 - a) plnění pokynů pro zpracování osobních údajů pouze k tomu oprávněnými osobami, které k osobním údajům mají bezprostřední přístup,
 - b) zabránění neoprávněným osobám přistupovat k osobním údajům a k prostředkům pro jejich zpracování,
 - c) zabránění neoprávněnému čtení, vytváření, kopírování, přenosu, úpravě či vymazání záznamů obsahujících osobní údaje,
 - d) opatření, která umožní určit a ověřit, komu byly osobní údaje předány, kým byly zpracovány, pozměněny nebo smazány.
3. Zpracovatel se zavazuje vydáním vlastních vnitřních předpisů, příp. prostřednictvím zvláštních smluvních ujednání, zajistit, že jeho zaměstnanci a jiné osoby, které budou zpracovávat osobní údaje na základě smlouvy u zpracovatele, budou zpracovávat osobní údaje pouze za podmínek a v rozsahu zpracovatelem stanoveném a odpovídajícím této smlouvě uzavírané mezi zpracovatelem a správcem a zákonu, zejména bude sám (a závazně uloží i těmto uvedeným osobám) zachovávat mlčenlivost o osobních údajích a o bezpečnostních opatřeních, jejichž zveřejnění by ohrozilo zabezpečení osobních údajů, a to i po skončení zaměstnání nebo příslušných prací u zpracovatele.
4. Zpracovatel i správce se zavazují dodržovat při zpracovávání osobních údajů na základě této smlouvy povinnosti stanovené zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, dále zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a také zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, popřípadě i dalšími obecně závaznými právními předpisy k této činnosti se vztahujícími.
5. Smluvní strany se zavazují poskytnout si vzájemně veškerou potřebnou součinnost a podklady pro zajištění bezproblémové a efektivní realizace této smlouvy, a to zejména v případě jednání s Úřadem pro ochranu osobních údajů nebo s jinými veřejnoprávními orgány.

III.

Závěrečná ustanovení

1. Smlouva nabývá platnosti a účinnosti jejím podepsáním oprávněnými zástupci za obě smluvní strany a uzavírá se na dobu neurčitou.
2. Tuto smlouvu lze ukončit písemnou dohodou smluvních stran, písemnou výpovědí s výpovědní lhůtou dva měsíce, která počíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po doručení výpovědi druhé smluvní straně.
3. Kterákoli smluvní strana je také oprávněna od smlouvy kdykoliv písemně odstoupit, pokud druhá smluvní strana závažným způsobem poruší jakékoliv závazky dané jí touto smlouvou nebo zákony uvedenými v čl. II odst. 4 této smlouvy. Účinky odstoupení nastávají dnem doručení písemného odstoupení druhé smluvní straně.
4. Po ukončení platnosti této smlouvy jsou smluvní strany povinny s osobními údaji shromážděnými na základě této smlouvy naložit v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.
5. Neplatnost některého ustanovení této smlouvy nemá za následek neplatnost celé smlouvy. V takovém případě jsou obě smluvní strany povinny vynaložit veškeré potřebné úsilí k nahrazení ustanovení neplatného ustanovením právně bezvadným.
6. Tuto smlouvu lze měnit a doplňovat jen na základě písemných a číslovaných dodatků podepsaných oprávněnými zástupci obou smluvních stran.
7. Tato smlouva je sepsána ve 2 vyhotoveních, z nichž každá smluvní strana obdrží právě jedno její vyhotovení.
8. Tato smlouva nabývá platnosti a účinnosti okamžikem jejího podpisu oprávněnými zástupci obou smluvních stran.

V dne

V dne

.....
Správce

.....
Zpracovatel

Title: Protection of Personal Data

Summary

Personal data protection is enshrined in the constitutional order of the Czech Republic as a part of a privacy rights of a human being. Recently, personal data protection is on the rise, especially due to the strong development of computer systems, communication technologies and the Internet itself, which have a significant share in the increasingly extensive and more frequent processing of personal data. It is therefore bound to be reflected in national, European and international legislation , which until the end of the second World War II almost did not exist.

Currently, the essential and fundamental part of the issue of personal data protection in the Czech Republic is contained in Act No. 101/2000 Coll., on the Protection of Personal Data, which was derived from legal regulations of international and especially European law. Its content is not only specification of its scope and major concepts that relate to this issue, but above all it is also specification of rights and obligations of the administrator, processor and data subject, which are the main characters of the processing of personal data. Special attention is paid to so called sensitive data with which there is a obligation to treat especially cautiously and only in cases explicitly allowed by the law. A good fuse of protection of personal data is also a necessity to obtain data subject's consent for certain processing of personal data and his right to be informed about the processing and to defend himself, if needed, in certain cases.

The Act established an independent administrative authority for the supervision of the treatment of personal data, which is the Office for Personal Data Protection, which is equipped for its inspection activity amongst others with the power to impose remedial measures or, in the worst case, also impose penalties for violations of various statutory obligations.

The Act on the Protection of Personal Data also deals with the transfer of personal data abroad and with ensuring of the local protection, although it is still necessary to come out of sources of European law and decisions of the institutions of the European Union – which on the other hand enables unified personal data protection

policy of all countries of the European Union in relation to foreign states or their nationals. The Act on the Protection of Personal Data is followed up by the whole plentiful spectrum of acts that contain specific legislation of personal data protection for the concerned area.

In the future we can expect that the protection of personal data is going to become more topical issue, and at the same time we certainly won't avoid any further deepening and tightening of its regulation. Although I am aware that the protection of personal data and balancing the privacy rights with the interest of the state and the public is a modern convenience of the states which may not solve the physical survival of its citizens, but on the other hand the protection of personal data cannot be only declared and its detailed adjustment not to be solved.

Klíčová slova

- osobní údaj
- zpracovávání osobních údajů
- Úřad pro ochranu osobních údajů

Keywords

- personal data
- processing of personal data
- The Office for Personal Data Protection